

སེར་བྱེས་རིག་མཛོད་དེབ་སྤྱིའི་ཨང་།

SJRB-0477

པར་རྩ་མ་བྱེ་རང་སོར་བཞག་ཡོད།

སེར་བྱེས་རིག་མཛོད་རྩོམ་སྒྲིག་ཁང་གིས་འབྲུལ་དེབ་ཏུ་བཅོས།

སེར་བྱེས་རིག་མཛོད་ཆེན་མོས་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས།

༡༠༡༥ ལོའི་ཟླ་ཉེ་པར་གསར་དུ་བསྒྲིགས།

སེར་བྱེས་རིག་མཛོད་ཏུ་བྱང་།

www.serajeyrigzodchenmo.org

ཡིག་འབྲེལ་ཏུ་བྱང་།

serajeyrigzodchenmo@gmail.com

དེབ་འདིའི་པར་སྒྲན་གྱི་བདག་དབང་དེབ་གསལ་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ལ་ཡོད།

བོད་གངས་ཅན་སྐྱོངས་ཀྱི་སྒྲིབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ།

བོད་ཀྱི་སྒྲིབ་སྦྱོར།

དེབ་ཕྱོང་གསུམ་པ།

མེར་བྱེས་དགེ་འདུལ་མཁོད་ནམས་དབང་ལྡན་གྱིས་བརྩམས།

མེར་བྱེས་དགེ་མཚོ་ཁང་།

ཁྱེད་མིང་གི་སྒྲུབ་སྒྲུབ་	Composition of The Noun	26
གཉིས་པ་དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག།	The Noun	30
དང་པོ་མིང་གི་རིགས།	Kinds of the Noun	31
གཉིས་པ་མིང་གི་རྟགས།	Genders of the Noun	32
གསུམ་པ་མིང་གི་གྲངས།	Numbers of the Noun	33
བཞེ་པ་མིང་གི་རྣམ་དབྱེ།	Cases of the Noun	34
ལྔ་པ་མིང་གི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ།	Categories of the Noun	35
རྒྱལ་པ་མིང་འདྲོགས་ཚུལ།	Formations of the Noun	37
བདུན་པ་མིང་གི་བསྟུ་བ།	Abbreviations of the Noun	39

བརྒྱད་པ་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང། The Adjectival Noun	43
དགུ་པ་ངང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང། The Adverbial Noun	44
བརྩ་པ་འདུས་པའི་མིང། The Compound Noun	45
༡ ཆིག་གི་སྒྲེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག། Composition of the Word	49
དང་པོ་ཆིག་གི་དོན། Meaning of the Word	49
གཉིས་པ་ཆིག་གི་སྒྲེབ་སྦྱོར་དངོས། Composition of the Word	50
གསུམ་པ་ཆིག་གི་དབྱེ་བ། Categories of the Word	54
བཞི་པ་ཞར་བྱང་གི་རྣམ་གཞག། The Supplementary	56
• དང་པོ་ཞེ་སའི་མིང་ཆིག་གི་རྣམ་གཞག། The Honorific System	56
• གཉིས་པ་སྦྱར་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག། Nominalisers and Verbalisers	59
༢ ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་སྒྲེབ་སྦྱོར་བཤད་བ། Composition of the Sentence	63
དང་པོ་ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་དོན། Meaning of the Sentence	63
གཉིས་པ་ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་སྒྲེབ་སྦྱོར་དངོས། Composition of the Sentence	64
གསུམ་པ་ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ། Categories of the Sentence	71
• ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བའི་དཔེ་རིམ།	82
• ཆིག་གྲུབ་དཀའ་ཞིང་རིང་བའི་རིགས་ཀྱི་སྒྲེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་དཔེར་བརྗོད།	83
• ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྦྱར་བའི་ཆིག་གྲུབ་སོགས།	83
བཞི་པ་ཞར་བྱང་ཉེར་མཁོའི་རྣམ་གཞག། The Supplementary	87
དང་པོ། གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག། The Person	87
གཉིས་པ། རྟོགས་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག། Copulas and Auxiliaries	91
བཞི་པ། བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྒྲེབ་སྦྱར།	101
Composition of the Complex Expression	101
དང་པོ། ཆིགས་བཅད་ཀྱི་སྒྲེབ་སྦྱོར། Composition of the Stanza	101
དང་པོ་ཆིགས་བཅད་ཀྱི་དོན། Meaning of the Stanza	101
གཉིས་པ་ཆིགས་བཅད་ཀྱི་སྒྲེབ་སྦྱོར་དངོས། Composition of the Stanza	102
གསུམ་པ་ཆིགས་བཅད་ཀྱི་དབྱེ་བ། Categories of the Stanza	113
བཞི་པ་ཆིགས་བཅད་ཀྱི་སྟོན་སེལ། Correction of the Stanza	114

གཉིས་པ་ཆིག་ལྷག་གི་སྒྲུབ་སྒྲོལ་བཤད་པ། Composition of the Prose	119
དང་པོ་ཆིག་ལྷག་གི་དོན། Meaning of the Prose	119
གཉིས་པ་ཆིག་ལྷག་གི་སྒྲུབ་སྒྲོལ་དངོས། The Prose Composition	119
ཆིག་གྲུབ་ཀྱི་མཆེན་སྒྲོལ།	122
གསུམ་པ་ཆིག་ལྷག་གི་དབྱེ་བ། Categories of the Prose	125
སྒྲིབ་ཆིག་ལྷག་གི་དབྱེ་སྒྲོལ་གཞན་བཤད་པ།	126
• དང་པོ་དོན་འབྲིང་འབྲི་ཚུལ། Paragraph-Writing	126
• གཉིས་པ་གཏོང་ཡིག་འབྲི་ཚུལ། Letter-Writing	127
• གསུམ་པ་བསྐྱུས་དོན་འབྲི་ཚུལ། Precis-Writing	132
• བཞི་པ་རྒྱས་བཤད་འབྲི་ཚུལ། Expansion of Passages	134
• ལུ་པ་ཐུང་ཚུལ། Essay-Writing	135
• ཐུང་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བ།	138
• དྲུག་པ་གཏམ་ཚུལ། Dialogue-Writing	139
• བདུན་པ་སྒྲུབ་ཚུལ། Story-Writing	140
བཞི་པ་ཆིག་ལྷག་གི་སྒྲོལ་སེལ། Correction of the Prose	142
ལུ་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག། The Supplementary	143
དང་པོ་གཤམ་འཇུག་ས་པའི་རྣམ་གཞག། The Conditional	144
གཉིས་པ་ལུང་འདེན་གྱི་རྣམ་གཞག། The Reported Speech	146
གསུམ་པ་སྤང་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག། The Probability	147
 གསུམ་པ་སྐྲུབ་མའི་སྒྲུབ་སྒྲོལ་བཤད་པ། Composition of Mixed Writing	 151
དང་པོ་སྐྲུབ་མའི་དོན། Meaning of the Mixed Writing	151
གཉིས་པ་སྐྲུབ་མའི་སྒྲུབ་སྒྲོལ་དངོས། Composition of the Mixed Writing	152
གསུམ་པ་སྐྲུབ་མའི་དབྱེ་བ། Categories of the Mixed Writing	159
བཞི་པ་སྐྲུབ་མའི་སྒྲོལ་སེལ། Correction of the Mixed Writing	160
ཞར་བྱུང་བོད་ཡིག་ཁྲོག་ཚུལ། གོ་བ་ལེན་ཚུལ། འཆད་ཁྲིད་བྱེད་ཚུལ།	160

How to Read, Understand and Teach the Tibetan	160
བཞི་བ་རང་མོས་ཀྱི་སྒྲུབ་སྒྲུབ་ Composition of the Blank Writing	167
དང་པོ་རང་མོས་ཀྱི་དོན། Meaning of Blank / Free Writing	167
གཉིས་པ་རང་མོས་སྒྲུབ་དག་གི་ལྷན་དར་ཚུལ། History of the Free Verse	168
གསུམ་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྒྲུབ་སྒྲུབ་དངོས།	170
Composition of the Blank / Free Writing	170
བཞི་བ་རང་མོས་སྒྲུབ་དག་གི་བརྗོད་བྱའི་སྒྲིག་གི་སྒྲོན།	174
Subject matter of the Blank / Free Verse	174
ལྔ་པ་སྒོམ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་ཀྱི་ཁྱད་པར།	177
Differences between the Traditional and Free Writing	177
དྲུག་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྒྲོན་སེལ། Correction of the Blank Writing	179
བདུན་པ་ཞར་བྱུང་དཔེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཚུལ། Supplementary on Publication	181
 ཟུར་བཀོད་དང་སྟོན་ཆོག་ས་བཅད་རིང་གསུམ་ཁག་གཉིས།	191
Appendix 1; Two of Long Stanzas	191
ཟུར་བཀོད་གཉིས་པ། གཞུང་འདིའི་སྒྲིམ་ཆོག་ཤོ་ལོ་ཀ་ཆོག་གིས་སུམ་བརྒྱ་བཙོ་ལྷ་ཅན།	197
Appendix 2; The Long Stanza of 315 syllables forming the Summary of this Compositional Discipline	197
ཆོམ་པ་པོའི་བརྩམས་ཆོས་དཔེ་དེབ་ཁག་གི་སྟོན།	200
རང་ཆོམ་མིན་ཡང་ཆོམ་སྒྲིག་པར་སྒྲུབ་བྱས་པ་གཞན་ལག་ལ།	200
པར་སྒྲུབ་བྱེད་ལ་ཉེ་བའི་དཔེ་དེབ།	200

དཔེ་རྒྱན་མཆམས་སྟོང་།

མཐར་ཐུག་ཉིང་དགོས།

རི་སྐད་དུ། ཐུབ་ནམས་སྤྲེག་པ་ཆུ་ཡིས་མི་འཇུ་ཞིང།

འགྲོ་བའི་སྤྲེག་བསྐྱལ་བྲུག་གིས་མི་སེལ་ལ།

ཉིང་གི་རྟོགས་པ་གཞན་ལ་སློ་མིན་ཏེ།

ཆོས་ཉིང་བདེན་པ་བསྟན་པས་གྲོལ་བར་མཛད།

ཅེས་ལམ་མ་གྲོར་བ་བསྟན་ནས་རྗེས་སུ་འཛིན་དགོས་པར་གསུངས་པ་ལྟར། སྟོན་པ་མཉམ་མེད་ཤྲ་སེང་གི་མཆོག་གིས་འགྲོ་བ་གངས་མེད་པ་སྤྲེག་བསྐྱལ་གྱིས་མནར་བར་མ་བཟོད་པར་འཁོར་བ་ལས་བསྐྱལ་ཏེ་མི་གནས་པའི་མུང་འདས་ལ་འགོད་པའི་ཕྱིར་དུ། དང་པོ་བྱང་ཆུབ་མཆོག་ཏུ་སྤྲེགས་བསྐྱེད། བར་དུ་བསྐྱལ་ཆེན་གངས་མེད་གསུམ་གྱི་ཆོགས་བསགས། མཐར་མཛོན་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཏེ། སྤྲེག་བསྐྱལ་ཀྱང་གྱི་རྩ་བར་ཉོན་མོངས་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་གི་གཉིན་པོར། ཆོས་གྱི་ཕུང་པོ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་བཀའ་སྡེ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བསྐྱལ་ན་རྫོང་གེད་ལུང་སྡེ་སྟོང་གསུམ་དང་། བརྫོང་བྲ་ལམ་བསྐྱབ་པ་གསུམ་དུ་འདུས་ལ། དེ་དག་གི་སྟོང་པོ་ཡང་རྒྱ་པ་རོལ་ཏུ་བྱེན་པའི་སྐབས་ནས་གསུངས་པའི་ཟབ་མོ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། གསང་སྤྲེགས་རྫོང་ཐོག་པའི་སྐབས་ནས་གསུངས་པའི་བདེ་སྟོང་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་གཉིས་སུ་འདུས་ལ། པ་རོལ་ཏུ་བྱེན་པའི་ཐོག་པ་ལས་ས་བརྒྱ་ལམ་ལྟ་དང་། རྫོང་ཐོག་པ་ལས་ཟབ་ལམ་རིམ་པ་ལྟ་བུ་བརྟེན་ནས་འབས་བྲ་སྐྱ་བཞི་ཡེ་ཤེས་ལྟ་ལྟོན་གྱི་གོ་འཕང་འཛོལ་གེད་དུ་ཐབས་ཤེས་རྒྱང་འཇུག་གི་ལམ་གྱི་ངོ་བོ་དང་། གོ་རིམ། གངས་ངེས་བཅས་ཆང་ལ་མ་གྲོར་བ་གསུངས་པའི་མདོ་སྤྲེགས་ཐམས་ཅད་གྱི་སྟོང་པོ་ལྟ་བུ་རྟེན་འབྱུང་དང་། སྟོང་པ་འཆེ་བ་མེད་པ་གཉིས་སུ་འདུས་པས་ཆོས་ཕུང་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་གི་སྟོང་པོ་ཡང་འདི་ཁོན་ཡིན་ནོ།

འཇིག་རྟེན་སྤྱི་སྟོན།

བདག་ཅག་སྤྱི་རྒྱ་འགྲོ་བ་ཡོངས་ཀྱི་མ་འདྲིས་པའི་མཛད་བཤེས་ཆེན་པོ་མགོན་པོ་སྟོང་རྗེའི་གཏེར་ཆེན་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་ཞི་བདེའི་སྟོན་པ་ཆེན་པོ། ཡགོང་ས་ཡཾཤཾབས་མགོན་ཆུལ་བའི་དབང་པོ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གིས་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལྟ་བུ་རྟེན་འབྱུང་ནི་དེད་རབས་ཆེན་རིག་དང་། སྟོང་པ་འཆེ་བ་མེད་པ་ནི་འཛིན་སྤྱིང་ཞི་བདེ་དང་འབྲེལ་ཆེ་བ་རིགས་ལམ་བརྒྱ་སྤྲེག་གི་སྟོན་པ་ལམ་སྟོན་སྟོན་པེ་ཡང་ཡང་བསྐྱལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས། ད་ལྟའི་དུས་སུ་ལྟ་སྟོང་འདི་གཉིས་ནི་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་ནང་གོ་ལའི་ཁྲོན་དུ་

གནས་པའི་མི་འཕོར་དུང་རྒྱུར་མང་པོར་སྤྲུག་བསྐལ་སེལ་བའི་སེམས་ཀྱི་གསོ་སྦྱོན་དཔལ་པར་གྱུར་དང་འཁྱུར་བཞིན་པ་མ་ཟད། འཁྱོ་བ་གྲངས་མེད་པར་མི་ཆེ་བདེ་སྤྱིད་ཀྱི་ལམ་གྱུར་འཕྲིད་པའི་དེད་དཔོན་ཆེན་པོར་འཛམ་གླིང་ཤར་རུབ་གང་སར་ནས། གཞུང་སྡེར་གྱི་ཆེ་མུ་མང་པོས་བསྟོན་བཀུར་བསྐྱགས་པའི་མཆོད་བསྟོད་མཆོན་བྱེད་དུ། འཛམ་གླིང་ནང་ཆེས་སྦྱོན་པར་གྲགས་པའི་འོ་སྤེལ་ཞི་བདེའི་གཟེངས་རྟགས་སོགས་བཀའ་བྱིན་རྗེས་བྱོན་ཀྱི་གཟེངས་བསྟོན་བརྒྱ་སྤྲུག་སྤྲུག་འབྲུལ་བཞེས་བསྐྱེད་པའི་མཛོད་འཕྲིན་ཆ་ཤས་ཅམ་ཡང་། རང་ཅག་པོད་འབངས་ཡོངས་ཀྱིས་རི་སྤྱིད་བསྐྱལ་བའི་བར་དུ་བཀའ་བྱིན་ནམ་ཡང་གཞལ་པར་དགའ་བའི་གནས་སོ། །ད་བར་སེར་བྱེས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་ཀྱང་མདོ་སྤྲུགས་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་ཆེན་གཙོ་པོར་གྱུར་བ་རིག་པའི་གནས་བཅུ་བརྗོད་བྱ་བྱེད་པའི་དཔེ་དེབ་བརྒྱ་སྤྲུག་སྤྲུག་པར་སྦྱོན་ལུས་བ་རྒྱལ་ས་ལས། རིག་པའི་གནས་ལ་དུང་བ་ཟབ་པའི་སློབ་གཉེར་བ་གྲངས་ལས་འདས་པར་ཤེས་རབ་ཀྱི་པོད་སྤྱང་མྱ་མེད་སྤྱིན་བ་མ་ཟད། འཛམ་གླིང་སྤྱི་འཁྱོ་མང་པོའི་ཞི་བདེའི་འབྱུང་ཁུངས་ཏེ། པོད་གངས་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ལ་སན་པའི་བྱ་བཞག་རྒྱལ་ས་ཆེན་བསྐྱེད་དང་སྦྱོན་བཞིན་བ་འདི་ཉིད་དོ། །

རེ་སྒོན་ཕུགས་བསམ།

མ་འོངས་པ་ཡང་མཆེན་ལྡན་སྒྲིག་པ་པོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཆོས་རབ་ཏུ་རྒྱུ་བཤེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་
དང་། སྤྱི་བར་གསུམ་དུ་མེད་ཀྱིས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་དཔེ་དེབ་བར་སྐྱབ་ཀྱི་མ་གྲུབ་ལྟར་གནང་མཁན་
སྤྱིན་པདག་རྣམས་ཀྱི་འདོད་དོན་ལྟུང་བ་དང་། འཕྲོ་ཀྱལ་པན་བདེ་མ་ལུས་པ་འབྱུང་བའི་གཞི་སྒོ་གཅིག་
ལུ་འཕགས་མཆོག་ལུག་པད་མོ་གསུམ་ལྡན་དོ་རྩེ་འཛིན་པ་ཆེན་པོ་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལ་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་
ཐམས་ཅད་མཆེན་པ་མཆོག་སྐྱ་ཆེ་བསྐལ་བརྒྱར་བརྟན་ཅིང་པོད་མི་གཞིས་ཀྱིས་མཉམ་འཛོམས་ཀྱི་བདེ་
དགའི་ཉི་མ་ལྟར་དུ་འཆར་བ་དང་། དེར་སྐབས་འཛམ་གླིང་ཤེས་རིག་གི་གཅིས་ནོར་ལྟར་ལ། དཔལ་ལྷ་ལེ་རྩ་
ནས་བརྒྱད་པའི་པོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་ཉིང་བརྩད་མདོ་སྒྲགས་ཀྱི་གཞུང་ཆེན་ཁག་གཅི་བརྒྱད་ཐོག་ འཕགས་
པོད་ཀྱི་བརྩ་སྒྲག་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་སྤྱི་དང་། འཛམ་གླིང་ཤར་ལུབ་ཀྱི་གནའ་དེང་རིག་པའི་དཔེ་དེབ་
གང་མང་ཞིག་པར་སྐྱབ་ཞུ་རྒྱུ་མ་ཟད། ད་ལན་མེད་ཀྱིས་སྐྱེར་མས་དགེ་བཤེས་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་
ཀྱིས་བརྩམས་པའི་པོད་ཀྱི་སྡེབ་སྒྲིང་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་འདི་འདྲ་བར་སྐྱབ་ཞུས་པ་ལགས་ན་རྣམ་དཔྱད་
རིག་པའི་ཆལ་རྩོགས་པའི་མཆེན་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་ལེགས་སྤེལ་ཉེས་འགོག་གི་དགོངས་འཆར་གང་མང་
འཛམས་ཐོན་མེད་པར་སྐྱག་སྒྲོལ་ཡོང་བ་མཆེན་མཆེན་ཞུ།

བོད་རྒྱལ་ལོ་ ༣༡༥༠ ཟ࿃་ལོ་ ༣༠༣༣ ལོར་སེར་བྱེས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས།

ཕྱིན་ཐུང་།

༡༡། སློབ་དཔོན་ཐུ་མིས་བོད་ཀྱི་ལུང་དུ་སྟོན་པའི་གཞུང་བརྒྱད་དམ་དེ་ལས་མང་བར་མཛད་ཡོད་ཀྱང་
བསྟན་པའི་འཕར་འབྲུག་སྐབས་ཙ་བརྒྱུ་ཏུ་བྱུར་པའི་གཏམ་དེ་བྱུང་རབས་ཀྱི་བདེན་དོན་ཡིན་མིན་དབྱེད་
དཀའ་ཡང་། སུམ་ཏྲགས་གཉིས་སུ་བསྟན་པའི་ནམ་དབྱེད་དང་། སང་། ཏྲགས་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་ནམས་ལས་
གཞན་པའི་བརྟུན་ཀྱི་ནམ་གཞག་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་སྟོན་གྱི་ཚུལ་ཡིག་སྟོག་པ་དང་། ཚུལ་ཡིག་
གསར་དུ་འབྲི་བའི་སྐབས་མང་པོར་ཆོར་སྤང་ཡོད་བཞིན་པ་མ་ཟད། སྐད་ཡིག་གཞན་གྱི་བརྟུན་དང་། ལུང་
སྟོན་གྱི་ནམ་གཞག་དང་མཚུངས་བསྟར་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་འད་དེ་དག་གི་དོད་ཐུབ་བོད་སྐད་དུ་ཡོད་ཀྱང་།
དེའི་མཆན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་མེད་པ་དངོས་མཐོང་དུ་མཆིས། དེ་ལྟ་ནའང་འདས་པའི་ལོ་སྟོང་སྟག་བཀལ་
བའི་རིང་བོད་སྐད་དུ་སྐྱ་སྐྱར་དང་གསར་ཚུལ་གྱི་ལེགས་བཤད་དོ་མཆར་མཛད་དུ་བྱུང་བའི་ཡིག་འཛོག་གཏོས་
ཆེ་བ་སྐད་ཡིག་གཞན་དུ་གང་གིས་ཀྱང་དོ་མྱར་མི་བཟོད་པ་ཞིག་བསྟན་ཡོད་ཅིང་། ཚུལ་པ་པོ་མཆོག་དམན་
སུར་ཡང་བོད་ཀྱི་བརྟུན་དེའི་གསུམ་མ་འདང་བའི་སྐྱ་ངལ་བྱུང་མེད། དེ་ནི་སྐད་ཡིག་གི་རང་གསུམ་སུ་རྒྱ་
འཇགས་སོང་བའི་དངོས་པོ་མང་པོ་ཞིག་དེ་དག་སྟོན་པའི་གཞུང་དམ་དམིགས་བསལ་སློབ་སྟོན་མ་བྱུང་ཡང་།
དམ་པའི་སྟོན་ཚུལ་གྱི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པའམ་སྟོལ་ལུགས་རྒྱན་འབྲུམས་ཀྱི་འོག་རང་བཞིན་གྱིས་ཤེས་སྟོན་
ཐུབ་པ་ཡོང་གི། དཔེར་ན་པ་སྟེའི་ཡི་གེ་གསུམ་པ་བ་ལ་དས་འཕལ་ཡོད་སྐབས་ཙ་སྟེའི་ཡི་གེ་བཞི་པའི་ཐ་
སྐྱར་འབྲུར་བ་གཞུང་གང་དུ་མ་གསལ་ཞིང་། སློབ་མཁན་མེད་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་རྒྱ་གསུམ་སུ་འཇགས་
འགོ་བ་ཡིན། དེ་ལྟ་ནའང་ཤེས་བྱའི་གནས་རི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཅུང་དེའི་མཆན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་ཞིག་ཡོད་
ན་འཇུག་པ་བདེ་བ་མ་ཟད། རིག་པ་དེའི་ཉམས་ཆག་འགོག་པ་དང་སློབ་སྟོན་བདེ་བའི་པན་བྱང་ཆེན་པོ་ཡོད་
པ་ནི་བརྟུན་པ་དགོས།

སྐྱ་དབང་བསོད་ནམས་དབང་ལྷན་གྱིས་བཅུམས་པའི་“བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྟེབ་སྐྱར་རིག་
པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ།” ཞེས་བྱ་བ་འདིའི་ནང་སྐྱར་བྱ་ཡི་གེའི་ནམ་གཞག་དང་། སྟོར་

ཚུལ་སྤེལ་སྒྲོར་གྱི་རིག་པ་རྣམས་ནང་དོན་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་གཞུང་ལུགས་དང་མི་ལགས་ཞིང་། ཕྱི་ཚུལ་སྒྲོན་མེད་གསར་གཏོད་གྱི་དོ་ཐོར་བསྐྱུན་འདུག་པ་འདིས་ཐོད་གྱི་སྐད་ཡིག་ལ་དོན་གཉེར་ཡོད་པའི་སྒོ་གསལ་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་ཐོད་སྐད་རང་སྐད་མིན་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སྒོ་བ་གཉེར་བ་ཚོར་པན་ཐོགས་རྒྱལ་མཆོན་འབྱུང་བ་གདོན་མི་ཟ། དེ་མཆུངས་བསྐྱུན་བཅོས་འདིའི་ནང་འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་ཡི་གེ་དང་། སྐད་ཀྱི་ཆོན་རིག་། སྐད་ཀྱི་སྒོ་བ་གྱི་སྐོར་ཉེར་མཁོའི་ཤེས་བྱ་མང་པོ་ཞིག་དོན་བསྐྱུ་གོ་བདེར་བཀོད་འདུག་པ་འདི་དག་སྐད་ཡིག་གཞན་གྱི་གོ་རྟོགས་ཉུང་པའི་ཐོད་རིགས་རྣམས་ལ་རྣམ་དཔྱད་གྱི་སྐོར་འབྲེད་ལྟ་བུར་དོན་པན་ཆེན་པོ་ཡོང་ངེས།

སྤྱིར་ཡི་གེ་ཡན་ག་བ་མེད་དང་ཆོག་ཏུ་སྒྲོར་ཚུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ལ་“སྤེལ་སྒྲོར་”གྱི་ཐ་སྙད་འདོགས་མི་ཆོག་པ་མེད་ནའང་ཐོད་གྱི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་རིག་གནས་རྒྱུང་བ་ལྷའམ་བཞིའི་གངས་སུ་འདོན་པའི་“སྤེལ་སྒྲོར་”གྱི་རིག་གནས་ནི་ལེགས་སྐྱར་གྱི་ཆོགས་བཅད་སྒྲོར་ཚུལ་ལ་མཁོ་བའི་ཡི་གེ་བཟང་བ་དང་། ཕྱི་མོ་བཟང་བའི་ལམ་ནས་“སྤྱི་རྟེན་”དང་“རྒྱུ་རྟེན་”མེད་གིས་བསྐྱུད་པའི་ཆོགས་བཅད་སྒྲོར་ཚུལ་གྱི་རིག་གནས་ཤིག་ཉེ། ཅ་གཞུང་སྒོག་མཁར་བས་བྱས་པར་གྲགས་པ་དེ་ཡིན། ལེགས་སྐྱར་གྱི་སྐད་ཡིག་ཏུ་ལྷེ་ཡང་དང་། རིང་ལྷུང་། སྒོག་ལྷན་སྒོག་མེད་གྱི་རྣམ་གཞག་མང་བས་ཆོགས་བཅད་ཏུ་སྒྲོར་སྐབས་དེ་དག་བར་སྤྱིག་ཚུལ་ཆད་ལྷན་མ་བྱུང་ན་སྒོག་མི་བདེ་བ་དང་། སྤྱི་མི་གསལ་བ། ཁྱད་པར་དབྱངས་ཀྱིས་བསྐྱུད་སྐབས་འབྱུར་ཁྱག་དང་མི་འཆོམས་པར་འབྱུར་བས་སྤེལ་སྒྲོར་གྱི་མཆོན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་མེད་ཏུ་མི་རྒྱུང་བར་བྱུར་པ་དང་། དེའི་དབང་གིས་རྒྱལ་བའི་ལྟ་དང་། དམར་མེར་ཅན། ཕྱིས་ཀྱི་ནང་པའི་མཁས་དབང་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ཞི་བ་སོགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ལས་སྤེལ་སྒྲོར་རིག་པ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཅེ་མོར་སོན། འོན་ཀྱང་རིག་གནས་འདི་ལེགས་སྐྱར་ཁོ་ན་མ་གཏོགས། རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ཡིག་གཞན་ལའང་དར་ཁབ་མ་བྱུང་ཞིང་། ཐོད་ཡིག་ལ་ལྷེ་ཡང་དང་རིང་ལྷུང་། སྒོག་ལྷན་སྒོག་མེད་གྱི་རྣམ་གཞག་མེད་པས་ལེགས་སྐྱར་གྱི་སྤེལ་སྒྲོར་རིག་པས་ཐོད་སྐད་ལ་རྒྱས་འགོལ་བ་བྱ་ཐབས་མེད་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ། བར་སྐབས་ཐོད་གྱི་མཁས་པ་མང་པོས་སྤེལ་སྒྲོར་རིག་པའི་མཁྱེན་ཅལ་སྟོན་པའི་ཆེད་ཏུ་མཁྱེན། ཡང་ན་དེ་ལ་བག་ཆགས་འདོག་ཆེད་སོགས་དགོས་དམིགས་རི་ལྟར་ཡང་། གཞུང་ལུགས་ཚོས་སྐབས་ཐོག་མའི་མཆོད་བཞེད་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་རེ་བྱང་ལེགས་སྐྱར་ཏུ་བསྐྱུར་ཏེ། སྤེལ་སྒྲོར་གྱི་རྣམ་གངས་གང་ཏུ་གཏོགས་པའི་དོས་འདོན་གྱི་མིང་བྱང་དང་། སྐད་གཉིས་ཡི་གེ་གསལ་གྱིས་མཛེས་པར་བྱས་ཏེ་གསུམ་པེད་ཅེས་གྲགས་པ་དེ་མོའི་རྒྱ་སྒྲོས་དང་བཅས་འབྲི་སྲོལ་དར་ཁབ་ཆེན་པོ་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཐོད་སྐད་ལེགས་སྐྱར་ཏུ་བསྐྱུར་བའི་སྟོག་དེའི་ལེགས་སྐྱར་སྐད་ཡིག་གཞིར་བཟུང་སྤེལ་

སྐྱོར་སྤེལ་ཆེན་གང་དུ་གཏོགས་པའི་ངོས་འཛིན་དེས་བོད་སྐད་ལ་འདྲ་སྐྱོར་དེས་ཁྲུབ་པར་འདོད་ན་ཉ་ཅང་
 ཐལ། ལེགས་སྐྱར་ལ་བྱང་ཆ་མེད་མཁན་ཆོས་ཀྱང་ཤུན་སྐྱར་ཆེག་མཛོད་ལ་བསྟེན་ནས་བསྐྱར་བ་མང་པོ་
 ལེགས་སྐྱར་མཁས་པའི་བཞད་གང་གི་གནས་སུ་བྱུར་བ་འདྲོད། དེ་ལྟ་བུས་ན་ལེགས་སྐྱར་གི་སྤེབ་སྐྱོར་
 རིག་པས་བོད་སྐད་ལ་མ་ཁྲུབ་པའི་དངོས་དོན་ངོས་ལེན་བྱ་རྒྱུར་ཁུམ་འཆར་བྱེད་དགོས་དོན་མེད།

ཁོ་བོས་སྤེལ་སྐྱོར་ལ་ཡང་ཡང་བརྟེན་བྱེད་པ་ལྟར་བོད་སྐད་དུ་འདྲ་སྐྱོར་བཅད་གི་ཚུལ་སྤེལ་ཆེག་ལྷག་
 གི་ཚུལ་ཚུལ་དང་མི་འདྲ་བའི་མཛོན་སུམ་དུ་བྱུབ་སྟེ། ཆེག་ལྷག་དུ་ཡོད་པའི་བརྟེན་པ་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཆེག་
 ཁྲིམ་བདུན་དེའམ་དགུ་དེའི་མཆོམས་སུ་ཤད་དེ་བརྒྱབ་སྟེ་བཅད་པས་ཆེགས་བཅད་དུ་མི་འབྲུག། དེས་ན་
 བོད་གི་ཆེགས་བཅད་ཚུལ་ལ་དམིགས་བསལ་ལམ་སྤེལ་ཞིག་ཡོད་པ་གདོན་མི་ཟུང་། ཐུ་མིས། དེ་
 བཞིན་ཡི་གེའི་འཇུག་ཚུལ་ནམས། ། སྤྱི་བ་ཀུན་ལ་གནས་བྱུར་ཀྱང་། །རང་ཚུལ་དེ་ཉིད་མི་ཤེས་པས། །དོན་
 ལ་སྐྱོར་བ་ག་ལ་ཤེས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཆོགས་དཀའ་བས་དེའི་མཆོན་ཉིད་དང་། དབྱེ་བ་སྟོན་པའི་
 གཞུང་ཞིག་བྱང་ན་པན་ཐོགས་ཡོང་བར་དེ་བ་ཡིན། ད་ལྟའི་བསྟན་བཅོས་འདིས་མཆོན་ཚུལ་བ་དེ་བྱང་བྱང་
 འདུག་པར་སྤོ་བ་བརྟུན། ཉེ་དུས་གི་མཁས་དབང་ཞིག་གིས་བོད་སྐད་གི་དབང་དུ་བྱས་པའི་སྤེབ་སྐྱོར་ནི་
 ཆེགས་བཅད་ལ་རྟེན་པ་བྱུག་པ་ནས་སོ་ལྟའི་བར་དུ་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་སྤེབ་སྐྱོར་བྱེད་སྐབས་ཆེག་སྤང་
 དང་ནམ་དབྱེ་སོགས་སྐྱོར་པའི་ཚུལ་དང་། ཆེག་བར་མང་ཉིད་སོགས་གི་ནམ་གཞག་བརྟུན་པའི་ཚུལ་
 གསལ་འདུག་ཀྱང་ཚུལ་ཡིག་དེ་མ་མཇུག། ཆེགས་བཅད་ལ་རྟེན་པ་སོ་ལྟའི་མཆོམས་བཟུང་བའི་གཞུང་
 ལུགས་གཞན་ལས་གཞུང་ཆོད་བཤད་པའི་སྐབས་དོན་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པས། སྤེབ་སྐྱོར་རིག་པར་སྐྱར་བྱང་
 མ་མཐོང་ཞིང་། ཆེགས་བཅད་དང་ཆེག་ལྷག་ཚུལ་འགྲོས་གི་དབང་གིས་དབྱེ་རྒྱ་ལས་བར་མཆོམས་གཅོད་
 ཚུལ་གྱིས་ཡིན་པར་མ་མཛོན་ཏེ། རྒྱན་ཆགས་མ་བཅད་པའི་སྤེབ་སྐྱོར་ཡོད་པ་གཞུང་དུ་གསལ་ལ། འོད་ཟེར་
 བརྒྱ་པ་འདིའི་ནང་དུ་འདྲ་སྐྱོར་ཁྲིམ་ཉིས་བརྒྱ་ར་གཅིག་བར་གི་ཆེགས་བཅད་དཔེར་བརྟེན་དུ་བཀོད་འདུག་
 ཅིང་། དེ་ལས་མང་པ་ཆེག་ཁྲིམ་ལྟ་བུ་སོ་གཉིས་ཅམ་ཡོད་པ་རྗེ་དགེ་འདུན་བྱུབ་གི་འདུལ་བའི་སྐྱེད་འབྲུམ་
 གི་མཇུག་བྱང་ལྟ་བུ་དེ་སྟེན་ཅིག་མཆིས།

དེ་ལྟར་བརྟེན་པར་བྱ་བ་མཐའ་གྲས་ཀྱང་སྟོན་གི་མཁས་དབང་ཞིག་གིས། བལ་ཆེར་སྐལ་བ་མེད་
 ཉིད་དང་། །དུས་ཀྱང་སྟོན་པ་མེད་པའི་བྱིར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། དུས་ཀྱིས་གཏུགས་པས་འདིར་མཆོམས་
 འཛོག་དགོས་བྱུང་ཞིང་། རང་ཉིད་མི་ཁོམ་པ་དགུ་པའི་གཞན་དབང་དུ་སོང་སྟེ་གཞུང་འདི་ཞིབ་ལྟ་བྱ་རྒྱུའི་གོ་
 སྐབས་ཀྱང་མ་བྱུང་བར་དཀར་ཆག་ཅམ་བསྐྱགས་ཏེ་གང་ཐོན་ཐོས་བྱུང་དུ་བརྟེན་པ་འདི་སྐབས་དོན་ལ་མ་

འཁེལ་བའི་དག་འབྲུལ་དུ་འང་འབྱུར་ལས་ཆེ་སྟེ་མ་ཞིང་། ཁོ་ལོས་སྐབས་གཞན་ཞིག་ཏུ།

ལས་ཐེལ་སྟན་དུ་མ་མང་བཅེགས་ཐེམ་པོའི་འོག་།

སྦྱིད་ལུག་གཉིད་ཀྱིས་སྦྱོས་པའི་ཀླད་པོ་ལ།

ཆེད་ཚོས་གར་སྟབས་འབྲུག་པོར་བསྐྱར་དགོས་བཀའ།

ཉ་མོར་བལ་ཁལ་འགེལ་བའི་ཚུལ་དུ་སྤང་།

ཞེས་བརྗོད་པ་འདིར་ཡང་མཚུངས་པས་དོ་ཞག་སྟོན་གྱིང་འབྲི་རྒྱའི་གོ་སྐབས་ཉིད་ཐབས་དཀའ་ཡང་། “གྲ་

རྒྱུང་ཞིག་གི་ཁྱེད་འཛོད་” ཅེས་པའི་ཐ་ཆོག་ལ་གཡོལ་ཐབས་མ་བཟོད་པར་ཟམ་གདོང་པས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལྷ་

༥ ཆེས་ ༡༥ ལ་གྲ་ཆོམ་དུ་སྦྲས་པ་དགེ་བར་གྱུར་ཅིག་། རྟེན་གཤམ་། །

རྩོམ་པ་རྒྱུ་རྒྱུ་འཕོད་པས་ཟོལ་མེད་པའི་ཡི་རང་བཅས་ ༢༠༡༠ ལོའི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༢༧ ཉིན་པའི་དུས་ཆེན་
གསུམ་འཛོམས་ཉིན་གཤིས།

ཚུམ་པ་པོའི་གཏམ་ཆོག་གསུམ།

སྤྱིར་ན་རང་རེ་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་འདི་གཉེན་དུ་ཆགས་ཚུལ་ལ་བྱི་ནང་གི་ལྷ་ཚུལ་མི་མ་བྱུན་པ་མང་དུ་ཡོད་པ་རེ་ལྟར་ཡང་། མི་སྐྱེར་ཞིག་གི་མི་ཆེའི་འགྲོས་ལ་བསམས་ན། རོག་མར་རང་གི་མགོ་འང་མི་སྤྱོད་པ་མི་ཉམ་ཐག་ཅིག་རེས་གིས་རུད་འགྲོས་དང་གོག་འགྲོས། ལངས་འགྲོས་དང་རྒྱག་འགྲོས། ར་ལུགས་སྤོད་ལུགས་སོགས་དང་། དེ་ནས་མི་སྐྱེད་སྤོང་བ་སོགས་རེ་རེ་བཞིན་དགོ་གནད་དང་པོ་དྲིན་ཅན་པ་མ་སོགས་གིས་བསྐྱབས་མོད། དེ་དུང་དེ་ཅས་གིས་ཡིད་མི་ཆེས་པར་སློབ་བྲ་རྒྱུ་འབྱེད་ཆེ་གསུམ་གཙུག་ལག་སློབ་ཁང་དང་བཅས་པ་བརྒྱད་དེ། ཤེས་ཡོན་གྱི་མེ་ཉླ་གཤམ་བའི་དང་ཚུལ་ནི། དེར་གི་འགྲོ་བ་མི་སྤྱིའི་ལུགས་སློབ་ལྟ་བུར་ཆགས་ཐེན་ལ། དེ་དག་གྲང་མ་ཐར་གཏུགས་ན་མིའི་ལུགས་འདུན་བསྐྱབ་པའི་ཆེད་འབའ་ཞིག་ཡིན།

འོན་ཀྱང་མི་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་འདུན་ནི། རོར་འཛིན་སྐྱེག་མའི་རྒྱལ་བཞིན་མི་འདྲ་བ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་སྤྱ་ཆོགས་མོད། རང་རེའི་སྟོན་པ་བཀའ་དྲིན་ཅན་གྱི་ལུགས་སློབ་པ་མཐེན་རབ་རྫོགས་པའི་ལམ་སྟོན་ལྟར་འདི་སྤྱང་དང་བྱི་མ་མན་གྱི་ལུགས་འདུན་གཉིས་སུ་རེས་ཤིང་། དེ་གཉིས་གང་བསྐྱབ་རུང་སྐྱབ་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་ནི། ཆོས་རབ་ཏུ་རྒྱས་པར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་ཡིན་ལ། དེའང་ཐོས་བསམ་སློབ་གཉིས་ལ་བརྟེན་དགོས་པས། གནའ་ནས་ད་བར་འཛམ་བུ་སྤིང་པའི་མི་རབས་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་གཞུང་ལུགས་བརྒྱ་སྟོང་དུ་མ་མཛད་ཐེན་པའང་། བྱི་རབས་པ་རྣམས་འཇུག་པ་བདེ་ཆེད་དུ་ཡིན་པར་སྤོང་སྟོབས་ཀྱིས་བྱུག།

དེ་ལྟར་ན། ཐུན་གྱིས་གྲང་ལམ་བ་བརྒྱ་ཐུག་གིས་ཐོད་གངས་ཅན་པའི་སྤྲེལ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་འདི་བགྱིས་པ་ནི། མཁས་པའི་དབང་པོ་དག་ལ་དགོས་པ་མ་མཆིས་ཀྱང་། རང་དང་སྐལ་པ་མཉམ་པའམ། བྱི་རབས་ཀྱི་སློབ་གསལ་བ་དག་ལ་རྒྱུད་ཐད་པན་རེས་བྱས་པ་སྟེ། སྤྱང་བྱའི་རིག་གནས་གང་ཡིན་གྱི་གོ་དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་བདེ་སྐྱབ་ཏུ་གོ་བ་ལ། ཆོག་རྣམ་པར་དག་བྱེད་དང་། དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ལ་བརྟེན་པ་མེད་དུ་མི་རུང་ཞིང་། སྤྱང་དག་མངོན་བརྗོད་སྤེལ་སྤྱོད་བརྗོད་སོགས་ཐ་སྙད་པའི་རིག་གནས་དག་ནི། ཆོག་རྣམ་པར་དག་བྱེད་དང་། རང་རེ་ལ་ཡོངས་སུ་བྱུགས་པའི་ཆོད་མ་སྤེལ་བུན་དང་རྟགས་རིགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོད་མ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ནི་དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཡིན་པས། གཞན་དྲིང་མི་འཛོག་པའི་མཁས་པ། འཆད་ཅོད་ཅོང་གསུམ་ལ་མངའ་བརྟེས་པ་ཞིག་བྱ་འདོད་ན། སྤེལ་སྤྱོད་ཀྱི་

གཞུང་ཕྱགས་ལའང་མི་བརྟེན་མ་བྱུ་མེད་རེད་སྟེ།

དཔེ་དེ་བ་འདི་སློབ་སྦྱང་དུ་སླིབ་འདུག་དང་རྒྱ་བ་ལ་སླིབ་སྒྲོལ་མོགས་ཐམས་ཅད་ཐོན་རང་གིས་བྱས་
པས། ཉམས་སྒྲོལ་ཤིས་རྒྱ་མོགས་གང་ཐད་ནས་ཆད་ལྟག་འོར་གསུམ་གྱི་ཞུ་ཆ་ཡོད་པར་གདོན་མི་ཟ་བའི་
ཕྱིར། གཟུར་གནས་སློ་ཐུན་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱི་སྤྱན་སྐར་འཆགས་ཤིང་། བཀའ་སློབ་ལས་སྟོན་མཛད་དུ་
གསོལ་བུ་རྒྱ་ཡིན།

དཔེ་དེབ་འདི་བཙུགས་ཏེ་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་བསྐྱར་ཡིན་ཁོང་རང་ལ་བཀའ་འདི་ཆེན་པོ་གནང་
མཁན་ནམས་ལ་འཇིག་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་འགོ་བླ་གས་དང་མཐུན་པར་སྤྱིར་ཐག་བཞགས་དགག་ཆོར་མཆོན་
ཁྲེད་ཀྱི་བླ་གས་རྗེ་ལེགས་གསོལ་ཞུ་འདོད་ལྟར་བའདི་ལྟར།

ལཱ་རིག་ལྷའི་སྐྱེད་ཚེ་ལས་སྣ་མང་ཤེས་བྱའི་མེ་ཉྑལ་ཉྑལ་ཏུ་སྒྲིན་པར་མང་དཔའི་རིན་ཅན་སྒྲོབ་
དཔོན་ཡོངས་ལ་དད་གུས་ཀྱི་མགོ་སྟོན་གྲེམ་ཞིང་། སྟོན་ཤུམ་ཀྱི་ལོ་འདབ་གསེར་ལྷན་མ་ལ་འདུད་བཞིན་
བཀའ་རིན་ལེགས་གསོལ་བྱ།

མདོ་སྐྱེགས་རིག་པ་ནས་རབ་འབྲམས་སོགས་ཆོས་སྲིད་གང་ལ་འད་ཐབ་གསལ་སྒྲུབ་པ་ལྟེ་སྐྱེགས་ཀྱི་
མཁའ་རབ་ཡོངས་སུ་རྟོགས་ཤིང་། དག་གསལ་སྒྲུབ་ཁེབས་རྩོན་བྲལ་པ་ལྟེ་གསུང་ཆངས་པ་ལྟེ་
དབྱངས་ལྡན་མ་རྩ་བ་ཆེན་ཆེན་པོ། རྒྱལས་རྩེ་ཟས་གདོང་མཆོག་སྒྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དང་། མདོ་རྒྱུད་རིག་
པ་ནས་རྒྱ་མཚོ་ལྟེ་པ་མཐར་སོན་ཅིང་། ལྷ་རིག་སྒྲུབ་པ་ལྟེ་དབང་སྒྲུལ། རྒྱལས་རྩེ་དོ་བྲམ་མཆོག་སྒྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་
ཞུས་གཉིས་མཛད་འཕྲིན་གསེར་གྱི་ཤིང་རྟ་སྤྱིང་ཆེན་ལྷ་ལ་ཁྲལ་པ་ལྟེ་མཛད་ཐེལ་གྱི་གསེར་ནས། ལྷ་ལ་ཐོང་
བ་གསེར་གཟེགས་ཀྱི་རྒྱགས་བཅེ་ཆེན་པོས་སྟོན་སྤྱོད་གསུང་འཕྲིན་སོགས་པ་སྒྲུལ་གནང་བཀའ་འཁུར་ཆེ་པ་
ལ་སྟོན་གསུང་དང་བ་ཆེན་པོས་སྤྱིང་ནས་རྒྱགས་རྩེ་ཆེ་ཞེས་ལན་བརྒྱུར་ལྟ།

ག་རུས་གདོས་བཅས་ཀྱི་ཡུང་པོ་འདི་ཡོངས་སུ་བསྐྱུན་ཅིང་། བཅོས་མིན་བཅེ་མདངས་ཀྱིས་ཉག་རུ་
བསྐྱུད་ནས། ལེགས་ལམ་དུ་ཐོག་མར་བཅུད་པ་གནང་བའི་འིན་ཚུན་ལ་མ་རྒྱལ་པ་དང་། ལུགས་གཉིས་གང་
ལའང་ལུགས་རྒྱུད་འིང་བའི་ལམ་སྟོན་དང་། དོན་སྤྱིར་སྣུན་བའི་བཀའ་སློབ་། ཞི་བྲག་ཅི་འཆམ་གྱི་སྒྱུར་ཆར་དུ་
ཐོག་རུ་བཤེབས་པར་མ་ཁས་པ། འགྲན་གྱི་དོ་རྒྱུ་མེད་པའི་ཨ་ཁུ་རམས་དག་ལེམས་ཆེ་འིང་རྒྱ་མཚོ་སོགས་
དགལ་ཉེ་སྟོན་ཀར་གྱི་སྣུན་ཉེ་གཉེན་ཆེན་ཡོངས་ལ་ལུགས་རྗེ་དང་བཀའ་འིན་ཆེ་ལྷ།

འདིས་མཆོད་དགེ་བས་བརྟན་པོར་གྱུ་སྤྱེས་ཆེན་དམ་པ་ནམས་ཀྱི་སྤྱི་ཆེ་མཐོང་བཞིན་ལྷན་གྱིས་
བསྟུན་ཅིང་། ལྷལ་པའི་ལྷན་རྒྱལ་གྱི་བརྟན་པ་འེན་པོ་ཆེ་ལྷོགས་དྲུག་པ་བནས་སྐབས་ཀྱི་ཏུང་པ་ཞིང་ལྷལ་

བའི་རྒྱུ་འབྱུང་བའི་སྟོན་འདུན་གྱིས་བརྒྱན་ཏེ། ༡༠༡༠་ལ་༡༩་ཡི་ས་ག་ལྷ་བའི་དུས་ཆེན་གསུམ་འདོམས་ཀྱི་
ཉེན་བསོད་ནམས་དབང་ལྷན་གྱིས་བྲིས་སོ། །

བར་ཐེངས་གཉིས་པའི་སྐྱེད་བརྗོད།

ལོ་བཅུ་ལྔ་པའི་དེ་ལ་འདི་བཏོན་པ་ལོ་གས་རྗེས་རྫོགས་པས། དེ་ནས་དེ་ལ་འདི་རྣམས་ཡོད་མེད་འདི་
མཁན་གྱི་དོན་གཉེར་ཅན་མང་པོ་བྱུང་ཡང་། བསྐྱར་དུ་བར་སྐྱུན་བྱས་མ་ཐུབ་པར་དེ་སྐར་ལོ་མང་སོང་། ད་
ལོར་དུས་སྟོང་མང་ཙམ་རག་སྐབས་བསྐྱར་དུ་ཞུ་དག་འཕྲི་སྟོན་དང་འབྲེལ་སྟོན་ཆུང་དུ་ལེགས་སྒྲིག་བྱས།
བར་ཐེངས་འདི་ལ་དངོས་ལུགས་ཀྱིས་རོགས་དན་གནང་མཁན་ཆང་མ་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་
གཞིན་སྐྱེས་རྣམས་པས་རང་འཁྲིའི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་བཟང་པོ་རྣམས་འདྲིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་དང་། མི་
རིགས་གཞན་གྱི་རིག་གཞུང་གི་ལེགས་ཆ་ནང་འདྲིན་དར་སྤེལ་དང་། ཉེས་ཆ་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་ཀྱང་མི་འགོ་
བའི་ཐབས་ལ་དུས་རྟག་ཏུ་འབད་བ་ལྟོད་མེད་གནང་བར་ཞུ།

ཚུམ་པ་པོ་རིགས་པའི་སྐུ་གྲུས་ ༡༠༡༠་ཡི་ ༡ ཉེན་བྲིས།

བར་ཐེངས་གསུམ་པའི་སྐྱེད་བརྗོད།

བོད་ཀྱི་སྤེལ་སྐྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་འདི་ནི་དོན་གཉེར་ཅན་གང་མང་ཞིག་གིས་བར་སྐྱུན་བྱས་
ཡོད་མེད་ཀྱིས་བ་ཐེངས་མང་བྱུང་བས། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཔེ་སྐྱུན་སྤེ་ཆན་ལ་འབྲེལ་ལམ་ཞུས་ཀྱང་
། རྒྱ་མཚན་འགའ་ཤེས་གསུངས་ནས་དོན་ཕན་མ་བྱུང་། ད་ལོར་རྒྱ་ལ་སྤྱི་འགྲོ་ལུགས་དང་མཐུན་པར་རྒྱ་གར་
ཀྱི་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་ཞིག་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་པས། ཐོག་མར་དེ་ལ་ལ་མ་གནས་ཉིན་སྟོར་ ༦༣༠ ཙམ་གནས་
འགྲོ་བ་ལ། ཡིག་གཟུགས་ཀྱང་རྩེད་ཆུང་དུ་བཏང་བ་སོགས་ཐབས་ཤེས་སྣ་མང་བརྒྱན་ནས་མང་པོ་
བཅག་ཐུབ་པ་བྱུང་། ལར་ནས་བྱང་པོ་བཤད་ན། དེ་ལ་འདི་འདྲི་རིན་ཐང་དོས་ནས་གོང་གི་རིན་འབབ་དེ་ལས་

ཀྱང་ཆེ་བ་འོས་འཚམ་ཡིན་མོད། ད་ཆར་རང་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་འདིར་རིན་མེད་མང་པོ་རག་རག་ཉིས་ནས་ངན་
གོམས་སྤུ་སོང་སྟབས། རིན་དེ་ཅམ་ཡང་ཆེ་སྤང་ཤར་ཏེ་ཉོ་མཁན་དཀོན་པས། གནས་བབ་དེ་ལ་བསམས་
ནས་གང་ཐུབ་བཅག་ཐབས་བྱས། མ་འོངས་པར་རང་གཞན་ཆང་མས་བོད་ཡིག་ཚུམ་རིག་ལ་བསམ་སྟེ་སྐད་
རིགས་གཞན་དང་འབྲ་བར། བོད་ཚུམ་ཁག་ལ་འང་རིན་འབབ་སྟོང་ལེན་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རིག་
གཞུང་དང་བཅས་པ་འཚོ་ཐུབ་པར་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆེ་བར་སེམས་སོ། །

སེར་བྱེས་དགེ་བཤེས་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་གྱིས་ ༢༠༢༡་༥་༡༥ ཉིན་བྱེས་བཤོ། །

བར་ཐེངས་བཞི་བ།

དེའང་དོན་གཉེར་ཅན་གང་མང་གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱེབ་སྦྱོར་འདི་ཡོད་མེད་མང་དུ་བྱིས་བྱང་བས། བར་སྦྱན་བསྐྱར་
དུ་བྱ་དགོས་ངེས་སུ་མཐོང་ནས་རྒྱ་གར་དཔེ་ཁང་ཞིག་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་ཀྱང་། དཔེ་སྦྱན་ཁང་དེས་ཆོ་ཡིད་
ཆེ་མ་པའི་དེབ་ཅིག་བཅོས་མི་འདུག་པས། འགྲོ་བྱོན་ལ་མ་འཛེམས་བར། ད་ཐེངས་སེར་བྱེས་མཁས་སྟན་གྱ་
ཆང་གི་དཔེ་མཛོད་ཁང་བརྒྱད་པར་ཐེངས་བཞི་བ་བརྒྱབ་ཐུབ་པ་བྱང་བ་དེ་གིན་ཏུ་དགའ་འོས་སུ་བྱུར་ལ།
དཔེ་མཛོད་འགན་འཛིན་སོགས་ལས་བྱེད་པ་ནམས་ལ་འང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

༡༧། ཁོད་གངས་ཅན་སྤྲོད་ས་ཀྱི་སྤེབ་སྤྱོད་རིག་པ་ལི་
གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱུ་པ་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

༡༡། ཁོད་གངས་ཅན་སྤྲོང་སྤྱི་སྤྲེལ་སྤྱོད་རིག་པ་འི་
གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

༡༢། ཁད་བ་བརྒྱད་གེ་སར་ཉ་རྒྱས་རྒྱ་བའི་གདན་སྟེང་ན། །
ས་འཛིན་དཀར་པོར་སྣ་ཆོགས་རྒྱན་གྱིས་སྦྱང་བ་བཞིན། །
དྲངས་གསལ་ཚུ་ཤེལ་ཡེ་ཤེས་རང་བཞིན་སྦྱ་མངའ་བ། །
དཔལ་ལྷན་སྣ་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་དཀར་པོས་དངོས་གྲུབ་སྟོལ། །

ཀང་གཉིས་སྐབས་གསུམ་སྤྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །
མཁུན་བ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་པའི་གོང་བྱ་ལས། །
ལེགས་འབྱུངས་མཁས་མཆོག་ཐོན་མིའི་ཞབས་ལ་སོགས། །
དངོས་བརྒྱད་རྒྱ་མ་རྣམས་ལ་གྲུས་བཏུད་ནས། །

ས་སྟོང་ཡོངས་ལ་དོ་རྒྱས་དཔེན་པའི་སྤྲ་ལའི་སྦྱན་གྱི་ཡུལ་སྤྲོངས་འདིའི། །
ས་སྦྱེས་དོ་སྦྱེས་སྐད་ལ་བརྟགས་ནས་ས་སྤྲོང་མཆར་བྱེད་ལེགས་བཤད་ནི། །
ས་འཛིན་དཀར་པོའི་སྤྲེལ་སྤྱོད་རིག་པ་ས་འོག་སྦྱན་བའང་སེལ་བྱེད་ཅིང་། །
ས་གསུམ་གསལ་བྱེད་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ས་སྟོང་འདི་ན་འབྱེད་བར་བཅོན། །
སྦྱིར་ན་རང་རེ་པོད་ལ་སྤེལ་སྤྱོད་ནི་སྤར་སྦྱོབ་དཔོན་ཐོན་མིས་ཡི་གེ་མཛད་སྐབས་ནས་བརྒྱད་ཡོད་

ཅིང་། བྱེད་པར་དུ་སློབ་དཔོན་མཁན་པོ་ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྐུ་མོ་མཆོག་ལ་ཡིག་ཕྱད་ཆོག་ས་བཅད་གཉིས་ཕྱལ་བ་ཤིན་ཏུ་སྤེལ་ལེགས་ཤིང་སྟུན་ཆ་དང་ལྷན་ལ། བྱ་དཀའ་བའི་སྟུན་དག་གིས་བརྒྱན་བས། རྩོམ་གྱི་ཚུ་ཆད་ཏུ་ཅང་མཐོན་པོར་སོན་པ་ཞིག་སྟེ། སྐད་རིགས་གཞན་ལ་སྐད་ཡིག་དར་ནས་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་མང་པོའི་རྗེས་སུ་གཞི་ནས་རྩོམ་གྱི་ཚུ་ཆད་རྗེ་མཐོར་འགྲོ་དགོས་པའང་མང་དུ་ཡོད་པས་སོ། །

འདིར་ཁོ་བོས་མི་ལྷོགས་བཞིན་དུ་འདྲེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་བྱ་འདོད་བཞི། ཐོག་མར་མཁས་པའི་དབང་པོ་བཀའ་རྒྱུན་ཁྲི་བ་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་རང་ཅག་བོད་ལ་སྤེལ་སྤྱོད་ཡོད་ཀྱང་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་མེད་སྟོར་དང་། མ་འོངས་པར་བོད་ཡིག་ཡར་རྒྱས་སམ་ཉམས་རྒྱད་གང་དུང་དུ་འགྲོ་བའི་སྐབས་སུ་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་འོང་སྲིད་ཚུལ་གྱི་བཀའ་སློབ་གནང་བ་འོད་སྤེར་ལས་ཐོས་པས་རྒྱན་བྱས་ཏེ། མེད་བ་བས་ཡོད་ན་བཟང་སྟུམ་པའི་སྤྱིང་སྟོབས་ཀྱི་གོ་ཆ་བགོས་ནས། སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་སྟོར་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་མང་དུ་བསམས་ཤིང་ཞིབ་འཇུག་ཅུང་ཟད་བགྱིས་ཏེ་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་འདི་འབྲི་བར་བཅུམས་མོད། འོན་ཀྱང་ཁོ་བོ་ཅག་སྤྱིས་སྤྱད་ཀྱི་ཤེས་རབ་དམན་པས། མཁས་པ་མགྲུ་བ་བསྐྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་དུ་མི་འགྱུར་ཡང་ལྷག་བསམ་བཟང་པོའི་མཆོན་ཁྱེད་ཅམ་ལགས་པས། ཟུགས་མི་ཁྲིལ་བར་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་གྱི་དགོངས་འཆར་ལྷག་སྟོབ་མཛད་པར་ལུ།

ཉེ་ཆར་སློབ་གཉེར་གྱི་བར་གསེང་ཐུན་ཅམ་ཐོབ་སྐབས་དཔེ་སྟོན་ཅུང་ཟད་བགྱིས་པ་ན་འདི་ལྟར་མཐོང་སྟེ། <<རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་>> ལས། འདི་ནི་ཟུར་ཅམ་ཡིན་གྱི། རྒྱས་པར་འདོད་ན། ཐོན་མིས་དང་པོ་ཡི་གེའི་རྣམ་འགྱུར་གྱི་བཟོ་བཅུམས། ཀ་སྐད་སྟུམ་ཅུར་བསྐྱར། སྤེབ་སྤྱོད་བསྐྱིག་པའི་གཞི་ལ། <<ཐོན་མི་མདོ་རྗེའི་སྐྱ་མདོ་>> བྱ་བ་ཡོད་ཀྱིས། དེ་དག་ལ་གཟིགས་ཤིག་ཅེས་གསུངས་པས། སློབ་དཔོན་གྱིས་མཛད་པའི་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་འདུག་མོད། དེར་ནི་དཔེ་རྒྱུན་རག་དཀའ་བར་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་འདི་ཡིན་བྱ་བ་བསྟན་དུ་མེད་དོ། །

ཉལ་ཉོག་གི་ཆོག་སྲེང་དོར་ནས་འདིར་བོད་གངས་ཅན་སྤྱོད་ཀྱི་སྤེབ་སྤྱོད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་འཆད་པ་ལ། ཐོག་མར་སྤྱོད་པའི་གཞི་རྣམ་གཞག་འཆད་པ་དང་། སྤྱོད་ཚུལ་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དངོས་བཤད་པ་གཉིས་སོ། །

དང་པོ་ནི། མིང་ཆོག་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་གཞིར་གྱུར་པའི་སྐད་ཀྱི་གངས་དེ་ཡི་གེའི་མཆན་ཉིད་དུ་བོད་གངས་ཅན་པའི་སྐྱ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་རྒྱུད་ལྟར་གྲགས་པ་བཞིན་ཁོ་བོའང་འདོད་དེ། ཡི་གེའི་གཟུགས་ལ་ཡི་

གེ་མི་འདོད་པའི་ལུགས་སོ། །འོན་ཀྱང་ཡིག་གཟུགས་ལ་ཡི་གེར་བཏགས་པ་སོགས་ཡི་གེ་ཞེས་པའི་སྐྱ་
བཏགས་མིང་དུ་འཇུག་པའི་གཞི་ནི་མང་སྟེ། དེ་དག་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

འཛམ་གླིང་གླིང་ཡི་གེའི་རྒྱུ་

Historical Scripts of the World

དེ་ལྟར་སྐྱ་གཟུགས་ཅིའང་རུང་། ལོ་རྒྱུས་སུ་འཁོད་པ་ལྟར་ན། དེང་གི་ཨི་རག་ (Iraq) གི་ས་ཆ་སུ་མིར་
(Sumer) ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་དུ་ད་ལས་ཕྱི་ལོ་ཉིས་སྟོང་བརྒྱད་ལོ་ནས་བཅུ་པའི་ ༣༠༠༠ B.C མི་ལོ་
ལྔ་སྟོང་ལྷག་གི་གོང་རོལ་ཏུ་ཏྲགས་དང་རི་མོ་སྣ་ཆོགས་པས་ཅ་དངོས་མཆོན་པར་བྱེད་པའི་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་
ཡི་གེ་ (pictographic script) བྱས་ཤིང་། དེ་ཙམ་གྱིས་མ་ཆོམས་པར་རིམ་གྱིས་ནང་གི་ཤེས་
པ་སོགས་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱང་མཆོན་བྱེད་དུ་གཟུགས་རིས་སྣ་ཆོགས་ལ་སྟོག་ཏུ་རུང་བའི་སྐྱ་
སྟོར་གྱི་ཡི་གེ་ (phonetic script) ལུ་ནི་རྩོམ་ (Cuneiform) བྱ་བ་བཅོས་ཏེ། དེ་ནི་འཛམ་གླིང་
ན་ཆེས་ཐོག་མར་དར་བའི་ཡི་གེ་ཡིན་པར་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་དོ། །

དེ་ནས་ཅུང་ཟད་རྗེས་སུ་ཨི་རི་བ་ (Egypt) ལུང་བར་ལོ་ ༣༠༠༠ B.C གོང་དུ་སྟེ་དན་ལམ་
བཅུ་པའི་མི་ལོ་ལྔ་སྟོང་གི་གོང་རོལ་ཙམ་དུ་སུ་མིར་པའི་ཡི་གེ་ལ་དཔེ་མ་བྱས་ཀྱང་དེ་དག་ལས་ཡི་གེ་བཅོ་
རྒྱའི་བསམ་ཚུལ་རྟེན་དེ། ཉི་ར་རྟེ་ལི་རྩི་ (Hieroglyphic) ཞེས་པ་ཡིག་གཟུགས་དམ་པར་གྲགས་པ།
ཐོག་མར་གསལ་བྱེད་ ༣༥ དང་ཕྱིས་སུ་ ༥༠༠ ཙམ་ཡོད་པ། པེ་པི་ར་པི་ (Papyrus) ཞེས་པའི་ཤིང་གི་
ལོ་མར་འདས་རྩ་ས་ཀྱིས་པའི་ཡི་གེའི་སྟོལ་དར་ཏོ། །

མི་ལོ་སུམ་སྟོང་ལྷག་གི་གོང་རོལ་ཏུ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་དང་པོ་རྒྱལ་རབས་ (1765
-1112 B.C.) སྐབས་སུ་སུ་མིར་གྱི་ཡི་གེ་ལས་བཟུས་པའི་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་བཅོས་པ་རིམ་གྱིས་
བསམ་སྟོང་འཆར་སྟོ་མཆོན་པའི་མཆོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་ (Ideographic script) རུབ་ཅོས་ཤིང་། དེ་
ནས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་ (246-206 B.C.) སྐབས་སུ་ཅིན་གོང་མས་རྒྱ་ཡིག་རྣམས་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་
ཡིག་འབྲུ་ ༣,༣༠༠མམ་པར་བསྐྱས་ཏེ་བསྐྱར་བཅོས་མཛད་མོད། དུས་རབས་ཀྱི་འཁྱུར་འགྲོས་དང་བསྐྱེད་ཏེ་
ཡིག་འབྲུ་མང་དུ་བྱུང་ཞིང་། སྐྱ་རྩལ་གྱི་རིག་གནས་ཤིག་ཏུ་སྐྱར་པ། ཐོག་མར་རུས་པའི་སྟེང་ན་འབྲི་ཡང་།
རིམ་བཞེན་དར་གོས་དང་། ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་པོའི་ནང་ཤོག་བྱ་བཅོ་སྟེན་གྱི་གསར་གཏོད་དང་འབྲེལ་

དེའི་ལོ་ག་རུ་ (1200 B.C.) ཡས་མས་ན་དེར་གི་ལེ་རྟི་ནན་ (Lebanon) ལུང་པར་རྒྱུ་ཁི་ཁི་
 ཡ་ (Phoenicia) ཞེས་པའི་མི་རིགས་ཀྱིས་ཨི་རི་བ་དང་སུ་མིར་གྱི་ཡིག་རྟིང་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིག་འབྲུ་
 ཉིད་གཉིས་ཅན་གྱི་སྐད་སྐྱོར་གྱི་ཡི་གེ་བྱས་པ་འཛེམ་སྒྲིང་ལ་ངོམ་དུ་རིམ་བཞུགས་སུ་གྲགས་ཏེ། དེ་ལ་
 བརྟེན་ནས་བྱིས་ཀྱི་རྩི་རིམ་འཛེམ་སྒྲིང་ལ་ངོམ་དུ་རིམ་བཞུགས་སུ་གྲགས་ཏེ། དེ་ལ་

དེའང་རང་རེའི་མོད་གྱི་མཁས་པ་སྤྲ་མ་དག་གིས་ནི་འདི་ལྟར་གསུངས་ཏེ། བྲ་ཉི་རིན་པོ་ཆེས། ཡི་གེ་
 རྫོན་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས། ཡི་གེ་བྲུབ་འཇུག་ལྟ་ཡིས་བཀོད། །འཇམ་དབལ་དབྱངས་གྲིས་ང་རོ་བྱངས།།
 ཞེས་གསལ་བྱེད་གྱི་ཡི་གེ་བྲུབ་འཇུག་གིས་ཐོག་མར་བཀོད་པ་དང་། ཞེས་གསུངས་ཀྱང་། སི་རུ་བཤ་ཆེན་
 གྲིས། འཕགས་ཡུལ་དུ་ནི་སྤྱི་རོལ་པ་དག་གིས་དབང་ལྷག་འཛིག་རྟེན་བྱེད་པ་པོར་ཡང་འདོད་ཅིང་། བྲམ་ཟེ་
 རྣམས་གྱི་གཞུང་དུ་བྱེད་པོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་བཞི་བཤད་པ་ལས་ཡི་གེའི་བྱེད་པོ་དབང་ལྷག་རུ་གསལ་བར་བསྟན་པ་
 ཡོད་པར་མ་ཟད། ཅས་དང་། དེས་ན་མཁན་པོ་འདིས་ཡི་གེ་དབང་ལྷག་གིས་བཀོད་པ་འཕགས་ཡུལ་དུ་བྲམ་
 ཟེ་རྣམས་ལ་ཡོངས་སུ་བྱགས་པར་དགོངས་ནས། ཞེས་གསུངས་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་བྱུང་བཞི། འཕགས་ཡུལ་
 རང་དུ་འང་ལྟ་སོ་སོའི་རྗེས་འབྲང་གི་སྤྱི་གསལ་བ་རྣམས་གྲིས་འཛིག་རྟེན་བཀོད་པ་པོ་སོགས་སོ་སོར་འདོད་
 པའི་དབང་གིས་ཡིན་ནམ་སྟུམ་སྟེ། འདི་ལྟར་བྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོར་ (༥༩) འངས་པའི་རིག་བྱེད་ལས། ཆངས་

བ་དང་ནི་ཁོར་ལྷ་ཡིས། ལྷུ་ར་ལྷུང་གསར་བ་ཨོ་ཞེས་བྲ། ཆངས་པའི་ཡི་གེ་དེ་ཉིད་ནི། ཡེ་ཤེས་ཀྱན་ལ་ཁྲབ་
བ་ཡིན། ཞེས་ཆངས་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་བ་ཆངས་པས་བྱས་པར་བཤད་པར་མ་ཟད། ཡི་གེ་དེའི་མིང་རང་ལས་
ཀྱང་དབག་པར་བྱས་སོ་སྟེ།

དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་ཐོན་གྱི་དུས་རབས་དགུ་བ་ཙམ་ན། ཨི་རན་ལུང་པར་ཨ་ར་མེག་ (Aramaic
Script) ཅེས་པའི་ཡི་གེ་གསར་བ་ཐོན་འབྱེད། ཡུལ་ལུང་མང་པོར་རྒྱ་ཁྲབ་ཏུ་སྤྱད་པ་ལས་ཕྱིས་སུ་ཨི་
ཤེ་ཡའི་རྒྱུད་ཡིག་མང་པོ་ལའང་ཤན་ལུགས་ཐེབས་མོད། འོན་ཀྱང་ད་སྐབས་ཡི་གེ་དེ་ཅ་བརྒྱལ་ཏུ་སོང་བེན་
བ་ཞིག་གོ།

གཞན་ཡང་། ཟླ་རི་མིའི་ལུང་པར་ཟླ་རིག་གི་ཡི་གེ་བྱས་ཤིང་། དེ་ནས་རོམ་གྱི་ཡུལ་དུའང་ལེ་ཤིན་
ཞེས་པའི་ཡིག་རིགས་གསར་གཏོད་བྱས་བ་ཕྱིས་སུ་ཉལ་རན་སི་དང་། སི་འིན། ཨི་ཐ་ལིའི་རྒྱུད་ཡིག་ལ་
སོགས་པ་ཡུ་རོབ་སྤྱི་ཆེན་གྱི་རྒྱུད་རིགས་མང་པོའི་མ་ཕྱིར་བྱུང་ཏོ།

སྤྱི་ཆེན་ཨ་མེ་རི་ཁའི་མ་ཡ་རྒྱལ་ཁབ་ནི་ (1500 B.C.) ནས་ཆགས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་དུས་
རབས་གསུམ་བ་ནས་དགུ་པའི་བར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཅེ་མོར་སོན་པའི་སྐབས་སུ་མ་ཡའི་ཡི་གེ་ (Mayan
Script) བཅོས་ཏེ། དེའང་མཚོན་དོན་དང་སྒྲ་སྒྲོར་འདྲེས་མའི་ཡི་གེ་ཞིག་ཡིན། ཁོ་བན་ (Copan)
སོགས་ས་གནས་དུ་མར་བཞོས་ཡིག་ཅན་གྱི་དོ་རིང་དང་དོ་ལེབ་མང་པོ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་པོ་དང་གནས་
དབྱུང་རིག་པ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་འཁོད་པའི་དེབ་བཅས་ཆེད་སོན་བྱུང་ངོ་། ། གཞན་ཡང་ཕྱི་ལོ་དུས་
རབས་བཅུ་གཉིས་བ་ནས་བཅུ་ཨེ་ལེག་ (Aztec) གི་རྒྱལ་ཁབ་དར་བ་དང་། དེ་དག་གི་ཡི་གེ་ནི་འབྲ་
གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཡིན་ནོ།

བོད་གངས་ཅན་པའི་ཡི་གེའི་སྐོར།

The Tibetan Script

འདི་ཡན་གྱིས་ཐོན་དུས་སུ་འཛམ་སྤྱིའི་ཡི་གེ་རི་ལྟར་དར་ཚུལ་རགས་ཙམ་བཤད་ནས། ད་ནི་བྱེ་བྲག་
ཏུ་བོད་ཁ་བ་གངས་ཅན་པའི་ཡི་གེའི་སྐོར་རྩེ་བཅུ་གྲུ་ལ། <<དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་>>ལས། དེང་སང་
བོད་སྐྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པའི་བོད་ཡིག་འདི་མ་བྱུང་གོང་གི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱའི་ཐོན་ལ་སྟག་གཟིག་

གི་སྤངས་ཡིག་ཟེར་བའི་ཡི་གེ་ཞིག་མངའ་རིས་ཞང་ཁུང་གི་ལུང་པར་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནི་ཏུ་ཅང་སྤངས་བདེ་བའི་ཡི་གེ་ཞིག་ཡིན་པ་དེའི་ཡིག་གཟུགས་རིམ་གྱིས་དབུ་ཅན་གྱི་ཡི་གེར་འགྱུར་ཞིང་། དབུ་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་རྣམས་མགྲོགས་པོར་གྲེས་པས་དབུ་མེད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་བྱུང་བ་ཡིན་ཟེར་སྟོན་ཡོད། ཅེས་གསུངས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་སྔོན་གནའ་རྩ་སྟོན་ཞེས་པ་ཁག་ཅིག་གིས་བོད་སྟོང་སྟོགས་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་བག་བརྟོས་ཀྱི་ཡིག་རྟིང་ལོ་སྤྱི་སྟོང་ལྷག་ལོན་པ་ཞིག་གསར་རྟེན་བྱུང་ཚུལ་ཡང་གོ་རྒྱུ་འདྲག་པར་མ་ཟད། རིགས་པས་དབུད་ནའང་ཆོས་རྒྱལ་སྟོང་བཅན་སྤྱི་ལོ་སྟོན་དུ་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གཉིས་སོང་བའི་དུས་ཡུན་རིང་སོང་བརྒྱད་རིམ་དུ་ཡི་གེ་གཏན་ནས་མེད་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་འཛིན་སྟོང་ཤིན་ཏུ་དགའ་བའི་གནས་ཡིན་པས། ཆོས་རྒྱལ་སྟོང་བཅན་གྱི་སྟོན་དུ་ཡི་གེ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ཐག་ཆོད་པ་ཡིན།

དེ་ལྟར་ནའང་དེང་གི་བོད་ཡིག་འདི་ནི་སྟོབ་དཔོན་ཐོན་མི་སམ་རྩོམ་མཛད་པ་སྟེ། རི་ལྷར་མཛད་ཚུལ་ཡང་ཆོག་མཛོད་དེ་ཉིད་ (༡༩༡༥) ལས། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་སྟོ་སྟོགས་ཀྱི་བམ་ཟེ་ཡི་བྱིན་དང་། བཞིན་ལྷ་རིག་པའི་སེང་གེ་སོགས་མཁས་པ་མང་པོ་བསྟེན་ནས་རྒྱ་གར་ཡི་གེ་སོགས་ཡི་གེ་རིགས་མི་འབྲ་བ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་སྤངས་ཤིང་། ཡི་གེ་སོ་སོའི་སྒྲ་རིག་པ་ཡང་མཐར་བྱིན་པ་སྟོབ་སྟོང་བུས་ནས་བོད་དུ་ལོག་རྒྱུ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ལ་ཞེས་འདུག་བུས་ཐོག །སྤར་བོད་ཡིག་རྟིང་པ་དེར་ཆ་མ་ཆང་བའི་རིགས་གསར་དུ་བསྐྱལ། རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་དང་ཁ་ཆེའི་ཡི་གེ་སོགས་སྐད་ཡིག་སྒྲ་སྟོར་བྱེད་སྤངས་ཀྱི་ཉམས་སྟོང་ནང་ནས་བོད་སྐད་ཀྱི་འགྲེལ་གསུང་དང་མཐུན་པོ་ཡོད་པ་དེ་རྣམས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་སྤངས་ཏེ་ཡིག་གཟུགས་དང་སྐད་ཀྱི་སྒྲ་སྟོར་ཡི་གེའི་འགྲེལ་གསུང་ཐོག་མར་བཅོས་ཤིང་། སྒྲ་སྟོར་ཡི་གེ་དེ་དང་བསྟུན་ནས་སྒྲ་རིག་པའི་བསྟན་བཅོས་ < < ལུས་ཅུ་པ་ > > དང་ < < རྟགས་འདུག་ > > སོགས་བརྒྱད་བཅུ་མས། ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ནོ།

འོན་ཀྱང་ཁ་ཅིག་གིས། སྟོབ་དཔོན་ཐུ་མིས་ཡིག་གཟུགས་ཁོ་ན་བུས་ཏེ། སྒྲ་གདངས་ནི་བོད་སྐད་ལ་ཡོད་པས་སོ་ཟེར་བ་དང་། འགའ་ཞིག་གིས་སྒྲ་ཁོ་ན་བུས་ཏེ། ཡིག་གཟུགས་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་མཚུ་ལ་དང་ལུ་སོགས་ལ་དཔེ་བུས་ནས་བཅོས་པས་སོ་ཟེར་བ་རྣམས་ནི་བརྟགས་ཤིང་དབུད་འདྲག་ཀྱང་། མཐའ་མ་ཆོད་པའི་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་དཔེ་བུ་བའི་སྒྲ་གཟུགས་རྣམས་དེའི་སྟོན་དུ་བྱུང་བ་ཙམ་གྱིས་དངོས་པོ་གང་ཞིག་གསར་གཏོད་མ་བུས་པར་བསྐྱབ་མི་ལུས་ཤིང་། དེང་གི་བོད་ཡིག་འདི་ནི་སྒྲ་སྟོར་གྱི་ཡི་གེ་ཡིན་པས་གཟུགས་གང་ཞིག་ལ་སྒྲ་གང་ཞིག་གཏན་འབེབས་བུས་པ་སྟེ། དེང་གཟུགས་འདི་འབྲ་བ་ལ་སྒྲ་འདི་འབྲ་

བ་ཞིག་སྒྲིག་དགོས་ཀྱི། དེ་ལས་གཞན་དུ་བསྐྱབ་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་དབྱངས་གསལ་སོ་བཞི་སོ་ཐམས་ཅད་ལ་
སྒྲ་གཟུགས་གཉིས་པན་ཚུན་ངེས་པ་ཅན་དུ་མཛད་པས། སྒྲ་གཟུགས་གཉིས་ཀའང་སྒྲོབ་དཔོན་སོན་མིས་
མཛད་པ་ཁོ་ནའོ།

བོད་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆེས།

Characteristics of the Tibetan Script

བོད་ཡིག་ནི་ཡིག་རིགས་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་ཆོས་དུ་མ་ཡོད་
པ་འདི་ལྟར་ཉ། དཔེར་ན། སྒྲ་སྒྲིར་གྱི་ཡི་གེ་ཡིན་པས། འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་མཚོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་
ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པར་བྱུང་སྟེ། ཅད་ངོས་སྒྲ་ཆོགས་སོགས་མཚོན་བྱའི་དོན་གྱི་དབྱིབས་དང་འདྲ་བའི་
ཡིག་གཟུགས་ལ་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། མཚོན་བྱའི་དོན་གྱི་དབྱིབས་དང་མི་འདྲ་འདྲ་དོན་གྱི་
བྲག་པ་ཞིག་ལ་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ངེས་པར་བྱས་པའི་ཡི་གེ་ལ་མཚོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་ཞེས་
བྱ་བས། རིས་བཞིན་སྒྲ་མ་ལ་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་མཚོན་བྱེད་མི་རྙེད་པ་དང་། བྱི་མ་ལའང་མཚོན་
བྱའི་ཆོས་དང་མཉམ་པའི་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་མི་འདྲ་བ་དགོས་པས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མགོ་རྒྱུག་ཅན་དུ་འགྱུར་
ལ། སྒྲ་སྒྲིར་གྱི་ཡི་གེ་ནི་ཅ་བའི་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལ་དབྱངས་གསལ་སོ་སོར་ངེས་པའི་
གཏན་འབབས་དང་འབྲེལ་དེ་དག་པན་ཚུན་མང་དུ་སྟེལ་ཞིང་སྟེལ་བ་ལས་བརྗོད་དོན་སྒྲ་ཆོགས་སྟོན་པའི་
རྗོད་བྱེད་མིང་ཆོག་སོགས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ལ་བྱ་བས་སོ།

གཞན་ཡང་། དབྱངས་གསལ་སོ་བཞི་ལས་དབྱངས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ནི་མིང་གཞི་ཅི་འདྲ་ལ་སྒྲིར་ཡང་
སྐབས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་སྒྲ་མི་འགྱུར་བས་སྒྲོག་བདེ་བ་དང་། གསལ་བྱེད་རྣམས་སྟེ་པ་བྱེད་དང་བརྒྱད་
དུ་བྱེ་བའང་པལ་སོ་ཆེ་ཡི་གེའི་སྟེ་གནས་དང་སྒྲ་རྩོལ་བྲག་ཞན་ལ་བརྟགས་ནས་བསྒྲིགས་པ་འདི་ལྟར། ཀ་སྟེ་
དང་ཅ་སྟེ་ཉ་སྟེ་པ་སྟེ་ཅ་སྟེ་བཅས་འཕྲེད་དུ་སྒྲིག་པས་སྟེ་གནས་གཅིག་པའི་སྟེ་ཆན་དང་། ཟུར་དུ་སྒྲོག་པས་
དང་པོ་རྣམས་སྒྲ་རྩོལ་བྲག་པའི་པོ་དང་། གཉིས་པ་རྣམས་མ་ནིང་། གསུམ་པ་རྣམས་སོ། བཞི་པ་རྣམས་ཤིན་
ཏུ་མོར་འགྱུར་བའི་ཡ་མཚན་གྱི་ལྟ་མོང་ཡོད་དེ། ཨ་ཡིག་ནི་མ་གཏོགས་སོ། ཨ་ནས་ཨའི་བར་ནི་པལ་སོ་
ཆེ་སྟེ་གནས་བྱེད་རྩོལ་སོགས་སྟེ་ཆན་ཆ་འདྲ་ཉུང་བས་ཅི་རིགས་སུ་བསྒྲིགས་པ་སྟེ། (ཀ་ཁ་ག་ང་། ཅ་ཆ་ཇ་

ཉ། ཉ་ཐ་ད་ན། བ་མ་བ་མ། ཅ་ཆ་ཇ་ཇ། ཉ་ཐ་འ་ཡ། ར་ལ་ཤ་ས། ཉ་ཨ།) འདིས་ཀྱང་དབྱིན་ཡིག་སོགས་ཡིག་
རིགས་པལ་མོ་ཆེ་ལས་བྱད་དུ་འཕགས་པར་འགྱུར་བཤོ། །

འོན་ཀྱང་འདི་ལའང་རྩང་ཟད་དཔྱད་ན། ཇི་ལྟར་གསེན་ས་པ་སྤེའི་བར་ཐམས་ཅད་རིམ་བཞིན་སྤེ་
གནས་མགིན་པ། ཀླ། སོ། མཆུ་བཅས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྐྱེགས་འདུག་པ་དེ་ལྟར་ཅ་སྤེ་མན་རྩང་ཟད་སྤེག་པའི་
དབང་དུ་བཏང་ན།

ཅ་ཆ་ཇ་ཇ།

ཉ་ཐ་འ་ཡ།

ར་ལ་ཤ་ས།

ཨ་ཨ།

ཞེས་གདོན་པར་བྱ་སྤེ། དེ་ལྟར་ན། ཅ་སྤེ་ནི་སྤེ་གནས་སོ་ཀླ་དང་། ཉ་སྤེ་ནི་བྱེད་སྤེ་མ་གཉིས་ཀླ་དང་སྤེ་
མ་གཉིས་སོ་ཀླ། ར་སྤེའི་དང་པོ་སྤེ་པོ་དང་སྤེ་མ་གསུམ་མགིན་པ། ཨ་མ་གཉིས་ནི་རིམ་བཞིན་པ་སྤེ་དང་ཉ་
སྤེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མོད། བཞེ་སྤེར་བསྐྱེགས་ཆེ་ལུང་དུ་འཛོག་པའི་ཆུ་ལ་འདི་འང་དཔྱོད་ལྡན་ནམས་ལ་
སྒོ་ཅམ་ཞིག་བསྐྱན་པ་ཡིན་ལགས།

ལེགས་སྒྲུར་གྱི་སྤྱ་གདངས་ལ་མེད་པ་སྟོད་དུ་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་དང་སྤྱད་དུ་ཉ་ཐ་འ་གསུམ་བསྐྱན་པར་
གགས་པས་ཀྱང་དེ་ལས་འཕགས་པར་བྱལ་ཅིང་། ཞིབ་དུ་བཤད་ན་སྤེར་རྒྱ་གར་འཕགས་ལུལ་རང་དུ་འང་
ལུལ་ལུང་སོ་སོར་ཅ་ཆ་ཇ་མས་ཅ་ཆ་ཇ་ཞེས་སྒྲོག་ཆུ་ལ་མི་མཐུན་པ་གཉིས་ཡོད་པར་བཤད་པས། སྤོབ་དཔོན་
ལུ་མི་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་རིམ་བྱོན་གྱིས་ཅ་ཆ་ཇའི་སྤྱ་བསྐྱེགས་པའི་དབང་དུ་མཛད་ལ། གང་ལྟར་བྱུག་
པོ་དེ་ལས་གང་ཡང་རྩང་བ་གསུམ་བསྐྱེགས་མ་ཐུབ་པ་དང་། བྱད་པར་དུ་འང་དེང་སང་མངའ་སྤེ་མ་རྩ་
ར་ལྷ (Maharashtra) ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་མ་གཏོགས་པའི་རྒྱ་གར་བས་ཅ་ཆ་ཇའི་སྤྱ་དང་། ག་ཇ་ད་བ་
བཅས་ཀྱི་སྤྱ་ཐོན་པར་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་སྤྱང་ངོ་། །དེ་བཞིན་རུབ་ཕྱོགས་པའི་མི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་
སོགས་པལ་མོ་ཆེས་མི་ཐོན་པའི་སྤྱ་གདངས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་རང་རེ་ལ་ཡོད་དེ། མདོར་ན་བོད་ཡིག་ལ་ལེགས་
པར་བསྐྱབས་ཆེ། འཛམ་གླིང་འདི་ན་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱིས་སྟོད་པའི་སྤྱ་གདངས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་
མི་ཐོན་པ་མེད་དོ། །

ལེགས་སྒྲུར་གྱི་མཐུག་ཡིག་དང་ལོག་ཡིག་གི་སྤྱ་རྣམས་ཐོན་ཆེད་དང་མིང་ཆིག་རྩལ་གྱི་གངས་དང་
མཉམ་པར་འགྱུར་སྤྱད་མགོ་ཅན་དང་འདོགས་ཅན་འཕུལ་རྟེན་ཡང་འདུག་དང་བཅས་པའི་རྣམ་གཞག་མཛད་

དེ། ཡིག་འབྲུ་རེ་རེ་དང་ཆེག་ཁྱིམ་རེ་རེ་བཅས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱ་གདངས་དྲག་ཞན་འབྲིང་སོགས་པོ་
མོ་མ་ཉིད་གི་རྒྱ་གཞག་རྒྱུ་ལ་འདོད་རྒྱལ་ཅམ་མིན་པར་སྤྱི་ཚུལ་རང་ལ་དབྱིས་ཕྱིན་པར་བརྟགས་ཤིང་
དབྱད་ནས་མཛད་པ་ནི། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྐྱ་གདངས་ཀྱི་རྒྱ་གཞག་སྟོན་པའི་གཞུང་དུ་གཞུང་རུང་བའི་
ཁྱད་ཆོས་བཟང་པོ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་གོ།

གཞན་ཡང་། ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཡན་ལག་མཛེས་པར་ཆང་བའི་མི་ཞིག་དང་མཚུངས་
པར་རྒྱུ་གི་ཡི་གེའི་རྒྱ་གཞག་འདི་ལྟར། དབྱ་ཁྱད་(༢༡) །)དང་། ཆེག་ཤང་(༡)དང་། ཉིས་ཤང་(༡)
དང་། བཞི་ཤང་(༡༡) །)དང་། སྤྱལ་ཤང་(༩)དང་། རིན་ཆེན་སྤངས་ཤང་(༡)དང་། ཆེག་(༡)དང་། གཏེར་
ཆེག་(༩) བཅས་མཛད་པའི་སྟོན་པ་མགོ་མཐུག་ཆང་ཞིང་། སྟོན་ཏུ་མཛེས་ཆ་དང་འཆར་གཞི་ལྡན་པའི་
ཆང་ལྡན་གྱི་ཡི་གེ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ། ཡིག་གཟུགས་སྟོར་ཁོ་མོས་< < བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་
རྒྱ་གཞག་སྐྱ་རྩལ་གསལ་བྱེད་> > དུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཅིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ།

བོད་ཡིག་གི་ཆེག་ཁྱིམ་གྲངས་ཆད།

The Number of Tibetan Syllables

ཡང་། སྐད་ཡིག་གཞན་གང་ལའང་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཆེན་པོ་གཅིག་ནི་རང་རེས་རྩ་བའི་ཆེག་ཁྱིམ་གྱི་ཡི་
གེའི་གྲངས་ཆད་བཅི་རྒྱས་པར་མ་ཟད། དེ་དག་དེ་སྟོན་དོན་སྟོན་བྱེད་དུ་སྤྱད་ཡོད་མེད་ཅིང་རུང་། འབྲི་སྟོག་
གཉིས་ཀ་བྱེད་སྟབས་ཅིང་། དགོས་གལ་བྱུང་ཆེ་སྟོང་ཆོག་ཆོག་ཏུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། སྐད་རིགས་གཞན་
རྒྱལ་ཀྱིས་རྩ་བའི་ཆེག་འདི་ཅམ་ཞེས་ཁ་ཆོན་གཙོད་མི་རྒྱས་ཤིང་། ད་ལྟ་ཡན་ལ་བེད་སྤྱད་ཅིན་པ་རྒྱལ་
མ་གཏོགས་འདི་དང་འདི་ཞེས་སྐད་ཡིག་དེ་དང་དེ་ཤེས་པ་རྒྱལ་ཀྱིས་མ་སྟན་སྟངས་དུ་འབྲི་སྟོག་མི་སྟབས་
སོ།།

དེས་ན་འདི་ལྟར་བཅི་བར་བྱ་སྟེ། རི་སྐད་དུ་རྟགས་འབྲུག་ལས། གང་ལ་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ལ། ། ཞེས་
གསུངས་པ་ལྟར་རྩེས་འབྲུག་མེད་པའི་མིང་གཞི་མེད་པས། **དང་སྟོ།** གསལ་བྱེད་སྟུམ་རུ་ལ་རྩེས་འབྲུག་
བཅུས་བསྐྱར་བས་སྟུམ་བརྒྱ་དང་། དེའང་དབྱངས་བཞི་དང་དབྱངས་མེད་བཅས་ལྔས་བསྐྱར་བས་ཆེག་སྟོང་

[illegible][illegible]

१. ऋषा | ऋद | ऋव | ऋषा | ऋष | ऋद | ऋष | ऋषा
२. ऋष | ऋद | ऋव | ऋषा | ऋष | ऋद | ऋष | ऋषा
३. ऋष | ऋद | ऋव | ऋषा | ऋष | ऋद | ऋष | ऋषा
४. ऋष | ऋद | ऋव | ऋषा | ऋष | ऋद | ऋष | ऋषा
५. ऋष | ऋद | ऋव | ऋषा | ऋष | ऋद | ऋष | ऋषा

གསུམ་པ། གྲམ་གྲུ་གྲུ་གྲུ་བཅས་ལ་བཏགས་ཅན་བརྟན། གྲམ་གྲུ་ཐུང་ཐུང་མ་ཐུང་མ་ཐུང་མ་
 ར་བཏགས་ཅན་བརྟན་གསུམ། སྒྲིལ་ལོགས་སྤྱར་ཅམ་ལས་མོད་ཡིག་ལ་མེད་བར་འདོད་པས་མ་
 གྲུ་གྲུ་གྲུ་གྲུ་བཅས་ལ་བཏགས་ཅན་བྱག་སྒྲེ། དེ་ལྟར་ན་ཨ་བཏགས་མ་གཏོགས་པའི་ལ་ར་ལའི་
 ལ་ཅན་ཉིད་བྱག་ལ་སྤྱར་བཞིན་བསྐྱར་བ། དཔེར་ན།

[illegible]

ཐོན་འབྲུག་མ་ནིང་དཔྱིག་ནི། འབྲུག་ཡུལ་ཀ་པ་ག་བ་ང་མ་བླག་ལ་སྤར་བཞིན་ཏེ་རྒྱང་འཕུལ་གྱི་
འབྲུག་ཡུལ་སྤུལ་བརྒྱ་ཐམས་པ་དང་། དཀྱ་དགྱ་དབྱ་དབྱ་དབྱ། དཀྱ་དགྱ་དབྱ་དབྱ་སྟེ། ཀ་པ་ག་བ་མ་ལུ་ཡ་
རའི་འདོགས་ཅན་དགྲའི་འབྲུག་ཡུལ་བཞི་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་སྟེ། བསྐྱམས་པས་ (༥༥) བདུན་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱའོ། །

ཐོན་འབྲུག་མོ་འཕྱིག་ནི། རྒྱང་འཕུལ་གྱི་འབྲུག་ཡུལ་ག་ང་ད་བ་ང་ཁ་ཆ་ཐ་མ་ཆ་བརྒྱ་ལ་ལྔ་བརྒྱ་
(༥༥) དང་། འདོགས་འཕུལ་གྱི་འབྲུག་ཡུལ་འབྲ་འབྲ་འབྲ་འབྲ། འབྲ་འབྲ་འབྲ་འབྲ་འབྲ་འབྲ་ལ་བཞི་བརྒྱ་ལྔ་
བརྒྱ་ (༥༥) སྟེ། དེ་གཉིས་བསྐྱམས་པས་ (༥༥) དགྲ་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱའོ། །

ཐོན་འབྲུག་གི་རྩ་མོ་མ་ཕྱིག་ནི། རྒྱང་འཕུལ་གྱི་འབྲུག་ཡུལ་ཁ་ཆ་ཐ་ཆ་ག་ང་ད་ང་ཉ་ན་བརྒྱ་
གཅིག་ལ་ལྔ་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་དང་། འདོགས་འཕུལ་གྱི་འབྲུག་ཡུལ་མཁྱ་མཁྱ། མཁྱ་མཁྱ་བཞི་ལ་ཉིས་བརྒྱ་སྟེ། དེ་
གཉིས་བསྐྱམས་པས་ (༥༥) བདུན་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱའོ། ། དེ་ལྟར་ན་བླ་མཐའ་མེད་པའི་ཐོན་འབྲུག་ཅན་གྱི་
ཆེག་བྱིས་ལྔ་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་ (༥༥) ཡོད་དོ། །

བླ་མ། ད་བླ་དང་ས་བླ་ཅན་ནི། ཞོང་གི་གསལ་བྱེད་ནས་ཐོན་འབྲུག་གི་བར་གྱི་ན་ར་ལ་ག་ང་བ་
མའི་རྩེས་འབྲུག་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ལ་བླ་མཐའ་རེ་སྤྱར་བ་འདི་ལྟར། དཔེར་ན།

༡་ ཀནད། ཀརད། ཀལད། ཀགས། ཀངས། ཀབས། ཀམས།

༢་ ཀེནད། ཀེརད། ཀེལད། ཀེགས། ཀེངས། ཀེབས། ཀེམས།

༣་ ཀུནད། ཀུརད། ཀུལད། ཀུགས། ཀུངས། ཀུབས། ཀུམས།

༤་ ཀེནད། ཀེརད། ཀེལད། ཀེགས། ཀེངས། ཀེབས། ཀེམས།

༥་ ཀོནད། ཀོརད། ཀོལད། ཀོགས། ཀོངས། ཀོབས། ཀོམས།

ལྟ་བུ་སྟེ་གསལ་བྱེད་སྤུལ་ཅུ་ལ་དབྱངས་སོགས་ལྔ་སྤྱར་བའི་བརྒྱ་དང་ལྔ་བརྒྱ་ལ་ད་བླ་ཅན་གསུམ་རེ་
དང་ས་བླ་ཅན་བཞི་རེ་ཡོད་པས་ (༡༠) ཆེག་སྟོང་བརྒྱ་མེད་ལྔ་བརྒྱའོ། ། དེ་བཞིན་མགོ་ཅན་སོ་གསུམ་
ལ་དབྱངས་སོགས་ལྔ་དང་བླ་མཐའ་ཅན་བདུན་གྱིས་གོང་ལྟར་བསྤྱར་བས་ཆེག་སྟོང་ཆེག་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱ་ད་
ལྔ་ (༡༡) དང་། འདོགས་ཅན་ཉེར་བླ་ལའང་དེ་བཞིན་དགྲ་བརྒྱ་བརྒྱ་ (༥) དང་། བཅེགས་ཡིག་བརྒྱ་
བཞི་ལ་བཞི་བརྒྱ་དགྲ་བརྒྱ་ (༥) དང་། ཐོན་འབྲུག་ལས་བཡིག་ལ་ཆེག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་དོན་ལྔ་¹
(༡༥) དང་། མ་ནིང་ག་ཡིག་ལ་སྤུལ་བརྒྱ་བྱ་ལྔ་ (༥) དང་། དཔྱིག་ལ་ལྔ་བརྒྱ་ཉེར་ལྔ་ (༥) དང་
། མོ་འཕྱིག་ལ་བླ་བརྒྱ་རེ་ལྔ་ (༥) དང་། ཤིན་རྩ་མོ་མ་ཕྱིག་ལ་ལྔ་བརྒྱ་ཉེར་ལྔ་ (༥) སྟེ། མདོར་ན་

1 མོ་འཕྱིག་མིང་གཞི་བརྒྱ་ལ་རྒྱང་འཕུལ་ཏེ། $10 \times 5 = 50$ ། བཅེགས་འཕུལ་ $5 \times 5 = 25$ ། འདོགས་འཕུལ་ $5 \times 5 = 25$ བཅས་
བསྐྱམས་པས་ $50 + 25 = 75$ ཡོད་ཅིང་། དེས་ཐོན་འབྲུག་གཞན་ལའང་བསྟེན་བརྒྱའོ། །

བླ་མཐའ་ཅན་གྱི་ཆོག་ཁྲིམ་བདུན་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་ (༢༥༤༠) ཐམ་བ་ཡོད་དོ། །

དེ་ལྟར་གོང་གི་བླ་མ་ཐོ་ཡོངས་རྫོགས་བསྟོམས་བས་འབྲི་ཕྱོག་བྱེད་དུ་བའི་ཅ་བའི་ཆོག་ཁྲིམ་གྱི་
ཡི་གེ་ནི་ཆོག་ཁྲི་བདུན་སྟོང་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་ (༡༥༤༠) ²ཐམ་བ་སྟེ། འདིར་མ་བཏགས་ཅན་རྒྱུ་ས་
བཅིས་མེད་ལ། དེའི་རྒྱ་མཚན་ཡང་གསེར་རྟོག་སྟུམ་རྟགས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ། ཀྲ་ཁྲ་གྲ་ཉ་རྩ་ཆུ་ཞུ་བ་ལྟ་
སྟེ། ཞེས་བཅུ་བླ་མ་གསལ་ཞིང་། གཞན་འགར་བཅུ་གཉིས་སོགས་གངས་ཀྱང་མི་མཐུན་བ་དང་། མ་
བཏགས་ཅན་ལ་དབྱངས་ཡིག་མི་འཕྲོ་བས་ཁྲུ་བར་བཞེད་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྩེས་མཇུག་སོགས་
སྤྱར་བས་སྟོག་ཀྱང་མི་བདེ་བ་སོགས་དོགས་གཞི་ཆེ་བས་ཡིན་ལ། ཅེ་སྟེ་བཅིངས་ཆོག་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ཡས་
མས་ཅམ་མ་གཏོགས་མི་འོང་དོ། །

གཞན་ཡང་། བོད་ཡིག་གི་མིང་གཞི་དངོས་མིན་ཡང་། རྟེན་རིགས་གཞན་དག་བོད་རྟེན་དུ་ཡིག་
སྤྱར་རམ་སྤྱར་བྱེད་ཆེ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་མཐུག་ཡིག་རྩ་རྩ་རྩ་བཅས་དང་། ལོག་ཡིག་ཀ་ཁ་ཀ་ཀ་ཀ་
དང་། རོ་ཡིག་ཀླ་ཀླ་དང་། རྟེན་རིགས་གཞན་མང་པོར་ཡོད་པའི་ཉལ་སྤྱར་བཅས་ཀྱང་མིང་གཞི་དང་མཐུན་བར་
སྟོད་པའི་སྤྱབས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། འར་བྱོགས་རྩ་ལའི་ཡུལ་ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་། ལྷོ་ཆེན་ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ།
དེ་དག་ལའང་དབྱངས་སོགས་ལྟས་བསྟར་བས་བླ་མ་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་ཐམ་བ་ཡོད་དོ། །

འདིར་ < <དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་> > ལས། བོད་ཡིག་ཐོག་རྒྱན་སྟོད་ཡི་གེའི་ཁ་གངས་ནི། ཐོན་
དུས་ད་བླ་དང་འཆིན་སོགས་ཡོད་པས་རྒྱན་སྟོད་ཡི་གེ་སྟོང་ལྷག་བརྒྱད་ཅམ་ཡོད་ཀྱང་། རྟེན་གསར་བཅད་
བྱང་རྩེས་ཡི་གེ་སྟུབས་བདེ་དུ་བཏང་བར་བཞེན་དེང་སར་རྒྱན་སྟོད་ཡི་གེའི་ཁ་གངས་ (སྤྱི་ཆབ་ཡི་གེ་བྱུང་)
ལྟ་སྟོང་ཅམ་ཡོད། དེ་ནི་བོད་ཡིག་ཐོག་ཡིག་གཟུགས་ནི་རྒྱ་ཡོད་ཆོད་ཀྱི་ཁ་གངས་ཡིན། ཞེས་གསུངས་ཀྱང་།
ཞེས་ཏུ་བཅིན་གོང་ལྟར་ཡིན་པས། གསུང་དེ་ནི་རགས་བཤད་ཅམ་དུ་ཁས་སྦྱང་དོ། །

གཞན་ཡང་། ཡི་གེ་འབྲི་ཕྱོག་ཕྱིན་ཏུ་བའེ་བ་དང་། སྤྱད་གཅིང་གསལ་བས་རྟེན་རིགས་ཐམས་ཅད་
ཀྱང་བོད་ཡིག་ཏུ་སྤྱར་བྱེད་ཐུབ་ལ། ཐུན་མོང་མིན་པའི་བརྟེན་གྱི་གཞུང་ལུགས་རིགས་བ་ཡང་དག་
གིས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་ལ། རིག་གནས་མཐའ་དག་གི་ཆོག་མཛོད་སོགས་མིང་ཆོག་བུན་སྟུམ་
ཆོགས་བ་བྱང་དང་འབྱང་བཞིན་བ་ལ་གཞན་དང་འབྱུང་བར་མིང་གསར་རེ་ལ་ཡིག་གཟུགས་གསར་བ་རེ་བཟོ་
མི་དགོས་ལ། ཡིག་རིགས་གཞན་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྟར་པའི་འབྱུང་ནི་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་དག་

2 ཆོག་ཁྲིམ་གྱི་གངས་འདི་ནི། ༢༠༡༠ ལོར་བར་རྒྱུང་དང་མིང་རྒྱུང་གསལ་བ་དང་མི་འབྱུང་ཐད་འབྲི་སྟོན་བྱས་ཡོད་པས། འདི་ཉིད་དག་པར་འཛིན་
རྟོགས་ཀྱི།

ཅིང་ཕུན་སུམ་ཆོགས་པ་ཡོད་པ། ཆོལ་གསུམ་ཡོངས་ལ་བྱུང་ཅིང་། མོ་འོ་སྟོང་ཕྱག་སོང་བའི་ཡིག་རྟིང་
ནམས་ཀྱང་ཆོག་བཞིན་ཐུབ་པ་སོགས་བོད་ཡིག་གི་བྱང་ཆོས་མང་དུ་ཡོད་པ་ནམས་ < <དུང་དཀར་ཆོག་
མཛོད་>> ༡༩༡༩ ནས་ ༡༩༣༠ བར་གསུངས་པ་མང་དུ་དོགས་ནས་མ་བྱངས་ཏེ། མཁྱེན་འདོད་ན་དེར་
གཞིགས་པར་བྱའོ།

གོང་གི་དེ་དག་གཞིགས་བདེ་སྦྱང་རེ་ལྟ་མིག་ཏུ་འགོད་ན།

	བསྐྱར་གཞི།	བསྟོམས།
༡་	གསལ་བྱེད་ ༣༠ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༡༥༠༡
༢་	མགོ་ཅན་ ༣༣ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༡༦༥༡
༣་	འདོགས་ཅན་ ༣༦ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༡༣༠༡
༤་	བཅེགས་ཡིག་ ༡༩ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༢༠༡
༥་	ཐོན་འཇུག་བ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་བཅེགས་གསུམ་གྱིས་མིང་གཞི་ ༩༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༣༣༥༡
༦་	ཐོན་འཇུག་ག་ཡིག་ནི་མིང་གཞི་ ༡༡ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༥༥༡
༧་	ཐོན་འཇུག་ད་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་གྱིས་མིང་གཞི་ ༡༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༢༥༡
༨་	ཐོན་འཇུག་འ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་གྱིས་མིང་གཞི་ ༡༩ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༤༥༡
༩་	ཐོན་འཇུག་མ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་གྱིས་མིང་གཞི་ ༡༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x རྗེས་འཇུག་ ༡༠	༢༥༡
༡༠་	གསལ་བྱེད་ ༣༠ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༢	༡༠༥༡
༡༡་	མགོ་ཅན་ ༣༣ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༢	༡༡༥༥

༡༣་	འདོགས་ཅན་ ༣༩ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༩༡༠།
༡༣་	བརྟེན་ཡིག་ ༡༩ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༩༩༠།
༡༤་	ཚུན་འཇུག་བ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་བརྟེན་གསུམ་གྱིས་མིང་གཞི་ ༩༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༡༥༥༥།
༡༥་	ཚུན་འཇུག་ག་ཡིག་ནི་མིང་གཞི་ ༡༡ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༣༥༥།
༡༦་	ཚུན་འཇུག་ད་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་ ༡༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༥༥༥།
༡༧་	ཚུན་འཇུག་འ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་ ༡༩ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༩༩༥།
༡༨་	ཚུན་འཇུག་མ་ཡིག་ནི་རྒྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་ ༡༥ x དབྱངས་སོགས་ ༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་ ༥'	༥༥༥།
དེ་ལྟར་འབྲི་སྟོན་གྱི་དབྱངས་རལ་ཅེས་ཆོག་གིས་བྱ་བ་འདི་ཡིག་		༡༥༩༩༠

གོང་དུ་བཤད་བ་རྣམས་ལ་རེ་རེ་བཞིན་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་གི་རྒྱུ་ཆེན་དང་བཅས་ཁྱད་སྤངས་རྣམ་
 དག་བཤད་དུ་ཡོད་ཀྱང་རེ་ཞིག་དེ་ཙམ་ལས་མི་སྟོ་ཞིང་། སྟོབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་ལྟོ་ལས་རྣམ་བར་
 དག་པའི་ཡི་གེ་ཐུན་སྤྲོད་ཆོག་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་མཛད་པའི་སྤྱི་ཤིན་གྱིས་མིང་ཆོག་གང་ལའང་ཐོགས་བ་མེད་
 པར་གྱུར་ཏེ། གོང་གི་ཅེས་ཆོག་གིས་ཆོག་གི་བདུན་ཉེད་ཐུག་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་པོ་པན་ཚུན་གཉིས་སམ་
 གསུམ་སོགས་མང་དུ་སྟེལ་ཞིང་སྟེལ་སྟོར་བ་ལས་མིང་ཆོག་རྩལ་གྱི་གྲངས་དང་མཉམ་བ་ཞིག་བསྐྱབ་ཀྱས་
 པས་སོ། །

སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྒྲིབ་པ།

The Philosophy of Language

༡༡། །འདིར་ཞར་བྱུང་སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྒྲིབ་པ་ཅན་པོ་ལྟ་བུར་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། དེའང་སྐད་ཅེས་པ་ནི་
འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་བྱུང་ནས་རིང་པོ་ལོན་པའི་རྗེས་སུ་པན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་གྱི་སྒྲོན་ནས་
འཆོ་དགོས་པར་གྱུར་པས། པན་ཚུན་གོ་བརྟེན་སྟོང་གི་དུ་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་ཚོལ་བ་མང་དུ་བྱས་པའི་ལག་
རྗེས་སུ་ངག་གི་བྱེད་པ་སྐད་རིགས་འབྲེལ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་སྟེ། ད་བར་འཛམ་གླིང་འདིར་སྐད་རིགས་མི་འབྲེལ་བ་
བདུན་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པར་གྲགས་ཤིང་། དེ་དག་ལས་ཡི་གེ་ཡོད་པ་ནི་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཙམ་དང་། སལ་མོ་ཆེ་
ནི་དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་དང་བཅུ་དགུ་སོགས་སུ་བཞོས་པའི་ཡིག་གསར་ཡིན་ནོ། །

སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞེས་པ་ནི། རང་བྱུང་སྐད་རིགས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་སྟོང་སྟོ། དེ་
བཞིན་སྐད་རིགས་པན་ཚུན་དང་། དེ་སྟོང་པ་པོ་འཛིག་རྟེན་དང་བཅས་པའི་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་དབྱུང་པའི་
རིག་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་དུ་སྐད་བརྟེན་རིག་པ་ (Linguistics) དང་། སྐད་རིགས་སོ་
སོའི་ནང་དོན་ (Semantics) དང་། རི་ལྟར་སྟོང་ཚུལ་ (Pragmatics) གྱི་རིམ་བརྒྱུས་ཀྱང་
འདུས་ཤིང་། དེ་དག་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རིག་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ནོ། །

སྐད་བརྟེན་རིག་པ་ (Linguistics) ནི། སྐད་རིགས་ཀྱི་རོ་བོ་དང་སྟེན་སྟོར་ (Structure)
སྟོན་པའི་རིག་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། སྐད་བརྟེན་སྐད་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གང་ཞིག་དུས་ཚོད་ངེས་ཙམ་ཞིག་
ལ་བྱུང་སྟེང་བ་དང་། དེའི་བྱུང་རིམ་བརྒྱུད་ནས་སྐད་ཡིག་དེ་ལ་དབྱུང་ཞིབ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །

དེའི་ཕྱིར་སྐད་རིགས་པན་ཚུན་འབྲེལ་མཚུངས་ཙམ་རྣམས་སྟེ་ཆོན་ཆེ་ཆུང་དུ་མར་བགོས་ཏེ་སྐད་ཁྲིམ་
ཞེས་པའི་རྣམ་གཞག་གྱང་བྱེད་སྟོལ་འདུག་པ་གཤམ་དུ་འཆད་དོ། །

Language Family of the World

ཨི་རན་སྐད་ (Iranian Language) རེ། ཨི་ཤི་ཡའི་ལྷོ་རྒྱལ་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་

ལྷ་མ་འཇར་མ་ཞིག་སྐད་ཁྱིམ་ (Germanic Languages) རི། བད་གསེས་སྐད་ཁྱིམ་རྩལ་
 བྱང་ཤར་གསུམ་ཏུ་དབྱེ་བའི་རྩལ་འཇར་མ་ཞིག་སྐད་ལ་དབྱིན་ཟི། འཇར་མན་སོགས་སྐད་རིགས་མང་པོ་
 བྱང་མཚོ་མི་ (North Sea) འགམ་ནས་དར་ཁིང་། བྱང་འཇར་མ་ཞིག་སྐད་ལ་ཁྱེ་མག་ །སུ་ཆེ་ཁྱེ། ཁོར་
 མེད་སྐད་སོགས་ས་ཁྱོན་ཆེན་པོར་དར་བྱལ་ཏུ་སོང་བ་དང་། ཤར་འཇར་མ་ཞིག་སྐད་ཀྱི་དེར་ཅ་བརྒྱལ་ཏུ་སོང་
 ཟེན་ཏོ། །དེའང་གོང་གི་དང་པོའི་བད་གསེས་འཇར་མན་ལྷ་ཏུ་ལ་མཚོན་ན་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་
 བཞིན་པའི་སྐད་རིགས་ཤིག་ཡིན་པ་སོགས་དེ་དེ་བཞིན་འབྲིར་མི་ལང་བས་རྣམ་དཔྱོད་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་

ཤེས་པར་བྱ། །

རྩྱག་པ་ཨར་མེ་ནིའི་སྐད་ (Armenian Language) བློ་མི་མང་ས་ཡ་ལྔ་ནས་རྩྱག་ཅམ་གྱིས་སློང་ཅིང་། སྐྱ་སློང་དང་བཅད་དག་གི་འགྱུར་བ་མང་དུ་བྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆེ་རི་སིའི་སྐད་དང་མཐུན་ཅམ་མ་གཏོགས་ཀྱི་གར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་སྐད་ཁྱིམ་གཞན་ལས་རྩར་དུ་ཐོན་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་བ་དང་། ཡེ་སྤའི་བཙན་པ་མེ་སི་རོབ་ཀྱིས་སྐད་འདིའི་གསལ་ཤེད་རྒྱུ་ལོ་ ༢༠༦ ནས་ ༢༠༧ བར་ཐོག་མར་མཛད་པར་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཤིང་། དེང་སྐབས་ཨར་མེ་ནི་ཤར་ཁུབ་ཀྱི་སྐད་གཉིས་སུ་གྲུས་སོ། །

བདུན་པ་ཁེལ་ལྷོ་གསལ་སྐད་ (Celtic Languages) བློ་འདིའི་སློར་གྱི་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ས་ཐོབ་ཀྱང་། ཁེལ་ལྷོ་གསལ་མི་རིགས་ནི། ཨ་རི་ཤི། (Irish) ཟེལ་ཤི། (Welsh) སི་ཁོ་ཏི་ (ScoTs) བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གི་སྐད་རིགས་ཤིག་ཡིན་པར་འདུག་གོ། །

བརྒྱུད་པ་ཨལ་ཟེ་ནིའི་སྐད་ (Albanian Language) བློ་ཨལ་ཟེ་ནི་ཡ་སོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ལྔ་རྩྱག་ཅམ་གྱིས་སློང་བ་སྟེ། རན་གསེས་ཀྱིས་ཟེག་ (Gheg) ཅེས་བ་ཀོ་སོ་ཐོ་དང་མེ་སི་ཏོ་ན་བཅས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་སློང་བ་དང་། ཏོ་སོ་ (Tosk) ཞེས་བ་སྟོ་ཕྱོགས་སུ་སློང་བའི་ཡུལ་སྐད་མི་འབྲ་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། སྐད་རིགས་འདིའི་ཡི་གེ་འབྲེ་སོལ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ་ཅམ་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ལེ་ལི་ན་གྱི་དབྱེད་ས་གསལ་སྐད་པའི་ཆོད་ལྷན་གྱི་འབྲེ་སོལ་ནི་ལྷོ་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོའི་བར་དུ་མ་དར་རོ། །

དགུ་པ་ཏོ་ཆ་རིའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Tocharian Languages) བློ་དེང་སྐབས་ཅ་བརྒྱུག་དུ་སོང་ཟིན་ཏོ། །

བརྩ་པ་རྫོལ་ལྷོ་གསལ་སྐད་རིགས་ (Baltic Languages) བློ་རྫོལ་ལྷོ་གསལ་སྐད་མཚོའི་ཉེ་འཁོར་ན་གནས་པའི་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་སློང་བའི་ཡུ་ཐེ་ནི་ཡའི་སྐད་སོགས་གསུམ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན།

བརྩ་གཅིག་པ་སི་ལ་མིའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Slavic Languages) བློ་ཡུ་རོབ་ཤར་དཀྱིལ་གཉིས་དང་། ཨེ་ཤི་ཡའི་བྱང་ཕྱོགས་རྒྱུ་མི་མང་ས་ཡ་སུམ་བརྒྱ་བཙེ་ལྔ་ ༣༡༥ ལྷག་གིས་སློང་བཞིན་པ་དང་། རན་གསེས་གསུམ་དུ་དབྲེ་བའི་དང་པོ་སི་ལ་མིའི་ཁུབ་སྐད་ནི། ཐོ་ལི་ཤིའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་དང་། སི་ལ་མིའི་ཤར་སྐད་ནི། རུ་སུའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་དང་། སི་ལ་མིའི་སྟོ་སྐད་ནི། སི་ལོ་མིན་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཞིང་། སྐད་ཁྱིམ་འདི་ནི་རྫོལ་ལྷོ་གསལ་སྐད་ཁྱིམ་དང་འབྲེལ་གཉེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་པར་བཤད་དོ། །

སྤྱི་ཆེན་ཨེ་ཤི་ཡ་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་བོད་སྐད་ཁྱིམ་ (Sino-Tibetan

Languages) བོ། རྒྱ་སྐད་དང་བོད་འབར་སྐད་ཁྱིམ་གཉིས་ལས་གྲུབ་པའི་ཆེས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དང་པོ་རྒྱ་སྐད་ནི། རྒྱ་ནག་གི་མི་འཛོར་བརྒྱ་ཆ་དགུ་བཅུ་གོ་ལྔ་དང་། གཞན་ཡང་རྟོང་གོང་དང་། ཐའེ་ཐན། རྒྱ་རི་སོགས་སུ་ཡུལ་སྐད་ལུ་དང་། ཡུ། མིན། ཤིན། ཀན་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་དག་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱད་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་གྲུ་ལྔ་ ༡༡༥ ལྷག་གིས་རྒྱག་བཞིན་པ་དང་། དེར་གི་རྒྱ་སྐད་ལ་གདངས་ (Tone) མི་འདྲ་བ་བཞི་ནས་དགུ་སོགས་ཡོད་ཅིང་། འཁྱིེ་གྲོག་ཤེས་པའི་མི་དགུས་མ་ཞིག་གིས་ཀྱང་མ་མཐར་རྒྱ་ཡིག་འབྲུ་སུམ་སྟོང་ནས་བཞི་སྟོང་བར་ཤེས་དགོས་ཟེད། རྒྱ་ཡིག་གནད་ལྔ་མོའི་དུས་ནས་དར་ཞིང་ཐོག་མར་འདྲ་གཞུགས་ཡི་གེ་ཡིན་པ་སོགས་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

གཉིས་པ་བོད་འབར་སྐད་རིགས་ (Tibeto-Burman Languages) བོ། རང་གསེས་ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ལྷག་འགའ་ཤས་ཡོད་པ། རུབ་ཕྱོགས་པ་གི་མི་ཐན་ནས་ཤར་ཕྱོགས་མི་ཐེན་བར་དང་། བྱང་ཕྱོགས་བོད་ཁ་བ་ཅན་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་མ་ལའི་མཚོ་སྤིང་ (Malay Peninsula) བར་གྱི་མི་མང་ས་ཡ་དྲུག་ཅུ་རེ་ལྔ་ ༤༥ ཅམ་གྱིས་སྟོང་བཞིན་པ་སྟེ། འདི་ལས་རང་གསེས་གསུམ་སྟེ།

དང་པོ་བོད་འབར་རུབ་སྐད་ (Western Tibeto-Burman Languages) ལ། བོད་སྐད་ནི་སྤྱི་ཁྱབ་གྱི་ཡི་གེ་གཅིག་གྲུར་ཡིན་ཡང་ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་དང་ཐན་པའི་སྐད་རིགས་ཤིག་སྟེ། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དང་། འབྲུག་བལ་རྒྱ་གར་པ་གི་མི་ཐན་ཐེ་བའི་ཉེ་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་བཅས་ས་ཡ་ལྔ་ལྷག་གིས་སྟོང་བཞིན་པའོ། །གཞན་ཡང་བོད་འབར་རུབ་སྐད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་རྒྱ་གར་བྱང་ཤར་གྱི་ཨ་སམ་དུ་སྟོང་པའི་བོ་ཾ་ལྔ་འི་སྐད་དང་། ལ་གའི་སྐད། རིང་པོའི་སྐད། ཀྱ་གི་ཆེན་སྐད་བཅས་ནི་རྩྏལ་དེ་ཤི་དང་། རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས། འབར་མའི་རུབ་ཕྱོགས་བཅས་སུ་སྟོང་པ་དང་།

གཉིས་པ་བོད་འབར་དབུས་སྐད་ (Central Tibeto-Burman Languages) བོ། འབར་མ་དང་དེའི་ཉེ་འཁྱིམ་གྱི་ས་ཆ་དཔེར་ན། རྒྱ་གར་གྱི་ཨ་རུ་ན་ཅལ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལྷོ་ཕྱོགས་ས་ཆ་ཁག་ཏུ་སྟོང་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། འབྲུས་སྟོང་ས་སྤྱི་སྐད་ལེབ་ཆ་ཞེས་པ་འདྲའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

གསུམ་པ་བོད་འབར་བྱང་ཤར་སྐད་ནི། བོད་རྒྱའི་སི་ཁོན་དང་ཡུ་ནན་སོགས་སུ་སྟོང་བཞིན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་བོད་སྐད་དང་འབར་མའི་སྤྱི་སྐད་གཉིས་པོ་ཁོ་ན་ལ་ཡུན་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་འཁྱི་སྟོལ་མཆིས་སོ། །

འཁྱིེ་ཤིའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Dravidian Languages) བོ། གཙོ་ཆེར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་དང་སི་རྒྱ་

ལ། ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ལྷོ། ཨ་ཏམི་རི་ཀའི་ཤར་དང་ལྷོ་བཅས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱ་བཙོ་ལུ་ ༢༡༥ ཅུ་
 གྲིས་སྤྱོད་བཞིན་པའི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཉི་ལུ་རྩུ་ (Telugu) དང་། ཏུ་མི་ལ། ཀ་ན་ད། མ་ལ་ཡ་ལ་མ།
 རྩོན་ཏི། ཏུ་ལ། ཀུ་རུ་ཁའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་ཉེར་བཞི་ལས་བྱུ་བའི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་གི་
 འབྱུང་ཁུངས་དེ་བར་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྗོད་མ་བུ་བར་སྐད་ཁྱིམ་རང་དབང་ཅན་ཞིག་ཏུ་གནས་མོད་
 གྲང་། སྐད་རིགས་འདི་དག་ལ་འཕགས་པའི་ (Aryan) མི་རིགས་ཀྱི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་དུ་གྲགས་པའི་
 ཁྱད་ཆོས་མང་པོ་ཞིག་ནི་སྤྱད་བར་བཤད་ལ། དེ་བཞིན་སྐད་དེ་དག་ལ་ཡི་གེ་འབྲི་སློལ་ཡང་སྤྱི་མཆོད་སྤྱོད་ཀྱི་
 མོ་༢༥༠ཅུ་ཙམ་ནས་ཡོད་པར་གྲགས་སོ། །

ཨལ་ཀེ་གི་སྐད་ཁྱིམ་ (Altaic Languages) བློ། ཏུར་གིག་དང་། སོག་པོ། མན་རུ་ཏུན་
 ཞོའི་སྐད་ཁྱིམ་གསུམ་གྱི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ལྷ་བརྒྱ་ལས་བྱུ་བའི་དང་། ཡུ་རེ་ཤི་ཡའི་ཡུ་རོབ་དང་ཨེ་ཤི་
 ཡའི་གླིང་ཆེན་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་པའི་མིང་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་དང་བཞི་བརྒྱ་ ༡༩༠ ལྷག་གིས་སྤྱོད་
 བཞིན་པ་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་གསེས་གསུམ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར།

དང་པོ་ཏུར་གིག་གི་སྐད་ (Turkic Languages) བློ། ཨལ་ཀེ་གི་སྐད་ཁྱིམ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག་
 རྩོ། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཉི་ལུ་ཅུ་ཙམ་ལས་བྱུ་བ་གཙོ་ཆེར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་མཆོན་གཉེ་འཁོར་ (Balkans)
 ནས་ལུ་རུ་སུའི་ཤར་ཕྱོགས་སའི་རྩི་རི་ཡའི་ (Siberia) བར་དུ་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་དང་སོ་ལུ་ ༡༣༥ ཅུ་
 གྲིས་སྤྱོད་བཞིན་པའོ། །

གཉིས་པ་སོག་པོའི་སྐད་ནི། ཨལ་ཀེ་གི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ཅུ་ཙམ་ལས་བྱུ་བའི་སྐད་ཁྱིམ་
 ཞིག་སྟེ། ཡུ་རེ་ཤི་རའི་ཡུལ་དབྱས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ལྷ་ནས་བདུན་ཅུ་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་
 གསེས་མོ་རྩལ་ཞེས་པ་ནི་ད་ཆར་ཨ་ཏམི་རྩ་ནི་མི་ཐན་དུ་མི་མང་ཉིས་བརྒྱ་ཅུ་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པ་ལྷ་བུ་ཤིན་ཏུ་
 སྤྱོད་ལྷོ་རྒྱུང་བ་དག་གྲང་ཡོད་དོ། །སྤྱིར་ན་སོག་སྐད་རྣམས་ནང་པན་ཚུན་འབྲེལ་ཆབས་ཆེ་ཞིང་། སྤྱོད་ལྷོ་
 རྒྱུང་རིགས་འགའ་ཤས་ནི་ཁྱ་ནག་ཏུ་བ་བྱང་དང་། ཆིང་ཉ། ཀུན་སུ། ནང་སོག་ལ་སོགས་པར་མི་མང་ལྷ་
 འབྱུང་ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པའང་ཡོད་དོ། །

གསུམ་པ་མན་རུ་ཏུན་གྱི་སྐད་ (Manchu-Tungus Languages) བློ། སའི་རྩི་རི་ཡ།
 སོག་པོ། རྒྱ་ནག་བྱང་ཕྱོགས་བཅས་སུ་མི་མང་ལྷ་འབྱུང་ལྷ་ཞི་ ༥༥༠༠༠ ཅུ་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པའི་ཨལ་
 ཀེ་གི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ཅུ་ཙམ་ལས་བྱུ་བ་ཞིག་སྟེ། དེའི་ནང་གསེས་སྐད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་སྤྱོད་

མཁན་ཉུང་བ་མི་མང་དུག་སྟོང་བདུན་སྟོང་ཙམ་ལས་མེད་པའང་ཡོད་པར་མ་ཟད། ན་ནའི་ཞེས་པའི་སྐད་ནི་ད་
ཆར་ཅ་བརྒྱལ་ཏུ་སོང་བེན་ཅིང་། མན་རྩའི་མི་རིགས་སུ་ཆོས་པ་ས་ཡ་བཅུ་ཙམ་རྒྱ་ནག་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་
མོད། མན་རྩའི་སྐད་སྟོང་མཁན་མི་མགོ་བརྒྱ་ཕྱག་ཙམ་ལས་མེད་པས་ཅ་སྟོང་དུ་འགོ་ལ་ཉེའོ།

ཨ་སི་ཅོ་ནེ་ཤིའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Austronesian Languages) ནང་དུ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་
ཆེག་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ ༡༩༠༠ ཙམ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ནི་ཨིན་ཏོ་ནེ་ཤི་ཡ་སོགས་འཛམ་གླིང་ཤར་ལྗོངས་ཕྱོགས་
དང་། ཟླ་ནི་གསར་མ་མ་གཏོགས་པའི་ཞེ་བདེའི་རྒྱ་མཚོའི་གླིང་ཕྱག་ཁག་དང་། ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ལྗོངས་སྐམ་ས་
ཆེན་མོའི་ཆ་ཤས་འགའ་དང་ཐའེ་ཕན་སོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱ་སྟོང་བཞིན་པ་ཡིན་ནོ།

དེ་བཞིན་ཨ་སི་ཅོ་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Austroasiatic Languages) ནང་དུ་ཨེ་ཤི་
ཡའི་ལྗོ་ཕྱོགས་དང་ཤར་ལྗོངས་མི་མང་ས་ཡ་དགུ་བཅུ་༥༠ཙམ་གྱིས་སྟོང་པའི་སྐད་རིགས་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་
༡༥༠ཙམ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་དེང་གི་མཁས་པ་པལ་མོ་ཆེས་འདི་ནི་མུན་ཏ་དང་མོན་ཏ་མེར་སྐད་ཁྱིམ་
(Munda and Mon-Khmer) གཉིས་སུ་དབྱེ་དགོས་པར་འདོད་དོ།

ཨ་ཕྱི་རི་ཀའི་གླིང་ཆེན་ལ་མཚོན་ན། ནའི་རིར་ཀོང་གོའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Niger-Congo Lan-
guages) བེ། གླིང་ཆེན་འདིའི་མི་མང་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ཅུ་བྱ་ལྔ་ཙམ་གྱིས་སྟོང་པའི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐད་
ཁྱིམ་ཞིག་སྟེ། དེའི་ཁོངས་སུ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཆེག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་ཅིང་། ནང་གསལ་གྱི་ཡུལ་
སྐད་ནི་དེ་བས་ཀྱང་ཆེས་མང་བ་ཞིག་ཡོད་པར་བཤད།

ཨ་ཕྱི་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Afro-Asiatic) བེ། གླིང་ཆེན་འདིའི་བྱང་རྒྱུད་དང་ས་ཏ་རའི་ཆ་
ཤས་འགའ་དང་། ཤར་དཀྱིལ་བཙས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ ༩༥༠ ལྷག་གིས་སྟོང་པའི་སྐད་
རིགས་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཙམ་ལས་བྱུ་བ་བཞིག་གོ།

ནི་ལོ་ས་ཏ་རའི་སྐད་ཁྱིམ་ (Nilo-Saharan) བེ། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་དང་བཙུ་ལས་
བྱུ་བ་མི་མང་ས་ཡ་ཉེར་བདུན་ལྷག་གིས་སྟོང་པའི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་གོ།

ཨ་མེ་རི་ཁའི་གླིང་ཆེན་ལ་མཚོན་ན། མ་ཡ་ (Maya Languages) སྐད་ཁྱིམ་བེ། ཨ་རིའི་

གདོད་མའི་མིའི་ (American Indian) སྐད་རིགས་མི་འབྲ་བ་སྤུམ་ཅུ་ཙམ་ལས་གྲབ་པའི་སྐད་ཁྱིམ་
 ཞིག་སྟེ། མེའ་མི་ཁོའི་ལྟོ་རྒྱུད་དང་། རྩོུ་མ་ལ་བཅས་སྤུམ་མི་མང་ས་ཡ་གསུམ་ལྷག་གིས་སྒྲིབ་བཞིན་པའོ།

གཞན་ཡང་། ཨ་རིའི་ཁྱིམ་ཆེན་དུ་ཕྱུ་འོ་ཨ་ཇེ་ལེ་ག་ (Uto-Aztecan) དང་། ཨོ་འོ་མན་གླུ་ཡ་
 (Otomanguean) དང་། ཏུ་ཕི་ཡའི་ (Tupian) སྐད་རིགས་སོགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་འདྲ་ཡུ་རོ་བ་གྱི་
 དེད་དཔོན་ཀོ་ལུམ་རྩ་མི་ (Columbus) མ་བསྐྱེབས་ཤོད་ཁྱིམ་དེར་སྐད་རིགས་མི་འབྲ་བ་སྤུམ་བརྒ་
 ལྷག་སྤྱད་ཀྱང་། ད་ཆར་སྐད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་ནི་ཅ་སྟོང་དུ་གྲུར་ཟེན་ལ། ཉུང་ཤས་ཤིག་ནི་མི་མང་འབུམ་
 ཐག་རེ་རེ་ཙམ་གྱིས་སྒྲིབ་དེ། ཆན་རབས་རྣམས་བྱང་བར་ཡོད་མོད། གསར་སྤྱེས་རྣམས་གྱིས་སྐད་དེ་དག་
 མོགས་མེད་དུ་རྒྱག་མི་ཐུབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་འདུག་གོ།

དེས་ན་སྤྱིར་སྐད་དང་ཡུལ་གོམས་སྐོལ་ལུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་དུས་ནས་དུས་སུ་འཕོ་
 འགྱུར་ཆེན་པོ་ཡོང་བའང་དངོས་པོའི་གཤིས་ལུགས་ལྟ་བུར་གྲབ་འདུག་པས། དེ་ཙམ་ཡ་མཆན་དུ་ཅི་ཡོད།
 འོན་ཀྱང་རང་རེའི་པོད་སྐད་ནི་རྒྱན་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆད་ལྡན་གྱི་བརྟན་སྟོད་ཆ་ལག་དང་བཅས་པ་ལྡན་ཞིང་
 རིག་གཞུང་བཟང་པོའི་སྤྱིང་མཛེས་གང་ལ་བརྒྱས་པའི་སྤྱིང་ཐག་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། འཛིག་རྟེན་ཕྱི་མའི་ལྷ་ལས་
 དུ་གཤེགས་ན་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་རྣམས་ལ་གྲོང་གུན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། རྫོང་ལྡན་མཁས་པ་རྣམས་ཐུགས་
 བས་ཅིའང་འབྱུང་ངེས་ན། གུན་གྱིས་བརྩོན་པ་ཆེས་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་མི་ཉམས་ཤོད་འཕེལ་དུ་མཛོད་ཅིག།

འདིར་སྤྲུམ་པ།

འགའ་ཞིག་ཉག་ཉག་ཆོག་གི་སྤྱིང་།

བཛོད་བྱའི་སྐོག་གིས་དཔེན་གྲུར་ཀྱང་།

ལ་འཐས་སྔད་བྱར་བརྒྱས་པའང་སྤང་། །
 ལ་ལ་སྒྲ་ཡི་འཁར་བ་ལ། །
 མ་བརྟེན་དོན་གྱི་གད་པོ་ནི། །
 ལང་འདོད་འགལ་བའི་འཁྱར་ཆེན་བྱ། །
 མ་ཐོང་ནས་སྒྲ་དོན་ལེགས་སྤྱར་བའི། །
 སྤེབ་སྒྲོར་གཞུང་ལུགས་གནད་པོ་ཆེ། །
 ཁོ་བོ་སྤྲེས་སྤྱངས་དམན་པས་ཀྱང་། །
 མ་ཐེག་ལྷག་ཏུ་འདེགས་པ་འདི། །
 ལྷག་བསམ་བཟང་པོའི་མཆོན་བྱེད་ཅུ། །
 དེའི་ཕྱིར་མཁས་རྒྱས་བཟོད་པར་རིགས། །
 ཞེས་པ་ནི་ཐོལ་བྱང་དུ་སྤྲས་པའི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་དོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྤེབ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་
 འཛམ་གླིང་ཕྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་ཡིག་རིགས་དང་བོད་ཡིག་རི་ལྟར་དར་ཚུལ་སོགས་སྤྱར་བྱ་ཡི་གེའི་རྣམ་
 གཞག་བཤད་པའི་སྐབས་ཉི་དང་པོ་ལོ། ། །

༡༡། །གཉིས་པ་སྟོར་ཚུལ་སྟེན་སྟོར་གྱི་རྣམ་གཞག་དངོས།
Composition of the Tibetan Literature

༡༡། །གཉིས་པ་སྟོར་ཚུལ་སྟེན་སྟོར་གྱི་རྣམ་གཞག་དངོས་འཆད་པ་ལ། དེ་ལྟར་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་རྟེན་
ལུང་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུད་ཐོག་མ་སྟོན་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་རྟོ་ཁའམ་བོད་ལེགས་ཞབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་
དབྱངས་གསལ་མགོ་འདྲེགས་འཕུལ་རྟེན་ཡང་འཇུག་དང་བཅས་པའི་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་མཛད་ཚུལ་ཤིན་
ཏུ་ལེགས་པར་བཤད་ནས་དེ་ནི་དངོས་གཞི་སྟེན་སྟོར་དེ་ལྟར་བྱ་ཚུལ་གྱི་རིམ་བཤམ་འཆད་ན། ཐོག་མར་སྟེན་
སྟོར་ཞེས་པ་ནི། < < བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ > > ན། དངོས་པོ་གཉིས་ཡན་ཆད་ཅིག་སྟེན་ཅིང་སྟོར་བ།
ཞེས་དང་། བོད་ཡིག་སྟོན་རྗེས་མིང་གསུམ་བཅེགས་འདྲེགས་རྣམས་བསྟེན་ནས་སྟོར་བ་སྟེ་ཡི་གེའི་སྟོར་
བ། ཞེས་དང་། རིག་གནས་རྒྱུད་བ་ལྟེ་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། ཆོགས་བཅད་ཅོམ་ལུགས་སོགས་ཡི་གེའི་སྟོར་
བ་དང་། ལེགས་སྟོར་གྱི་ཡི་གེའི་ལྷི་ཡང་སྟེལ་བའི་ཅོམ་ཚུལ་གྱི་གཞུང་ཞིག །ཅེས་གསུམ་གསུངས་པ་ལས་
བར་བ་དང་ཐ་མའི་བྱེད་སྒྲུ་མ་བཅས་ནི་བོད་ཡིག་ལའང་དངོས་སུ་ཆང་ཞིང་དེས་པར་དུ་དགོས་མཁོ་ཅན་ཞིག་
ཡིན་པར་མ་ཟད། སྟེན་སྟོར་གྱི་མཚན་ཉིད་དངོས་ནི་དང་བོས་བསྟན་ཏེ། དེ་ནི་ཡི་གེ་ཅམ་མིན་པར་ཇེས་སྟོར་
སོགས་ཐམས་ཅད་ལའང་སྟུར་དུ་རུང་མོད། འདིར་རང་རེ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྟེན་སྟོར་འཆད་པ་སྐབས་སུ་བབ་
པས། བོད་ཡིག་འབྲུ་གཉིས་ཡན་ཆད་བསྟེན་པའི་སྟོར་བ་ལ་བོད་ཡིག་གི་སྟེན་སྟོར་དང་། དེ་ལྟེ་ཚུལ་
ལུགས་སྟོན་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་བོད་ཀྱི་སྟེན་སྟོར་གྱི་གཞུང་ཞེས་བྱའོ། །

དེས་ན་འདི་ལ་མིང་གི་སྟེན་སྟོར་དང་། ཆོག་གི་སྟེན་སྟོར་དང་། ཆོག་གྲུབ་བམ་དག་དོན་གྱི་སྟེན་
སྟོར་དང་། བཛོད་པ་གཏམ་གྱི་སྟེན་སྟོར་བཅས་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་བཞི་ཡོད་དོ། །

དང་པོ་མིང་གི་སྟེན་སྟོར།
Composition of The Noun

འདི་ལའང་ནང་གསེས་ས་བཅད་ནི། མིང་གི་སྡེ་བ་སྟོར་དངོས་དང་། དེ་ལས་འསྐྱོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག་
གཉིས་ལས། དང་པོ་མིང་གི་སྡེ་བ་སྟོར་དངོས་ནི། དེའང་སྟོབ་དཔོན་ཐོན་མིས།

ཡི་གེའི་ཁོངས་ནས་མིང་བྱུང་སྟེ།

མིང་གི་ཁོངས་ནས་ཆོག་བྱུང་ནས།

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་མིང་འབྱུང་དགོས་ཏེ། ཡིག་འབྲུ་རེ་རེ་བས་མིང་འབྲུབ་པ་
བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་མི་སྲིད་པའི་བྱིར་ཏེ། < <རྟགས་འཇུག> > ལས།

ཐོ་ཡིག་དེ་དག་རྣམས་ལ་ཡང་།

འཇུག་པར་བཅས་པ་མེད་པར་ནི།

མིང་དང་ཆོག་ཀྱང་གསལ་ལ་ནུས།

ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །དེའི་བྱིར་གཞུང་གཞན་ལས་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་མིང་དང་། མིང་དུ་མ་འདུས་
པ་ལས་ཆོག་འབྲུབ་ཚུལ་གསུངས་པའང་སྡེ་བ་སྟོར་གྱི་རིམ་པའི་ཚུལ་ལུགས་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།

དེས་ན་མིང་གི་སྡེ་བ་སྟོར་ནི་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་ཤིང་ཆོགས་པ་ལས་མིང་རིམ་ལྔར་འབྲུབ་པ་ཉིད་ཡིན་
ཞིང་། དེ་ལའང་རིམ་དུ་སྟོབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་རྩོལ་ས། ཐོ་ཡིག་དེ་དག་རྣམས་ལ་ཡང་། ཞེས་
སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་མིང་ཆོག་བཟོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རྩ་བའི་རྩོམ་གཞི་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་
ལས་འབྲུབ་དགོས་ཤིང་། མིང་གཞི་ཀྱང་ལ་རྩེས་འཇུག་ཐོབ་ཀྱང་སྐད་གསར་བཅད་ཀྱི་རྩེས་སུ་བྱུག་ཅན་
ལ་འཕམ་ཐའ་དངོས་སུ་འབྲི་མི་དགོས་པར་མཛད་པ་ལྟ་བུ་ལ་མཐའ་མེད་དུ་བཏགས་ཀྱི། དོན་གྱིས་ན་ཆོག་
བྱིས་ཐམས་ཅད་ལ་རྩེས་འཇུག་ཡོད་པས། པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་ཡང་མིང་གཞི་པ་དང་རྩེས་འཇུག་འགཉིས་
འདུས་པ་ལས་བྱུང་པ་སྟེ། དེས་ན་རང་རེ་བོད་ཡིག་གི་མིང་གི་སྡེ་བ་སྟོར་རིམ་ལྔར་འབྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ **ཆོག་གཉིས་བར་གྱི་ཡི་གེ་ལ་ཆོག་བྱིས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་།** ཆོག་བྱིས་གཅིག་ཅན་གྱི་མིང་ནི། པ།
མ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ།
ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ།
ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ། ས། ར། ལ། བ། ཐ། ཇ། ཏ། ཉ། མ། ག། ལ།

༢་ **ཆོག་བྱིས་གཉིས་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** སྟོན་པ། ཚུལ་བྱིས་ས། བཟོད་པ། རྣམ་མཁའ། རྣ་བ། སངས་རྒྱས།
རྒྱ་མཚོ། རྩ་ཆུབས། བྱི་བ། ཞོག་ཞོག །ཡུང་མ། ལ་ཕུག །སྒོང་། གཉེར་མ། དགོན་གཉེར། དགོར་

མཛོད། གཉེར་བ། ཉང་བ། གྲུབ་མཐའ། སློབ་གྲྭ། འཛིན་གྲྭ། སློབ་ཚན། རྣམ་པ་ཤད། འབྲེལ་བ་ཞེས་
སོགས་ལྟ་བུ།

༣་ **ཆོག་གྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** སྤྱན་རས་གཟིགས། འཇམ་པའི་དབྱངས། ཆེ་དཔག་མེད། འོད་
དཔག་མེད། སམ་རྩོལ། བོད་ལེགས་ཞབས། ལྷ་རུ་སྤྱ། བདེ་བ་ཅན། སྤྱག་བསྐྱེད་ཅན། ཆོལ་ཁ་གསུམ།
བསིལ་ཟེར་ཅན། ཆ་ཟེར་ཅན། གངས་ཅན་ལྗོངས། མངོན་པ་མཛོད། སློང་མོ་བ། དབྱ་མ་བ། སེམས་
ཅམ་བ། སྤྱི་རོལ་བ། ཐལ་འཁྱར་བ། རང་རྒྱུད་བ། འབྱོར་བ་ཅན། སྤྱག་ཤེའི་བྱ། རྣོར་བུའི་མགོ། གླང་
པོ་ཆེ། མི་པོ་ཆེ། ཉ་པོ་ཆེ། རྒྱ་མོ་མ། བོད་ལ་སྤྱག་ཁེས་པ་ལྟ་བུ།

༤་ **ཆོག་གྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** ཉན་ཐོས་སྡེ་བ། སེམས་ཁམས་རིག་བ། གནས་དབྱེད་རིག་བ། བྱང་བ་
རིག་བ། ལག་ཐོགས་ཁ་བ་བ། གྲེ་མ་ཀ་ར། རྣམ་མཁའི་ལོར་བྱ། ར་སྤྱབ་མདོང་མོ། སྤྱད་འཐེན་འཁོར་ལོ།
ཤིང་རྩའི་སློལ་འབྲེད། ཤིང་རྩའི་སློལ་འཛིན། མཁས་པའི་དབང་པོ། མིག་གི་དབང་པོ། གསེར་གྱི་བྱམ་
བ། དུལ་གྱི་རྩ་ལོང། ཁི་ཤོར་རྒྱལ་མོ། གངས་རིན་པོ་ཆེ། རོ་མོ་གླང་མ། འགན་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྐྱིགས།
བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད། ལག་མེན་སྤྱོད་བརྟུན། ཨ་མེ་རི་ཁ། བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས། བྱ་རུང་ཁ་ཤོབ། ཞེས་
བ་ལྟ་བུ།

༥་ **ཆོག་གྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** འཕྱོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང། སློག་ཐོག་གི་ཁྲིམས་གཅོད། བཤ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ། མདོ་སྡེ་དགོན་མཆོག་སྤྱིན། སྤྱན་དག་མེ་ལོང་མ། མར་ཁེ་མའི་རིང་ལུགས། ཁྲིམས་ཞིབ་པ་ཆེ་བ།
སློག་བརྟན་འཁྲབ་འཁྲིད་བ། ཁྱད་པར་བརྩོད་པའི་རྒྱུ། སྤྱར་འདེབས་གྱི་མེད་མཐའ། དམག་རྩས་
བཀོད་འདོམས་བ། རྩོམ་ཡིག་དབྱེད་འདེམས་བ། བ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་བ། ཚུལ་ཁྲིམས་གྱི་པར་ཕྱིན། བརྟ་
སློང་གྱི་གཞུང་ལུགས། མངོན་བརྩོད་གྱི་བསྟན་བཅོས། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།

༦་ **ཆོག་གྲིམ་དྲུག་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** སྤྱན་རས་གཟིགས་གྱི་མདོ་རྒྱུད། དམ་ཆོས་བསྐྱེད་ཀར་པོ། གཞུག་ཏོར་
འི་མེད་གྱི་གཞུངས། འཇམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས། ཤེས་ཡོན་བདེ་ཅ་ལྟན་ཆོགས། ཁྱད་པར་
དག་པ་བའི་རྟགས། ཁྱད་པར་ལྟོས་པ་བའི་རྟགས། ཁྱད་པར་གཞན་སྤོང་གི་སྤྱ། ཁྱད་བྱ་གསོད་པའི་ལྷུང་
བྱེད། མཆོན་ཉིད་མེད་པའི་ཆོས་འཁོར། སྤྱས་ཀྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་པའི་བཀའ། མི་མཛེད་འཛིག་རྟེན་གྱི་
ཁམས། བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།

༧་ **ཆོག་གྲིམ་བདུན་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** བརྟེན་འདེལ་གྱི་བསྟན་བཅོས། ཁྱད་པར་གཞན་མི་སློང་བའི་སྤྱ།
ཁྱབ་པ་འཇམ་པའི་རྟགས་འཛིན་སེམས། དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སློང་ཁུལ། ཆོས་དྲན་བ་ཉེ་བར་

བཞག་པ། འོག་མིན་སྤྱག་པོ་བཀོད་པའི་ཞིང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༩་ **ཆོག་ཁྲིམ་བརྒྱུད་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** གཉི་སྤག་མེད་པའི་དགེ་བའི་ཅ་བ། ལྷ་བ་བཀའ་ཉག་ས་ཀྱི་བྱག་རྒྱ་
བཞི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྐྱས་པའི་འབྲེལ་བ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༩་ **ཆོག་ཁྲིམ་དགུ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** གཏོང་བ་རྩེ་ས་སུ་བྱུང་ན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། མཐར་གྱིས་གནས་པའི་སྟོ་མས་
པར་འཇུག་པ་དག། གསང་བའི་དངོས་པོ་ལ་འཇུག་པའི་དེ་སྤྱ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་ **ཆོག་ཁྲིམ་བརྒྱུ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་སྟོགས་ལས་རྣམས་རྒྱལ། ཤར་བོད་མི་
དམངས་རང་སྤྱོད་སྤྱིད་སྤྱིག་མནའ་འབྲེལ། ཁམས་བོད་མཐའ་ཁུལ་ལས་དོན་ཕྱོགས་ལྡན་ཁང་། འདི་
གཉིས་ནི་འབའ་བ་བྱུན་དབང་གིས་བརྟགས་པའི་ཆོག་ས་པའི་མིང་ཡིན། ཆོས་རྣམས་འབྲེད་ཡང་དག་
བྱང་རྒྱལ་གྱི་ཡན་ལག་ཁ་ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་ **ཆོག་ཁྲིམ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཅན་ནི།** རང་རེ་བོད་ཀྱི་སྐྱ་མ་སྤྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ལ་མཆན་ཏེ་ཅང་རིང་
པོ་གསོལ་བའི་ལུགས་སྟོལ་ཡོད་པ་དེ་དག་གྱང་མིང་ཡིན་པ་དཔེར་ན། སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་སྐྱབས་མགོན་
རྒྱལ་པའི་དབང་པོ་རྩེ་བརྟན་འཇམ་དཔལ་འག་དབང་སྟོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཆོ་སྤྱིད་
གསུམ་དབང་བསྐྱར་མཆུངས་པ་མེད་པའི་སྤྱེད་པལ་བཟང་པོ་མཆོག་ཁ་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་ཞེ་
ས་དང་བཅས་པའི་མཆན་རིང་ཏེ་ཅང་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་གྱང་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རིགས་བསྐྱེད།

།

མིང་རིང་བྱང་འདྲ་མིན་སྤྱོད་ཆོག་ས་མཆོས་པ་རྣམས་ལས། ཆོག་ཁྲིམ་གཅིག་ཅན་གྱི་མིང་རྣམས་ནི་
རང་རེའི་པ་མེས་དག་གིས་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་བརྟུན་པ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་ཁ་ནས་བརྗོད་བདེ་ཞིང་། ལག་
གིས་འབྲི་བདེ་བ། རྒྱ་བར་སྟན་པ། མིང་གཞན་དང་སྟོར་སྤྱོད་བ། ཆོག་ཆོག་ས་ཉུང་བ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལུན་
སུམ་ཆོག་ས་པ་དང་ལྡན་པས། མིང་གི་གཙོ་བོར་གཟུང་དགོས་ཤིང་། སྤྱད་བྱིན་ཆད་བརྟུན་པ་མཁན་པོ་
རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ནས་གྱང་དེ་མཆུངས་ཀྱི་བརྟུན་གསར་འདོགས་པའི་འབད་པ་མི་སྟོད་པ་ལྟ་སྟེ། དེ་འདྲེས་གྲུབ་
ཀྱི་མིང་རིང་པོ་དབྱུགས་ཐེངས་གཅིག་གིས་སྟོག་ཏུ་མི་བཏུབ་པ་ཁོ་ན་སྤྱར་བ་ལས་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ད་
ལྟར་མེད་སྟོད་མ་བྱས་པའི་མིང་ཆོག་སྟོང་ལྷག་དུ་མ་ལྷག་ཡོད་པ་རྣམས་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་ཆོས་གང་ཞིག་ལ་
བརྟུན་པ་ཉིད་ལེགས་པར་སེམས་སོ། །

དེ་ལ་ཆོག་ཁྲིམ་གཉིས་ཅན་ཡན་ཆད་ཀྱི་མིང་མང་པོ་ཞིག་ནི་མིང་པན་རྒྱུན་རྒྱང་པའས། མིང་དང་བྱ་

ཆོག་བསྐྱེད་པ་ལས། དེ་དག་ལ་སྤང་དང་ནུས་དབྱེད་ཀྱི་གོ་གསུམ་དང་བཅས་ཏེ་བསྐྱེད་པ་པ་ལས་བྱུང་བ་རིམ་
བཞིན་དཔེར་ན། མི་རིང་། མི་ཐུང་། ལྷ་མཛོད། མེ་ཆུབས། ཞེས་པ་དང་། རྒྱུད་འཕྲོག་། འཆར་འགོད། གཏམ་
བཤད། ཅེས་པ་དང་། དགེ་བསྐྱེད་གྱི་བསྐྱེད་པ་། སྤྱིན་པའི་པ་རོལ་ཏུ་བྱིན་པ། རྩམ་པའི་མཆོ། ལས་སུ་བྱ་བ།
ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཅ་བའི་མིང་རིང་ཐུང་གི་ཁྱད་པར་ལས་པན་ཚུན་བསྐྱེད་པས་ནས་བྱུང་བའི་མིང་གསར་ལའང་
རིང་ཐུང་ངས། བཛོད་བདེ་མི་བདེ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆེན་པོར་འགྱུར་བ་ནི། དཔེར་ན། ལག་ཐོགས་ཁ་བར་ཞེས་
པ་དང་། ལུང་ཐག་ཅེས་པའི་མིང་གཉིས་སྟེབ་པ་ན། ལག་ཐོགས་ཁ་བར་གྱི་ལུང་ཐག་ཅེས་ཤིན་ཏུ་རིང་ཞིང་
ཆོག་ཆོགས་ཅན་གྱི་མིང་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས། ཐོག་མཉིད་ནས་ལག་ཏུ་བཟུང་བའི་ཁ་བར་འདིའི་ཅ་བའི་མིང་
ལ་འདོད་ཀྱི་ལྱུས་ཀྱི་ཀྱང་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ལོད་ན། ད་གཙོད་མིང་གཞན་དང་བསྐྱེད་པས་ཆོ། ཀྱང་ལུང་ཞེས་པ་
ལྟ་བུ་ཆོག་གིས་གཉིས་ཅན་གྱི་མིང་ཞིག་ཏུ་བྱུང་བ་ཡིན་པས། ཤིན་ཏུ་སྦྱབས་བདེ་ཞིང་ཁྱད་པར་བྱུན་སྦྱས་
ཆོགས་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས། དེང་དང་མ་འོངས་འགྱུར་འགྱུར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མིང་མའི་ཁྱོད་ན་ཆོན་ཅལ་རིག་པའི་
བཅོ་སྦྱར་ལས་བྱུང་དང་འགྱུར་བར་འགྱུར་བའི་ཅ་དངོས་ཆེ་བ་སོགས། གསར་བྱུང་གྱི་ཆོས་རྣམས་ལ་ཆོག་
ཏུང་དོན་གསལ་གྱི་མིང་ཅི་རིགས་སུ་གདགས་པར་འཆལ་ལོ། །

གནད་དེ་མཁྱེན་ནས་རང་རེད་མེས་པོ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་ས་ཆུ་མེ་རྒྱུད་ཉི་ཁྲ་སྐར་མ་ཞེས་སོགས་
ཤིན་ཏུ་སྦྱབས་བདེ་བའི་མིང་མང་པོ་བཏགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་མིང་གཞན་དང་བསྐྱེད་པས་ནས་མིང་གསར་
སྦྱང་བ་ནའང་ཆོག་ཆོགས་རྒྱུད་བཞི། རིམ་བཞིན་ས་ཞིང་། ལྷོ་གཤམ་མེ་ཐོད། རྒྱུད་ལུགས། ཉི་ལོད། ཁྲ་ཟེར།
སྐར་ཆེན། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་ལོ། །

གཞན་ཡང་། གོང་སློབ་ཀྱི་མིང་རྣམས་དང་མཚུངས་པར་རྒྱས་བསྐྱེད་སྦྱོར་ཆོགས་བྱས་པ་ལས་མིང་
འདྲ་མཉན་བྱུང་བ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རོལ་ཏུ་བྱིན་པ་ཞེས་པའི་མིང་ཅུང་ཐང་བསྐྱེད་ཆེ་ཤེས་
རབ་ཀྱི་པར་བྱིན་ཞེས་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་བསྐྱེད་པ་ན་ཤེས་བྱིན་ཞེས་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེའང་མིང་
ཆོག་གི་བསྐྱེད་ཆུང་ལ་ལ་མཁས་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན། གོ་དོན་བྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འགྱུར་སྟེང་པ་དཔེར་ན།
རྒྱ་མཚོའི་སྟེང་ན་འཆོ་བའི་བྱ་ཆེན་ལ་མཚོ་བྱ་ཞེས་བསྐྱེད་གོས་ཀྱི། རྒྱ་བྱ་ཞེས་བསྐྱེད་མི་རུང་བ་དང་། དེ་
བཞིན་ནམ་མཁའ་ཏུ་རྒྱ་བའི་བྱ་ལ་མཁའ་བྱ་ཞེས་པའམ་གནམ་བྱ་ཞེས་པ་དང་། བྱེ་ཐང་ཏུ་འགྱུར་བྱེད་མཆོག་
ཏུ་འགྱུར་བའི་རྩ་མོང་ལ་བྱེ་ཐང་གི་བྱ་ཞེས་སྦྱར་དག་མཁན་གྱིས་བརྟུན་པ་བསྐྱེད་ཆོ། བྱེ་བྱ་ཞེས་བྱ་དགོས་
ཀྱི། དེ་དག་ལ་རིམ་བཞིན་ནམ་བྱ་དང་ཐང་བྱ་ཞེས་བསྐྱེད་མི་རུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་གི་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ནི།
མིང་གང་ཞིག་གི་ཆ་ཤས་གཙོ་བོ་དེ་རང་སོར་འཛོག་ཅིང་། ཆ་ཤས་པལ་བ་རྣམས་བསྐྱེད་པར་བྱ་དགོས་ཏེ།

འདི་ལྟར་ལོག་ཏུ་ལོག་ས་སུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལས་འབྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག ། The Noun

དེ་ལྟར་མིང་གི་སྒྲེབ་སྒྲོར་རིམ་ལྔ་ལྟར་སྒྲིག་ཚུལ་བཤད་ཅིན་ནས། བསྐྱེད་སྐྱེད་པའི་མིང་གི་སྒྲོར་ཅུང་ཟད་འཆད་པ་
ལ། སྤྱིར་ན་བརྟུན་མེད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རྣམས་ནི་མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྐད་ཡིག་གྲེ་བྲག་པ་དེའི་ཐུན་མོང་
མ་ཡིན་པའི་བྱ་ཆེས་བརྟུན་པ་འགའ་རེ་ཙམ་མ་གཏོགས་སྤྱིར་འགྲོ་བ་མི་སོགས་ཀྱི་སྤྲུ་གཤངས་ལས་གྲུབ་
པའི་མིང་ཆེག་བརྟུན་པ་བཅས་ཀྱི་སྒྲེབ་སྒྲོར་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པ་ཡིན་པས། མི་རིགས་དང་སྐད་ཡིག་གི་
བར་མཆམས་མེད་པར་བན་ཚུན་སྤྲུ་གཤང་ལུགས་སྤེལ་ཉེས་འགོག་གི་ཆེ་སྤྱོད་དང་བས་ཚུ་ལས་འོ་མ་ལེན་
པ་ལྟར་བྱ་ཆེག་ཅིང་བྱ་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་ཤིག་ཡོད་པར་མཛོང་རོ། །

དེས་ན་འདིར་དབྱེན་རིམ་བརྟུན་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ལས་བྱུང་བ་སོགས་དང་། རང་གིས་ཞིབ་
འཇུག་བྱས་ཉེ་གསར་དུ་ཆེད་པ་བཅས་འགོད་ན་འདི་ལྟར། སྤྱིར་མིང་ལ་དབྱེ་སྟོ་མང་སྟེ། མིང་གི་རིགས། མིང་
གི་ཉགས། མིང་གི་གངས། མིང་གི་རྣམ་དབྱེ། མིང་གི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ། མིང་འདོགས་ཚུལ། མིང་གི་བསྐྱེད་
བྱུང་ཆེས་སྟོན་པའི་མིང་། དང་ཚུལ་བརྟུན་པའི་མིང་། འདུས་པའི་མིང་བཅས་བཅུ་ལོ། །

དང་པོ་མིང་གི་རིགས།

Kinds of the Noun

- ཁྱད་དང་བྱ་ལོ། རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་ལོ། ལྷ་དང་མི། སེམས་ཅན་དང་དུད་འགྲོ། བ་དང་སྐྱང་། ཁྲོང་དང་ཁྲོང་
ཁྲེ། རི་དང་ཆུ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་རིགས་གཅིག་གི་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་མིང་ལ་ཐུན་མོང་པའི་མིང་པམ།
སྤྱིའི་མིང་ (Common Noun) ཞེས་བྱའོ། །

- མ་ བོད་དང་ལྷ་ས། རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག། ་ར་རམ་ས་ལ་དང་ལྷོ་ཡི། བཟ་ཤིས་དང་བསྟན་འཛིན། རྫོ་བཟང་དང་བསོད་ནམས། ལྷ་ས་བྱིན་དང་མཚོད་སྤྱི། ཞེས་པ་ལྷ་བྱའི་མི་དང་ས་སོགས་དངོས་པོ་བྱེ་བྲག་པ་ ཞིག་གི་མིང་ལ་བྱེ་བྲག་གི་མིང་ (Proper Noun) ཞེས་བྱའོ།
- མ་ དམག་དང་ནགས་ཆལ། རྒྱ་དང་ཚོགས་པ། བམ་པོ་དང་ཆག་པ། རྒྱ་པོ་དང་དོག་པ། ལྷི་མ་པ་དང་བྲེ། ཞེས་པ་ལྷ་བྱའི་མིང་ནི་དཔེར་ན། རྒྱ་བམ་པོ་གཅིག་ཁྱུང་། མེ་ཉོག་ཆག་པ་གཉིས་ཉེས། རྫོ་རྒྱ་ལྷི་མ་པ་གང་གནས་ལ་མཚོད། ལྷ་མ་བྲེ་དོས་ཨ་ལ་འཐག། ་ཅེས་པ་ལྷ་བྱ་སྟེ། འདི་རིགས་ལ་ཚོགས་པའི་མིང་ (Collective Noun) ཞེས་བྱའོ།
- མ་ རྫོན་ཡོན་དང་བྱ་བ་དང་གནས་སྐབས་བཅས་ཀྱི་མིང་སྟེ། དཔེར་ན། བཀའ་བློན་དང་ལེགས་ཆ། དཀར་པོ་དང་སྤྲུག་པོ། འོད་དང་བྲང་བདེན། རྫོ་རྒྱ་དང་སྤྱིང་སྟོབས། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་སྫོན་ཡོན་ཀྱི་མིང་དང་། གང་མོ་དང་རྒྱུ་མ། འགྲལ་སྤྱོད་དང་ཐག་གཅོད། ཞེ་སྤང་འདོད་ཆགས། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་བྱ་བའི་མིང་དང་། བྱིས་པ་དང་གཞོན་ནུ། བྲན་གཡོག་དང་དབྱལ་པོངས། གཉིད་དང་ན་ཆ། རྫོ་བ་དང་འཆི་བ། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་གནས་སྐབས་ཀྱི་མིང་རྣམས་ལ་ཁྱད་ཚེས་ཀྱི་མིང་ (Abstract Noun) (ཐད་སྒྱུར་བྱེད་ན་བཏོན་མིང་ཞེས་གྲང་བྱ་ཞིང་། འདི་ལ་མཁམ་པ་མང་པོས་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྤྲུལ་དངོས་པོ་བརྗོད་པའི་སྤྲུལ་ཞེས་གྲང་བཞགས་ལ། རྒྱ་གར་ལེགས་སྒྱུར་གྱི་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྤྲུལ་དོད་ལ་བོད་སྐད་དུ་ཉིད་སྤྲུལ་ཅམ་ལས་མེད་པ་དང་། རྣམ་འགྲེལ་དུ་གསུངས་པའི་བ་ལང་ཉིད་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་དེའི་མཚན་གཞི་ཡིན་པར་བཤད་དོ། །) ཞེས་བྱ་ལ། དབྱིན་ཡིག་སོགས་ལ་ཁྱད་ཚེས་བརྗོད་པའི་ཆོག་དང་། མིང་རྒྱུང་ལ་སྤྲུག་གཟུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེའང་། བོད་སྐད་དུ་མིང་འདི་རིགས་ནི་ཁྱད་ཚེས་ཀྱི་མིང་ངམ་མིང་རྒྱུང་དུ་འགྲུར་མི་འགྲུར་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་རག་ལས་སོ། །

གཉིས་པ་མིང་གི་རྒྱགས།

Genders of the Noun

- མ་ བྲ། བྲ་པོ། རྒྱ་པོ། གཡལ། ་མཛོ། རྒྱལ་པོ། རྫོ་པོ། བ། ཨ་བྲེས། ཨ་ཁྱ། ཨ་ཁང་། བཟུན་པ། ལྷ་ས་ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་བརྗོད་བྱ་དོན་གྱི་པོ་མཚན་པར་བྱེད་པའི་མིང་ལ་པོ་མིང་ (Masculine Gender) ཞེས་བྱའོ།

- འདིར་ཞེས་པར་བྱ་བའི་གནད་ཅིག་ནི་འདི་ལྟར། དེའི་ཁྱེད་མོ་གསལ་སྐད་རིགས་གཞན་དུ་གཟུགས་
ཅན་གྱི་རྒྱ་མྱོད་པའི་ཆེ། དཔེར་ན། ཉི་མ་དང་དབྱར་དགུན། དུས་དང་འཆི་མོ་སོགས་གཟི་བཞིན་དང་འག་
ཤུལ་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་མོར་བརྩེས་ཏེ་མོའི་མིང་ཆ་བ་ཁོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟོན་སྟོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན།
ཉི་མས་ནི་ཁོའི་འོད་མདངས་དབུལ་སྒྲུག་ཀྱན་ལ་མཚུངས་པར་བཤེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་མའེས་ཆ་དང་
ཞི་བ་ཅན་སོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་མོར་བརྩེས་ནས་མོའི་མིང་ཆ་བ་ཁོ་ཞེས་པ་སྟུན་སྟོལ་ཡོད་པ་དཔེར་
ན། རྒྱ་བས་ནི་མོ་རང་གི་བཞིན་རས་སྒྲིན་པའི་ཕག་ཏུ་སྤྲས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། རང་རེ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
ཏུ་ནི་སྟོག་དང་མི་ལྟར་པའི་ཆོས་རྣམས་ལ་མོ་མོའི་མིང་ཆ་བ་མི་སྟོན་པར། མིང་ཆ་བ་དེ་སྤྲའམ་རང་སྤྲ་ཁྱོད་སྤྲ་
རྣམས་སྤྲད་སྟོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། རྒྱ་བས་ནི་རང་གི་བཞིན་རས་སྒྲིན་གྱི་ཕག་ཏུ་སྤྲས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལྟོ།

Numbers of the Noun

१. ལུས་པ། ཀ་པ། ལྷ། མི། ཁྱི། རྒྱལ་ཁབ། ལྷ་གྲུ། འཕྲི་དེལ། བྲིས་དེལ། ཅེས་པ་ལྷ་སྤྱོད་ཆོས་གཅིག་ཅེས་
བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**ཆིག་ཆིག་གི་མིང་** (Singular Noun) ཞེས་བྱའོ།
२. ལུས་པ་དག། ཀ་པ་དག། ལྷ་དག། མི་དེ་གཉིས། ཁྱི་ཟུང། རྒྱལ་ཁབ་དག། ལྷ་གྲུ་དེ་དག། ཅེས་པ་ལྷ་སྤྱོད་
ཆོས་གཉིས་བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**ཉིས་ཆིག་གི་མིང་** ཞེས་བྱའོ།

ཕ་ བུམ་པ་རྣམས། ཀ་བ་དེ་རྣམས། ལྷ་དེ་ཚོ། མི་ཡོངས། དོན་ཀྱང། བྱི་མཐའ་དག རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་
རྫོགས། ལྷ་གྲ་ཐམས་ཅད། འབྲེ་དཔ་ཡོད་དོ་ཅོག ཁྲིས་དཔ་དེ་དང་དེ་རྣམས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཚོས་མང་
པོ་བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**མང་ཚིག་གི་མིང་** (Plural Noun) ཞེས་བྱའོ།

འདིར་ཡང་དབྱེན་སྐད་དུ་ཚིག་ཚིག་མང་ཚིག་ཙམ་ལས་ཉིས་ཚིག་གི་རྣམ་གཞག་མེད་ཅིང་། སོ་
སོ་འང་སྐྱ་གདངས་དང་ཡིག་ག་བྱགས་འགྱུར་འགྲོ་བས་རྟོག་འཛིང་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་སྤྲད། ལེགས་སྦྱར་སྐད་
དུ་འང་སྐྱ་ག་བྱགས་པལ་མོ་ཆེ་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱིས་རྣམ་དབྱེ་བདུན་ནམ་བརྒྱད་ལ་གཅིག་ཚིག་ཉིས་ཚིག་
མང་ཚིག་གསུམ་གྱིས་ཉེར་གཅིག་གསུམ་ཉེར་བཞིར་བྱེ་མོད་ཀྱང་། བོད་ཡིག་ལ་ནི་གངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཚིག་
གོགས་ཀྱིས་བྱེ་བས་ན། ཅ་བའི་མིང་སོགས་ལ་སྐྱ་ག་བྱགས་ཅི་འང་འགྱུར་བ་མེད་ཅིང་འོན་ཏེ་སྐྱ་བ་ཞིག་སྟེ།
དོན་གྱིས་ན་རྣམ་དབྱེ་བརྒྱད་ཀ་ལ་འང་གངས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། བུམ་པ། བུམ་པ་དག །བུམ་པ་
རྣམས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་ནི་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་དང་། བུམ་པར་ཚུ་ལྟག །བུམ་པ་དག་ཏུ་ཚུ་ལྟག །བུམ་པ་
རྣམས་སུ་ཚུ་ལྟག །ལྟ་བུ་གཉིས་པ་དང་། བུམ་པས་ཚུ་སྟོར། བུམ་པ་དག་གིས་ཚུ་སྟོར། བུམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་
ཚུ་སྟོར་ཞེས་པ་གསུམ་པ་སོགས་ཏེ། གངས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་འདི་ནི་ཡིག་སྐད་གཉིས་ཀར་སྟོད་བཞིན་བ་ཡིན་
པས། དེ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བྱར་ཡོད་པ་ཤེས་པར་བྱའོ།

དེ་འང་རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་དག་རྣམས་ཀྱན་ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཉིས་ཚིག་མང་ཚིག་རྣམས་ནི་ཚིག་སྤང་
ཙམ་སྟེ། <<སི་ཏུའི་འབྲེལ་ཆེན་>> (༣༩༥) ལས། འདིར་དག་དང་རྣམས་ཞེས་པའི་སྐྱའང་ཚིག་སྤང་ཙམ་
ལས་རྣམ་དབྱེའི་རྒྱུ་དངོས་མ་ཡིན་ཏེ། ད་དུང་དེ་དག་གི་མཐའ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གཞན་འཇུག་པའི་ཕྱིར། ཞེས་
གསུངས་སོ།

གཞན་ཡང་། དེ་ཉིད་ལས། དེས་ན་སྤང་འདི་དག་མིང་གང་གི་མཐར་སྦྱར་ཡང་རུང་རྣམ་དབྱེ་དང་པོའི་
གཉིས་ཚིག་གསུམ་མང་ཚིག་མཚོན་ཀྱས་ཤིང་། རྣམ་དབྱེའི་རྒྱུ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་འདི་དག་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱར་
བས་སོ་སོའི་གཉིས་ཚིག་གསུམ་མང་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གངས་ཀྱི་མིང་རྣམས་ནི་ཚིག་
སྤང་ཙམ་ཡིན་ཞིང་རྣམ་དབྱེ་དང་མིང་སོགས་པལ་མོ་ཆེར་སྤྲ་ཐེས་གང་རུང་ལ་སྦྱར་དུ་རུང་ངོ།

བཞི་པ་མིང་གི་རྣམ་དཔྱད།

Cases of the Noun

- ༡་ བཟ་གིས་ཀྱིས་བྱ་མོ་ལ་སྐད་ཆ་བཤད། ཏུས་ཁྱི་ལ་འཕྲ་བརྒྱབ། ལུག་གིས་རྩ་བཟས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་བཟ་གིས་དང་རྩ་ལུག་བཅས་ནི་བྱ་བ་བཤད་པ་སོགས་ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་ཡིན་པས། འདི་རིགས་ལ་**བདག་གི་མིང་ངས། བྱེད་པ་པོའི་མིང་** (Nominative Noun) ཞེས་བྱའོ།
- ༢་ དེ་བཞིན་བྱ་མོ་དང་ཁྱི་བཅས་ནི་བྱ་བ་དེ་དག་གང་ལ་བྱེད་པའི་ཡུལ་གྱི་དངོས་པོ་ཡིན་པས། མིང་འདི་རིགས་ལ་**བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་མིང་** (Objective/Accusative Noun) ཞེས་བྱའོ།
- ༣་ གཞན་ཡང་། བཟ་གིས་ཀྱི་སྦྱ་གྲ། བདག་གི་མགོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཕྱད་འདི་རིགས་ལ་**འབྲེལ་སྦྱའི་མིང་** (Possessive/ Genitive Noun) ཞེས་བྱའོ།
- ༤་ ང་ཆོའི་མགོ་ཁྱིད་བསྟན་འཛིན་ལགས། དབུ་མཛད་མགོན་པོ་ལ་གསུང་སྐད་སྟོན་པོ་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་མགོ་ཁྱིད་དང་དབུ་མཛད་ཅེས་པའི་མིང་ནི་བསྟན་འཛིན་སོགས་མིང་དངོས་གཞི་དེ་དག་དང་ལྟན་བྱ་འབྲེལ་བ་མཛད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྦྲར་བའི་མིང་ཡིན་པས་ན། འདི་རིགས་ལ་**འདབས་སྦྲར་གྱི་མིང་** (Nouns in Apposition) ཞེས་བྱའོ།

འདི་རྣམས་ཀྱང་དབྱེན་ངིའི་བརྗོད་པའི་ལུགས་ལྟར་ཡིན་གྱི། རང་ལུགས་ལ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་མིང་རྒྱུ་དུ་འདོད་པ་ནི་མིན་མོད། འོན་ཀྱང་སྒོ་གོས་ཀྱི་སྒོ་མོ་འབྲེད་པ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བས་ཅུང་ཟད་བཤད་པ་འདི་དག་གིས་མཆོན་ཏེ། མིང་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་སྒྲ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མིང་ངས་རྣམ་དཔྱད་བྱེད་པོ་ཡིན་ཏེ། འབྲེལ་ཆེན་༣༩༤ལས། མིང་ལ་ནི་བདག་གཞན་དང་དུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་ཅན་རྣམས་དང་མིང་རྒྱུ་ཡང་རུང་སྟེ་ཁྱད་པར་མེད་དོ། །ཞེས་དང་། དང་པོའི་གཉིས་ཆོག་དང་མང་ཆོག་དག་གིས་ནི་ཕྱོག་པ་ཅུང་ཟད་དང་བཅས་པའི་མིང་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་ཏེ། ལྷ་དག། ལྷ་རྣམས། བསྐྱབ་པ་དག། བསྐྱབ་པ་རྣམས། ལྷ་བྱེད་དག། ལྷ་བྱེད་རྣམས། ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

ལྷ་པ་མིང་གི་ཚེ་བོད་དབྱེ་བ། Categories of the Noun

- ༡་ མིང་ལ་དོན་མཐུན་མི་མཐུན་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཆོག་སྟེ། དཔེར་ན། མེ་ཉོག་པ་སྒྲ། རྫོ་ཚོས་བཟང་གོ། ལྷ། ལྷ་
མོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་**མིང་དོན་མཐུན་དང་།**
- ༢་ རི་བོང་གི་རྒྱ། མོ་གཤམ་གྱི་རྒྱ། མོ་གཤམ་བུའི་ཆ་གོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་**མིང་དོན་མི་མཐུན་པ་གཉིས་དང་།**
- ༣་ གཞན་ཡང་། དང་པ། ལྷ། ཉི་མ། རྩ་བ། རི། ཁང་པ། མགོ། རྒྱང་པ། ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་ནི། བར་
སྐྱོར་མཁན་པོས་རྒྱ་མཚན་མེད་ཀྱང་རང་གི་འདོད་པ་རྒྱལ་བར་བྱས་པའི་སྒོ་ནས་སྐྱོར་བུ་བར་བྱས་
པའི་**འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་དང་།**
- ༤་ སངས་རྒྱལ། དགེ་འདུན། ཀུན་གསལ། རྫོ་ལྷན། འདམ་སྐྱེས། བསེལ་ཟེར་ཅན། བསྐྱའི་དགྲ། ཞེས་པ་
ལྟ་བུ་སོགས་ཆོག་དོན་རེ་རེ་བཞེན་འབྲེལ་བུ་ཡོད་པའི་རེས་ཆོག་ཅན་གྱི་**རྗེས་སྐྱབ་གྱི་མིང་གཉིས་དང་།**
- ༥་ གཞན་ཡང་། འབྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་མ་བརྟེན་ཅིང་རུང་། དོན་དེ་སྐར་མོང་མ་ཡིན་
པར་གོ་བར་བྱེད་ཀྱས་པའི་མིང་གི་གཙོ་བོ་ཞིག་སྟེ། འོག་དང་སྒྲིག་པ་ཅན་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་
བུ་དངོས་མིང་དང་།
- ༦་ འབྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱིས་སུ་བརྟེན་པའི་མིང་གང་ཞིག ། དོན་དེའི་མིང་
གི་གཙོ་བོ་མ་ཡིན་པ། དཔེར་ན། མི་སྐྱན་པོ་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་**བཏགས་མིང་དོ།** །

འདི་གཉིས་ནི་རིམ་བཞེན་གཙོ་པོས་གྱི་མིང་ཡིན་མོད། < < བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ > > ལྟར་
ན། འབྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་མ་བརྟེན་པར་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་ཐོག་མར་བརྟེན་པའི་མིང་གང་
ཞིག ། དོན་དེ་སྐར་མོང་མ་ཡིན་པར་གོ་བར་བྱེད་ཀྱས་པ། འོག་དང་སྒྲིག་པ་ཅན་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་
བུ་དངོས་མིང་གི་མཚན་ཉིད་དང་། འབྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་སྐྱབ་བུ་བརྟེན་པར་
ནས་བཏགས་པའི་མིང་དཔེར་ན། མི་སྐྱན་པོ་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་བཏགས་མིང་གི་མཚན་ཉིད་བུ་
བཞེད་པས། དངོས་མིང་ནི་འདོད་རྒྱལ་དང་། བཏགས་མིང་ནི་རྗེས་སྐྱབ་གྱི་མིང་དང་དོན་གཅིག་ཡིན་པར་
བཞེད་དོ། །

འོན་ཀྱང་དངོས་མིང་དང་བཏགས་མིང་གཉིས་ཀྱི་ལའང་འདོད་རྒྱལ་དང་རྗེས་སྐྱབ་གྱི་མིང་གཉིས་རེ་

ཡོད་དེ། དཔེར་ན། བརྒྱ་ཞེས་པ་མེ་ཉོག་གྲེ་བྲག་པ་གཅིག་གི་འདོད་ཀྱལ་གྱི་དངོས་མིང་དང་། མཚོ་སྐྱེས་ཞེས་པ་དེའི་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་དངོས་མིང་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། སོ་སྐྱེས་ཐ་མལ་པ་ཞིག་ལ་སྐྱེས་ཙམ་ནས་འདོད་པས་བྱུང་ཀྱལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་འདོད་ཀྱལ་གྱི་བཏགས་མིང་དང་། དེ་འདྲའི་སྐྱེས་བུ་ཁ་ཆེ་སྣ་ཉག་ལ་སེང་གེ་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་བཏགས་མིང་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་ན་དོན་དེའི་དངོས་མིང་ཡིན་པ་དང་དངོས་མིང་དུ་འབྱུག་པ་མི་འདྲ་སྟེ། ཤེས་བྱ་ཞེས་པའི་མིང་བརྒྱ་ལ་དངོས་མིང་དུ་འབྱུག་གྲང་དེའི་དངོས་མིང་མིན་པ་བཞིན་ཡིན་སྟེ། སོ་གས་ཁོ་བོས་ < <སྤྱར་བསྐྱུ་དང་འབྲེལ་བའི་མིང་བཤད་པ་> > ཞེས་པའི་དབྱེད་ཚོར་སྤྱད་དུ་ཞིག་ཏུ་མང་ཙམ་གྱིས་ཟིན་ཟེ། རྣམ་དཔྱོད་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དབྱེད་པར་འཆའ་ལོ། །

མདོར་བསྟུན། མིང་ནི་དོན་གྱི་དོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་རྣམ་དབྱེད་དང་པོ་དང་དོན་གཅིག་ཅིང་། བད་སྟོད་ཀྱི་གཞུང་ལས་དངོས་སུ་གསུངས་མ་གསུངས་ཀྱི་བཞེད་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པ་རྗེས་ལང་། གཙོ་ཆེར་མིང་གི་སྟོར་ཟུར་དུ་བརྗོད་པའི་གཞུང་ནི་ཆོག་མཛོད་རྣམས་ཡིན་པས། གཟབ་སྟེ་ཆོག་འབྱུང་ེ་རེ་བཞིན་ཆོག་མཛོད་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱད་བར་བྱལོ། །

བྲག་པ་མིང་འདོགས་ཚུལ།

Formations of the Noun

སྤྱིར་མིང་རྗེས་ལྷན་གདགས་དགོས་ཚུལ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་འགྱུར་བར་མ་ཟད། མིང་གི་སྐྱེབ་སྟེར་སྐྱིག་ཚུལ་གྱི་སྐབས་སུ་བཤད་ཟིན་མོད། ཞིབ་མྱར་ངེས་ཆེད་ཅུང་ཟད་གཏན་ལ་འབེབས་ན་འདི་ལྟར།

༡་ འདོད་པ་རྒྱལ་ནས་བཏགས་པ་ནི། ས། ལ། ས། ལྷང་། གནམ། སྟོན་པོ། དཀར་པོ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའི་མིང་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ། །

༢་ ལུ་ལས་གྲུབ་པའི་མིང་ནི། རྟུ། རེལ། བེལ། རེལ། ཤེལ། རྟེལ། སྟེལ། མཆེལ། མཐེལ། སེལ།

- མདེལ། སྤེལ། རྟེལ། བྱིལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤེལ་ནམས་ནི་རྟ་དང་ར་ལ་སོགས་པ་ནམས་ཀྱི་སྤེལ་གྱི་ལ་
འཇུག་ཅིང་། མིལ་ཞེས་པ་མཛན་ནི། མི་ཆུང་སོགས་ཆུང་བུའི་དོན་ལ་འཇུག་པ་འདི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་དོ།
- ༣་ **འབྲས་བུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་བཏགས་པ་ནི།** སྟོང་པ་དན་པའི་མི་ལ་བྱི་ཞེས་དང་། ཞི་དུལ་མཁེན་རྒྱ་
ཅན་ལ་སངས་རྒྱས་གཉིས་པ་ཞེས་པ་དང་། མི་སྟོབས་པོ་ཆེ་ལ་གྲུང་ཆེན་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༤་ **འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་བཏགས་པ་ལ་གཉིས་ལས་རྒྱ་ལ་འབྲས་བུའི་མིང་གིས་བཏགས་པའི་དེ་
བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་ནི།** གཞོད་བརྒྱུག་གསོ་སྦྱང་། བཀ་ཤིས་གསོ་སྦྱང་། ཆལ་རིགས་ལ་ཆོད་མ་དང་།
འབྲས་སྟེ་འབྲུར་ལ་བསམས་ནས་དབྱིད་དུས་སུ་འདི་འབྲས་ཞིང་རེད་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་དང་། རིམས་ནད་
རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༥་ **འབྲས་བུ་ལ་རྒྱ་མིང་བཏགས་པའི་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་།** འབྲས་ཀྱི་སྤེལ་གྱི་ལ་འབྲས་དང་། ལས་ཀྱི་སྤེལ་
གྱི་ལ་ནས་དང་། ལས་ཀྱི་ནམ་སྤེན་ལ་ལས་དང་། གཙུག་རྟེན་གདུགས་དཀར་མོ་དང་། སྟོམས་འཇུག་
ཉོན་མོངས་ཅན་ལ་སྟོམས་འཇུག་དང་། ཉི་མ་ནས་བྱུང་བའི་འོད་ཟེར་ལ་ཉི་མ་དང་། ཅན་དན་ལས་བྱུང་
བའི་རྩི་ལ་ཅན་དན་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༦་ **བདག་གཅིག་འབྲེལ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པའི་མིང་།** རས་ཡུག་གི་ཁ་ཆར་ཆོག་པའི་ལྷག་མ་ལ་རས་ཡུག་
ཆོག་པོ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་རིགས་སམ་བོད་རིགས་ཤིག་ཤི་བའམ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ། རྒྱ་མི་ཤི་
བོའམ་བོད་མི་ཤི་བོ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་མི་མཁས་པ། བོད་མི་མཁས་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༧་ **གཞན་ཡང་། རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་དཔེར་ན།** ཁང་པའི་ཉི་འཁོར་ན་གནས་
པའི་བྱིལ་ལ་ཁང་བྱིལ་དང་། མཆོ་ལ་གནས་པའི་ཕག་རིགས་ཆེན་པོ་ལ་མཆོ་ཕག་ཅས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ།
འདི་དག་གྱང་རིགས་པས་དབྱུད་ན་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་དུ་འདུག།
- ༨་ **བདག་གཞན་གཉིས་ཀྱི་རྒྱས་བྱེ་བའི་བདག་གི་སྟོན་པ་འདོགས་པའི་མིང་།** གཙོད་མཁན། འགོད་མཁན།
ཙོན་པ་པོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༩་ **གཞན་གྱི་སྟོན་པ་བཏགས་པའི་མིང་།** གཙད་བུའི་ཤིང་། བཙམ་བུའི་གཞུང་། བསྐྱབ་བུའི་ལྷ། ཞེས་པ་ལྟ་
བུ་དང་།
- ༡༠་ **འདས་པའི་བྱ་ཆོག་གི་སྟོན་པ་བཏགས་པ་ནི།** བྱ་བ་མཐའ། བྱང་འདས། གསལ་བསྐྱགས། བཞོད་པ།
བྱས་པ། ལྟ་བུ་དང་།
- ༡༡་ **མ་འོངས་པའི་བྱ་ཆོག་གི་སྟོན་པ་བཏགས་པ་ནི།** དབྱུད་སྟོན། བསམ་པ། དབྱེ་བ། བཤད་པ། དབྱུང་།

གཏམ། གདམས་ངག །ལྟ་བུ་དང་།

༡༡་ ད་ལྟ་བའི་བྱ་ཆོག་གི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པ་ནི། རྟོག་དབྱེད། སྐྱེལ་མ། སྐྱེལ་འདེན། སྒོམ་པ། རྩོམ་པ། མཐའ་
དབྱེད། འཆར་འགོད། སྒྲོར་པ། སྐྱོར་པ། འཇུག་པ། དཔེ་སྤྱན། ལྟ་བུ་དང་།

༡༢་ སྐྱེལ་ཆོག་གི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པ་ནི། རྟ་ཐུལ། འོད་སྟོལ། པན་ཐོགས། འོད་སྤངས། བཞེས་སྤྱིངས།
མགལ་ཆིངས། ཐོན་སྤྱོད། རྩོས་སྤྱོད། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༣་ བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་གི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པ་ནི། བྱོས་ཆོད། ཆད་འགྲོ། ཆག་ཏུག །འཁོར་བ། ཚུ་ཁོལ། ཚུ་
གང། ཚུ་འབྲིལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༤་ ལས་ཆོག་ཅུང་ཟད་འབྱུར་བའི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པ་ནི། སྐྱོབ་ལས་སྐྱབས་གནས། བྱིན་རྒྱབས། རྒྱན་མ།
རྒྱན་མ། ཆད་པོ། སྤྱུག དམན། ལུག། བན། སྤྱིག། མཐོན་པོ། རྟོན་པོ། བད། ལྟ་མོ། ཆེད་མོ། ལྟ་བུ་དང་།

༡༥་ དགག་སྤྱིའི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པ་ནི། དེ་མེད་པའི་ཐང་། མི་རྟག་པ། འདུས་མ་བྱས། ར་མ་ལུག །ཆེ་དཔག་
མེད། མི་མེད་ལུང་སྟོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༦་ ལུལ་གྱི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། ས་སྤྱ། དགེ་ལུགས། འགྲེ་གུང་བཀའ་བརྒྱད། ག་ཡུ་མགོ་རིའི་
མདོ། བོ་ཏ་ལ་ཀའི་གཟུངས། ཀོ་ས་ལའི་རྒྱན། ལྟ་བུ་དང་།

༡༧་ དཔེའི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སྤྱ་ལུ་ལྷང་པའི་མདོ། རྩམ་འགྲེལ་གྱི་རྒྱན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༨་ གང་ཟག་གི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། དེ་མ་མེད་པར་གྲགས་པས་བསྟན་པའི་མདོ། དོན་དམ་ཡང་
དག་འཕགས་ལུས་ཀྱི་ལེའུ། ཅན་བྲ་པའི་མདོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༩་ བརྫོད་བྱ་དོན་གྱི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སངས་རྒྱས་པའི་མདོ། ཤེར་བྱིན་གྱི་མདོ། རྟགས་ཀྱི་
འཇུག་པ། ཆད་པའི་མདོ། མཛོན་བརྫོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༠་ རྫོད་བྱེད་ཆོག་གི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། བདག་སྤྱ་ལ་ལུ་ལྷ་ཞེས་པ་དང་། དགག་སྤྱ་ལ་སྤྱི་ལྷ།
(འདི་ནི་སི་རྟུའི་འགྲེལ་ཆེན་གཞིར་བཞག་སྟེ། དེ་འང་རྩ་བས་དངོས་བསྟན་གྱི་བདག་སྤྱ་ནི་པོ་ཡིག་ཡིན་པས་
ལུ་ལྷ་དང་། དགག་སྤྱ་ནི་མོ་ཡིག་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་པའོ།) ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༡་ བྱེད་ལས་ཀྱི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སྤྱན་ངག་མེ་ལོང་མ། དག་ཡིག་ངག་གི་སྤྱན་མེ། བྱང་རྩལ་
ལས་ཀྱི་སྤྱན་མེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༢་ ཁུངས་བསྟན་པའི་སྒྲོན་མ་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སི་རྟུའི་ཞལ་ལུང་། ལྷ་མའི་ཞལ་ཤེས། ཀུན་བཟང་ལྷ་
མའི་ཞལ་ལུང་། ཐོན་མའི་ཞལ་ལུང་། ལུབ་དབང་ཞལ་ལུང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

འུལ་ཞེས་པ་ཐུལ་འུལ་དང་། ར་གན་ལ་རག་ཅེས་པ་བད་རག་དང་། འུ་རས་ལ་འུར་ཞེས་པ་འུར་གིང་།
འུར་ཆང་ལྟ་བུའོ། །

རིགས་གཉིས་པ་ཆོག་བར་བྱི་མའི་དབྱངས་ཀྱང་བསྐྱས་པ་ནི། ལྷ་རེ་ལ་ལྷར་ཞེས་མིང་གཞི་བྱི་མའི་
དབྱངས་འགྲེང་བུ་བསྐྱས་ནས་ལྷར་བཞིན་སྐྱར་བ། དག་ལྷར། རྒྱ་ལྷར་ཞེས་པ་ལྷ་བུ་དང་། གཏུ་བུ་ལ་
གཏུབ་ཅེས་པ་ཀླང་གཏུབ་ལག་གཏུབ་དང་། སྤྱ་གེ་ལ་སྤྱག་ཅེས་པ་ནད་སྤྱག་དང་། སྤྱ་གུ་ལ་སྤྱག་ཅེས་
པ་ས་སྤྱག་ནས་སྤྱག་དང་། ཆོ་གུ་ལ་ཆོག་ཅེས་པ་ཁམ་ཆོག་དང་། ཡི་གེ་ལ་ཡིག་ཅེས་པ་བོད་ཡིག་རྒྱ་
ཡིག་དང་། སྤྱ་གུ་ལ་སྤྱག་ཅེས་པ་བུ་སྤྱག་བོད་སྤྱག་དང་། པ་རོལ་ལ་པར་ཞེས་པ་པར་རོས་པར་སྤྱོགས་
དང་། ཚུ་རོལ་ཚུར་ཞེས་པ་ཚུར་མཐོང་ཚུར་རོས་དང་། བྱི་རོལ་ལ་བྱིར་ཞེས་པ་བྱིར་ཐོན་ལྟ་བུའོ། །

རིགས་གསུམ་པ་བྱི་མའི་མིང་གཞི་སོགས་བསྐྱས་པ་ནི། ཅི་ཡང་ཞེས་པ་ལ་ཅང་འབྱི་སྟེ། ཆོག་བར་སྤྱ་
མའི་མིང་གཞི་ཅ་རང་སོར་བཞག་ཀྱང་། གི་གུ་དང་ཆོག །བྱི་མའི་མིང་གཞི་ཡ་བཅས་བསྐྱས་ནས་ཅང་
ཞེས་བྱུབ་པའོ། །དེ་བཞིན་ཆ་ལུགས་ལ་ཆས་ཞེས་པ་བོད་ཆས་དབྱིན་ཆས་ལྟ་བུ་དང་། རེ་མོས་ལ་རེས་
ཞེས་པ་འགྲོ་རེས་སྟོད་རེས་ཐབ་རེས་དང་། ས་བོན་ལ་སོན་ཞེས་པ་སོན་ཅ་སོན་འབྱུང་དང་། འུ་ལོན་ལ་
འུན་ཞེས་པ་དུལ་འུན་འབྱུང་འུན་དང་། མ་ཡིན་ལ་མིན་ཞེས་པ་ཏྲག་མིན་ཆད་མིན་ལྟ་བུ་དང་། འགྲོ་
ལུགས་ལ་འགྲོས་ཞེས་པ་རྟ་ཕོ་འགྲོས་བཟང་ངན་དང་། ཆོག་གི་འགྲོས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། འགྲོ་མཁན་
ལ་འགྲོན་ཞེས་པ་འགྲོན་ཁང་འགྲོན་པོ་ལྟ་བུ་སྟེ། མགྲོན་གྱི་གཙོ་བོ་ལ་མ་མགྲོན་དང་པལ་པ་ལ་འ་འགྲོན་
འབྲི་སྟོལ་ཡོད་པར་ཡང་གྲགས་སོ། །

རིགས་བཞི་པ་ཆོག་བྱིས་བྱི་མའི་སྟོན་འཇུག་མ་གཏོགས་བསྐྱས་པ་ནི། རྒྱ་མཆོ་ལ་རྒྱམ་ཞེས་པ་སྟོ་
བཟང་རྒྱ་མཆོ་ལ་སྟོ་རྒྱམ། འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཆོ་ལ་འཇིགས་རྒྱམ། མཁས་བྱུབ་རྒྱ་མཆོ་ལ་མཁས་
རྒྱམ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

རིགས་ལྔ་པ་ཆོག་བར་བྱི་མའི་མགོ་ཅན་མ་གཏོགས་བསྐྱས་པ་ནི། རྟོ་རྟེ་ལ་རྟོར་ཞེས་པ་རྟོ་རྟེ་བུ་
དང་འཇམ་དབྱངས་རྟོ་རྟེ་ལ་རིམ་བཞིན་རྟོར་བུ། འཇམ་རྟོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

མ་ ཆོག་བྱིས་གསུམ་ཅན་གཉིས་སུ་བསྐྱས་པའི་མིང་། ཅི་ནས་ཀྱང་ལ་ཅིས་ཀྱང་ཞེས་པ་དང་། གཟུ་པོར་
གནས་ཞེས་པ་ལ་གཟུར་གནས་དང་། དེ་བས་ན་ཞེས་པ་ལ་དེས་ན་དང་། ག་ཟ་མཁན་ལ་ག་ཟན་དང་།
རྩ་ཟ་མཁན་ལ་རྩ་ཟན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

མ་ ཆོག་བྱིས་བཞི་ཅན་གཉིས་སུ་བསྐྱས་པའི་མིང་། དེ་ལྟ་བས་ན་ཞེས་པ་ལ་དེས་ན་དང་། འུར་ཆུབ་

སེམས་དཔའ་ལ་བྱང་སེམས་དང་། ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལ་ཤེས་སྙིང་དང་། ཅ་བ་ཤེས་རབ་ལ་ཅ་ཤེས་དང་།
 རྫོང་མེ་སེམས་དཔའ་ལ་རྫོང་སེམས་དང་། བདེ་བར་གཤེགས་པ་ལ་བདེར་གཤེགས་སེམས་བདེ་གཤེགས་
 དང་། རྫོང་མེ་བྱ་ལ་རྫོང་མེ་དང་། བསྐྱར་གཤེགས་ལ་བདེ་བག་དང་། བཟ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་ལ་བཟ་རྒྱལ་
 ལམ་བཟ་རྒྱལ་དང་། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཆོས་རྒྱལ་དང་། རྒྱལ་མཚན་བཟང་པོ་ལ་རྒྱལ་བཟང་དང་།
 བསྐྱར་དཀར་པོ་ལ་བདེ་དཀར་དང་། སྤྱི་ཡི་འགྲོ་སྤངས་ལ་སྤྱི་འགྲོས་དང་། ཞུ་ཉེ་སྤྱི་གྲུ་ལ་ཞུ་སྤྱི་གྲུ་དང་།
 ལྷགས་ཀྱི་སྤྱི་གྲུ་ལ་ལྷགས་སྤྱི་གྲུ་དང་། རོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་རོད་ཡིག་དང་། ལྷག་གི་བགས་པ་ལ་ལྷག་
 ལྷགས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལོ།

༥ ཆོག་གིས་ལྷ་ཅན་སོགས་ལྷ་དྲུང་བསྐྱས་པའི་མིང་། བ་ལོ་ལྷ་ཕྱིན་པ་ལ་བར་ཕྱིན་དང་། ལྷ་དན་ལས་
 འདས་པ་ལ་ལྷ་དན་འདས་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་ལོ་ལྷ་ཕྱིན་པ་ལ་ཤེས་ཕྱིན་ཞེས་པ་དང་། འཕགས་པ་
 རོགས་མེད་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྒྱད་མའི་འགྲེལ་པ་ལ་རྒྱད་མའི་རོགས་འགྲེལ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱལ་ཆ་བ་
 དར་མ་རིན་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་སྤྱོད་འཇུག་གི་འགྲེལ་པ་ལ་སྤྱོད་འཇུག་དར་རྒྱུ་ཅེས་པ་དང་།
 ལེགས་བཤད་ལྷོན་པའི་དབང་པོ་ལ་ལེགས་བཤད་ལྷོན་དབང་ཞེས་པ་དང་། ཅ་ཤེས་དང་འཇུག་པ་དང་
 བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་བ་གསུམ་ལ་ཅ་འཇུག་བཞི་གསུམ་ཞེས་བསྐྱས་པ་ལྟ་བུ་འདྲ་ཡོད་དེ། འདི་དག་
 གིས་མཚོན་ནས་མིང་གི་བསྐྱར་བ་རྫོང་ལྷ་རྒྱལ་རྣམས་མ་འདྲེས་པར་ཞིབ་མོའི་རྫོས་བཟླ་བར་བྱ་
 དགོས་སོ།

གཞན་ཡང་། གོང་དུ་བཤད་པའི་ཆོག་སྤྱད་ཀྱི་ཐེབ་སྤྱོད་རྫོང་ལྷ་རྒྱལ་ཡིན་ལ། ཆོག་སྤྱད་ཀྱི་ངོ་
 བོའི་སྤྱོད་ནས་བཤད་ན། <<རྫོགས་ལ་འཇུག་ངོགས་>> (༡༩༡) ལས། འདི་དག་ལ་སོགས་པའི་ཆོག་
 སྤྱད་དང་། ཆོག་གི་འཇུག་བ་ནི་ལེགས་སྤྱད་ལ་འདྲ་མཛུགས་སྤྱད་ལ་ལས། ཡི་གེ་སྤྱོད་ཡི་གེ་བསྐྱོལ་བ་
 དང་། ཉམས་དང་ཡི་གེ་རྣམས་འཇུག་གཉིས་ནི་གཞན། བྱིངས་དེའི་དོན་ལ་ལྷ་དྲུང་སྤྱོད་བ་སྤྱོད་། གསུངས་
 པའི་ཆོག་ལྷ་པོ་ངེས་པར་བཤད། ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། སྤྱོད་བ་སྤྱོད་། ཡི་གེ་གསར་པ་བསྐྱོད་པ་ལྷ་གས་
 དང་རྒྱུན་རྣམས་དང་། ཡི་གེ་བསྐྱོལ་བ་ནི། སྤྱོད་མའི་གསལ་བྱེད་ཕྱི་མར་སྤྱོད་པ་དང་ཕྱི་མའི་གསལ་བྱེད་ལྷ་
 མར་སྤྱོད་པ་ཡིན། ཡི་གེ་ཉམས་པ་ནི། དབྱེ་བ་ལ་ཟེར། ཡི་གེ་རྣམས་པར་འཇུག་བ་ནི། མཐའ་འཇུག་བ་དང་། རོ་
 བོ་འཇུག་བ་འགྲེལ་བ་ཅན་དང་། འགྲེལ་བ་མེད་པ་སོགས་སྤྱོད་ཆོགས་ཡོད། རོད་ཡིག་ལ་འདྲ་ཡོད་དེ་དང་འདྲ་བ་ཡོད་
 དེ། (ལྷ་བདེ་ཕྱིར་ཐོན་གྱིས་བཅད་མཚམས་ལྷ་ཅན་བསྐྱར་ཡོད།)

- ༡་ ཡི་གེ་སྒྲོ་བྱུང་བཤམ་བསྟན་བཞི། དཔེར་ན། བདེ་བར་གཤེགས་པ། ཆོག་སྤྱད་བྱས་ན། བདེར་གཤེགས།
ཞེས་བརྗོད་ཆོ། བདེ་ལ་རྗེས་འཇུག་ར་སྒྲོ་བྱུང་བ་སྟེ་བསྟན་བཞི་ན་ལ། དེ་འདྲ་གཞན་ཡང་ཡོད་དོ། །
- ༢་ སྤྱ་མའི་གསལ་བྱེད་བྱི་མར་སྒྲོས་པ། དཔེར་ན། སྤྱག་གི་པགས་པ་ཞེས་ཆོག་སྤྱད་བྱས་པ། སྤྱག་སྤགས་
ཞེས་པ་རྣམ་དཔྱེ་གི་འདི་གསལ་བྱེད་གའི་སྤྱ་གདངས་ཀྱི་དོད་བྱི་མ་པའི་མགོ་ལ་སྒྲོས་ཏེ་ལ་མགོ་བྱུང་བ་
དང་།
- ༣་ བྱི་མའི་གསལ་བྱེད་སྤྱ་མར་སྒྲོས་བཞི། དཔེར་ན། བཞེད་སྤྱ་གུ་ཞེས་པ་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ནས། ཞན་སྤྱག་
ཅེས་བརྗོད་ཆོ། བྱི་མ་ཞེད་གསལ་བྱེད་ཞེད་སྤྱ་གདངས་དེ་ཞེད་སྤྱ་མ་ཞའི་ཐོག་ཏུ་སྒྲོས་ཏེ། ཞལ་ན་རྗེས་
འཇུག་བྱུང་བ་དང་།
- ༤་ ཡི་གེ་ཉམས་པ་ཤམ་དབྱི་བཞི། དཔེར་ན། ཤེས་རབ་གྲགས་པ། ཞེས་པ་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ནས། ཤེར་
གྲགས། ཞེས་བརྗོད་ཆོ། ཤེས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་ས་བྱིས་ནས་ར་ལྷ་ག་མ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ། ཤེར་བྱིན་ཞེས་
བཤད་དེ་དང་འབྲེལ། །
- ༥་ མཐའ་འགྱུར་བཞི། དཔེར་ན། ལྷགས་ཀྱི་སྤྱ་གུ། ཞེས་པ་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ནས། ལྷགས་སྤྱག་ཅེས་བརྗོད་
ཆོ། མཐའི་གྲུ་འགྱུར་ཏེ་སྤྱ་ལ་རྗེས་འཇུག་ག་བྱུང་བ་དང་། འཇམ་དཔལ་ཤེས་རབ་ལ་འཇམ་ཤེད། ཞེས་
དང་། ཐོད་ཡིག་ཅེས་བཤད་དེ་དང་འབྲེལ།
- ༦་ རོ་ཐོ་ཆ་ཆང་འགྱུར་བཞི། དཔེར་ན། དཀོན་མཆོག་རྒྱ་མཆོ་ཞེས་པ་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ནས། དཀོན་རྒྱལ།
ཞེས་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་སོགས་ཡོད།
- ༧་ ཆོག་སྤྱད་བྱས་ཀྱང་མི་འགྱུར་བཤད་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། འཇིགས་མེད་གྲགས་པ་ཞེས་པ། འཇིགས་
གྲགས་ཞེས་ཆོག་སྤྱད་བྱས་ཆོ། མེད་དང་། བ་བསྟུས་མོད། མེད་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་གི་དཔེ་རྗེས་འཇུག་གི་
ཐོ་ཡིན་ལ། འཇིགས་ཀྱི་ཡང་འཇུག་གི་ས་ཡང་ཐོ་ཡིན་གཤིས། གཉིས་ཀའི་རྟགས་མཐའ་སྤྱད་དང་རྟགས་
མཚུངས་བྱིར། མེད་ཅེས་པ་བསྟུས་ན་འང་འཇིགས་ཞེས་པའི་སྤྱ་མི་འགྱུར་ལ། དེ་བཞིན་དུ་གྲགས་པ་འང་
བ་བསྟུས་པའི་དབང་གིས་སྤྱ་མི་འགྱུར་ཏེ། གྲགས་ཀྱི་ཡང་འཇུག་ཀྱང་རྗེས་འཇུག་གི་ཐོ་ཡིན་པ་དང་།
པ་མིང་གཞིའི་ཐོ་ཡིན་པས། རྟགས་དང་སྤྱ་མཚུངས་ཡིན་པའི་བྱིར། བ་ལ་འཇེས་འཇུག་ཐོབ་མོད། དག་
དང་མཉན་ན་དག་པར་འགྱུར། ། གསུངས་པ་ལྟར། རང་དབང་གི་རྩས་པ་མེད་དོ། ། སྤྱོད་ཆོག་ཅན་གྱི་ཡི་
གེ་པལ་ཆེར་ལ། ཆོག་སྤྱད་ཀྱི་སྤྱད་གདངས་ལ་བསྟུན་ནས་ཡི་གེ་ཡང་འགྱུར་བ་ཡོད་སྟེ། རྒྱུ་ལྡན་
ལའང་ཆོག་སྤྱད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་གདངས་འགྱུར་བ་ཡོད་སྟེ། འོན་ཀྱང་ཡི་གེ་ལ་སྤྱོད་ཆོག་མེད་

པས། འདི་འདྲ་བའི་སྤྲི་སྤྲི་བ་ཀྱི་བྱ་བ་ཡོད་མེད་ཆ་མ་འཆའ་ལོ། ། ཞེས་གསུངས་པ་སྤྲི་ག་ཚུལ་ཅུང་ཟད་
མི་འདྲ་བར་བྱས་ཏེ། འདིར་ཆ་ཆང་དངས་སོ། །

བརྒྱུད་པ་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང་།

The Adjectival Noun

དཀར་པོ། དམར་པོ། ལེགས་པོ། རིང་པོ། སྤང་དུ། ཆེན་པོ། ཚུང་དུ། འབྲིང་། བདེ་པོ། སྤྲུག་པོ། མཉེན་
པོ། སྙན་པོ། ངན་པ། སྤང་པོ། སྤྲུག་པ། གྲགས་ཅན། འཁྱོར་ལྗན། མཛེས་ལྗན། རྩིག་པོ། བརྩིང་པོ། ལྷི་པོ།
ཡང་པོ། མཛངས་མ་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་ནམས་སྤྱིར་མིང་ཡིན་ཡང་། མིང་གཞན་དང་སྙན་དུ་བསྡེབས་ཆེ་གང་
ལ་སྤྱར་བའི་མིང་དེའི་ཁྱད་ཆོས་བརྩོད་པ་ཡིན་པས། བསྡེབས་པའི་སྤྲི་དེ་ནི་ཆེ་ག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་།

དེ་བཞིན་མི་རྟག་པ། འདུས་བྲས། སེས་བྲ། ཁང་པ། ཞེས་སོགས་མིང་པ་ལ་མོ་ཆེ་མིང་གཞན་དང་
བསྡེབས་ནས་ཁྱད་གཞི་དང་ཁྱད་ཆོས་གཉིས་ལས་ཁྱད་ཆོས་བརྩོད་པ་ན་ཆེ་ག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་།

གཞན་ཡང་བྱ་ཆེ་ག་ཆེ་བ། ཚུང་བ། རིང་བ། སྤང་བ། སྙན་བ། ངན་བ། གྲགས་བ། སོགས་ཀྱང་མིང་
དང་བསྡེབས་པ་ན་ཆེ་ག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཡོད་དེ། འདི་དག་གི་སྟོར་འོག་ཏུ་བཤད་པར་བྱ་ལ། ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་
མིང་འདི་ལ་ < དག་ཡིག་གསར་བསྤྲིགས་ > > སུ་རྒྱན་ཆེ་ག་ཅེས་བཏགས་འདུག་པ་ལེགས་བཤད་དུ་སྤང་
ངོ། །

དབྱ་པ་དང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང་།

The Adverbial Noun

བྱ་བའམ་དངོས་པོ་སོ་སོའི་གནས་ལུགས་ཚུལ་རྩི་ལྟར་ཡིན་པར་སྟོན་པའི་སྤྲི་ལ་དང་ཚུལ་བརྗོད་

[illegible]

The Compound Noun

ཕ་ རོན་གཅིག་པའི་བྱ་ཅིག་གི་འདུལ་མིང་ནི། འཛིན་པ་ལྟར། མཛེས་ལྟར། གསུང་བཤད། འཕེལ་བྱས།
འགྲེལ་བཤོད། འདུག་པ་སྟུན། དཔ་བྱས། ཉམས་སྟུན། གཤོད་འདུག་པ། འདུག་སྟེད། འདུ་འཛིན་པ། འཛིན་

སྒྲིང་། ཚོགས་འདུ། རྟོག་དཔྱོད། ཉུང་ཉུང་། རྩུང་རྩུང་། ལྟ་བུ།

༡་ **དོན་འགལ་བའི་འདུས་མིང་ལ་གསུམ་སྟེ།**

༡་ དོན་འགལ་བའི་རྒྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི། ཚ་གང་། མཐོ་དམན། ཆེ་ཆུང་། མང་ཉུང་། ཡག་ཉེས།
ལེགས་ཉེས། བཟང་ངན། ཉེ་རིང་། རིང་ལྔང་། དཀར་ནག ། གསར་ཉིད་། རྐྱིད་སྤྱད། སྤུང་མཐུག།
སྐམ་ཚོན། བག་ཞན། བདེན་རྩུབ། ལྟ་བུ།

༢་ དོན་འགལ་བའི་མིང་རྒྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི། བ་མ། ཉེན་མཚན། གཞུང་སྟེང་། ལྟ་བུ། རྒྱ་འབྲས། ཚ་ཞང་།
། ལོ་ཟླ། ཉེན་ཞག ། རྐྱོན་ཡོན། ལྟ་བུ།

༣་ དོན་འགལ་བའི་བྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི། ཉོ་ཆོང་། ཐོབ་ཤོད། འཕྲོ་སྤྱོད། རྒྱལ་པམ། དགག་སྤྱད།
འཚད་ཉན། ལྷང་དོད། ཐོས་བསམ། ལྟ་བུ།

༢་ **ཁྱད་ཆོས་སྟོན་དུ་བརྟེན་བའི་འདུས་མིང་ལ་ལྔ་སྟེ།**

༡་ མིང་རྒྱུད་དང་མིང་རྒྱུད་འདུས་པ། གནས་གྲུ། ལྟ་བུ། དུས་དེའ། ཁང་བདག ། རྐྱིད་ཀྱས། མིག་སྒྲགས།
མེ་མདའ། མེ་རོ། རྩ་མིག ། མིག་སྒྲ། མེ་འཁོར། རྩེས་འཁོར། དུར་བདག ། མཚོ་རྒྱལ། མེ་རི། ལྟ་བུ།

༢་ མིང་རྒྱུད་དང་བྱ་ཚིག་འདུས་པ། བདག་འཛིན། རྐྱོན་བརྟེན། བདན་འཛིན། སེམས་གསོ། རྒྱལ་བཀྲག།
། རྩ་ཁོལ། རྩས་འབྱུང། རྐྱོད་སྤྱོད། ཆབ་གང་། གཏམ་བཤད། ལྟ་བུ།

༣་ བྱ་ཚིག་དང་མིང་རྒྱུད་འདུས་པ། འཕྲོ་ལམ། རྐྱོད་དེའ། ཆོང་དཔོན། རྐྱོད་ཁང་། རྐྱོད་སྐྱེད། གསོལ་
ཚོགས། བཞེས་ཐུག ། གསོལ་རྩམ། རྐྱོད་གྲུ། ལྟ་བུ།

༤་ རྒྱ་ཚིག་དང་མིང་རྒྱུད་འདུས་པ། དམ་ཚིག ། ཉེ་ལམ། དཔེན་གནས། རིང་ལམ། དཀར་རྒྱ། ལྟ་བུ།

༥་ རྒྱ་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་འདུས་པ། ལེགས་བཤད། གསར་བཞེ། གསར་འཛུགས། གོང་འཕེལ། ཡར་
རྒྱས། ཞིབ་འཇུག ། ཞིབ་དཔྱོད། ལྟ་བུ།

༣་ **ཁྱད་ཆོས་རྩིས་སུ་བརྟེན་བའི་འདུས་མིང་ནི།** མིང་རྒྱུད་དང་རྒྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་སྟེ། དཔེར་ན། ལྷང་
ཆེ། རོ་རིང་། རོ་ཆ། ཚོགས་ཆེ། རོ་གས་ཆེ། རྐྱོད། ལམ་རིམ། རྐྱོ་བཟང་། ཆེ་རིང་། རྩ་ཆེ།
ཟངས་ལུག། ལྟ་བུ། །

དེར་དུས་རང་རེའི་ཡིག་སྐད་གཉིས་ཀར་འདུས་མིང་འདི་རིགས་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། ཚགས་བར་དང་
གཞུང་ཡིག་སོགས་སུ་འདི་རིགས་སྐད་སྐད་ཏུ་སྟོན་སྟོན་ཆེ་བར་མ་ཟད། གཏམ་བཤད་བྱེད་སྐབས་སུ་ན་བར་

སྒྲོན་ཞིང་འདེབས་ལ། ཆོག་སྒྲོར་ལེགས་པར་སྒྲུང་མོད། ལས་དང་པོ་བ་དང་བྱི་རྒྱལ་བ་དག་ལ་ནི་དཀའ་
 ཆོག་ས་རྩེ་ཆེ་དང་། ཆོག་རྩོལ་རྩེ་ཆེའི་སྒྲུང་བཤང་ལུགས་མ་ཚུགས་ཀྱིས་འཆར་འོང་སྟེ། དཔེར་ན། ཟམ་བ་
 བཙུགས་ཞེས་བ་ལ། ཟམ་བ་འཛུགས་སྒྲུན་བྱས་ཞེས་ཆོག་མང་དུ་སྒྲིག་གོས་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། སྒྲོན་གྱི་ཡི་གེ་
 རྣམས་དང་། རང་དོན་རིག་པའི་གཞུང་ཆེན་ཁག་ཏུ་དོན་གཅིག་པའི་བྱ་ཆོག་གི་འདུས་མིང་འདི་འདྲ་སྒྲིག་རྒྱ་
 རྒྱུང་བས། གནའ་དེང་གི་ཆོག་སྒྲོར་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་སའང་འདི་རིགས་རེད་འདུག་སྟེ་མོ། །

སྒྲིམ་པ།

མིང་ཆོགས་ལྟ་ལམ་སྤྱ་མཐའ་བྲལ་བའི་སྒྲོ་བསངས་ཅན། །
 བདག་སྒོ་ཁྱི་འུའི་གཤོག་པའི་རྩལ་གྱིས་གཞལ་བྱས་ཅི། །
 འོན་ཏེ་རིགས་མ་ཐུན་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་པའི་འཇའ་ཆོན་འདི། །
 སྒོ་གསལ་ལྟ་ཆོགས་འདོད་རྒྱུར་སྒྲིག་པའི་རྒྱན་དུ་འབྱལ། །

མཆམས་སྒྲིན་རྟིང་པར་ཞེན་ཆགས་ཆེ་བའི་བྱ་རྒྱུད་དང་། །
 དེའི་དུས་ཁོ་ནའི་རྩེས་སུ་བསྐྱེགས་པའི་ཁྱ་བྱུག་དག །
 རམ་དུས་དབྱེར་མེད་རྩེས་འགོ་བྱེད་པའི་ཁྱི་འུ་རྒྱུང་ངས། །
 སྒྲོན་མོ་གསར་པར་མགོན་དུ་འབྱུག་པས་བདེ་བར་བྱོན། །

ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་དོ། །

འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་སྒྲོངས་ཀྱི་སྤེབ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་བ་
 ལས་མིང་གི་སྤེབ་སྒྲོར་དང་དེ་ལས་འགྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་གཉིས་
 པའོ། ། །

༢ ཆིག་གི་སྒྲིབ་སྒྱུར་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ།

Composition of the Word

(Here, I used ‘Word’ for the Tibetan ‘Tsig’ simply because of its popularity among the exile Tibetans, though the regular translation would be either ‘Phrase’ or ‘Clause’.)

༢༡། །གཉིས་པ་ཆིག་གི་སྒྲིབ་སྒྱུར་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ་ལ། ཆིག་གི་དོན་དང་། ཆིག་གི་སྒྲིབ་སྒྱུར་
དངོས། ཆིག་གི་དབྱེ་བ། ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག་བཅས་བཞི་ལས།

དང་པོ་ཆིག་གི་དོན།

Meaning of the Word

རི་སྐད་དུ་ < < བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ > > ལས། ༡ རོན་གྱི་རོ་བོ་དང་བྱང་པར་སྐྱར་ནས་སྟོན་པའི་སྒྲ།
 སྒྲ་མི་རྟག་པ་ཞེས་བཞེད་པའི་སྒྲ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་དང་། ༢ མིང་གང་ཞིག་ཐོད་དང་རྣམ་དབྱེ་གང་བྱང་དང་ལྡན་
 པས་དོན་གྱི་བྱང་པར་སྟོན་པ་ཆོག་ཡིན། ཀ་བ་བྱར་བརྒྱད། རིའི་ཅེ། གཟུགས་ལ་ལྟ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དཔེར་
 བཞེད་དུ་བཀོད་ནས་གསུངས་པ་དག་ནི། གཉིས་ཀ་འང་འདིར་བསྟན་ཆོག་གི་སྒྲེབ་སྟོར་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་ཞིང་
 ། ཡོངས་འཛིན་བྱར་སྟོག་རིན་པོ་ཆའི་བསྟུས་བྲུ་ལས། བྱང་ག་ཞི་བྱང་ཆོས་སྐྱར་ནས་སྟོན་པའི་མཉན་བྱ་ཆོག་
 གི་མཚན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ་སྟེ། མདོར་ན། མིང་སོགས་དུ་མ་འདུས་ཤིང་ཆོགས་པ་ལས་དོན་གྱི་རོ་བོ་ཅས་
 མིན་པར། བྱང་པར་སྟོན་པའི་སྒྲ་ནི་ཆོག་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཆོག་གི་སྒྲེབ་སྟོར་དངོས། Composition of the Word

མིང་དུ་མཁམ། མིང་དང་བྱ་ཆོག་གས། བྱ་ཆོག་དང་བྱ་ཆོག་སོགས་བསྐྱེབས་ཤིང་སྐྱར་བ་ན། ཆོག་གི་སྒྲེབ་
 སྟོར་འབྱུབ་པ་གསལ་གསལ་ལྟར།

༡་ མིང་དང་(རྒྱན་ཆོག་གི་)མིང་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ༡་ ཆོག་གིས་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། ས་སྟུག་པོ། སྒྲིན་དཀར་པོ། གནས་སྟོན་པོ། མི་རྒྱལ་སྟུག་ སྒྲར་
 སྟོབས་ལྟན། མི་རྒྱུད་རྒྱུད། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༢་ ཆོག་གིས་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། ཉི་མ་དམར་པོ། རྩ་བ་དཀར་པོ། ལོ་མ་མེར་པོ། སྟོབ་དཔོན་ཆེན་མོ།
 བྱང་མེད་མཛེངས་ལྟན། སྟུ་ཀུ་རིང་པོ། འགྲེལ་བ་ཤད་ལེགས་པོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༣་ ཆོག་གིས་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། སྟོན་པ་ཐུགས་རྩེ་ཅན། སྟོབ་དཔོན་བཀའ་བློན་ཅན། རྩ་མ་སྟེང་རྩེ་ཅན།
 རྟོན་པོ་ལྟག་བསམ་ཅན། གཞོན་ཏུ་རིག་པ་ཅན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༤་ ཆོག་གིས་དྲུག་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། རྒྱལ་པོ་ཐུགས་རིག་ལྟན་པ། མཁས་པ་རྣམ་དབྱེད་ལྟན་པ། བུས་པ་
 མཚུ་དང་བཅས་པ། ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་པར་མེད། འདུས་བྱས་ཀུན་མི་རྟག་པ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའི་
 ཆོག་རིང་པོ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དེས་རིགས་བསྟེ།

ཤ་ མིང་དང་བྱ་ཆོག་བསྐྱབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ཀ་ ཆོག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། གཟུགས་ཆེ་བ། རྫོལ་བ། ལྷ་རིང་བ། རྣམ་མཁའ་བྱུབ། ཤེས་བྱ་མང་།
། སྤྱང་གཏམ་སྤྲ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། རྫོ་གྲོས་གསལ་བ། རིག་བ་དྲངས་བ། རྣམ་རིག་བྱུང་བ། གསུང་སྐད་
སྟན་བ། གཞི་བཟིང་ཆེ་བ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། བཀེས་སྐྱོམ་གྱིས་གདུང་བ། བྲེ་དོ་ཡིས་ཉུང་བ། སྤྱོད་འབྲུག་ལས་
གསུངས་སོ། །ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སོགས་གྱིས་གཞན་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

མ་ མིང་དང་ཆོག་ཐུང་བསྐྱབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ཀ་ ཆོག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། བྱ་དང་བཅས། གསེར་གྱིས་བརྒྱངས། ཡུལ་གྱིས་བསྐླལ། མི་ཡིས་
དབེན། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། མཐོ་གང་གིས་རིང་། འདོམ་གང་གིས་བྱུང་། སོར་གཅིག་གིས་རྒྱུང་།
བྱམས་བཅེ་ཡིས་གཟིགས། སེམས་ཁོང་དུ་བཞུར། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལ། རིན་ཅན་པ་མ་ཡིས། ཆོས་དང་འཛིག་རྟེན་དག
། ཅེས་བ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱང་སྤྱད་བར་བྱའོ། །

ཇ་ བྱ་ཆོག་དང་བྱ་ཆོག་བསྐྱབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ཀ་ ཆོག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། མཛའ་ཞིང་བཅེ། འགྲོགས་ནས་མ་ཐུན། འཕོད་པར་གསལ། གསུང་
ཞིང་བསྐླལ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། འཆར་བར་བཤད་དོ། །བཞུགས་སོ་སྤྲུམ་པ། བྱུབ་པས་སྤོང་དོ། །
བདེན་ཡང་བདེན་ལ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་དང་།
- ཁ་ ཆོག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། བསྐྱམ་ནས་བྱེད་ཆོག་པ། འོས་སུ་གྱུར་པར་བཤད། གདམས་པས་གྲོལ་
བར་གྱུར། ཅེས་བ་ལྟ་བུ་སོགས་གྱིས་གཞན་ཡང་མཐེན་པར་མཛོད།

༥་ བྱ་ཆོག་དང་མིང་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ༡་ ཆོག་གྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། གཡོ་བའི་འོད། རྒྱག་པའི་ཁྲི། ལྷན་པའི་ལྷ། བཅེངས་པའི་མི། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ལྟོས་ས་ལྟོས་འཛོག་གི་སྒོ་ནས་ཆོས་དང་ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲུང་འགྲུར་བ་ཡོད་པས། ཆོག་ཏུ་འགྱུར་བའང་ཡོད་ཀྱི། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མིང་ངམ་ཆོག་ཁོ་ནར་འགྱུར་མི་དགོས་ཏེ། གཞན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །
- ༢་ ཆོག་གྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། དྲངས་པའི་ཚུ་བོ། བསིལ་བའི་རྩེ་འོད། ཆ་བའི་མེ་རྒྱབས། འཛིངས་པའི་ཐོར་ལྷོག་། ཅེས་བ་ལྟ་བུ།
- ༣་ ཆོག་གྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། དགའ་བ་སྦྱིན་པའི་མི། བདེ་བ་འདེན་པའི་ལྷ། ཡ་ལན་སྟེར་བའི་བྲ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།

༦་ བྱ་ཆོག་དང་ཆོག་སྒྲད་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ༡་ ཆོག་གྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། དབང་བཅོམ་སྟེ། བརྒྱས་ནས་བློས། འོད་འཕྲོས་སོ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།
- ༢་ ཆོག་གྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། བཞུས་ཤིང་བཅོ་བ། བཀོག་ཅིང་འཕེན་ལ། སྒྲོར་སྒྲུང་བྲས་ལ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།
- ༣་ ཆོག་གྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། རྒྱན་བྱ་འཕྱ་བ་དང་། བྱ་སྒྲད་བརྒྱབས་པ་ནས། སྒྱ་རེངས་ཤར་བ་ན། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།

༧་ ཆོག་སྒྲད་དང་ཆོག་སྒྲད་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་པ།

- ༡་ ཆོག་གྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། གང་ཞིག་ལ། སུ་ཡང་རུང་། བཤད་ནས་ཀྱང་། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྒྲད་པན་ཆན་དུ་མ་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་པའི་ཆོག་གྱུང་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཆོག་ཅེས་པ་ནི་མིང་ངམ་ཡིག་འབྲུ་དུ་མ་བསྐྱེབས་པ་ལས་བྱུབ་ཅིང་། གོང་འོག་རྣམས་ལ་ལྟོས་ཏེ་བྱད་ཆོས་བརྗོད་པ་ལ་བྱ་དགོས་པ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །
- ༢་ ཆོག་གྲིམ་མང་པོ་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི། བཟང་སྦྱོད་ལས། རི་སྟེང་སུ་དག་ཕྱོགས་བཅུའི་འཛིག་རྟེན་ན། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། །

མདོར་ན། <<སི་རུའི་འགྲེལ་ཆེན་>> (༣༥) ལས། དེ་འབྲུ་རྣམས་ལ་སྤང་དང་རྣམ་དབྱེ་ཡོད་
 པས་ཆོག་ཏུ་འཁྲུལ་བར་མི་བྱ་སྟེ། སྤྱི་ལྟོག་ནས་མིང་ཅན་དེའི་དོན་གྱི་དོ་བོ་ཅམ་སྟོན་པས་མིང་ཉིད་ཡིན་པའི་
 བྱིར། ཞེས་དང་། བདེ་བ་ཅན་ལྟ་བུ་སྤང་གི་མཐའ་ཅན་ཡིན་ཡང་། ཞིང་ཁམས་ཀྱི་མིང་དུ་བྱེད་པའི་ཆེ་དོན་གྱི་
 དོ་བོ་ཅམ་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་མིང་ཡིན་ཞིང་། བདེ་བ་དང་ལྡན་པ་ཅམ་བཟོད་རྒྱ་ཡིན་ན་དོན་གྱི་ཁྱད་པར་སྟོན་
 བྱེད་ཡིན་པས་ཆོག་ཏུ་འགྲུར་ཏེ་སྐབས་ཐོབ་གིས་ཤེས་པར་བྱའོ། ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་དུ་སྤང་རྣམས་ལ་འདང་།
 གང་། དེ། འདི། ལྟ་བུ་རྣམས་ལ་མིང་ཅམ་དང་། གང་དག། གང་གིར། དེ་ལྟ་བུ། འོན་ཀྱང་། དེ་ལྟ་ན། ལྟ་བུ་
 རྣམས་ཆོག་དང་། ཅ། ལ། སྟེ། ལྟ་བུ་རྣམས་མིང་ཆོག་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་གོ་དགོས་ཤིང་། རྣམ་དབྱེ་
 གཉིས་པ་ནས་བདུན་པའི་བར་དང་། གཉིས་དང་མང་པོའི་ཆོག་སྤང་དང་། བོད་པའི་སྤྱི་སོགས་སྦྱར་བ་རྣམས་
 བྱི་ཆོག་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གནད་གྱི་དོན་པོ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་མཁྱེན་པར་མཛོད་ལ།
 ཆོག་ཏུ་འགྲུབ་ཚུལ་གཞན་ཡང་ཡོད་དུ་རུང་བ་རྣམས་སྟོ་བློས་དང་ལྡན་པ་དག་གིས་རྟོག་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་
 གནང་བར་འཆོལ།

གཞན་ཡང་། ཆོག་གི་སྤེབ་སྤྱོད་སྤྱིག་པའི་ཆེ། སྟོན་ཆ་དང་། ཉམས་འདོན་ཚུལ། སྟོན་སེལ་ཚུལ་
 སོགས་ལ་ཤིན་ཏུ་གཞུབ་དགོས་ཚུལ་དཔེ་དང་བཅས་ཏེ་འགའ་ཤས་བཟོད་ན་འདི་ལྟར། དཔེར་ན། གདོང་
 དམར་བོད་གྱི་ཡུལ་གནས་མཆོག་དམ་པ་དག་ཞིང་ལྟ་ཡུལ་ལ་འགྲན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བྱི་ཆོག་གི་སྟོན་ཆ་རྩང་
 ཞན་པ་སྟེ། འདི་ལ་དཔེར་ན། གདོང་དམར་བོད་གྱི་ཡུལ་འདིས་གནས་མཆོག་དམ་པ་དག་ཞིང་ལྟ་ཡུལ་ལ་
 འགྲན། ཞེས་པ་འདས། གདོང་དམར་བོད་གྱི་ཡུལ་གནས་མཆོག་དམ་པ་འདིས་དག་ཞིང་ལྟ་ཡུལ་ལ་འགྲན།
 ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིག་འབྲུ་རེ་རྩེད་གིས་ཀྱང་མཛེས་ཆ་དང་སྟོན་ཆ་ལ་ཁྱད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱའོ།

དེ་བཞིན་དཔེར་ན། དབྱར་ཀའི་གྲུང་སེང་གི་སྐྱབས་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་བསྟན་ཏེ་ཁོ་བོ་སེ་ར་དགོན་དུ་
 འབྱོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལ། དབྱར་ཁའི་གྲུང་སེང་གི་སྐྱབས་ཤིག་དང་བསྟན་ཏེ་ཁོ་བོ་སེ་ར་དགོན་དུ་འབྱོར།
 ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དགོས་མེད་གྱི་ཆོག་ཉོག་རྣམས་འདོར་དགོས་ཤིང་། དག་ཆ་དང་ཆོག་སྤང་སོགས་ལ་ཤིན་ཏུ་
 གཞུབ་དགོས།

དེ་བཞིན་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་རིང་ལ་རི་བྲག་རྣམས་སུ་འདབ་བཞོས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙུག་ལག་ཁང་བཙོ་
 བསྐྱེད་བཙུགས་པར་གདལ། ཞེས་པ་འདང་འདི་ལྟར། བཞོས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙུག་ལག་ཁང་བཙོ་སྐྱེད་བཙུག་
 པར་གདལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་། དེ་བྱིར་དཔེ་ཆ་འདིས་མཁོ་བ་ཅམ་མ་ཐད་ཏེ་ཅང་དགོས་གནད་ཆེ་བའི་

རེ་སྒོང་དུའང་གྲུར་བ་གངལ། ཞེས་པའང། དེའི་ཕྱིར་དཔེ་ཆ་འདི་མཁོ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་ཏུ་ཅང་དགོས་གནད་
 ཆེ་བའི་རེ་བ་སྒོང་གྲུང་དུའང་གྲུར་འདུག། ཁེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། མཐོ་ཞིང་བཟིང་བའི་རྩ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་
 དདུལ་ལྷགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་ཁའི་བང་མཛོད་སོགས་ཀྱིས་ཀྱན་ནས་སྤྲུག་ཅིང། ཞེས་པ་ལའང།
 མཐོ་ཞིང་བཟིང་བའི་རྩ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་དདུལ་ལྷགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་ཁས་ཀྱན་ནས་སྤྲུག་
 ཅིང། ཞེས་པའང། མཐོ་ཞིང་བཟིང་བའི་རྩ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་དདུལ་ལྷགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་
 ཁའི་བང་མཛོད་དུ་གྲུར་ཅིང། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། རི་སྒྲུང་མང་ཆེ་བ་ཐེར་ཐེར་དུ་ལུས་པས་ཁོར་ཡུག་གཏོར་
 ག་ཤིག་གཏོར་བཞིན་ཡོད་པར་ས་ཡི་བརྩུད་ཉམས་ནས། ཞེས་པ་ལའང། རི་སྒྲུང་མང་ཆེ་བ་ཐེར་ཐེར་དུ་ལུས་
 ཤིང་ཁོར་ཡུག་གཏོར་ག་ཤིག་གཏོར་བཞིན་ཡོད་པས་ས་ཡི་བརྩུད་ཉམས་ནས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེ་ཙམ་ན་
 གྲུབ་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་མེ་བྲམ་ཟེ་སྤྱི་གཙན་འདྲིན་སོགས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དབུ་མའི་ཚུལ་ལུགས་ཐོག་མར་
 གསལ་བར་མཛད། ཅེས་པ་ལའང་སྤྱི་མེས་བྲམ་ཟེ་སྤྱི་གཙན་འདྲིན་སོགས་ཀྱིས། ཞེས་སྤྱི་མའི་དག་ཆ་དང་ཕྱི་
 མའི་བྱེད་སྤྱི་ཆད་པས་དབུ་མའི་ཚུལ་ལུགས་གསལ་བར་མཛད་མཁན་སུ་ཡིན་མི་གོ་བའི་སྒྲིན་འབྲུང་བ་ལྟ་བུ་
 ཟླ། གཙོ་ཆེར་ཆོག་གོང་ལོག་ལ་བརྟགས་ཤིང་ཤིན་ཏུ་འབྲེལ་ཆགས་པོར་འབྲི་བ་ཉིད་གནད་དུ་ཆེའོ།

ཡང་གལ་གནད་གཅིག་ནི་འདི་ལྟར། ཁྲད་ཆོས་བརྗོད་པའི་སྤྱི་ནི་འཛམ་བུ་སྤྱིང་གི་སྐད་རིགས་གཞན་
 པལ་མོ་ཆེས་མིང་རྒྱུད་གི་ཐོན་དུ་སྤྱོད་སྟོང་ཡོད་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་ནི། མིང་རྒྱུད་གི་མཐུག་ཏུ་སྤྱོད་
 སྟོང་ཡོད་ཅིང། འདི་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་དོན་གྱི་མཁས་པ་ཉན་བྱུལ་མཁུན་རབ་འོང་
 གསལ་གྱིས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། དེང་གི་རང་མོས་སྟུན་དག་སོགས་སྐབས་འགར་འབྲེལ་སྤྱོད་དང་
 སྤྱོད་ཏེ་མིང་གི་ཐོན་དུའང་འབྲི་སྟོང་ཡོད་པ་ནི། དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ།

གསུམ་པ་ཆེག་གི་དབྱེ་བ།

Categories of the Word

དེ་ལྟར་ཆོག་གི་ཐེབ་སྤྱོད་སྤྱི་ག་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ནས། ད་ནི་གྲུབ་པའི་ཆོག་གི་དབྱེ་བའི་སྐོར་ཅུང་ཟད་འཆད་
 བ། འདི་ལྟར།

༡་ ཆོག་ལ་ངོ་བོའི་སྐོན་དབྱེ་ན་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ཆོག་དོན་མཐུན་ནི། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ནི་འགྲན་དུ་མེད་

པའོ། །སྒྲ་དཀར་པོ་ནི་མཛེས་ཤིང་ལྷ་བྱུག། ཅེས་པ་ལྷ་པུ་ཤེད་ལུང་དོན་དེ་བཤད་པ་ལྷ་དོན་ལ་
གནས་པའི་ཆིག་རྒྱལ་ས་ལ་ཆིག་དོན་མཐུན་ཟེད།

མ་གཅིས་པ་ཆིག་དོན་མི་མ་ཐུན་ནི། བཅས་མཁའ་པ་རྫོག་ཞི་ཆུས་པར་མ་རྩེས་གིང་འོད་མདངས་འཕྲོ། འཕྲོང་གི་
རྩ་ལས་ཀྱང་རྟེང་རྩས་སོར་སོད་དེང་དོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཆིག་གི་དོན་དེ་བརྗོད་པ་ལྟར་དོན་ལ་མི་གནས་
པས། དོན་མི་མ་ཐུན་གྱི་ཆིག་ཟེར་དོ། །

3. ལྷོས་འཛོག་གི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་པར་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ཚོས་ཙན་བརྫོད་པའི་སྒྲ་ནི། སྒྲ་མི་རྟག་པ་ཡིད། མི་
 དཀར་པོ་ཞིག་འདུག། ཉི་མ་དམར་པོ་ཤར་བུང་། ཨ་འི་ནི་སྒྲ་བས་འབྱོར་ཙན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིད།
 ཅས་པ་ལྟ་བུ་འི་མ་བཞིན་ཚོས་ཙན་ནམ་ཁྱད་གཞི་སྒྲ་སོགས་པ་ཁྱད་ཚོས་མི་རྟག་པ་དང་དཀར་པོ་
 དམར་པོ་སྒྲ་བས་འབྱོར་ཙན་སོགས་བརྫོད་པས། ཚོས་ཙན་ནམ་ཁྱད་གཞི་དེ་དག་པ་ལྷོས་ཏེ་ཚོས་ཙན་
 བརྫོད་པའི་སྒྲ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཆོས་བརྟུན་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་ སྤྱིའི་མི་ཉག་པ་ཡོད། འདི་ནི་མིའི་དཀར་པོ་ཡོད། ཉི་མའི་དཔམ་
མདངས་དེ་ཉ་ཅང་གསལ། ཨ་འིའི་སྟོབས་འབྱོར་ལ་འགན་དུ་མེད། ཅེས་པ་སྟེ་ཕུ་མི། རིམ་བཞིན་མི་
ཉག་པ་དང་དཀར་པོ་དཔམ་པོ་སྟོབས་འབྱོར་བཅས་ནི་ཁྱད་གཞི་དང་། དེ་དག་སྤྱོད་སྟགས་ལས་གཞན་
པའི་ཆོས་གཞན་བྱས་པ་དང་སྤྱོད་སྟ་སྟགས་ཀྱི་ཡིན་པ་བཅད་ནས་སྤྱོད་སྟགས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱོད་སྟགས་པས་
ན། ཆོག་འདི་རིགས་ནི་སྤྱོད་སྟགས་ལ་སྟོས་ཏེ་**ཆོས་བརྟུན་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་** །དེ་འདྲའི་པོ་བདེ་བར་བརྟུན་ན།
སྟོབས་འབྱོར་ནི་རྒྱ་དཀར་ནག་དང་ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་སྟགས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་ལ་ཡོད་པས་ཨ་འིའི་ཁྱད་
ཆོས་མིན་ཡང་། ཨ་འིའི་སྟོབས་འབྱོར་ཞེས་བརྟུན་པའི་ཆེ་ཨ་འི་ཞེས་པའི་སྤྱོད་སྟ་ནི། སྟོབས་འབྱོར་དེ་
རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཀྱི་སྟོབས་འབྱོར་མ་ཡིན་པར། དེ་ཨ་འིའི་ཡིན་པར་བརྟུན་པས། ཆོག་དེ་ཨ་འི་ཞེས་
པའི་སྤྱོད་སྟ་ལ་སྟོས་ཏེ་ཆོས་བརྟུན་ཀྱི་སྤྱོད་འཛོག་གོ།

ཕྱིར་ན། བརྗོད་ཀྱི་ཕྱགས་པས་ཐོས་ས་པའི་གཤིས་ཕྱགས་ལ་སྒྲིའི་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུར་སྒྲི་
ལ་སྒྲི་ཉེ་ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲི་ལྟ་བུར་སྒྲི་མོད། རིགས་པས་ཞིབ་ཏུ་བརྟགས་ན་ < <རྣམ་འབྲེལ་>
ལས།

ཁྱུང་པར་གཞན་ནི་སྤྱོད་བ་དང་། །

མི་སྣོང་བ་དག་དེ་གཉིས་ཀྱི།

བད་ཡི་བྱེ་བྲག་རྟོགས་པ་པོ་འི། །

འདོད་པའི་རྗེས་སུ་བྱེད་པའི་གཞི། །

ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྱད་གཞི་གང་ཞིག་ལ་སྟོན་ཏེ་ཁྱད་པར་གཞན་སྟོང་མི་སྟོང་གི་སྟོན་ས་ཆོས་དང་ཆོས་
ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲུང་པརྗོད་པ་ཉིད་པར་རྣམས་ཀྱི།

དེའང་ཡལོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐྱབས་མགོན་ཐུལ་བའི་དབང་པོ་མཆོག་གི་ཞལ་སྡུན་ས་གྲིས།
 < <ཐུལ་ཐུན་གཅིག་ཁོ་ནའི་སྟེང་གི་འཛིག་རྟེན>> (༩༥) ཞེས་པ་ལས། ང་ཚོའི་བདེ་སྟོང་ནང་གྲེང་པ་པོ་
 རྟོན་གྲེང་གི་རང་རྒྱ་འཕེར་བའི་གཞི་ཆོག་དང་རྒྱན་ཆོག་སྟོགས་གཅིག་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། རྟོས་ཆོག་དང་གྲེང་
 འབྲེལ་ལས་ཆོག་སྟོགས་གཞན་དུ་དབྱེ་བ་འདི་ས་རང་རྒྱ་བའི་ཆོས་ལས་གྲུབ་པར་འདོད་པའི་འཛིག་རྟེན་ལྟ་
 རྒྱུ་འདི་ས་བརྟན་དུ་བཀྲང་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཆ་ཅན་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པའི་ཤུགས་ལ་ཁྱད་
 གཞི་ཁྱད་ཆོས་སོགས་རྟོན་པའི་མིང་ཆོག་རྣམས་ཀྱང་གནས་སྐྱབས་ཐམས་ཅད་དུ་དེ་ཁོ་ནར་གནས་མི་
 དགོས་པར་སྐྱབས་སྟོབ་གིས་མིང་ངམ་ཆོག་སོགས་སུ་འཇུག་བ་ཡོད་པར་བརྟན་པ་ལྟར་ཡིན་པས། ཅི་ནས་
 ཀྱང་མ་འབྲེས་པར་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཤེས་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

བཞི་པ་ཞུང་ཕུང་གི་རྣམ་གཞག །

The Supplementary

ཆེ་བ་ཤི་ཤེ་བ་ལྟོར་བ་ཤད་པའི་ཞོར་དུ་ཉིར་མཁོ་འགའ་ཞིག་བརྗོད་པ་ལའང་ཞེ་ས་དང་ལྟར་ཤེད་ཤི་ནས་
གཞག་གཉིས་མོ།

དར་པོ་མེས་ཀྱི་ཐུགས་རྒྱུང་། (The Honorific System)

འདིར་རང་འཕྲོད་ལ་དང་བྱམ་ཆེ་པའི་ཞེ་སའི་རྣམ་གཞག་ཅུང་ཟད་བརྗོད་པ་ལ། ཞེ་ས་ཞེས་པ་ནི་ < < བོད་
 བྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ > > ལས། ༡ མོས་གྲུས་དང་ལྷན་པའི་མིང་དང་ཆོག་དང་ཡིག་ཆོག་ས། ཞེས་
 དང་། ༢ འགྲུར་བཅས་གྲུས་འདུད། ཅེས་གཉིས་གསུངས་པའི་སྤྱི་མའི་དཔེར། ཞེ་ས་མི་བྱེད་པ། ཞེ་སར་བྱ་བ།
 ཞེས་སོགས་བཞོད་པ་ལས། འདིར་ནི་སྤྱི་མ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྤྱོད་ལུལ་ཡང་རང་ལས་ལོ་དང་ཡོན་ཏན་འཛིན་གྱི་

- མིང་རྒྱུ་གི་སྒྲིག་ལ་ཞེས་བསྟན་པ། ཐུག་པ་ལ་བཞེས་ཐུག་ཁྲུང་ལ་བཞེས་ཁྲུང་ལ་བཞེས་ཁྲུང་། ར་ལ་གསལ་ལ་ཞེས་ཁྲུང་ལ་མཆོད་ཁྲུང་། དཀར་ཡོལ་ལ་ཞེས་དཀར་ལ་ཡོལ་དགུང་ལོ། ལྷན་པ་ལ་འདས་ལྷན་པ། ཐོང་པ་ལ་ཐུག་ཐོང་། ལས་ཀ་ལ་ཐུག་ལས། མྱོག་པ་ལ་ཐུག་མྱོག། ཁྲིག་ལ་ཐུག་ཁྲིག། ལྷན་ལ་ཐུག་ལྷན། ཅེད་མོ་ལ་ཐུག་ཅེད། བཟེས་པོ་ལ་ཐུག་བཟེས་པོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།

༤ ཞེས་དུ་མ་ཅན།

ཐུག་པ་དགོངས། དགོངས་བཞེས། ཐུག་པ་མཉེས་པ། ཐུག་པ་སྒྲོ་བ། ཐུག་པ་དབྱེས་པ། གསུང་བྱོན་པ། ཐུ་བགོངས་པ། ཐུ་ཐུང་བ། དབྱ་ཐུང་བ། ཐུ་བར་བསྒྲོན་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་འདི་དག་གིས་མཆོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱའོ།

གཉིས་པ་སྐྱུར་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག།

Nominalisers and Verbalisers

༡. མིང་དུ་སྐྱུར་བྱེད་ནི། མིང་ངམ་ཆོག་སོགས་རིང་ཐུང་རི་ལྟར་ཡང་བྱ་ཆོག་གི་མཐར་ཡིག་འབྲུག་པ་ཞིག་སྒྲོར་བ་ན་མིང་རྒྱུ་སྐྱུར་བར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ལ་ཟེར་ཞིང་། དཔེར་བརྗོད་གཙོ་ཆེ་བ་འགའ་ཤེས་འདི་ལྟར།
མཁན། ཞེས་པ་འདི་ཉིད་མིང་ཆོག་གཞན་གྱི་མཐར་སྐྱུར་ནས་མིང་གསར་སྐྱབ་པ་དཔེར་ན། ཤིང་གཙོད་ + མཁན། བོད་ནས་བྱི་རྒྱལ་ལ་འཁོ་ + མཁན། ཐབ་ཏུ་མེ་འབྲུད་མཁན། ༡༠༠༩ ལོར་འཛམ་གླིང་ཨོ་ལི་མ་ཡིག་ཅེད་འགྲན་ལ་ཞུགས་ནས་རྒྱལ་ཁ་འཛོལ་མཁན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཡི་གེ་འདིའི་བར་ཐམས་ཅད་མིང་རྒྱུ་དུ་སྐྱུར་བ་ཤེས་ན། བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་འང་གོ་བ་སྟེར་བྱུང་ཆེད་ལོ།
བའམ་ག། ཞེས་པ་ནི། ཅ་ལག་ཕྱལ་ + བ་གང་དུ་ཡོད། ཉོས་ + བ་དེ། སོ་ལག་བསྐྱིགས་ + བ་དེ་ཆོ། བྱང་མཐོན་མོར་བཅིགས་ + བ་དེ་མར་བཞགས། རྒྱས་བཀའ་བ་དེ། ལྟ་བུ།
ས། ཞེས་པ་སྐྱུར་ནས་བྱབ་པའི་དཔེ་ནི། ཡོ་རྒྱས་ཀྱི་ཁོད་ན་འཐབ་འཛིང་མང་དུ་བྱས་ + ས། སྤྱིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ལྟ་ + ས། ཐུག་ས། སྟོད་ས། འཁོ་ས། ལྟ་བུ།
ལྟ། ཞེས་པ་སྐྱུར་ན། ཆོང་ཁང་ཆེན་པོ་མང་པོ་མཐོང་ + ལྟ། མི་ཆོགས་མང་དུ་འཛོམས་ལྟ། གསང་ལྟ། གསོ་

རྒྱ། བ་རྒྱ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།
 ལྟངས། ཞེས་པ་བ་+ ལྟངས། ལོ་གསར་མཛད་མྱོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱེད་+ ལྟངས། བསམ་ཆོ་གཏོང་ལྟངས། གདན་
 འབྲེན་ལྟ་ལྟངས། ལྟ་བུ།
 ཚུལ། ཞེས་པ་བཤད་+ ཚུལ། འགྲོ་ཚུལ། འཕྱར་ཚུལ། ཆོགས་དབུས་སུ་གཏམ་བཤད་སྒེལ་ཚུལ། ཞེས་
 སོགས་ལྟ་བུ།
 སྲོལ། ཞེས་པ་སྲོན་གྱི་བཤད་+ སྲོལ། འཕགས་ལུལ་གྱི་ཆོས་འཆད་སྲོལ། གནའ་དུས་ཀྱི་ལྷ་མཆོད་སྲོལ།
 སྤང་སྲོལ། སྤྱབ་སྲོལ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའོ། །

ཧ་ བྱ་ཆེན་གྱི་སྤྱར་བྱེད་ནི། མིང་ཆེན་སོགས་ཀྱི་མཐར་གདུག་ཞེས་སྤྱར་བས་བྱ་ཆེན་གྱི་སྤྱར་བར་བྱེད་པའི་ཡི་
 གོ་ལ་ཟེར་ཞིང་། དཔེར་བརྗོད་གཙོ་ཆེ་བ་འགའ་ཞིག་འདི་ལྟར།

གཏོང། ཞེས་པ་ཡི་གེ་+གཏོང། ལྟངས་བཏང། བར་ཆེན་གཏང། བཀའི་མོ་ཉ་བཏང་གནང། རྟོག་སྤྱད་གཏོང།
 ལ་བལ་གཏང། བཅེངས་འགྲོལ་བཏང། བེད་སྤྱོད་ཐོངས། སྤིང་ག་གཏོང། གཞས་བཏང། སྤྱིད་པོ་གཏང་
 ། རྣམ་ཐར་གཏོང། གུང་མེང་བཏང། རྒྱགས་སྤྱོད་ཐོངས། སྤང་དམག་བཏང། ཉ་རྒྱག་གཏོང། ཞེས་པ་
 ལྟ་བུ།

ཁྱེད། གནང། ཞེས་པ་སྟོབ་སྟོང་+ཁྱེད། བཞོད་འདོམས་+གནང། ལྷ་སྤྱ་འཕྲི་བཞེངས་ཁྱེད། ལྟངས་སྤྱར་ཁྱེད།
 གལུང་སྤྱར་གནང། དགག་སྤྱབ་ཁྱེད། རྒྱན་འཇུགས་བྱས། གཐབ་གཐབ་གནང། སེམས་ཁུལ་བྱས། ལྷེ་
 བལྟག་བྱ། བསྐྱར་སྟོང་ཁྱོས། གལུལ་འཁྱེད་བྱ། ཁྱོགས་སྤྲིག་ཁྱོས། ལ་གསལ་གནང། ལྟ་བུ།

རྒྱག་པ་སྟོན། ཞེས་པ་འཛོལ་ཅོད་+རྒྱག་པ་སྟོན། ལྟངས་པར་+བསྟོན། སྟོ་བརྒྱག་ཐེལ་ཅེ་བསྟོན། དུག་ཤིང་བརྒྱག་
 དགག་པ་རྒྱག་པ། ལམ་བསྟོན། དམག་འཁྲུག་རྒྱག་པ། གཐབ་སྤྲོས་བརྒྱག་པ། ཆེན་འགྲེལ་རྒྱག་པ། ཤོ་རྒྱག་པ།
 ཆར་པ་བརྒྱག་པ། འགྲོ་ལྟོག་བསྟོན། འགྲེལ་བཤད་བརྒྱག་པ། ལྟ་བུ།

ཤོར། ཞེས་པ་སྤྱད་ངན་+ཤོར། གཅེན་པ་ཤོར། བཅོན་པ་ཤོར། དག་པོ་ཤོར། ལུ་མོན་ཤོར། རྒྱན་འཇུགས་
 ཤོར། དམག་འཁྲུག་ཤོར། འབྲེད་བདེན་ཤོར། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

བཏབ། ལ་སྤྱ་+བཏབ། ས་མོན་འདེབས། ཅེ་ཤིང་གདབ། ལྟ་བུ།

ཐེབས། མགོ་སྟོང་+ཐེབས། རྗེས་ལུས་ཐེབས། ལྟ་བུ།

ཅེས། ཅེད་མོ་+ཅེས། གཞན་ཡང་། གད་མོ་+བགད། མི་ལམ་+མིས། གཞུག་ལྷན་+ཁུད། རྟོག་སྒྲ་
+ཐོག་སྒྲ། ལྷ་བྱ་སོགས་ཀྱིས་མཆོན་ཏེ་འདི་རིགས་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་སྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱ་ལ། བྱ་
ཆོག་ཏུ་སྒྱུར་བྱེད་གཙོ་བོ་ནི་གཏོང་། བྱེད། རྒྱག་ཅེས་པ་གསུམ་གྱི་དུས་གསུམ་ཞེས་དང་བཅས་པ་
རྣམས་ཡིན་ཞིང་། འདི་རིགས་ལ་རྩར་དུ་བཏག་དབྱེད་ཞིབ་འཇུག་ཀྱང་བྱ་རྒྱ་ཡོད་པར་སྒྲུང་བས། རྩོ་
གསལ་དོན་གཉེར་ཅན་དག་གིས་མཛད་པར་ཞུ།

སྒྲས་པ།

རིགས་པའི་སྒྲོག་ཐེང་དག་ཏུ་འཇུག་པའི་ཆོ། །
དོན་གཉེར་མ་བྱའི་སྒྲོ་མདོངས་རྒྱས་པའི་བྱིར། །
ཆོལ་ངན་ཐོག་ཆོགས་མཁར་སྒོར་བེལ་བྱུར་ཀྱང་། །
མཁའ་སྒྲུང་པན་སེམས་ཅན་ལ་རྣམ་རྟོག་ཅི། །

སྒྲོག་ཞགས་འོད་ཆོན་ས་ཁྱོན་ཡངས་པོ་ལ། །
ཞིབ་མོར་དབྱེད་ཅིང་འཇུག་ཆེ་སྒྲག་རུམ་ཀྱུན། །
རབ་ཏུ་སེལ་བའི་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་འདི། །
ཨེ་མ་སྒྲོ་ལྷན་ཆོགས་ལ་གཟིགས་མོར་བཤེ། །

ཞེས་བྱ་བའང་ངལ་གསེའི་བར་སྐྱབས་ཀྱི་ཆོགས་སུ་བཅད་པའོ། །

འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་སྒྲོངས་ཀྱི་སྒྲེབ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལྷན་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་
ལས་ཆོག་གི་སྒྲེབ་སྒྲོར་དང་དེ་ལས་འབྲོས་པའི་ཆོག་གི་རྣམ་གཞག་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་
བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་གསུམ་པའོ། ། །

༡ ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་བཤད་པ། Composition of the Sentence

༡༡། གསུམ་པ་ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་བཤད་པ་ལ། ཆེག་གྲུབ་ཅེས་པ་ནི། དེ་སྟོན་རང་རེ་བོད་ཀྱི་བན་སྟོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་མ་གསལ་མོད། འོན་ཏེ་དུས་ཀྱི་འགྲུར་འགྲོས་དང་བསྟན་ནས་པལ་ཆར་བཅན་གྱིས་དུ་འབྱོར་རྗེས་སུ་དབྱིན་ཡིག་གི་ (Sentence) པ་ཆེག་གྲུབ་ཅེས་བཏགས་པར་ཟད་ཅིང་། དེའི་དོད་སྟབས་སུ་ཕྱི་ཆེག་གིས་བྱེད་པར་སྒྲུབ་སྟེ། ཏགས་འདུག་ཅ་བ་ལས་ཀྱང་། ཆེག་གིས་དོན་ལྡན་སྟོན་པར་བྱེད། ཞེས་ཡི་གེ་ལས་མིང་དང་མིང་ལས་ཆེག་གྲུབ་ཅིང་ཆེག་གིས་བརྗོད་བྱའི་དོན་སྟོན་པར་གསུངས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན་འད་དེ་དུས་ཆེག་གྲུབ་ཅེས་གྲགས་པ་ལྟར་དེའི་ལྡན་གཞག་ནི་ཉེ་བར་མཐོ་བས་ཅུང་ཟད་བཤད་ན། ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་དོན། ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་དངོས། ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ། ཞར་བྱུང་ཉེར་མཐོའི་ལྡན་གཞག་བཅས་བཞི་ལས།

༢ དང་པོ་ཆེག་གྲུབ་ཀྱི་དོན། Meaning of the Sentence

ཆེག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བརྗོད་བྱའི་དོན་ཆ་ཆང་ཞིང་རྫོགས་པར་སྟོན་པས་མ་ཁྲུབ་པ་ནི། དཔེར་ན། ཏྲ་ཀར་པོ་

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ཆིག་ཡིན་ཡང་བརྗོད་དོན་རྫོགས་པར་མི་སྟོན་ལ། འདི་རྟ་དཀར་པོ་རེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུས་
 བོ་བརྗོད་དོན་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་སྟོན་པས་ན། ཆིག་གྲུབ་ཡིན་ནོ། །དབྱིན་ཡིག་སོགས་ཡིག་རིགས་མང་པོ་ལ་བྱ་
 ཆིག་མེད་པའི་ཆིག་གྲུབ་མི་སྲིད་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་བྱ་ཆིག་མེད་པའི་ཆིག་གྲུབ་ཉ་ཅང་མང་པོ་ཡོད་དེ།
 ང་མི་ཡིན། ཁོ་རིང་པོ་རེད། བོད་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཆིག་གྲུབ་ཡིན་ཡང་བྱ་ཆིག་མེད་པ་
 སྟེ། དེ་འདྲ་ཡོད་མེད་ཡིན་མིན་རེད་མ་རེད་སོགས་བྱ་ཆིག་ཡིན་པར་མ་གྲགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་སོ། །

དེས་ན། བརྗོད་བྱའི་དོན་ཆ་ཆང་ཞིང་རྫོགས་པར་སྟོན་པའི་མཉན་བྱ་ལ་**ཆིག་གྲུབ་ཅེས་བྱ་**ཞིང་། མིང་
 གཞན་**དག་དོན་**ཞེས་ཀྱང་བྱ་ཆིག་སྟེ། སྟན་དག་མེ་ལོང་མའི་ལེ་ལུ་གཉིས་པར། དག་དོན་གྱི་དཔེ་རྒྱན་ཞེས་པ་
 བོ། མིང་ངམ་ཆིག་རྒྱང་པ་ཅམ་མིན་པར་བརྗོད་པ་ཆ་ཆང་པའི་དག་དོན་དུ་མ་དཔེ་དོན་སྦྱར་པའི་དཔེ་རྒྱན་དུ་
 བཤད་པ་ལས་ཤེས་ཀྱས་སོ། །

ཆིག་གྲུབ་གྱི་ལྗོངས་ལྗོངས་དངོས། Composition of the Sentence

སྟེར་ཆིག་གྲུབ་གྱི་ལྗོངས་སྦྱོར་ལེགས་པར་ཤེས་པ་ལ་སྤུས་ཅུ་བ་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པས་བསྟན་པའི་
 བླ་དང་རྣམ་དཔྱེའི་རྣམ་གཞག་ལེགས་པར་ཁོང་དུ་རྒྱུད་དགོས་ཀྱང་། དེ་དག་གཞན་དུ་བཤད་ཐིན་པ་སོགས་
 ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། འདིར་ཐོག་མར་ཆིག་གྲུབ་སྤྱང་དུ་དང་། དེ་ནས་རིང་པོར་སྦྱབ་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་
 བཅས་འགྲེལ་ཞིག་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལ། འདིར་རྫོགས་བྱེད་ཅེས་སྟོན་པའི་དོན་ནི་འོག་ཏུ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་
 གཞག་ཏུ་གསལ་བས་དེར་གཟིགས།

བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆིག་ཅན་གྱི་ཆིག་གྲུབ།

- ༡. ལས་ + རྫོགས་བྱེད།
- འོ་མ་དགྲུགས་པ་རེད།
- གྱོན་ཆས་བགྲས།
- སྐད་ཆ་འཆད་བཞིན་འདུག།

ཡི་གེ་གྲིས་ཆར།

༡་ བྱེད་པོ་ + བླད་ + རྫོགས་བྱེད།

གཡག་གིས་+བརྟུངས།

ཁོ་ས་ + བགྲས་སོང་།

ང་ས་ + བཤད།

བཟ་ཤིས་+ གྱིས་ + གྲིས་སོ། །

ལྷ་བྱ་སྟེ་འོག་མ་རྣམས་ལའང་དེ་བཞིན་ཤིས་བར་བྱའོ། །

༢་ བྱེད་པོ་ + བླད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

གཡག་གིས་ལུག་བརྟུངས།

ཁོས་གྲོན་ཆས་བགྲས།

ངས་སྐད་ཆ་བཤད་བའི་ན།

བཟ་ཤིས་གྱིས་ཡི་གེ་གྲིས།

ངས་སྟོད་མོ་མཐོང་བྱུང་།

ཁོང་གིས་ཞལ་འཇུག་བྱུང་།

གང་རེག་གིས་རུས་བའ་ལུག།

༣་ བྱ་ཡུལ་ + བླད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

བོད་དུ་ཆོང་བརྒྱབ་བའི་དང།

ཤིང་ནགས་སུ་ཤིང་གཙོང་།

འཕགས་ཡུལ་དུ་ཆོགས་འདུ་འཆོགས།

ཉི་ཉོང་དུ་འབར་ཇས་གཡུགས་སོང་།

༤་ དགོས་བ་ + བླད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

མགྲོན་པོ་ལ་མེ་བཏང་།

ཐར་བ་འཐོབ་དུ་ལམ་སློམ།

བོད་དོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་ཀྱི་འདུག།

རྒྱབ་བཟུག་ལ་འཐོབ་ཚུངས་རྒྱབ།

༤་ འབྲུང་ཁུངས་ + སྤང་ + ལས་ + རྩོགས་བྱེད།

བསྐྱུན་བཅོས་ཀྱིན་ལས་ལེགས་བཤད་བརྟན།

འབྲི་ལས་འོ་མ་འཛོ་བཞིན་འདུག།

ནམ་མཁའ་ལས་ཆར་བབ་བ་ཡིན།

ས་འོག་ལས་གཏེར་གདོན་བར་བྱའོ།

༥་ ཏུས་ + སྤང་ + ལས་ + རྩོགས་བྱེད།

ཞོགས་བར་མང་ཇ་བཏང་།

ཆུ་ཆོད་བརྩུག་ཉིས་ལ་ཞལ་ལག་དབུལ་བར་བྱའོ།

ཆོགས་འདུའི་སྐབས་སུ་བཟོ་སྦྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

སློབ་བྱའི་ཏུས་སུ་སློབ་སྦྱང་ལེགས་པོ་བྱ།

ཞེས་བ་ལྟ་བུ་ནམས་ནི་རིམ་བཞིན་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་གང་རུང་རེ་དང་ནམ་དཔེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྔ་ཆེ་
སྐབས་བཅས་དང་སྦྱར་བའི་བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་ཅན་གྱི་ཆོག་གྲུབ་ཡིན་ནོ།

བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་ཅན་གྱི་ཆོག་གྲུབ།

༡་ ལས་ + རྩོགས་བྱེད།

ཉི་མ་ཤར།

ཁྱི་ཟུག་གི་འདུག།

རྩ་འཛོགས་སོང་།

༢་ བྱ་ལུལ་ + སྤང་ + ལས་ + རྩོགས་བྱེད།

ནམ་མཁའ་རུ་སྐར་མདའ་རྒྱ་སོང་།

ཁང་སྟེང་ན་ཉི་འོད་པོག་བྱུང་།

པོ་རྩ་ལར་གཟེ་འོད་འབར།

(འདི་དག་ནི་བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་ཡིན་ཡང་། བྱ་ལུལ་ལ་ཆོས་གང་ཞིག་ཡོད་པ་གཙོ་བོར་མི་གོ་བར་བྱ་
བ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པས་གཉིས་བར་འཛོག་གོ།)

༣་ དགོས་པ་ + སྤང་ + ལས་ + རྩོགས་བྱེད།

བོད་དོན་ལ་སྐྱབ་སྦྱོར་འཐོབ་ཀྱི་འདུག །

རྒྱལ་བཀྲག་ལ་འཕྲོབ་ཅིང་ཤོར་སོང་།

བགྲོ་སྒྲེང་ལ་མཁས་པ་འཛོམས།

(འདིའི་གོང་ཐོག་རྣམས་སུ་འདུམ་བཤེ་བའི་ཕྱིར་དུ་དགོས་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་སྐད་ཡོད་པའང་
དགོངས་འདུགས་འཆོལ།)

༤. འབྲུང་ཁུངས་ + སྒད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

འོ་མ་ལས་ཞི་འབྱུང་།

མ་ལས་བྱ་སྒྲེས།

ནམ་མཁའ་ལས་ཆར་བབས།

༥. ཏེན་གནས་ + སྒད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

གནམ་ན་འཇའ་ཆེན་བཟུ།

ལམ་དུ་འབྱ་མིན་མང་།

བུད་དུ་སྒྲུབ་ཆེ།

(འདིར་བཟ་མང་ཆེ་རྣམས་བྱ་ཆོག་ཏུ་གྱུར་གྱང་། གནས་གང་ཞིག་ཏུ་ཆོས་གང་ཞིག་ཡོད་པ་གཙོ་བོར་
བརྗོད་པས་བདེན་པར་བརྗོད་པོ།)

6. ཚཱ་ + ལས་ + སྒྲ་ + རྒྱལ་བྱེད། དེ་ཅིད།

ལྷགས་གསེར་དུ་འགྱུར་བཞིན་འདུག།

བུམ་པ་མི་རྟག་པར་བྱུང།

ཐུ་གུ་ཆེན་པོར་འཆར་བུང་།

2. དུས་ + སྒང་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

དགོང་མོར་ཉི་མ་རྒྱལ།

ལྷ་རེངས་ཐ་མར་ནམ་ལངས།

ལྷ་ཆོད་དང་པོ་ལ་མི་མང་འདྲ་བྱ་རེད།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དག་ནི་རིམ་ཤེན་ལས་ཙམ་དང༌། རམ་དཔེ་གཉིས་ཤེན་པ་དེ་ཅིང་ཆོས་ལས་པམས་
པ་ཡེད་མེད་ལས་ཆིག་ལྷ་ར་པའི་ཆིག་ལྷ་ཤེ། དེ་ཡན་ནི་ལས་ཆིག་ཙན་གྱི་ཆིག་ལྷ་པ་ཡེད་པ་ལོ་རྒྱུ་གྲུ་

ཚུལ་ཤུགས་གོ།

ལས་ཆེན་མེད་པའི་ཆེན་གྲུབ།

༡་ རྟེན་གནས་ + སྤང་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ཤིང་ཅེན་བྱ་ལུག།

ཁང་སྟང་དུ་རྒྱལ་མཆོན་ཡོད།

ཕྱོགས་བརྩུར་ལྷགས་རི་མཆིས།

གདན་སར་སྟོབ་གཉེར་བཟང་པོ་ཡོད།

༢་ བྱང་གཞི་ + སྤང་ + བྱང་ཆོས་ + རྫོགས་བྱེད།

ལྷ་མ་ནི་རྒྱན་སྟན་པོ་རེད།

པོད་སྟོངས་དེ་འཛམ་གླིང་ཡང་སྟེང་ཡིན།

སྟོག་ནི་ལྷས་ལྷགས་ཆེན་པོ་ཡིན།

ཁོང་ནི་སྟན་གྲགས་ཆེན་པོ་རེད།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དག་ནི་རིམ་བཞིན་བདུན་པ་རྟེན་གནས་དང་། བྱང་གཞི་བྱང་ཆོས་སྐྱར་བའི་ལས་ཆེན་མེད་པའི་
ཆེན་གྲུབ་ཀྱི་སྟེབ་སྟོར་སྒྲིག་ཚུལ་ཏེ། འདི་ནམས་ཀྱིས་མཆོན་ནས་རང་གི་ནམ་པར་དཔྱོད་པའི་སྟོ་གོས་ཀྱི་སྟོ་
མོ་ནམ་མཁའི་མཐོངས་ལྟར་ཡངས་ཤིང་མཐའ་གྲས་པར་རྒྱས་པ་ལ་འབད་པར་འཆལ།

གཞན་ཡང་། ཆེན་གྲུབ་དཀའ་སྤྲ་ཅི་རིགས་སྟེབ་ཚུལ་ནི་རེ་ལྟ་མིག་ ༡ ནས་ ༩ པའི་བར་ཟུར་དུ་
གསལ་བ་སོགས་ལས་ཤེས་པར་བྱས་ཏེ། བྱང་པར་ཞིབ་ཅིང་སྤང་བ་དེ་སྟེང་ཡོད་པ་ནམས་རྟོགས་པ་ལ་འབད་
པར་བྱའོ།

ཡང་གསར་བུ་ནམས་ལ་པན་སྤང་དུ་ཅུང་ཟད་བཤད་ན། ཟུང་དུ་ནས་རིང་པོ་དང་། དེ་ནས་རིང་དུ་
གཏོང་བའི་སྟོ་ནས་ཆེན་གྲུབ་ཀྱི་སྟེབ་སྟོར་བསྒྲིག་དགོས་པ་གསལ་གསལ་ལྟར།

དཔེར་བཤད་སྟེ་ཆོན་དང་པོ།

༡་ ཁོང་གིས་དེབ་སྟོན།

༢་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་དེབ་སྟོན།

༣་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་ལངས་ནས་དེབ་སྒྲོག།

༤་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་རྫོང་སྤེང་དུ་ལངས་ནས་དེབ་སྒྲོག།

༥་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་རྫོང་སྤེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་སྒྱུང་གི་དེབ་སྒྲོག།

༦་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་རྫོང་སྤེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་བག་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྒྱུང་
དེབ་སྟུན་པོ་ཞིག་སྒྲོག།

༧་ ཁོང་གིས་བྱི་ལོགས་སུ་རྫོང་སྤེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་བག་ཤིས་ཀྱིས་བྱི་ལོ་ ༣༠༠༠
ལོར་བོད་དུ་བརྩམས་པའི་སྒྱུང་དེབ་སྟུན་པོ་ཞིག་སྒྲོག། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

དཔེར་བཞིན་སྤྲེ་ཆེན་གཉིས་པ།

༡་ ང་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༢་ ང་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༣་ ང་སང་ཉིན་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༤་ ང་སང་ཉིན་ཆུ་ཆོད་དགུ་པར་རྒྱངས་འཁོར་དུ་བསྐྱད་ནས་བོད་ ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༥་ ང་སང་ཉིན་ཆུ་ཆོད་དགུ་པར་རྒྱངས་འཁོར་དང་མེ་འཁོར་བརྒྱད་ནས་བལ་ཡུལ་དང་དེ་ནས་བོད་
ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལས།

ཡང་ན།

དཔེར་བཞིན་སྤྲེ་ཆེན་གསུམ་པ།

༡་ དགོན་པ་ལ་སྐྱོར་བ་བརྒྱབ།

༢་ དགོན་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་སྐྱོར་བ་བརྒྱབ།

༣་ དགོན་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཉིན་རེར་སྐྱོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

༤་ མེ་ར་དགོན་པ་ལ་ཉིན་རེའི་སྤྱ་དགོང་གཉིས་ལ་སྐྱོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

༥་ བྱི་ལོ་ ༡༧༡༩ ལོར་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤུག་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གིས་བྱག་བཏབ་པའི་མེ་ར་དགོན་
པ་ལ་ཉིན་རེའི་སྤྱ་དགོང་གཉིས་ལ་སྐྱོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། གཞན་ཡང་དེ་དག་ལས་མིང་ངམ་ཆོག །དུས་གསུམ་སྐུལ་ཆོག་དང་བཅས་པ་སྤྱ་
བྱི་བར་གསུམ་དུ་སྒྲོར་ཚུལ་མ་འདྲུགས་པར་ཤེས་པར་བྱ་རྒྱུ་གཤམ་ཆེ་ཞིང་། དཔེ་མཆོན་ཞིག་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ངའོ་སྤྱི་ལོ་༡༩༧༩ ལོར་བཞེངས་པའི་.....སྐོར་བ་རེ་བརྒྱ་བ།

༢་ཁོང་ཆོས་ཀྱི་ལོ་.....སྐོར་བ་རེ་བརྒྱ་གི་ཡོད་རེད།

༣་ཁྱེད་རང་གིས་ཀྱི་ལོ་.....སྐོར་བ་རེ་བརྒྱ་བ། ལྷ་བྱ་དང་། དེ་བཞིན།

དཔེར་བརྗོད་ལྟེ་ཆུང་བཞི་པ།

༡་ ལྲ་མ་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་གནང་།

༢་ ལྲ་མ་རིན་པོ་ཆེས་མི་རིགས་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཀའ་གནང་།

༣་ ལྲ་མ་རིན་པོ་ཆེས་མི་རིགས་འཆམ་མཐུན་དགོས་སྐོར་བཀའ་གནང་།

༤་འཇམ་གླིང་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན་ལྲ་མ་རིན་པོ་ཆེས་མི་རིགས་འཆམ་མཐུན་དགོས་སྐོར་

དམིགས་བསལ་གྱིས་བཀའ་གནང་། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་དང་།

དཔེར་བརྗོད་ལྟེ་ཆུང་ལྔ་པ།

༡་བོད་ལ་འཆར་གཞི་ཡོད།

༢་བོད་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་འཆར་གཞི་ཡོད།

༣་བོད་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་འཆར་གཞི་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད།

༤་བོད་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་མ་འོངས་པའི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་སྟོགས་གྱི་འཆར་གཞི་

དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད།

༥་བོད་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་མ་འོངས་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་སྲིད་རྒྱས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་སྟོགས་གྱི་

འཆར་གཞི་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད། ཅེས་པ་ལྷ་བྱ་དང་། གཞན་ཡང་།

དཔེར་བརྗོད་ལྟེ་ཆུང་དྲུག་པ།

༡་ང་བོད་པ་ཡིན།

༢་ང་བོད་དུ་སྐྱེས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༣་ང་བོད་ནས་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་འོངས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༤་ང་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་ ༡༩༥༥ ལོར་སྐྱེས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༥་ང་བོད་ལ་དུང་ཞེན་ཆེ་བའི་བོད་པ་ཡིན།

༦་ང་ནི་བཟུས་ཀྱང་མི་འདག་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༧་ང་ནི་བོད་སྐད་ལ་དགའ་བའི་བོད་པ་ཡིན།

གསུམ་པ་ཆེ་ག་ལྟ་བུ་གྱི་དབྱེ་བ།

སྤྱིར་ཆོག་བྱུབ་ཀྱི་ཙུ་པའི་དབྱེ་བ་གཉིས་ཏེ། བྱ་ཆོག་ཅན་དང་། བྱ་ཆོག་མེད་པའི་ཆོག་བྱུབ་གཉིས་སོ། །
 དང་པོ་ལའང་བྱེད་འབྲེལ་དང་བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་ཅན་གཉིས། དེ་འེ་ལའང་རང་དབང་ཅན་དང་གཞན་
 དབང་ཅན་གཉིས་ཟེ། བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་རང་དབང་ཅན་གཉིས་ཀ་ལའང་དུས་གསུམ་སྐུལ་ཆོག་ཅན་
 བཞི་འེལ། ཡང་ན་ནམ་དབྱེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྟ་བུན་པ་སོགས་དང་ལྟན་པའི་ཆོག་བྱུབ་ཅི་རིགས་ཡོད་
 བ་དག་དབྱེ་པའི་དཔེ་རིས་ལ་གསལ་བ་ལས་ཤེས་པར་བྱཏོ། །

དེའང་ནམ་དཔེ་དང་པོ་བྲལ་བ་འགྲུག་པ་གསུམ་དང་། བྲང་པལ་མོ་ཆེ་ནི་ཆོག་ཙམ་གྱིས་དཔེར་
བརྗོད་རྟོགས་པ་རེ་རྩོན་ཁུས་པས། ཆོག་བྲལ་གྱི་དཔེ་བར་མ་བཟངས་ཤིང་། རྒྱན་ལྷུང་ལྷག་བཅས་ནི་རྩ་སྤྱི་
རྩ་བཅས་དཔེར་བརྗོད་སྐབས་ཆོག་བྲལ་ཆ་ཆང་བ་རེ་འཁྱི་དགོས་པའང་ཡོད་མོད། དེ་དག་གཙོ་ཆེར་བྲང་
ཡིན་ཞིང་། འདིར་བཀོད་པ་དག་ཡིགས་པར་ཤེས་ན། བདེ་ལྷག་ཏུ་རྟོགས་ཁུས་པ་དང་། དཔེ་བ་མང་ཆེན་
མཁོ་མོངས་པར་དོགས་ཏེ་རེ་ཞིག་བཞག་གོ།

དེའང་ཅུང་ཟད་བཤད་ན་ཆོག་གྲུབ་ནི་བྱ་ཆོག་མེད་པའི་བྱང་གཞི་བྱང་ཆོས་སྐུར་བའི་རྫོགས་བྱེད་
 ཆོག་གི་མཐའ་ཅན་ནམ། བྱ་ཆོག་ལྡན་པའི་རྫོགས་བྱེད་ཆོག་གི་མཐའ་ཅན་གྱི་ངག་སོགས་ཏེ། དང་པོ་བྱང་
 པར་གྱི་གཞི་ཆོས་སྐུར་བའི་ཆོག་གྲུབ་གྱི་དཔེ་ནི། མི་ནི་བདེ་འབྲོ་བ་ཡིན། རོ་མོ་སྤང་མ་ནི་ཤིན་ཏུ་མཚོན།
 ལྟ་བུ་དང་། གཉིས་པ་བྱ་ཆོག་ཅན་གྱི་ནང་གསེས་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་ལྡན་པའི་ཆོག་གྲུབ་ནི་དཔེར་ན། བཟ་
 ཤིས་གྱིས་ཤིང་གཙོད། ཤིང་ནགས་སུ་ཤིང་བཅད་དོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། བྱི་མ་འདི་ལ་བྱེད་པ་པོ་དངོས་སུ་
 མེད་ཀྱང་བཅད་པའི་སྤྱིས་བྱེད་པོ་ཤུགས་ལ་བསྟན་ཅིང་། རྫོགས་ཆོག་སོགས་གང་རུང་དང་ལྡན་པས་ན།
 ཆོག་གྲུབ་ཡིན་པ་སོགས་གནད་གྱི་དོན་པོ་རྣམས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

དེས་པ་འཛོད་ཕྱིར་དུ་འདིར་དབྱེ་སྒོ་གཞན་ལག་འཁྱིལ་གྱི་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ།

- ༡་ ཁྱད་གཞི་དངོས་སུ་ཡོད་པ། དེ་བའདི་ལྗང་ཁྱ་རེད་འདུག། བོད་དུ་གངས་རི་མང་པོ་ཡོད། སངས་རྒྱལ་གྱི་མཚན་དཔེ་ནི་འཛིག་རྟེན་ན་འགྲན་རྒྱ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ལོ། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༢་ ཁྱད་གཞི་དངོས་སུ་མེད་པ། ལྗང་ཁྱ་རེད་འདུག། གངས་རི་མང་པོ་ཡོད། འཛིག་རྟེན་ན་འགྲན་རྒྱ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ལོ། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
- ༣་ རྟེན་གནས་ཀྱི་ཆོག་གྲུབ། མས་མཁར་ཉི་མོ་ཡོད། གཡས་སུ་འདུ་ཁང་འདུག། རྟོར་གདན་ས་ཆགས། ལྟ་བུ་ལྟེ་འདི་ཡན་བྱ་ཆོག་མེད་པའི་ཆོག་གྲུབ་པོ། །
- ༤་ བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་དང་ལྡན་པ། འཁོར་ལོ་བསྐྱོར་ནས་ཡུན་རིང་སོང་། མ་ཉི་བགྲང་ཆེས་ནས་སེན་མོ་ཡོངས་སུ་ཟད་དོ། ། རེ་བས་ལོ་ཕྱི་ལ་ལོ་ལྟ་བུ་བསྐྱུགས་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།
- ༥་ བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་དང་ལྡན་པ། མ་ཉི་བགྲང་ཆེས་ནས་སེན་མོ་ཡོངས་སུ་ཟད་དོ། ། ཁྱག་འདིར་རྩ་འབྲེལ་འདུག། འཁོར་ལོ་འདི་འཁོར་བཞིན་པ་རེད། མཚན་ཐུབ་ཀྱི་མར་མེ་དེ་མདང་དགོང་མཚན་གང་ལ་འབར་སོང་། ལྟ་བུ།
- ༦་ བྱེད་པ་པོ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ། བཟ་གིས་ཀྱིས་བཤད་དོ། ། ལུག་གིས་ལུགས་ཆེན་པོས་བརྒྱུད་སྤྱང་། (འདི་ལ་དབྱིན་ཡིག་གི་བརྗོད་པ་དུ་ Active Voice ཟེད།)
- ༧་ བྱ་བ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ། འཛམ་གླིང་གི་ཨོ་མིམ་མིག་ཅེད་འགྲན་ཆེན་མོའི་སྐབས་སུ་རྟ་ཅེད་སྤྲུམ་དག་བརྟེས་སོང་། དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་མཇུག་ཏུ་རྩལ་ཤུན་མཚོན་ཆ་གཉིས་གཡུགས་ཏེ་མོང་ཁྱིར་ཆེན་པོ་གཉིས་རྩ་བརྒྱག་ཏུ་བཏང་ངོ་། ། ཆོགས་འདུ་འདིར་མང་མོས་འོས་བསྐྱེད་བྱེད་ཐོགས་སྐྱོར་བཞི་ཁྱེད་ལྟ་བུ་པོར་གནང་སོང་། ལྟ་བུ། (འདི་ལ་དབྱིན་ཡིག་གི་བརྗོད་པ་དུ་ Passive Voice ཟེད།)
- ༨་ བྱ་ཡུལ་དངོས་སུ་བརྗོད་པ། ཞིང་འབྲོག་བར་ལ་ད་རེས་ཀྱི་རྩོད་སྤྱང་འབྱུང་གཞི་ནི་རྩ་རའི་དོན་ཡིན། རྩ་བོད་གཉིས་ལ་མི་མཐུན་པའི་རྩོད་གཞི་གཙོ་བོ་ཡོང་ས་ནི་ག་གེ་མོ་དང་ཆེ་གེ་མོའི་གནད་དོན་དེ་ཡིན། ལྟ་བུ།
- ༩་ བྱ་ཡུལ་ལུགས་ལ་བརྗོད་པ། (ཞིང་འབྲོག་བར་ལ་) ད་རེས་ཀྱི་རྩོད་སྤྱང་འབྱུང་གཞི་ནི་རྩ་རའི་དོན་ཡིན། (སྒོ་བཟང་ལ་) བཟ་གིས་ཀྱིས་སྐད་ཆ་བཤད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།
- ༡༠་ དགོས་པ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ། ཐར་པ་འཛོལ་ཏུ་ལམ་སྐོམ། མི་ཁ་ལས་ཞིབ་དཔྱད་དུ་སོང་། ལྟགས་སྤྱོད་ལ་བྱ་སྤྱིག་བྱེད། ལྟ་བུ།

- ༡༡་ འབྲུང་ཁུངས་གཅོ་བོར་བརྗོད་པ། བོད་ནས་ཁ་འབབ་ཀྱི་རྒྱ་བོ་ནས་བཞི་འབབ། འཕགས་ལུལ་ནས་ཆོས་
དབ། རྒྱ་ནག་ནས་བོད་ལ་ར་འབྲུང་བའི་ལུགས་སྒོལ་དབ། ལྷ་བ།
- ༡༢་ ཆོས་ལས་ཀྱི་ཆོག་གྲུབ། གནའ་སྤྱི་མོར་མདའ་ཅེད་ཅེས། ཉེ་བའི་མོར་བས་དག་ཏུ་རྒྱ་བའི་ཁང་བཟང་དུ་
བསྐྱོད། ལོ་བཅུ་ལ་སྒོལ་བྲ་འགྲིམས། ལྷ་བ།
- ༡༣་ དེ་ཉིད་ཀྱི་ཆོག་གྲུབ། ཞིང་ལས་མཉམ་ལས་སུ་གྱུར། སྤྱིན་ནག་རབ་ཏུ་འཁྲིགས། དེར་གི་འཕྲིག་རྟེན་ནི་
འཇམ་དུ་གྱུར། ལྷ་བ།
- ༡༤་ གྲོས་འདེབས་སྐུལ་ཆོག་ཙན། དང་ཆོ་འགྲོ། དང་ཆོས་ཟམ་ཟའོ། དང་ཆོས་གྲོས་སྤྱར་བཟོ། དང་ཆོ་ཉལ།
དང་ཆོས་ཟའོ། དང་ཆོས་འདོན་བར་བྱའོ། ཞེས་སོགས་ད་ལྟ་བའི་ཆོག་རྣམས་སྐུལ་ཆོག་ཏུ་སྦྱོང་ཆོ། རྟག་
ཏུ་དང་ཆོ་ཞེས་བའི་གང་ཟག་དང་བོད་ཉིས་ཆོག་དང་མང་ཆོག་ཁོ་ན་ལ་འཇུག་བའི་སྐུལ་ཆོག་གྲོས་
འདེབས་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་སྦྱོང་བ་ཞིག་སྟེ། དང་ཆོ་ཞེས་བའི་བྱེད་བ་བོ་དངོས་ལྷགས་ཅེ་རིགས་སུ་བསྟན་བ་
ཡོད་དོ། །
- ༡༥་ གཉིས་བའི་སྐུལ་ཆོག་ཙན། རྒྱགས་ཤིག །སོར་ཞིག །སོད་ཅིག །ཁྱེད་རང་གིས་བྲང་བོ་གཏོངས་ཤིག
། རྒྱལ་བོད་བཀའ་ལས་མ་འདས་བ་གིས། བར་རྒྱགས། ཟས་ཟོ། ཞལ་ལག་མཆོད། འཕས་སྐྱག་བཞེས།
ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐུལ་ཆོག་རྣམས་ནི་ཁྱོད་དང་ཁྱོད་ཆོ་ཞེས་བ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གཉིས་བ་ལ་སྦྱོང་བའི་
ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་སྐུལ་ཆོག་ཡིན་ཏེ། ལྷགས་པལ་མོ་ཆེར་བྱེད་བ་བོ་དངོས་སུ་མི་སྟོན་ནོ། །
- ༡༦་ དགག་སྤྱི་སྐུལ་ཆོག་ཙན། སྦྱོང་བ་ངན་བ་མ་བྱེད། རྒྱན་དུ་སེམས་ངན་མ་འཆང། མ་འགྲོ། མ་བྱེད། མ་
ཟ། མ་འདོན། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། དགག་སྤྱི་སྐུལ་ཆོག་རྣམས་ནི་སྐུལ་ཆོག་དངོས་དང་སྦྱོང་རྒྱལ་འཇ་
ཞིང། ཡིག་རྟེང་འགར་མ་འདས་བའམ་འདས་ཆོག་ལ་མ་ཡིག་སྤྱར་ཏེ་དགག་སྤྱི་སྐུལ་ཆོག་ཏུ་སྦྱང་
བའང་མཐོང་རྒྱ་འདུག་མོད། འོན་ཀྱང་དགག་སྤྱི་སྐུལ་ཆོག་ལ་ད་ལྟ་བའི་སྦྱོན་དུ་མ་ཡིག་སྤྱད་དགོས་
པར་མཁས་དབང་འགས་གསུངས་བ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཤིང་། དེ་ལྟར་གཅིག་གྱུར་ཏུ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །
- ༡༧་ གསུམ་བའི་སྐུལ་ཆོག་ཙན། ལྷ་བུ་ལ་ཡི་གེ་འབྲི་བུ་རྒྱག །ཁོ་ལ་ཁ་ལག་ཟར་རྒྱག །གདོང་གར་ལ་སྟོན་དུ་
རྒྱག །ཅེས་བ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གཉིས་བ་དང་གསུམ་བ་ལ་དངོས་ལྷགས་སུ་མངགས་བྱ་བྱེད་བའི་སྐུལ་
ཆོག་ཡིན་ཞིང་། འདིར་གང་ཟག་དང་བོ་གཉིས་བ་ཞེས་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི་འོག་ཏུ་གསལ་བས་དེར་
གཞིགས།
- ༡༨་ བརྟོག་ཐོགས་ཀྱི་སྐུལ་ཆོག་ཙན། ཁོང་ཁོ་ཟོ། ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྤྱིར་བཏང་ལས་ཆོག་གཞན་དབང་ཙན་

ནམས་ལ་སྐྱལ་ཆོག་མེད་ཀྱང་། སྤྱ་ཚུང་ཚུང་ལྟ་བུ་ལ་བསྒྲིག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྦྱོང་བའི་སྐྱལ་ཆོག་
སྟེ། འདི་རིགས་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་སྤང་རོ། །

༡༩་ བསྐྱབ་བྱའི་སྐྱལ་ཆོག་ཅན། བཟང་པོའི་ཡོན་ཏན་ལ་བསྐྱབ་པར་བྱའོ། །རིག་པའི་གནས་ལ་སྤྱང་བར་
བྱའོ། །རྟོག་པའི་ཕྱོགས་པོ་དང་འགྲོག་པར་མི་བྱའོ། །ཞེས་བ་ལྟ་བུ་བསྐྱབ་བྱ་དང་འབྲེལ་ཏེ་སྐྱལ་བའི་
ཆོག་ཡིན་ཞིང་། འདི་རིགས་ལ་མ་ཐོངས་པ་ཁོ་ན་སྤྱད་དགོས་སོ། །

༢༠་ སྐྱལ་ཆོག་དུ་མ་ཅན། པར་རྒྱལ་སྟོན་ཤིག །རྒྱུ་ལ་འཁོར་ཐོངས་པོ་བ་ཅིག །ཅེས་བ་ལྟ་བུ་ལ་སྐྱལ་བ་
པོ་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། དེ་བཞིན་བསྟན་འཛིན་གྱིས་སྟོ་བཟང་ལ་པར་རྒྱལ་སྟེར་བ་ངས་བྲིས་སོ། ། ཞེས་
བ་ལྟ་བུ་ལ་མཆོན་ན། བྱེད་པ་པོ་དུ་མ་ཡོད་པ་ལས། འགྲོ་བ་པོ་སྟོ་བཟང་ཡིན་པས་བྱེད་པ་པོ་དང་པོ་དང་
། ཟེར་མཁན་བསྟན་འཛིན་ཡིན་པས་བྱེད་པ་པོ་གཉིས་པ་དང་། འབྲི་མཁན་འཛིན་པས་བྱེད་པ་པོ་
གསུམ་པ་ཞེས་མིང་དུ་སྦྱར་ཏེ། དེ་ལྟར་རི་ཅམ་བསྟན་ཡང་བྱེད་པ་པོ་བཞི་བ་ལྟ་བུ་སོགས་མང་དུ་བསྟན་
ཆོག་ལ། འབྲི་སྟོག་མི་འབྲུག་པར་བྱའོ། །

ཆོག་གྲུབ་བྱུང་ཞིང་སྤྱ་བའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱོད་སྦྱོར་སྟེན་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བཞིན་རེ་ལུ་མིག །

རེ་ལུ་མིག་ ༡། བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་ཅན་གྱི་ཆོག་གྲུབ།

ཨང་།	བྱེད་པོ།	ལས།	རྟོགས་བྱེད།	
			བྱ་བ།	གཞན།
༡	(མནའ་མས་)	འོ་མ་	དགྲུགས།	སོང་།
༢	(པོ་གསར་ཆོས་)	ཞབས་གོ་	འཁྲབ་	(པ་རེད།)
༣	(རྫོན་པས་)	རི་དྲགས་	བརྟན་	འདུག །
༤	གཡག་གིས་	(ལུག་)	བརྟུངས།	(སོ། ༡)
༥	ཁོས་	(གྲོན་ཆས་)	བརྟུས།	(པ་འབྲ།)

གོང་གི་རེ་ལུ་མིག་ཏུ་བཞོད་པའི་དཔེར་བཞིན་ལས་གྲུག་ཏུགས་སུ་བརྟུག་པ་ནམས་ནི་མེད་ཀྱང་རུང་བ་སྟེ།

གོང་ལོག་ཀླན་ཏུ་དེ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱལོ།

རེ་ལུ་མིག་ ༥། བྱེད་ཐ་མི་དད་པའི་ཆོག་གྲུབ།

ཨང་།	བྱེད་པ་པོ་འཇམ་ བྱེད་པ།	རྫོགས་བྱེད།	
		བྱ་བ།	གཞན།
༡	ཉི་མ་	ཤར།	(སོང་།)
༢	ཁྲི་	ཟླག །	(གི་འདུག །)
༣	འཁྱོང་	དུར།	(བྱུང་།)
༤	གཡག་	འཕག །	(བཞེན་པ་རེད།)
༥	སྤྲིན་	འཁྲིགས།	(སོང་།)
༦	མེ་ལྷེ་	མཆེད།	(ས་རེད།)
༧	བྱ་	འཕྱར།	(རོ།)

རེ་ལུ་མིག་ ༦། བྱེད་ཐ་མི་དད་པའི་ཆོག་གྲུབ་རིགས་གཉིས་པ།

ཨང་།	གཞན།	ལས།	རྫོགས་བྱེད།	
			བྱ་བ།	གཞན།
༡	(ཤར་ཕྱོགས་སུ་)	བྱང་	འགྲེལ།	(ས་རེད།)
༢	(ཁ་སང་)	ཉིན་མཆན་	འཁྱོངས།	(སོང་།)
༣	(རའི་)	དཀར་ཡོལ་	ཆག །	(གོ།)
༤	(ཟམ་པའི་)	ཐག་པ་	ཆད།	(ས་འདྲ།)

༦	གཞུང་དོན་	དུ་	གསལ་བསྐྱགས་	གནང་	འདུག །
༧	མཁས་པ་	ལས་	ལེགས་བཤད་	མྱང་།	
༨	མཛོ་མོ་	ལས་	འོ་མ་	འཛོ་བཞིན་	ཡོད།
༩	ལྷ་མཆོད་ཉིན་	ལ་	ལྷ་	གསོལ།	
༡༠	སྤྱོད་	རུ་	བྱག་	འཆལ།	
༡༡	(ཁྱོད་)			རྒྱགས་	ཤིག །
༡༢	(ཁྱོད་)	(ཀྱིས་)		ཤོད་	ཅིག །

འདིར་བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་རང་དབང་ཅན་གྱི་དབྱེ་བ་བྱག་སྟེ། རྣམ་དབྱེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྷ་ཆེ་སྐྱབས་སྐུལ་ཆོག་བཅས་ཀྱི་དཔེར་བརྗོད་གཉིས་རེ་བཞོད་ཡོད།

༢ བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་གཞན་དབང་ཅན་གྱི་ཆོག་སྟུགས།

ཨང་	བྱེད་པ་པོ་འཕམ་བྱེད་པ།		ལས།	བྱ་བ།	རྫོགས་བྱེད།
		སྟངས།			
༡	ང་	ཡིས་	ལས་ཀ་	བརྗོད་	དོ། །
༢	ཁོང་	གིས་	སྟོན་པོ་	བཞུ་བ་	རེད།
༣	ཁྱོད་	ཀྱིས་	ལྷ་	ཐོས།	
༤	ཉེ་ཙམ་	ཡིས་	ལྷ་	ཤེས་(ཀྱི་)	རེད།
༥	ཆོད་མ་	ཡིས་	ཡུལ་	རྫོགས།	
༦	ལྷ་	ཡིས་	ཁྱི་	ཆོད་	སོང་།
༧	ང་	ལ་	མི་ལམ་	མིས་	བྱུང་།

འདི་རིགས་ནི། བྱ་བ་དེ་བྱེད་མི་བྱེད་བྱེད་པ་པོ་ལ་རང་དབང་མེད་པས། བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་གཞན་དབང་ཅན་ལ་སྐུལ་ཆོག་མི་འཛོམ་ཅིང་། འོག་གི་བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་གཞན་དབང་ཅན་ཡང་དེ་བཞིན་

དུ་ཤེས་པར་བྱལོ།

༣ བྱེད་མེད་ལས་ཆེན་རང་དབང་ཅན་གྱི་ཆོག་གྲུབ།

ཨང་	བྱེད་པ།	བྱ་ཡུལ།	བྱ་བ།	རྫོགས་བྱེད།
༡	སྟོན་པ་དེ་	ཆུ་རྫོང་ནགས་སུ་	སྐྱེབས་པ་	རེད།
༢	བྱམས་པ་	(ཁི་སྟེང་ན་)	ཉལ་གྱིན་	འདུག །
༣	པག་ཕྱག་	ཆུ་ནང་དུ་	མཆོངས་	འདུག །
༤	བསྟན་པ་རྒྱ་པོ་	རྒྱ་གསུ་སྟོང་ལ་	ཞུགས་	སོང་།
༥	ཁོང་	ལམ་གོང་མར་	བསྟོད་པ་	རེད།
༦	(ཁྱོད་)	()	སོང་	ཞིག །

དང་པོ་གསུམ་ནི་རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ་དང་། བཞི་པ་ནི་རྣམ་དབྱེ་བཞི་པ་དང་། ལྔ་པ་དེ་ཉིད་དང་། བ་མ་སྐྱེལ་ཆེན་བཅས་བྱེད་མེད་ལས་ཆེན་རང་དབང་ཅན་འདི་ལ་དབྱེ་བ་བཞི་ཡོད་དོ།

༤ བྱེད་མེད་ལས་ཆེན་གཞན་དབང་ཅན་གྱི་ཆོག་གྲུབ།

ཨང་།	བྱེད་པོ།	མིང་གཞན།	བྱ་བ།	རྫོགས་བྱེད།
༡	བཟ་ཤེས་	གཡུལ་ལས་	རྒྱལ་བ་	རེད།
༢	ཁོ་ལ་	ཁྲིམས་ཐག་	ཆོད་	སོང་།
༣	སྟེ་	ཐག་ཕྱག་ནས་	ཐག་(གིན)	འདུག །
༤	དཀར་ཡོལ་	(ཁང་པ་འེ་ནང་དུ་)	ཆག་	སོང་།
༥	ཞི་མི་དེ་	ཁང་སྟེང་ནས་	སྐྱུང་	དོ། །

༤	སྤྱ་གྲ་དམར་འབྲར་འདི་		དུ་བཞིན་	འདུག།
---	----------------------	--	----------	-------

༥ དུས་གསུམ་དང་སྐར་བའི་རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་རེ་ལུ་མིག།

	དུས།	དུས་སོ་སོར་སྤྱོད་པའི་ལས་ཆེག་དང་རྫོགས་བྱེད།
༡	འདས་པ།	(འདས་ཆེག་) + བ་རེད། སོང་། བྱུང་། བ་ཡིན། སྤོང་།
༢	མ་འོངས་པ།	(མ་འོངས་པ་) + གི་རེད། གི་ཡིན། དགོས། ཡོང་།
༣	ད་ལྟ་བ།	(ད་ལྟ་བ་) + གི་ཡོད་རེད། གི་འདུག གི་ཡོད། གི་རེད།
༤	སྤྱིར་བཏང་།	(ད་ལྟ་བ་) + གི་ཡོད་རེད། བྱེད་སྤྱེད་པའི་ད་ལྟ་བ། (ད་ལྟ་བ་) + གི་རེད། (ད་ལྟ་བ་) + ལེ་རེད།

གོང་གི་དེ་དག་གང་ཟག་གསུམ་སོ་སོར་སྐར་བའི་དཔེར་བཞིན།

- ༡ འདས་པ། ཁོང་གིས་བསྟན་བ་རེད། ཁོང་གིས་མཐོང་བ་རེད། མོས་བསྟན་སོང་། བཟ་གིས་ཀྱིས་མཐོང་སོང་། ཁོང་གིས་ང་ལ་བསྟན་བྱུང་། ངས་མཐོང་བྱུང་། ངས་བསྟན་བ་ཡིན། ངས་བཟས་བ་ཡིན། ངས་བསྟན་སྤོང་། ངས་མཐོང་སྤོང་།
- ༢ མ་འོངས། ཁོང་གིས་བསྟན་གྱི་རེད། ཁྱེད་རང་གིས་མཐོང་གི་རེད། ངས་བསྟན་གྱི་ཡིན། ངས་བཟ་གི་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་བསྟན་དགོས། ཁྱེད་རང་གིས་བཟ་དགོས། ངས་བསྟན་ཡོང་། ངས་བཟ་ཡོང་།
- ༣ ད་ལྟ་བ། ཁོང་གིས་སྟོན་གྱི་ཡོད་རེད། ཁོང་གིས་ལྟ་གྱི་ཡོད་རེད། བཟ་གིས་ཀྱིས་སྟོན་གྱི་འདུག། བཟ་གིས་ཀྱིས་ལྟ་གྱི་འདུག། ངས་སྟོན་གྱི་ཡོད། ངས་ལྟ་གྱི་ཡོད། ཁོང་གིས་སྟོན་གྱི་རེད། ཁོང་གིས་ལྟ་གྱི་རེད།
- ༤ སྤྱིར་བཏང་། ཁོང་གིས་གསུང་གི་ཡོད་རེད། དེ་ལྟར་བདག་གི་སྒྲ་མ་གསུང་ངོ་། ཁོད་ལ་གངས་གཏོང་གི་རེད། དབྱར་ཁར་ཆར་བ་འབབ་གྱི་རེད། དབྱར་ཁར་ཁ་བ་འབབ་ལེ་རེད། ལྷ་བྱུངོ།

༥ རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པའི་རེ་ལུ་མིག།

	གཏན་འབེབས།	དེ་བ་རྒྱང་བ།	མིང་ཚབ་ཅན།	དགག་སྐྱ་ཅན།	དེ་བ་དགག་སྐྱ་ ཅན།
༡	ཡིན།	ཡིན་ནམ། ཞེ་ཡིན། ཡིན་བས།	ཡིན། ཡིན་པ།	མིན། མ་ཡིན།	མིན་ནམ། མིན་ བས།
༢	རེད།	རེད་དམ། ཞེ་རེད། རེད་བས།	རེད།	མ་རེད།	མ་རེད་བས།
༣	རེད་འདུག། རེད་ བཞག། རེད་ འགྱི།	རེད་འདུག་གམ། རེད་འདུག་གས། རེད་ཞེ་འགྱི།	རེད་འདུག། རེད་འགྱི།	རེད་མི་འདུག། རེད་མི་འགྱི།	རེད་མི་འདུག་ གམ། རེད་མི་ འདུག་གས།
༤	ཡོད།	ཡོད་དམ། ཞེ་ཡོད། ཡོད་བས།	ཡོད།	མེད། མ་ཡོད།	མེད་དམ། མེད་ བས།
༥	འདུག། འགྱི།	འདུག་གམ། འདུག་ གས། ཞེ་འགྱི།	འདུག།	མི་འདུག། མི་འགྱི།	མི་འདུག་གམ། མི་འདུག་གས།
༦	ཡོད་རེད།	ཡོད་རེད་དམ། ཡོད་ རེད་བས།	ཡོད་རེད།	ཡོད་མ་རེད།	ཡོད་མ་རེད་ དམ། ཡོད་མ་ རེད་བས།
༧	གདའ།	གདའ་འམ། ཞེ་ འགྱི།	གདའ། འགྱི།	མི་གདའ། མི་ འགྱི།	མི་གདའ་འམ།
༨	ཡོད་འདུག།	ཡོད་འདུག་གམ། ཡོད་འདུག་གས།	ཡོད་འདུག།	ཡོད་མི་འདུག།	ཡོད་མི་འདུག་ གམ། ཡོད་མི་འདུག་ གས།

༥	ཡིན་འདུག །	ཡིན་འདུག་གས། ཡིན་འདུག་གས། རེད་ཨི་ལགྱི །	ཡིན་འདུག། རེད་ཨི།	མིན་འདུག ། མ་ཡིན་འདུག །	མིན་པར་འདུག་ གས། ། ། ། ། ། རེད་མི་ཨི། བས།
---	------------	---	----------------------	----------------------------	--

གསལ་བཤད་ཞུ་རྒྱུ་ལ། བས། གས། རེད་བཞག་ཅེས་པ་ནི་དབྱུས་ཀྱི་ཁ་སྐད་དང་། རེད་ཨི། མི་ཨི་ཞེས་པ་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཁ་སྐད་ཡིན།

དེའང་འདྲིར་བཞེས་པའི་ཆོག་གསར་ནམས་ཅུང་ཟད་འབྲེལ་ན།

- ༡ **གཏན་འཁེབས་(Affirmative)ཀྱི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་ཅེས་པ་ནི།** བཟླ་བ་གང་ཞིག་ཟློན་པ་པོས་གདེང་དང་བཅས་ཏེ་གཏན་ལ་འཁེབས་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཟླ་བ་པོ་ཆོག་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། ཁོང་ནི་མཁས་པ་རེད། ལྟ་བུ་མཁས་པ་ཡིན་པར་རང་གིས་ཤེས་ནས་བཟླ་བ་པོ་ལྟ་བུ་ལོ།
- ༢ **དྲི་བ་ཆུང་པའི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་(Interrogative without pronoun)ནི།** མིང་ཆབ་གཞན་དང་མ་འབྲེལ་བར་བཟླ་བ་པོ་དྲི་བ་གི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་ཅེས་ཏེ། དཔེར་ན། ཟློན་རང་བོད་དུ་ཕྱེད་ཀྱི་ཨི་ཡིན། ར་འཕྱང་གི་ཡིན་ནམ། ལྟ་བུ་ཅི་དེ་སྤྱད་པོ་གས་དང་མ་འབྲེལ་བར་བཟླ་བ་པོ་དྲི་བ་ཆོག་ལ་ཟེར་རོ།
- ༣ **དྲི་བ་མིང་ཆབ་ཅན་(Interrogative with pronoun)ཀྱི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་ནི།** ཅི་དེ་སྤྱད་པོ་གས་མིང་ཆབ་དང་འབྲེལ་ཏེ་བཟླ་བ་པོ་དྲི་བ་ཀྱི་ཚིག་ཅེས་ཏེ། དཔེར་ན། མི་འདི་སྤྱད་རེད། ཁོས་ནས་ཅི་ཉོ་ཡོད། ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། འདི་དེགས་ལ་འབྲེལ་བུ་ཀྱི་ཟད་འབྲེལ་བུ་མི་དགོས་པའང་ཤེས་པར་བྱའོ།
- ༤ **དགག་སྒྲིབ་ཅན་(Negative)ནི།** ཡིན་ཡོད་སོགས་ལ་དགག་སྒྲིབ་བ་དཔེར་ན། བོད་ལ་གཡག་ཡོད་མ་རེད། ང་རང་བཞིན་བཟང་པོ་མིན། ལྟ་བུ་དགག་སྒྲིབ་ཀྱི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་ཡིན་ལོ།
- ༥ **དྲི་བ་དགག་སྒྲིབ་ཅན་(Negative interrogative)ཀྱི་ཚིག་ཀྱི་ཆོག་ནི།** དེགས་བསྐྱེ་ཤེས་སྒྲིབ་ལོ།

ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་དཔེ་རིས།

འདྲ་མིག་ ཆོས་བྱུང་གི་དབྱེ་བ།

[illegible]

བཞི་པ་ཞན་བྱུང་ཉེས་མཁོའི་རྣམ་གཞག །

The Supplementary

དེ་ལྟར་ན་ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ནི། ཡིན་མིན་ཡོད་མེད་རེད་མ་རེད་བྱུང་མ་བྱུང་འབྱུང་མི་འབྱུང་
 མོང་མ་མོང་གྲུར་མ་གྲུར་འབྱུར་མི་འབྱུར་གྲུབ་མ་གྲུབ་འབྱུར་མི་འབྱུར་འདུག་མི་འདུག་སོགས་དང་། གོ་ངོ་
 སོགས་ཚོགས་ཆོག་དང་། རིང་ཐུང་ཆེ་ཆུང་མཐོ་དམའ་སོགས་བྱུང་ཆོས་བརྗོད་པའི་སྤྱི་རྣམས་དང་། འགྲོ་
 རྟོད་ཉལ་ལང་ཟ་འཐུང་གཏོང་ལེན་སོགས་བྱ་ཆོག་རྣམས་ཀྱང་ཡིན་ཞིང་། བོད་སྐད་རྒྱག་མཐའ་རྣམས་ཀྱིས་
 རྒྱན་དུ་འདི་རིགས་སྟོན་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། རང་རེའི་བོད་བརྗོད་འདི་དག་མང་པོ་ཞིག་གི་རྣམ་གཞག་མི་
 གསལ་མོད། ཕྱི་སྐད་རྣམས་སུ་འདི་དག་གི་སྐད་དོད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་གསལ་ཞིང་། སྐབས་འདིར་
 ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་མཁོ་བ་ཅམ་དུ་མ་ཟད། བོད་སྐད་རང་ལའང་ཤིན་ཏུ་དགོས་མཁོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་
 བས། འགའ་ཞིག་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལ།

དང་པོ། གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག །

The Person

སྤྱིར་རིག་པའི་གཞུང་ཡུལ་སྐད་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཅུང་གཞན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྙད་མང་དུ་མཆིས་པ་
 ལྟར། འདིར་བཤད་པའི་གང་ཟག་ཅིས་པའི་ཐ་སྙད་འདིའང་ད་ཕྱིན་རིའི་བརྗོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡིན་ལ། གང་
 ཟག་ (Person) ལ་ད་ཀྱི་ན་གསུམ་སྟེ།

གང་ཟག་དང་མོན། ང་དང་ང་ཆོ་སོགས་སྐད་ཆ་འཆད་པ་པོ་གང་ཡིན་པའོ།

གང་ཟག་གཉིས་པའི། ཁྱོད་དང་ཁྱོད་ཆོ་སོགས་སྐད་ཆ་བཤད་ཡུལ་གང་ཡིན་པའོ།

གང་ཟག་གསུམ་པའི། ཁོ་དང་ཁོ་ཆོ་སོགས་སྐད་ཆ་བཤད་པར་བྱ་བ་གང་ཡིན་པའོ།

དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་གསུམ་ག་ལའང་ཆོག་ཆོག་གཉིས་ཆོག་མང་ཆོག་གསུམ་ག་འཇུག་པའི་སྐབས་ཡོད་ཅིང་།
 གང་ཟག་གསུམ་པའི་ཁོངས་སུ་སྟོན་ལྡན་ཡིན་མིན་ཅི་རིགས་མཆིས་ཏེ། མདོར་ན་ཤེས་བྱ་ཡིན་མིན་ཐམས་
 ཅད་འདི་གསུམ་གྱིས་བསྟན་སོ།

གཤམ་གྱི་རེ་འུ་མིག་ཏུ་གསལ་བ་ནི་གང་ཟག་གི་མིང་ཆབ་ (Personal Pronoun) ལྟེ།
 མིང་ཆབ་དེ་དག་གི་ཚྭ་ཏུ་མིང་གྲུག་པ་སོ་སོ་སྒྲིམ་པ་འདྲོད་དེ། དཔེར་ན། བཟ་ཤིས་ང་། རྒྱོ་བཟང་
 ཁྱོད། བྱི་དེ། མི་འིང་པོ་འདི། ཉ་དགར་པོ་དེ་གཉིས། ཞེས་པ་སྟེ་ཡིན་ཞིང་། གང་ཟག་གི་མིང་ཆབ་འདི་དག་
 ལ་སྐད་དང་རྣམ་དཔྱེ་ཅི་རིགས་པ་སྦྱར་ནས་ཆོག་གྲུབ་སོགས་སྒྲིག་པའི་ཚུལ་ནི་ཤོད་ཏུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཉེ།
 འདི་དག་གོ་བདེ་སྦྱང་རེ་འུ་མིག་ཏུ་འགོད་ན་གཤམ་གསལ་ལྟར།

ཡངས།	གང་ཟག་དང་པོ།	གང་ཟག་གཉིས་པ།	གང་ཟག་གསུམ་པ།
ཆིག་ཆིག །	ང་། བདག །གུས་པ། གུས་ མོ། རོས། རོས་པར། ཟླ། ཟླ་ཆུང། པར། པ་པར། ཁོ་ པོ།	ཁྱེད། ཁྱོད། ཁྱོད་པར། པར་ ། ཁྱེད་ནམ། ཁྱེད་ཅག །	ཁོ། ཁོང། ཁོ་མོ། ཁོང་མོ། དེ། འདི། ཁོ་པ།
ཉིས་ཆིག །	དེད་གཉིས། ང་ཚོ། ང་པར་ གཉིས། ཟླ་གཉིས། གུས་ གཉིས།	ཁྱེད་དག །ཁྱོད་གཉིས། ཁྱོད་ ཚོ། ཁྱེད་ནམ་གཉིས།	ཁོ་གཉིས། ཁོང་དག །དེ་ དག །འདི་གཉིས། དེ་ གཉིས། དེ་ཚོ།
མང་ཆིག །	ང་ཚོ། དེད་ནམས། བདག་ སྟགས། ཟླ་ཚོ། པར་ཅག་ ནམས། དེད་ཐམས་ཅད། ང་ ཚོ་ཚང་མ།	ཁྱེད་ཚོ། ཁྱོད་ཚོ། ཁྱོད་ ནམས། ཁྱོད་ཚོ་ཚང་མ། ཁྱེད་ནམ་ཐམས་ཅད། ཁྱོད་ ནམ་ཀླུ། ཁྱོད་ལ་སྟགས་པ།	ཁོ་ཚོ། ཁོང་ཚོ། དེ་ཚོ། འདི་ཚོ། དེ་ཐམས་ཅད། འདི་ཀླུ། ཁོང་ཚོ་ཚང་ མ། ཁོང་ནམས། ཁོང་ སྟགས།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་དག་གིས་མཆོན་ཏེ་གཞན་ཡོད་དུ་རུང་བ་རྣམས་ཀྱང་མཐུན་པར་མཛོད།

དེའང་དབྱིན་སྐད་དང་འཛར་མན་སྐད་ལྟ་བུ་ལ་རྣམ་དབྱེ་བཞི་སྟེ། བྱེད་པ་པོ་ (Nominative) དང་། དངོས་ཀྱི་བྱ་ལུལ་ལམ་རྟགས་འཇུག་སྐབས་ཀྱི་ལས་ (Accusative) དང་། བྱགས་ཀྱི་བྱ་ལུལ་ཏེ་ལས་སུ་བྱ་བ་ (Dative) དང་། འབྲེལ་སྒྲིའི་རྣམ་དབྱེ་ (Genitive) བཅས་སུ་བྱེད་ཞིང་། དེ་རྣམས་ཆེག་ཆེག་མང་ཆེག་ཅན་གྱི་གང་ཟག་གསུམ་དང་སྒྱུར་བའི་མིང་ཆབ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་པར་མ་ཟད། འཛར་སྐད་དུ་ནི་དེ་དག་དང་མིང་གཞན་སྟོར་ཆེ། ཅ་བའི་མིང་ཆེག་རྣམས་ཀྱང་ཆེག་གྲོགས་དང་སྒྲ་གཞུགས་སོགས་འགྱུར་འགྲོ་བ། ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་སྒྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། རྩོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན་ཤིན་ཏུ་རྩོག་འཛིང་ཅན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། ལེགས་སྒྱུར་གྱི་སྐད་དང་ཏ་ཅང་མཐུན་པར་གྲགས་ལ། འདི་རིགས་མི་མང་དཀའ་མས་སྒྲོང་བར་དཀའ་ནའང་། ཞིབ་ཆགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་ཡིག་རྩིང་གི་མིང་ཆེག་རེ་བྱུང་ལ་བརྟེན་ནས་ཆེག་གྲུབ་ཤིལ་པོ་བདེ་ལྷག་ཏུ་རྩོགས་སྒྲུབ་པའི་དགོ་མཆན་ཡང་མཆིས་སོ། །

ཐོན་ཀྱང་རང་རེའི་བོད་ཡིག་ནི་གང་ཟག་གསུམ་པོ་ཁྱད་མེད་དུ་ཁྱད་གཞིའམ་བྱེད་པ་པོ་སོགས་དང་། ཁྱད་ཆོས་དང་བྱ་ལུལ་སོགས་སུ་སྟོང་ཚུལ་ཅི་རིགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་མན་ཚུན་འཕྲད་པར་བྱེད་པའི་སྲད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལོགས་སུ་གསུངས་པ་ནི། གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་གོ་སྟུང་སྟེ། རྫོ་ལ་འཛིན་བདེ་ཞིང་། སེམས་རོར་འཕྲོད་སྒྲ་བ། ཆེག་སྲད་དང་ཆེག་གྲོགས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལེགས་པར་ཤེས་ཆེ་གཞན་ཀྱང་ལ་རིགས་བསྐྱེ་ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན་པས་སོ། །

སྒྲིར་རིགས་པས་དབྱེད་ན། འཛམ་བུ་སྒྲིང་བའི་མིའི་སྐད་རིགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆེག་གྲུབ་ཀྱང་པལ་མོ་ཆེ་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྒྱུར་བའམ་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་གང་རུང་འདུས་པའི་དག་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྲུབ་ཅིང་། དེ་དག་གང་ཟག་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཅི་རིགས་པ་དང་བསྐྱེད་པས་པ་ན། བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་སོགས་གོང་འོག་གི་མིང་ཆེག་རྣམས་སྒྲ་གཞུགས་གང་ཞིག་འགྱུར་བ་མང་ཉུང་ལས་སྐད་ཡིག་དེ་ཞིབ་ཆགས་ཆེ་ཆུང་དང་། ལེགས་པར་སྒྱུར་མ་སྒྱུར། དེ་བཞིན་རྩོག་འཛིང་ཆེ་ཆུང་དུ་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། (འོག་གི་ཁག་གསུམ་ཀ་ད་ལྟ་བུ་ཁོ་ན་ལ་སྒྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ཡིན།)

༡་ ངས་ཁྱོད་ལ་སྟོང་གི་ཡོད།

༢་ ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་སྟོང་གི་འདུག །

༣་ ཁོས་ང་ལ་སྟོང་གི་འདུག །

༤་ ང་ཆོས་ཁྱོད་ལ་སྟོང་གི་ཡོད།

༥. ཁྱོད་ཚོས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག།

༦. ཁོ་ཚོས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག།

ལྷ་བྱ་ལ་བྱེད་ལས་ཅི་ཙམ་བཞེས་རུང་། བྱ་ཆོག་ལ་འགྱུར་བ་གཏན་ནས་མེད་པར་མ་ཟད། བྱེད་ལས་གཉིས་
ཀྱང་མིང་ཆོག་མི་འགྱུར་བས། ཤིན་ཏུ་སྤྲོ་བའི་བྱེད་ཆོས་དང་ལྷན་ཞིང་། དབྱེན་ཡིག་ལ་མཚོན་ནའང་།

1. I give you.

2. You give me.

3. He gives me.

4. We give you.

5. (All of) You give me.

6. They give me.

ལྷ་བྱའི་འོག་ཐིག་ཅན་གྱི་བྱ་ཆོག་ལ་འགྱུར་བ་ཅུང་ཙམ་ལས་མེད་ཅིང་། བྱ་ལྟལ་ (me, him, her, us, them etc.) ཉི་མོད་སྐད་དང་མི་འདྲ་བར་བྱེད་པ་པོའི་ཆོག་ལས་གཞན་དུ་སྤྲོད་དགོས་པའོ། ཁོར་ཀྱང་
འཇར་མན་སྐད་ལ་མཚོན་ན།

1. Ich gebe dir.

2. Du gibst mir.

3. Er gibt mir.

4. Wir geben dir.

5. Ihr gebt mir.

6. Sie geben mir.

(འདི་དག་གི་དོན་ནི་གོང་གི་བོད་ཡིག་ལྟར་ཡིན།) ཞེས་པ་ལྷ་བྱའི་འོག་ཐིག་ཅན་གྱི་ཆོག་ནི་བྱ་ཆོག་སྟེ་གང་
ཟག་སོ་སོ་དང་སྤྱར་ཆེ་བྱ་ཆོག་གཅིག་ཉིད་ཀྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐུགས་མའ་དུ་འགྱུར་འགོ་ཞིང་། དེ་བཞིན་ཆོག་ཆོག་
མང་ཆོག་གི་གྲངས་དང་། རང་རེའི་དེ་སྤྱད་མཚུངས་པའི་དེས་བཟུང་ (Definite Article) དང་
། ཅིག་ཞིག་ཤིག་ (འདི་ལ་སྒྲོགས་ལ་འབྲུག་འོགས་སུ་ངོས་འཛིན་གྱི་སྤང་ཅེས་བཏགས་འདུག །) དང་
མཚུངས་པའི་དེས་བཟུང་མེད་པའི་སྤང་ (Indefinite Article) རྣམས་དང་བསྟེན་པས། ཤིན་ཏུ་
འགྱུར་བ་སྟེ། རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ཡང་ངོ་།

Copulas and Auxiliaries

དབྱེ་རྫོང་ཁག་གསུམ་ལས། དང་པོ་འགོད་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བ་ལའང་ཡིན་འགོད་དང་ཡོད་འགོད་གཉིས་

ཡོད་ཅིང་། གསལ་བར་བྱེད་པའི་མདུན་ཆ་འདྲ་བའི། ཡིན་མིན་ཡོད་མེད་མ་དེད་བྱུང་མ་བྱུང་འབྱུང་མི་
འབྱུང་སོང་མ་སོང་གྱུར་མ་གྱུར་འབྱུར་མི་འབྱུར་གྱུ་མ་གྱུ་འབྱུང་མི་འབྱུང་འདུག་མི་འདུག་སོགས་དང་།
གོ་ངོ་སོགས་ཞིགས་ཆིག་དང་། རིང་སྤང་ཆེ་རྒྱང་མཐོ་དཔལ་སོགས་ཁྱད་ཆོས་བཟོད་པའི་སྐྱ་རྒྱམས་དང་།
འགོ་སྟོད་ཉལ་ལང་བ་འཐུང་གཏོང་ལེན་སོགས་བྱ་ཆིག་རྒྱམས་ཀྱང་ཡིན་ལ། བཀའ་བསྟན་འབྱུང་དང་སྟོན་གྱི་
མཁས་པའི་གསུང་རྩོམ་སོགས་སྟོལ་རྒྱན་གྱི་ཡིག་རྒྱད་དུ་དེད་མ་དེད་འདུག་མི་འདུག་སོགས་སྟོད་རྒྱ་རྒྱང་
ཞིང་། དེད་ལོ་ཡིག་རྒྱད་དུ་ཅི་དེད་བཞག་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ཁ་སྐད་མ་གཏོགས་པའི་རྫོགས་བྱེད་ཆིག་རྒྱམས་
སྐུག་པར་ཡང་སྟོད་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡིན་མོད། ཆོལ་གསུམ་གྱི་ཁ་སྐད་དུ་སྟོད་པ་རྒྱང་ཟད་མི་འདྲ་བར་ཡོད་པ་ཐམས་

ཅད་ནི་བྱི་རྒྱ་མིན་ཡང་། གནད་ཆེ་ཞིང་སྤྱོད་སྤོ་ཆེ་བ་ལ་ལའང་གང་ཟག་གསུམ་དང་སྤྱར་ནས་བཤད་ན།

དང་པོ་ཡིན་འགོད་དགག་སྒྲ་དང་བཅས་བའི་སྒྲ་

༡་ གང་ཟག་དང་པོ་ + རྒྱན་ཆེག་གས་མིང་རྒྱང་ + ཡིན་དང་མིན་དང་མ་ཡིན།

ཁོ་པོ་ + ལྟོབས་ཆེན་ + ཡིན། ། མིན། ། མ་ཡིན།

ཤན་ + གཞུགས་པོ་རིང་པོ་ + ཡིན། ། མིན། ། མ་ཡིན།

ང་བསོད་ནམས་ཡིན། ། མིན། ། མ་ཡིན།

ང་ཆོ་མི་ཡིན། ། མིན། ། མ་ཡིན། ལྟ་བུ།

༢་ གང་ཟག་གཉིས་པ་ + མིང་རྒྱང་ངམ་རྒྱན་ཆེག་ + རེད། མ་རེད།

ཁྱོད་རང་ + མི་ + རེད་དལ། ། མི་མ་རེད།

ཁྱོད་ཆོ་ + ཤེས་ཡོན་ཅན་ + རེད། ། མ་རེད།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དོ་སྤྱོད་པའམ་ར་སྤྱོད་པ་སོགས་ལ་འདྲུག །

༣་ གང་ཟག་གསུམ་པ་ + རྒྱན་ཆེག་གས་མིང་རྒྱང་ + རེད། མ་རེད། ཡོད་རེད། ཡོད་མ་རེད།

བཟ་ཤེས་ + ལྟོན་པ་ + རེད། ། མ་རེད།

ཁོང་ + ལོ་དགུ་བཅུ་ + རེད། ། མ་རེད།

མོ་རང་གཡོག་མོ་རེད། ། མ་རེད།

དེ་བཞུན་འཛིན་རེད། ། མ་རེད།

ཁོ་ནི་གཉོམ་རྒྱང་ཡོད་རེད། ། ཡོད་མ་རེད།

ལྟ་བུ་སྟེ། ཐ་མ་འདི་རིགས་ནི་ཡིན་པའི་དོན་དུ་འདྲུག་གོ།

གཉིས་པ་ཡོད་འགོད་དགག་སྒྲ་དང་བཅས་བའི་སྒྲ་

༡་ གང་ཟག་དང་པོ་ + ཤད་ + མིང་ངམ་ཆེག་ + ཡོད། མེད།

ང་ + ལ་ + མིག་གཉིས་ + ཡོད། ། མེད།

བདག་ལ་མིང་སྤང་ལྟ་ཡོད། ། མེད།

ཤན་ལ་སྤོར་བརྒྱ་ཡོད། ། མེད། ལྟ་བུ།

མ་གང་ཐག་གཉིས་པ་ + མང་ + མིང་ངམ་ཆོག་ + འདུག་ | མི་འདུག་ | འགྲི་ | མི་འགྲི་ |
 ཁྱེད་རང་ + གི་ + ཁང་པ་ཆེན་པོ་ + འདུག་ | མི་འདུག་ | འགྲི་ | མི་འགྲི་ |
 ཁྱོད་རང་ལ་མགོ་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་འདུག་ | ཆེན་པོ་མི་འདུག་ | འགྲི་ |
 ཆེན་པོ་མི་འགྲི་ | ལྟ་བུ།

མ་གང་ཐག་གསུམ་པ་ + མང་ + རྒྱན་ཆོག་གས་མིང་རྒྱང་ + འདུག་ | མི་འདུག་ | འགྲི་ | མི་འགྲི་ | ཡོད་
 རེད། ཡོད་མ་རེད།

ཁོ་མོ་ + ལ་ + གཞི་རྒྱུ་དུ་ཞིག་ + ཡོད་རེད།
 བཟ་ཤེས་ལ་སྐད་ལྟགས་ཆེན་པོ་འདུག་ | མི་འདུག་ | འགྲི་ |
 འདིར་འབྲོག་ཁྱི་འདུག་ | མི་འདུག་ | འགྲི་ |
 ཁོ་མོ་ནི་ཐོད་ལ་ཡོད་རེད། ཡོད་མ་རེད།

ལྟ་བུ་ཐ་མ་འདི་བྱ་ཡུལ་སོགས་གོང་འོག་བཞེ་བ་དང་། འདིར་གྲིས་པའི་གང་ཐག་སོ་སོར་ཇོགས་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་
 གང་དང་གང་སྟོང་པ་ལས་གཞན་ནང་པན་ཚུན་བཞེ་ན་ནི་མི་འདུག་པའི་རིགས་ཡོད་པ་དེ་དག་གྲང་ཤེས་པར་
 བྱ་ཞིང་། འདི་དག་གི་སྐོར་རེད་མིག་ཟུར་དུ་གསལ་བ་ལའང་ཞིབ་གཟིགས་མཛོད། ཤོག་གངས་ ༡༣༧ ནས་
 ༡༥༣ བར་དུ་གསལ།

དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་སྟོང་ཚུལ་འགའ་ཞི།

- ༡་ ང་སྟོབས་ཆེན་རེད། ལྟ་བུ་རྒྱལ་བྱེད་དེ་ར་སྟོང་པ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་དང་།
- ༢་ ཁྱོད་རང་ངོ་མ་མི་ཡིན། ལྟ་བུ་རྒྱལ་འཇུགས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་སྟོང་པའི་ཡིན་འགོད་གཉིས་དང་།
- ༣་ ཁྱོད་ལ་ཁང་པ་ཡོད་རེད། ལྟ་བུ་དན་པ་མི་གསལ་བ་སོགས་ལ་ར་སྟོང་པའི་སྐབས་དང་།
- ༤་ ང་གང་དུ་འདུག་ | ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་ཡོད་འགོད་དག་ནི་རྒྱགས་འབྲས་དེས་སྐབས་སམ། བརྒྱལ་བ་སངས་
 པ་སོགས་དུས་དམིགས་བསལ་བའི་སྐབས་སུ་སྟོང་ཚུལ་འདི་དག་གྲང་ཡོད་མོད། སྟོང་སྟོ་ཉུང་བས་
 དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

དེ་བལ་འཇུག་སྐབས།

འདི་དག་གི་སྒྲིག་ནི་ < < བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྐད་སློབ་དེབ་ > > ལས་འབྲུང་བ་ལ་གཞིར་བྱས་ཏེ་བཤད་ན།
ལན་གྱི་སྤྱི་སྐད་སློབ་བཞེན་ནི་བ་ལའང་དེ་ལྟར་སྤྱོད་པ་དཔེར་ན། ང་མི་ཨི་རེད། ཁྱེད་རང་དགྲུང་ལོ་དུ་ཡིན།
ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤྱིར་གང་ཟག་དང་བོད་དང་གཉིས་པ་ལ་རིམ་བཞིན། ཡིན་དང་རེད་ཅེས་བ་སྤྱོད་སྒྲིག་ཅུང་ཞིང་།
ཁྱེད་པར་དུ་ང་མི་རེད། ཁྱེད་རང་དགྲུང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཡིན་ཞེས་མི་ཟེར་ཡང་། ཇི་བའི་ལན་དུ་ཁྱེད་རང་མི་རེད།
ང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཡིན་ཞེས་འོང་ངེས་ལ་བསམས་ནས་དེ་ལྟར་སྤྱོད་སློབ་ལོད་པ་འདི་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཐུན་མོང་
མིན་པའི་བྱང་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། ཆོལ་གསུམ་གྱི་ཁ་སྐད་དུ་སྤྱོད་བཞེན་པ་ཡིན་ཡང་། ཡིག་སྐད་དུ་དེ་
ལྟར་མི་སྤྱོད་པར་རྒྱ་རན་སིའི་བོད་སྐད་རིག་པའི་མཁས་དབང་ནི་ཀོ་ལས་གསུངས་པ་བཞེན་ནོ། དེས་ན་
འདིར་སྐད་གཉིས་ལ་སྤྱོད་པའི་གསར་བུ་བ་ནམས་ལ་ཕན་སྐད་དུ་སྐད་གཉིས་འག་སྐར་ན་གོ་བ་སྟེར་བུལ་ཆེ་
བར་མཐོང་བས་འདི་ལྟར།

- ང་སྤྱོན་བ་རེད་པས། ཞེས་བ་ཐད་སྐར་བྱེད་ན། = Are I mad? ཞེས་བ་ལས་ང་སྤྱོན་བ་ཡིན་པས།
Am I mad? ཞེས་མི་ཟེར་ཏེ། ལན་ལ་ཁྱོད་རང་སྤྱོན་བ་(མ་)རེད། You are (not) mad.
ཟེར་བའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ཡིན།
- ཁྱོད་རང་བོད་པ་ཡིན་ནམ། ཞེས་པའང་ཐད་སྐར་བྱེད་ན། = Am you Tibetan? ཞེས་བ་ལས།
ཁྱོད་རང་བོད་པ་རེད་དམ། Are you Tibetan? ཞེས་མི་ཟེར་ཏེ། ལན་ལ་ང་བོད་པ་(མ་)ཡིན། I
am (not) a Tibetan. ཟེར་བའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་དབྱེན་སྐད་ལ་མི་འགྲིག་
ཀྱང་བོད་སྐད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་སོ། །
- ཁོང་བཟ་ཤེས་རེད་དམ། ཞེས་པ་ནི་སྤྱོད་ན་གྱི་འགྲུར་གཉིས་ཀ་གཅིག་པ། Is he Tashi? ཞེས་བ་
ཡིན་ཏེ། ལན་ལའང་ He is Tashi. ཁོང་བཟ་ཤེས་རེད་ཟེར་བས་སོ། ཇིའི་ཕྱིར་གང་ཟག་གསུམ་
ལ་སྐར་ཆེ། ཡིན་ལ་ am དང་། རེད་ལ་ are/ is ཞེས་བསྐར་དགོས་སོ། །
- ཡོད་འགོད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན། བོད་སྐད་དུ་ཡོད་ཅེས་བ་འདི་དབྱེན་སྐད་དུ་བསྐར་སྐབས་འབྲུལ་གཞི་
ཆེ་བའི། ང་ལ་དེས་ཡོད། (I have a book.) ཁོང་ལ་ས་ཆ་ཆེན་པོ་ཡོད་རེད། (He has a
big land.) ལམ་གྱི་འདུས་མདོར་འབྲུལ་འཁོར་མང་པོ་འགག་འདུག། (There is a traffic
jam at the junction.) རོག་ཁར་ཕུག་རོན་གཉིས་འདུག། (There are two pi-
geons on the roof.) ལྟ་བུ་སྟེ། བདག་བཟུང་གི་དོན་དུ་འཇུག་ཆེ། ཡོད་པ་ནི་have /
has དང་དོན་གཅིག་ཅིང་། སྤྱིར་ཡོད་པ་ཅམ་བཟོད་སྐབས་There is / are སོགས་དང་དོན་

གཅིག་པར་མ་ཟད། དེ་དག་གི་འདས་ཆིག་ Had, There was, There were. རྣམས་ཀྱང་
དེ་དང་ཚུལ་མཚུངས་འདུག་སྟུང་སྟེ་དབྱེད་པར་བྱའོ། །

དབྱེ་སྒོ་གཉིས་པ་དེ་བཞི་དབྱེ་བ་ལ། བན་ཏན་གྱི་རྫོགས་བྱེད་དང་། མྱོང་བའི་རྫོགས་བྱེད་སོགས་བཞི་ཡོད་པ་
འདི་ལྟར།

༡་ བན་ཏན་གྱི་རྫོགས་བྱེད་ (Assertive) ཅེས་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་དང་བྱུང་བ། སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་
ལུགས་སོགས་གང་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དེ་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བརྗོད་པའི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་རྟེ།
དཔེར་ན། བོད་ལ་གངས་གཏོང་གི་རེད། བོད་ལ་གངས་གཏོང་གི་ཡོད་རེད། ཁོས་སྐད་གསུངས་ཅན་གྱི་
གཏམ་བཤད་ཅིག་བྱས་པ་རེད། ལྷ་བྱ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྤང་ཆ་འབྲུག་ནི། (ད་ལྟ་བུ) + གི་རེད་མ་
རེད། (ད་ལྟ་བུ) + གི་ཡོད་རེད་མ་རེད། (འདས་ཆིག་) + བཤམ་བ་རེད། མ་རེད། ཅེས་པ་རྣམས་
ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་བཏང་དང་འདས་པ་ལ་འཇུག་པའོ། །

༢་ མྱོང་བའི་རྫོགས་བྱེད་ (Testimonial) ཅེས་པ་ནི། དོན་དེ་རང་གིས་མཐོང་ཐོས་སུ་གྱུར་པའི་སྒོ་
ནས་ཉམས་སྤྱོད་གི་གཏམ་བཤད་པའི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། རྒྱུ་བཟང་ཁང་རྒྱུ་བཟོ་འདུག །
གངས་གཏོང་གི་འདུག །མོ་རང་ན་ནས་བསྐྱད་འདུག །ཁོང་ནང་ལ་འདི། །ཁོ་བསྟན་འཛིན་རེད་བཞག །
ཁོ་བསྟན་འཛིན་རེད་འདི། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ནི། འདུག ། མི་འདུག ། (ད་ལྟ་བུ) + གི་འདུག
། རེད་འདུག ། རེད་བཞག ། རེད་མི་འདུག །འདི། །མི་འདི། །རེད་འདི། །རེད་མི་འདི། །ཞེས་པ་རྣམས་ཡིན་
ཞིང་། ད་ལྟ་བུ་དང་འདས་པ་གཉིས་ལ་འཇུག་གོ། །

༣་ རྫོགས་དཔག་གི་རྫོགས་བྱེད་ (Inferential) ཅེས་པ་ནི། འདས་པའི་བྱུང་བ་ལ་བལྟས་ཏེ་བྱ་བ་
སོགས་དཔོག་ཅིང་། དེ་འདྲ་བྱེད་གཞན་དུ་སྤང་བར་སྟོན་པ་གང་རུང་གི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་
ན། གངས་བཏང་བཞག ། དར་ལྗོག་གསར་པ་མང་པོ་བཟུགས་འདི། ། ངས་འབྲུ་བསད་བཞག ། ངས་
འབྲུ་བསད་ཆར་ཟེན། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་བཏང་གིས་རང་ལ། ངས་འབྲུ་བསད་ཡོད་ཟེར་བ་
ལས་བསད་འདུག་ཅེས་མི་སྒྲིལ་དང་། རྟགས་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ལས་གཞན་དུ་སྤང་བའི་སྟོན་ནས་
དེ་ལྟར་བརྗོད་ཆོག་སྟེ། རང་གི་སྟོན་བརྟན་ལ་ལྟ་སྐབས་སོགས་སུ། ར་སྤིང་གར་འཕྲོ་གི་འདུག །ཅེས་པ་
ལྟ་བུ་སྟོང་པའི་བྱིར་འོ། །གསལ་བྱེད་ནི། (འདས་ཆིག་) + བཞག ། (འདས་ཆིག་) + འདི། ། (འདས་
ཆིག་) + ཆར་ཟེན། (འདས་ཆིག་) + འདུག །ཅེས་པ་བཞི་ཡིན་ཞིང་། འདས་པ་ཁོ་ན་ལ་སྟོང་པའོ། །

༤. རང་ངོས་ཀྱི་རྫོགས་བྱེད་ (Egophoric) རི། རྫོང་པ་པོ་རང་རམ་གང་ཟག་དང་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་
 རྫོང་ཁོ་ན་ལ་འཇུག་པའི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་རྟེ། དཔེར་ན། རས་ཅམ་པ་ཉོ་གི་ཡིན། “ཉོས་པ་ཡིན།”
 ཉོས་ཡོད། ཉོ་གི་ཡོད། ར་ན་བྱུང། རས་མཐོང་བྱུང། ར་ལ་ཁ་པར་བཏང་བྱུང། ར་ན་གི་མེད། ཉོ་གི་མེན།
 ལྷ་བྱ་ཉླ། གསལ་བྱེད་ནི། (ད་ལྷ་བ) + གི་ཡིན། (ད་ལྷ་བ) + གི་མེན། (ད་ལྷ་བ) + གི་ཡོད། (ད་ལྷ་
 བ) + གི་མེད། (འདས་ཆིག་) + བྱུང། (འདས་ཆིག་) + པ་ཡིན། (འདས་ཆིག་) + ཡོད། (འདས་
 ཆིག་) + མེད། ཅས་པ་དང་། ར་ན་ཡི་འདུག ། ར་སྐྱག་གི་འདུག ། རོགས་བྱ་བྱེད་ཐ་མི་དང་པའི་ལས་
 ཆིག་གཞན་དབང་ཅན་རྣམས་དང་སྤྱར་ཆེ་བྱེད་སྤྱི་འཛོལ་ཅིང་ད་ལྷ་བར་འཇུག་ལ། སྤྱིར་དུས་
 གསུམ་དང་སྤྱིར་བཏང་བཅས་ལ་འཇུག་པའོ། །

དབྱེ་རྫོགས་སྤྱི་འཛོལ་དབྱེ་བ།

- རྫོགས་བྱེད་ཆིག་རྣམས་དུས་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་སྤྱར་ནས་ལྷན་དུ་བཤད་ན།
༡. དུས་འདས་པའི་འདས་པ། སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག ། འདས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་
 གི་སྤོང་ནས་ཀྱང་འདས་ཟེན་པར་བསྟན་པར་མ་ཟད། བྱ་ཆིག་ཀྱང་འདས་ཆིག་སྤྱོད་པ་དཔེར་ན། ཁོང་ནི་
 སངས་རྒྱས་པར་བྱུང། འདས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྷན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་བསྐྱོས་
 པར་བྱུང། ཁ་སང་ནས་བཅས་མ་བཟུང་ཆར་བ་རེད། ན་ནིང་ནས་ཁོ་ལ་ལན་ཆ་ཐག་ཆོད་ཅིག་བསྐྱོགས་
 ཏེ་སྤོང་ནད་སངས་པར་བྱས། ལྷ་བྱ་ཉླ། སྤྱིར་མ་འོངས་ད་ལྷ་གཉིས་ལ་བྱ་བྱེད་ཤད་མཆུངས་ཀྱི་སྤྱོད་
 ཚུལ་བརྗོད་ཀྱི་གཞུང་དག་ཏུ་གསལ་ཡང་། འདས་པ་ལ་ཤད་མཆུངས་ཀྱི་སྤྱོད་པར་བྱས། བར་བྱས། བར་བྱས།
 ཞེས་པ་སྤྱོད་ཚུལ་མི་གསལ་མོད། མཁས་པའི་ཚུལ་འབྲེལ་བྱུག་ལེན་དུ་འབྲེལ་འདུག་པའང་ངེས་
 དགོས་པའི་གནད་ཅིག་གོ།
 ༢. དུས་འདས་པའི་མ་འོངས་པ། སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག ། འདས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་
 ཞིག་ལ་བསྐྱོས་ཏེ་མ་འོངས་པར་བསྟན་ལ། བྱ་ཆིག་མ་འོངས་པའང་ལྷན་དུ་སྤྱོད་པ་དཔེར་ན། ཁ་
 བཏགས་དབུལ་རྒྱ་བྱུང། ཁྱོད་ལ་སྐད་ཆ་བཤད་རྒྱ་མ་བྱུང། ཁྱོད་རང་གིས་བཀའ་མོལ་གནང་རྒྱ་བྱུང་
 མོང་རམ། ཁོ་ལ་རྩོམ་མཇུག་ཡོད་རེད། ལྷ་བྱ།
 ༣. དུས་འདས་པའི་ད་ལྷ་བ། སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག ། འདས་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ད་
 ལྷ་བའི་སྤོང་བརྗོད་ཅིང་། འདས་དུས་སྤོང་པའི་ཆིག་གོགས་དང་བྱ་ཆིག་ད་ལྷ་བ་སྤྱོད་པ། དཔེར་ན། ན་

- ནིང་ང་སློབ་བྱ་འགྲིམ་བཞིན་བ་ཡིན། ཁ་སང་ངས་གཞས་གཏོང་བའི་སྒྲུང་ལ་ཁོ་སླེབས་སོང་། ངས་
བལྟས་དུས་ཁྱེད་རང་གིས་སློབ་ཁྱིད་གནང་བའི་སྒྲུང་རེད་ལྟེ། །དེ་དུས་ཁོང་གཉིད་བཞིན་བ་རེད་བཞག
།ད་ནང་རའི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ཞལ་བར་གཏོང་སྐབས་ང་སེམས་བ་སློབ་པོ་བྱུང་། ལྷ་བྱའོ།
- ༤་ **དུས་མ་འོངས་བའི་འདས་བ།** སྤྱིར་མ་འོངས་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །མ་འོངས་བའི་དུས་ངེས་
ཅན་ཞིག་ན་བྱ་བ་ཞིག་ཆར་བར་སྟོན་བ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། ཉི་མ་རུབ་པ་ན་སློལ་བ་བྱུང་ཆར་འགོ་ཡི་
རེད། ཆད་པོར་གྱུར་ཆེ་སོ་བྱུང་ཆར་འགོ་ཡི་རེད། སང་ཉིན་ཉི་མ་འཆར་སྐབས་ང་སོང་ཆར་ནི་རེད། ལྷ་
བྱ།
- ༥་ **དུས་མ་འོངས་བའི་མ་འོངས་བ།** སྤྱིར་མ་འོངས་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །བྱ་ཆོག་ཀྱང་མ་འོངས་
བ་སྟོང་པ་འཕ། ཆོག་གོགས་ཀྱི་དབང་གིས་མ་འོངས་བའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་འང་རྗེས་སུ་འབྱུང་བའི་
བྱུང་བ་བརྗོད་བ་ལ་ཟེར་རྟེ། དཔེར་ན། མ་ཐོན་བའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་སྡོ་བར་
འགྱུར་བ། དེ་རིང་དགོང་མོ་ཚུ་ཆོད་ལྷ་པ་ལ་འང་ངས་འབྲི་མགོ་བཙམ་མི་བྱུང། ཁོས་སང་ཉིན་གཞིན་ས་
ག་སྒྲིག་བྱ་རྒྱུ་རེད། སང་ཉིན་ཁོང་གིས་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ་རེད། ལོ་རྗེས་མར་མཐོང་མ་སློབ་བྱ་
འདི་དབྱ་འབྱེད་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་འདུག །ལྷ་བྱ།
- ༦་ **དུས་མ་འོངས་བའི་ད་ལྷ་བ།** སྤྱིར་མ་འོངས་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །ཁྱེད་ཆོག་ཀྱང་ལྷན་དུ་སྟོང་
བ་ (འདི་ལ་བྱེད་ལས་མ་འོངས་བ་ཞེས་ཀྱང་ཟེར་) འཕ། མ་འོངས་བའི་རང་དུས་ཀྱི་སྟོར་བརྗོད་བ།
དཔེར་ན། བདག་གིས་འོག་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར། ཁོང་གིས་སྐྱར་བར་འགྱུར། སང་ཉིན་ནམ་ལངས་བ་
ན། ང་འགོ་བཞིན་བ་ཡིན་རྒྱུ་རེད། ལོ་རྗེས་མའི་ལོ་གསར་ཆེས་སྐབས་ཁྱེད་རང་གིས་དགོ་ཆན་གནང་
བཞིན་བ་ཡིན་རྒྱུ་རེད། ལྷ་བྱའོ།
- ༧་ **དུས་ད་ལྷ་བའི་འདས་བ།** སྤྱིར་ད་ལྷ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །ད་ལྷ་འི་དུས་སུ་བྱ་བ་ཞིག་བྱས་ཐེན་
པར་སྟོན་པར་མ་ཟད། འདས་ཆོག་ཀྱང་སྟོང་བ་དཔེར་ན། ད་ངས་ཐེས་ཆར། ཆོག་བརྟན་འདི་ད་ལྷ་རང་
ཆར་སོང་། ངས་ཏ་གོ་སོང་། ད་ཁྱོད་རང་གིས་བཤད་ཆར་བས། ལྷ་བྱ།
- ༨་ **དུས་ད་ལྷ་བའི་མ་འོངས་བ།** སྤྱིར་ད་ལྷ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །བྱ་ཆོག་མ་འོངས་བ་སྟོང་དེ་བྱ་
བ་དེ་དུས་ཡུན་སྤང་བྱ་ཞིག་ཏུ་མགོ་བཙམ་པར་སྟོན་བ་དཔེར་ན། ད་བཤད་ཀྱི་ཡིན། ད་ནི་འགོ་ཡི་ཡིན།
ད་ནི་འབྱུང་ནི་ཡིན། ད་ལྷ་རང་དབྱ་འཇུགས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། ལྷ་བྱ།
- ༩་ **དུས་ད་ལྷ་བའི་ད་ལྷ་བ།** སྤྱིར་ད་ལྷ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་བ་གང་ཞིག །བྱ་བ་ཞིག་མགོ་བཙམས་ནས་བྱེད་

བཞིན་པ་ལ་ཟེར་། དཔེར་ན། ངས་ཡི་གེ་འབྲི་བཞིན་པ་ཡིན། དཔེ་ཆ་སྟོན་པའི་སྐད་ཡིན། བཀའ་སློབ་
གནང་བའི་སྐད་རེད། ལྟ་བུའོ། །

༡༠་ **གནས་ལུགས་བརྗོད་པའི་དུས།** དུས་གསུམ་གྱི་བྱང་པར་མི་གཙོ་བར། སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་ལུགས་
གཙོ་བོར་བརྗོད་པའི་ལས་ཆེན་ལ་ཟེར་། འདི་རིགས་ལ་ད་ལྟ་བའི་ལས་ཆེན་སྟོན་པ་བཟང་བར་
སེམས་། དཔེར་ན། བོད་ལ་ཁ་བ་མང་པོ་འབབ་ཀྱི་རེད། འབྲོག་པས་སེམས་ཅན་འཆོ་ནེ་རེད། རྒྱ་
དཀར་ནག་ལ་ཆ་བ་ཆེ་ལེ་རེད། གནམ་གཤེས་གང་སར་བགས་གོས་སྒོར་གྱི་ཡོད་རེད། རྒྱ་གར་སྟོ་
ཕྱོགས་སུ་གངས་གཏོང་གི་ཡོད་མ་རེད། འཛམ་གླིང་གློ་བུར་གི་ཅེ་གཉིས་ན་ཆ་བ་ཡོད་མ་རེད། ལྟ་བུའོ།
།

༡༡་ **ལས་ཆེན་འདས་པ་** (འདི་ལ་དབྱེན་སྐད་དུ་ Perfective ཟེར་། ནང་གསེས་ཀྱིས་ Aorist
and Perfect ཟེར་བ་གཉིས་བྱེད། ཡི་གེ་བྲིས་ཆར། ལྟ་བུའོག་གི་འདས་ཆེན་སྤྱིར་བཏང་བ་
དང་དོན་གཅིག་པས་ལོགས་སུ་བྱེས་མེད་དོ། །) བློ་ལྟ་བུ་དེ་དུས་འདྲ། ངས་ཁང་བ་བརྒྱབ་ཡོད།
ཁོང་གིས་ལྟ་མོ་བསྟན་ཡོད་རེད། བྱི་ཞིག་ཤི་འགྱི། བྱི་མོར་འགྱི། བྱི་མོར་བཞག ། ངས་བོད་ཇ་བཟོས་
ཡོད། ལྟ་བུ་བྱ་བ་གང་ཞིག་བྱས་ཟིན་པའི་ལག་ཐེས་ད་ལྟར་ཡང་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་རིགས་། འདི་དག་
ལ་དབྱེན་སྐད་དུ་ (Perfect) ཟེར་། དེ་ལ་འདྲ་ནང་གསེས་ཆེན་གྲོགས་ཀྱིས་བྱེན་དུས་གསུམ་
དུ་དབྱེ་རྒྱ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དེ་དུས་ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཡོད། སང་ཉིན་སྤྱོད་པ་ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཆར་བ་
ཡོད། ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཡོད། ལྟ་བུ་རིམ་བཞིན་འདས་མ་འོངས་ད་ལྟའི་ལས་ཆེན་འདས་པ་ཡིན་ལ།
དབྱེན་ཇིའི་ (had written, would have written, have written) ཞེས་པ་
ནམས་དང་དོན་གཅིག་ཚུལ་སོགས་རིགས་འགྲེས་ཤིས་པར་བྱའོ། །

༡༢་ **ལས་ཆེན་ད་ལྟ་བ་ལ་** (འདི་ལ་དབྱེན་སྐད་དུ་ Imperfective ཟེར་) གསུམ་ལས། **དང་པོ་འདས་**
ཆེན་ད་ལྟ་བ་ནི། སྤྱིར་འདས་པའི་བྱང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག ། སྐབས་དེར་བྱ་བ་ཞིག་བྱེད་བཞིན་པར་
སྟོན་པ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། ཉུག་གཅིང་ཉུག་གཅིང་མདའ་འཕངས་སོང་། གོ་འཁྲབ་བཞིན་འཁྲབ་བཞིན་
སོང་བ་རེད། དགོད་ཀྱིན་དགོད་ཀྱིན་ཤི་སོང་། ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་དག་ལ། བགད་ནས་ཤི་སོང་། བགད་ཅིང་
ཤི་སོང་། ལྟ་བུའོ་སྟོན་ཆོག་པར་སེམས་སོ། །

༡༣་ **གཉིས་པ་བྱ་ལས་ད་ལྟ་བ་ནི།** སྤྱིར་མ་འོངས་པའི་བྱང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག ། སྐབས་དེར་བྱ་བ་ཞིག་
བྱེད་བཞིན་པར་སྟོན་པ་ལ་ཟེར་། ཁྲིམ་སྟོར་བྱེད་བཞིན་བྱེད་བཞིན་འགྲོ་རྒྱ་རེད་འདུག ། ལོ་

ཐོག་རྒྱུ་གི་རྒྱུ་གི་རྒྱུ་གཏང་རྒྱུ་ཡིན། ཞལ་འདོན་འདོན་ཞིང་འདོན་ཞིང་བསྐྱོམ་བར་བྱ། ལྷ་བྱ།

༡༤. **གསུམ་པ་བྱེད་ལས་ད་ལྟ་བུ།** སྤྱིར་ད་ལྟ་བུའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེར་འབྱུང་བཞིན་བའི་གནས་ཚུལ་བརྗོད་པ་དཔེར་ན། ཁོང་མོས་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ནས་གནས་ཚུལ་སྟེལ་བཞིན་བརྗོད་འདུག །ཅ་དངོས་འགྲེམས་ཀྱིན་འགྲེམས་ཀྱིན་འགྲོ་ཡི་ཡོད། གོམ་པ་རྒྱག་གིན་རྒྱག་གིན་འགྲོ། ལྷ་བྱ་སྟེ་འདི་རིགས་ལ། གོམ་པ་རྒྱག་ནས་འགྲོ། གོམ་པ་རྒྱག་ཅིང་འགྲོ། ཞེས་པའི་མཆེད་སྤྱིར་བྱེད་པ་རྒྱུ་མས་ཀྱང་ད་ལྟ་བུའི་ཆོག་དང་ལྷན་དུ་སྦྱོད་ཆོག་པར་སྣང་ལ། ད་ལྟ་བུའི་ད་ལྟ་བུའང་འདིའི་བྱེད་པ་ཅིག་ཡིན་ཀོ། །

༡༥. **ལས་ཆོག་སྤྱིར་བཏང་བ་ལ་འདུག་གསུམ་པས།** (འདི་འདྲའི་དུས་གསུམ་པ་སྤྱིར་བཏང་བ་དང་མི་འདྲ་ཞིང་དེ་ཕྱིན་སྐད་དུ་Simple Tense ཟེར་བ་དེ་ལོ།) དང་པོ་འདས་ཆོག་སྤྱིར་བཏང་བའི། འདས་དུས་དེས་ཅན་ཞིག་གི་སྤྱིའི་བྱུང་བ་མི་རྗོད་པར་དེས་མེད་ཀྱི་འདས་དུས་ཅམ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཁོང་བོད་ལ་ཕྱིན་བརྗོད། དས་བསྐྱུགས་པ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་གསུངས་སོང་། ལྷ་བྱ།

༡༦. **གཉིས་པ་བྱེད་ལས་སྤྱིར་བཏང་བ།** འདི་འདྲའི་མ་འོངས་པའི་དུས་དེས་ཅན་ཞིག་གི་སྤྱིའི་བྱུང་བ་མི་རྗོད་པར་དེས་མེད་ཀྱི་མ་འོངས་པ་ཅམ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མེ་འབྱུང་ནས་ང་བསྐྱོམ་བར་བྱ། ཁ་བརྗོད་ཞིག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། ལྷ་བྱུང་རྒྱུ་གཏང་རྒྱུ་རེད། ལྷ་བྱ།

༡༧. **གསུམ་པ་བྱེད་ལས་སྤྱིར་བཏང་བ།** འདི་འདྲའི་མེད་ཀྱི་ད་ལྟ་བུའི་ཅམ་ལ་འཇུག་པ་སྟེ་དཔེར་ན། ཡི་གེ་ཆོག ། ཆོག་སྤྱིར་བྱེད། ལྷ་བྱ་ཆོས་ཅེད་མོ་ཅེ་ཡི་ཡོད་རེད། ལྷ་བྱ་སྟེ། གནས་ལུགས་བརྗོད་པའི་དུས་ཀྱང་འདིའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོང་། ཞིབ་ཐར་དེས་ཆེད་ལོགས་སུ་བཞག་ཟིན་ཀོ། །

འདིར་དེས་དགོས་པའི་གནད་མེན་ཏུ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཞི། བྱེད་མེད་ལས་ཆོག་ཡིན་ན། ཁྱོད་ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་འཕམ་བྱེད་པ་ལ་བྱེད་སྤྱིར་མི་འཛོལ་བས་བྱུང་ཅིང་། བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཆོག་ཡིན་ན། ཁྱོད་ཀྱི་བྱེད་པོ་འཕམ་བྱེད་པ་ལ་བྱེད་སྤྱིར་མི་འཛོལ་བས་བྱུང་བའི་གནད་ཀྱིས། དས་དུས་བསྐྱུགས་སོང་། དས་ཅ་ལག་པོར་སོང་། དས་རི་དྲགས་པོར་སོང་། ཟེར་ཞིང་། ད་གཉིད་པོར་སོང་། དམག་འཐབས་ནས་ང་པོར་སོང་། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་བོད་མི་སྤྱིས་སྤྱིར་བ་ཡིན་ཀྱི། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་སྤྱིར་མཁན་ཉུང་ཤས་ཡོད་ཀྱང་དག་པར་མི་སེམས་སོང་། མང་བར་དོགས་ནས་འདིར་དགག་སྐྱབ་ཀྱི་སྤྱིས་པ་རེ་ཞིག་མ་བྱས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན་རང་རེའི་སྤྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པའི་བརྗོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་

དངོས་སུ་གསལ་ཞིང་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་ནམས་ནི་འདིར་མ་སྒྲོལ་མོད། ལྷེ་བ་སྒྲོར་དང་འབྲེལ་ཞིང་ཉེ་བར་
མཐོ་བ་ནམས་ནི་བོད་ཀྱི་ཡིག་སྒྲིག་གཉིས་ལ་བརྟགས་ཤིང་དབྱེད་དེ་ཞིབ་མེད་ལུགས་སུ་གྲུ་ལུ་ལགས་
ཡང་། ཆད་ལྷག་ཞོར་གསུམ་གྱི་སྒྲིག་ཆ་གདོན་མི་ཟ་བར་ཡོད་དེས་པས་གཟུར་གནས་དོན་གཉིར་ཅན་གྱི་
མཁས་པ་དག་གིས་སྒྲུང་དོར་དང་འཕྲི་སྒྲིག་མཛད་དུ་གསོལ་ལོ།

སྐྱུ་སྐྱུ་པ།

ནམ་གཞག་གསར་པའི་རྟེན་མེད་མཛད་སྤྱོད་ལོ།

གངས་ལྗོངས་རིག་པའི་བྱ་ལ་བག་མར་བཟང་ས།

འོན་ཀྱང་མཛད་སྤྱོད་མེད་ཞན་ཆ་ཅི་མཆིས་ནམས།

གསལ་བྱེད་ལམ་སྒྲིག་མེ་ལོང་སྒྲོལ་བར་མཛོད།

དགག་སྐྱབ་མེ་ལྷེ་མ་མཆེད་རང་ལུགས་ཀྱི།

རང་བཞིན་བྱང་ཞིང་ཞིབ་པར་བཤད་མོད་ཀྱང་།

ལེགས་བཤད་བྱིས་པ་རྩོད་ལས་བརྟམ་པ་ནི།

རང་པས་འོ་ཆུ་འབྱེད་པའི་ཆུ་ལ་ཅམ་ལགས། ཞེས་ཀྱང་སྐྱུ་སྐྱུ་པོ།

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་ལྷེ་བ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་ཆེན་
བྱུང་བམ་དག་དོན་གྱི་ལྷེ་བ་སྒྲོར་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་བཤད་པའི་སྐྱུ་སྐྱུ་པ་ཉེ་བཞི་པའོ། ། །

བཞི་པ། བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ།

Composition of the Complex Expression

༣༡། །བཞི་པ་བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་བཤད་པ་ལ། ཐོག་མར་བརྗོད་པ་འཕམ་གཏམ་གྱི་དོན་ནི། ཇི་སྐད་
 ཏུ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་སི་ཏུ་བཅ་ཆེན་གཙུག་ལག་ཆོས་གྱི་སྤང་བའི་ < < འགྲེལ་ཆེན་
 > > (༣༥༩) ལས། མིང་ཆོག་བརྗོད་པ་གཏམ་ཏུ་དབྱེ་བའི་བརྗོད་པ་ནི་ཆོག་དུ་མ་འདུས་པའི་དགག་གི་བྲེང་བ་
 ཉིད་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་མིང་གཞན་གཏམ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། བསྐྱ་དཀར་པོ་ལྟར་ནས་བར་མཛེས་པའི་བྱང་ཆུབ་
 སེམས་དཔལ་མཁས་པ་རྣམས་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་
 པ་བཞིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བུའི་ཆོག་དུ་མ་འདུས་པ་འཕམ་བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་ཇི་ལྟར་སྒྲིག་ཚུལ་ཡང་ཆོགས་
 བཅད་ཆོག་ལྷག་སྟེལ་མ་རང་མོས་བཅས་ནང་གསེས་བཞིར་དབྱེ་ནས་འཆད་པར་འདོད་དོ། །

དང་པོ། ཆོགས་བཅད་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ།

Composition of the Stanza

ཆོགས་བཅད་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་ལའང་། ཆོགས་བཅད་གྱི་དོན། ཆོགས་བཅད་གྱི་ཐེབ་སྒྲུབ་དངོས། ཆོགས་བཅད་
 གྱི་དབྱེ་བ། ཆོགས་བཅད་གྱི་སྒྲིན་སེལ་བཅས་བཞི་ལས།

དང་པོ་ཆོགས་བཅད་གྱི་དོན།

Meaning of the Stanza

སྒྲིར་ཆོགས་བཅད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་ནི། ལག་གི་སོར་མོ་རྣམས་ཆོགས་སོ་སོར་པལ་ཆེར་འབྲམ་མཉམ་དུ་
 བཅད་པ་ལྟར་རྒྱང་པ་རིང་ཐུང་འབྲམ་མཉམ་བྱས་ཏེ་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་དག་ལ་ཟེར་ཏེ། རྒྱ་གར་གྱི་ཤོ་ལོ་ཀ་
 ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་གོ། ཆོགས་བཅད་ལ་རྒྱང་པ་མང་ཉུང་ཅི་རིགས་ཡོད་ཀྱང་། ཡོངས་གྲགས་ནི་རྒྱང་པ་

བཞི་ཅན་ཡིན་ཞིང་། ཀྲང་བ་ལའང་ཆོག་བྱིས་མང་ཉུང་ཅི་རིགས་ཡོད་མོད། ཆོགས་བཅད་གཅིག་གི་ཀྲང་བ་
བཞི་མོ་ནི་དེས་པར་དུ་ཆ་མཉམ་དུ་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་མི་ཀྲང་ཆག་བཞིན་འགྱུར་བས་ཚུམ་མམ་སྟེ་བ་
སྟོར་གྱི་སྟོན་དུ་འགྱུར་རོ། །

གཉིས་པ་ཆོགས་བཅད་གྱི་སྟེབ་སྟོར་དངོས།

Composition of the Stanza

དེས་ན་ཆོགས་བཅད་གྱི་མ་མཐའ་ཚུམ་གཞི་ཆོག་བྱིས་ལྡེའམ་གསུམ་ནས་འཛིན་པའི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་
ཅིང་། མང་མཐའ་ནི་སྟུམ་ཅུ་མོ་གངས་ལ་བྱ་སྟེ། དེའི་གོང་དུ་ཚུམ་མི་མཁས་ན་ཆོག་ལྷག་ཏུ་འགྱུར་འགོ་བའི་
རྒྱ་མཚན་གྱིས་ཡིན་ལ། དག་ལ་དབང་འབྱོར་བའི་ཚུམ་པ་མོ་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྟན་གྱི་སྟེས་ཆེན་ཞང་ཞུང་
ཆོས་དབང་གྲགས་པ་ལྟ་བུས་ནི་ཆོག་བྱིས་བརྒྱ་ཕྱག་ལྷག་གི་ཤོ་ལོ་ཀ་བརྩམས་པའང་ཡོད་དེ། མཁས་པའི་
སྟུ་ཅལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་པས། དམིགས་གྱིས་བསལ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

དེའང་། ཀྲང་བ་མོ་མོར་ཡོད་པའི་ཆོག་བར་གཉིས་རེ་ལ་ཆ་དང་། གཅིག་ལ་ངལ་གསོའམ་ཡ་ཟེར་
བས། ཀྲང་བ་རྣམས་ལ་ཆ་དང་ཡ་གང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་འདྲ་མཚུངས་བྱ་དགོས་ཀྱི། གཞན་དུ་ན་ཆོགས་
བཅད་གྱི་སྟེབ་སྟོར་ཉམས་པའི་སྟོན་དུ་འགྱུར་དེས་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཀྲང་བ་རེ་རེར་ཆོག་བར་མང་ཉུང་གི་
གངས་ཀ་ཆང་ཞིང་། མཉམ་པ་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་མི་ཆོག་པར་གཙོ་ཆེར་ཁ་ནས་བརྗོད་བདེ་བ། རྩ་བར་སྟན་ཆ་
འོང་བ། ཆོག་གི་ཉམས་ཐོན་པ་བཅས་ནི་སྟེབ་སྟོར་གྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་པས། གནས་འདི་ལ་ཤིན་ཏུ་
གཞབ་སྟེ་སྦྱང་དགོས་སོ། །དེའང་རང་རེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྟེ་མ་རྣམས་ནི་ཚུམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་དུ་སྟེབ་
སྟོར་ལའང་རིམ་གྱིས་བྱང་རྩལ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ཞིང་། སྟོབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་རྩོུ་མཆོག་ནི་
བོད་ཀྱི་སྟེབ་སྟོར་ལ་མཁས་པའི་དང་པོ་དང་། མཆོག་དང་རབ་དང་གཙོ་བོ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གིས་རྒྱལ་པོ་ལ་
ལུལ་བའི་ཡིག་ཕྱད་བྱ་དགའ་བའི་སྟན་དག་གི་རྒྱན་ཅན་འོག་ཏུ་འགོད་པར་འགྱུར་བ་ལས་ཤེས་པར་ནུས་
ཤིང་། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་སྟེབ་སྟོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ < <ཐོན་མི་མདོ་རྩེའི་སྟེན་མདོ>> > > བྱ་བ་ཡོད་ཆུལ་
< <རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང>> > དུ་གསལ་བ་དེ་ལྟར་ནའང་། དཔེ་རྒྱན་མེད་པས་ད་ལྟར་རང་རེ་ལ་
ཤིན་ཏུ་སྟོན་ཏུ་གྱུར་ཆུལ་སོགས་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

དེའི་ཕྱིར་གཤམ་དུ་ཆོགས་བཅད་གྱི་སྟེབ་སྟོར་རིགས་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ཇི་ལྟར་ཚུམ་ཆུལ་གྱི་དཔེར་

བརྗོད་ལགའ་ཤས་བརྩམས་ཆོས་རྟེན་པའི་རིགས་སོགས་ལས་བྱུང་བ་དག་ལ་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་མཚན་དང་
བཅས་ཏེ་དགོད་པར་བྱ་ཞིང་། དབྱེད་གཞི་མ་རག་པའི་རིགས་ནི་རང་གིས་གསར་དུ་བརྩམས་ཏེ་བསྒྲུབ་ན་
ཡདི་ལྟར།

༡་ **ཆོག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་ནི།** དཔེར་ན། བཟ་གྲིས་ ༡༩༩༩ ལོར་བརྩམས་པའི་ཀ་
ཙོམ་ཆོག་གསུམ་མའི་ཆོགས་བཅད་གཅིག་ནི།

ཀ་ཁ་བ། །

ཁ་ལ་ཉོན། །

ག་ལེར་སྐྱོངས། །

ངར་མ་འཛིན། །ལྟ་བུ།

༢་ **ཆོག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་ནི།** མཁས་དབང་དུ་སྤྱོད་གོ་བསམ་གཏན་གྱི་ < <སྒོ་གསལ་འཇུག་
དོགས་> > ལས།

སྒོ་བ་དཔོན་ཐོན་མིའོ། །

ཞལ་རྒྱན་གཞུང་གི། །

དགོངས་དོན་ཤེས་ཆེད། །

སྒོ་བ་སྐྱོང་བྱས་སོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ **ཆོག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་ནི།** ཆོག་ཁྲིམ་ཆ་གཉིས་དང་ཡ་གཅིག་ཡོད་པའམ་ལྔ་པ་ལ་ངལ་གསོ་
ཐོབ་པ། དཔེར་ན།

རྒྱས་མེད་མི་དག་གིས། །

རྒྱས་ཅན་འབྲུ་སྤྱིད་ཀྱང་། །

སྤྱིང་རྗེའི་ཡུལ་ཙམ་ལས། །

འགྲན་སྒོ་ཅི་ལ་སྒྲུ། །ལྟ་བུ་སྒྲེ། ཆོག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་མན་ནི་འབྲི་སྒོ་ལ་ཆེར་མེད་པས་དཔེར་བརྗོད་

ཀྱང་དགོན་པར་སྤྲང་ངོ། །

༤་ **ཆོག་ཁྲིམ་དྲུག་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་ནི།** ལྔ་ལ་མཆོག་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ < <མགྲར་སྒྲུ་> >
ལས།

བྱ་དེ་ཁྱུང་ཁྱུང་དཀར་སོ། །

གཤོག་ཅལ་ང་ལ་གཡོར་དང་། །

ཐག་རིང་རྒྱང་ལ་མི་འགྲོ། །

མི་ཐང་བསྐྱོར་ནས་སླེབས་འོང་། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་རང་རེ་པོད་ཀྱི་སྒྲུ་གཞས་པལ་མོ་ཆེ་ཆེག་བར་

དུག་མ་ཤ་སྟག་ཡིན།

༥་ ཆེག་ཁྱིས་བདུན་ཅན་གྱི་ཆེགས་པ་ཅད་ལ་རིགས་གསུམ།

༥་༡་ དང་པོ་ཆེག་བར་ཆ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཡ་གཅིག་ཡོད་པ་དཔེར་ན། རྗེ་བཙུན་བྱམས་མགོན་གྱི་

< <མཛོན་རྟོགས་རྒྱན་> > ལས།

སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་གཞན་དོན་ལྟེན། །

ཡང་དག་རྟོགས་པའི་བྱང་རྒྱུ་འདོད། །

དེ་དང་དེ་ནི་མངོ་བཞིན་དུ། །

བསྐྱེད་དང་རྒྱས་པའི་སྐྱོན་ས་བརྗོད། །

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་སྐྱེད་ཅན་གྱི་པོ་རྒྱ་བ་ནམས་ཀྱིས་པོད་སྐད་དུ་བསྐྱེད་པ་འདི་རིགས་ལ་རྒྱ་གར་སྐད་རང་དུ་
ནི་ཆེག་བར་བརྒྱན་མའི་ཆོད་ཅམ་དུ་གྲུབ་པས་ན་རྗེས་སུ་བསྐྱེད་པའི་སྐྱོན་ས་ཅན་དུ་གྲགས་ཤིང་། རྗེ་
བཙུན་གྱི་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་དང་སློབ་དཔོན་དབྱེག་གཉིན་གྱི་མཛོད་དང་དཔལ་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ནམ་
འགེལ་རྩ་བ་ལ་སོགས་པ་པོད་འགྲུར་མང་པོ་ཞིག་འདིའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་།

༥་༢་ གཉིས་པ་ཆེག་བར་ཆ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཡ་གཅིག་དང་དེ་ནས་སྐར་ཡང་ཆ་གཅིག་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

འཕགས་ཡུལ་ལྟོ་སྒྲོགས་ཀྱི་ཡུལ་དུ། །

ཉིན་གཤམ་སྒྲིབ་ནག་གིས་སྒྲིབ་དུས། །

པ་ཡུལ་པོད་ལྟོངས་ཀྱི་རི་ཅེན། །

སྐྱག་པ་འཐེབས་པ་དེ་བྱང་བྱང་། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༥་༣་ གསུམ་པ་ཆེག་རྒྱང་སོ་སོར་ཆེག་བར་ཆ་གཅིག་ཡ་གཅིག་ཆ་གཉིས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། མཁས་དབང་

དུང་དཀར་བའི་ < <སྐྱན་འགྲེལ་> > ལས།

ཡིད་འོང་གི་སྒྲིབ་ཆལ་ནང་ན། །

རབ་མཛེས་ཀྱི་མེ་རྟོག་བཞད་པས། །

ཐག་རིང་གི་བྱང་བའི་ལྷ་ཆོགས། །

མ་བོས་ཀྱང་མགོན་དུ་འགྲུགས་སོ། །ལྟ་བུ།

༩་ ཆོག་གྲིམ་བརྒྱན་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་ལའང་རིགས་གསུམ།

༩་༡་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ཆ་བཞི་རེ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། < <སྒྲོལ་མ་ཉེར་གཅིག་གི་བསྟོད་པ་> > ལས།

བྲག་འཆལ་སྒྲོལ་མ་སྤྱར་མ་དབའ་མོ། །

སྤྱན་ནི་རྒྱུ་ཅིག་སྒྲོག་དང་འབྲམ། །

འཛིག་ཉེན་གསུམ་མགོན་ཚུ་སྤྱེས་ཞལ་གྱི། །

གོ་སར་བྱེ་བ་ལས་ནི་བྱུང་མ། །ཞེས་སོགས་སྒྲོལ་མ་འཁོར་བཅས་ལྟ་བུ་དང་།

༩་༢་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ཆོག་གྲིམ་ཡ་གཅིག་ཆ་གསུམ་ཡ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ལྟུལ་མཆོག་བདུན་པ་ཆེན་པོས།

ལར་རི་ཅམ་མཐོ་བཞིན་གཡང་ས་ཆེ། །

རྩས་རི་ཅམ་འབྱོར་བཞིན་འཆིང་བ་དམ། །

གཉིན་རི་ཅམ་འདྲིས་བཞིན་ཚུར་ལ་འཁང། །

དབྱ་རི་ཅམ་བརྟལ་བཞིན་མང་དུ་འཕེལ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༩་༣་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ཆོག་བར་ཆ་གཅིག་ཡ་གཅིག་ཆ་གཉིས་ཡ་གཅིག་བཅས་འཛོལ་བའམ། གསུམ་པ་དང་ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་དཔེར་ན།

ཤེས་བྱ་ཡི་གནས་ལ་མཐའ་མེད་པས། །

རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་གཤོག་རྩལ་ངོམ་རུས་ཤིང་། །

ཞིབ་མོ་དུ་འདུག་ཆེ་རྣམ་གཞག་གྱང་། །

གསར་པ་ཞིག་རྙེད་པའི་རེ་འདུན་ཆེ། །ལྟ་བུ།

༡༠་ ཆོག་གྲིམ་དགྲ་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད་རིགས་བཞི།

༡༠་༡་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ཆོག་བར་ཆ་བཞི་དང་ཡ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། སྒྲོབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་རྩོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྤོང་བཅན་སྤྲུལ་པོ་ལ་ཕྱལ་བའི་ཡིག་ཕྱད། (འདི་ < <རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་ཐེ་མོང་> > དུ་ཡོད།)

ཞལ་རས་གསལ་ལ་ངང་མདངས་གང་བ་བཟང་། །

གདམས་ངག་ཐབ་ལ་མ་ཆད་ཐ་དད་དང་། །

ལས་ངན་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་བསལ་མཛད་པ། །

འཕགས་པ་མ་ཐམ་ཡང་དག་དམ་བ་ལ། །

བདེ་གཤེགས་བདེན་ངེས་ཡེ་ཤེས་ཏེ། །

ཉིང་འཛིན་ཞི་ཉིད་རིག་ཅིང་གཟེགས། །

ཉོན་མོངས་ཆོགས་བཅོམ་མགོན་པོ་མཆོག། །

དུག་གསུམ་བདུད་འདུལ་ཀུན་ཏུ་སྤུལ། །ཞེས་ཆོགས་བཅད་དང་པོ་དབྱངས་ཨ་ངེས་དང་། གཉིས་

བའི་རྒྱུ་པ་སོ་སོར་དབྱངས་ཁོ་ནར་ངེས་བའི་བྱ་དཀའ་བའི་སྟན་པ་ལྟ་བུ་དང་།

ཕ་༥ ཆོག་རྒྱུ་རེའི་ཐོག་མ་དང་བརྒྱད་བ་དགུ་བ་བཅས་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་མགུར་མའི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་

བ་དཔེར་ན། < <ཐེ་བཅུན་མི་ལ་བཞད་པའི་མགུར་འབྱུང་> > ལས།

ཡར་མཐོ་ངེས་ཐར་པའི་བདེ་བ་དང་གཅིག། །

མར་ངན་སོང་གསུམ་གྱི་སྤྱུག་བསྐྱེལ་དང་གཉིས། །

བར་གར་སྤྱེས་རང་དབང་མེད་བ་དང་གསུམ། །

གསུམ་དེ་གསུམ་འཛོམས་པའི་དུས་ཆོད་ན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ།

ཕ་༦ ཆོག་རྒྱུ་རེ་རེར་ཆེག་བྱིས་ཆ་གཉིས་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ངལ་གསོ་རེ་འཛོམ་བ་དཔེར་ན། < <ལྟ་མགུར་

ཨ་མ་ངོས་འཛིན་> > ལས།

ད་ལྟ་རང་རེ་ཡི་སྒོ་གསལ་འགའ་ཞིག། །

ཚུགས་བྱུབ་བདེན་བྱུབ་སོགས་བརྟེན་ཞེན་པས།།

སྤང་བ་ཡིང་ཡིང་འདི་རང་སོར་བཞག་ནས། །

དགག་རྒྱ་དུ་ཅན་ཞིག་འཆོལ་བར་སྤང་སྟེ། །

སྤྱིབ་བྲལ་ཨ་མ་ཡི་བཞིན་རས་དེ་ན། །

ལང་ལང་ལིང་ལིང་འདི་ཡོད་སྐད་མི་འདུག། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

ཕ་༧ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་ཆེག་བར་བདུན་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་ < <དུང་དཀར་སྟན་འགྲེལ་> > ལས།

བ་མཐའ་མི་མངོན་ཞི་བདེ་ཡི་རྒྱ་མཆོ། །

ནམ་མཁའི་དབྱིངས་དང་འབྲེས་པ་ལྟར་གྱུར་ཏེ། །

ཞོགས་པའི་ཉི་གཞོན་མཆོ་རྒྱ་ཡི་ནང་ནས། །

མངོན་པར་འཆར་བའི་ལྷན་མོ་ཞིག་མཐོང་ངོ། །ལྷ་བྱ།

༩་ ཆོག་ཁྲིམ་བཅུ་ཅན་གྱི་ཆོག་ས་བཅད་རིག་ས་གསུམ།

༩་༡་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་ཆོག་བར་གསུམ་པ་དང་བརྒྱད་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་དཔེར་ན།

བསེལ་ལྷོངས་འདི་སྟོན་ཆད་དག་ཞིང་དང་མཚུངས་ཀྱང་། །

གསར་བཞེ་ཡི་རྒྱུང་འཚུབ་ལང་ལོང་དུ་འབྱུང་བས། །

མི་ཡུལ་གྱི་དཔྱལ་ཁམས་སྟོ་བྱར་དུ་བརྒྱུ་འདྲའི། །

མི་སྤྱུག་པའི་སྤང་ཚུལ་དེ་འདྲ་ཞིག་བྱུང་ཡ། །ལྷ་བྱ།

༩་༢་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ལ་གཅིག་ཆ་གསུམ་ལ་གཅིག་ཆ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

ཁྱི་སྟོང་གྱི་བཀོད་པ་མཛེས་སྤྱུག་དང་ལྷན་ཡང་། །

ནང་བཅུད་གྱི་མི་རྣམས་རྗེས་ལུས་སྤྱ་གནས་ཆེ། །

དོ་མི་མཉམ་ཞ་བོ་འཁྲུག་པོ་བཞིན་འགྱུར་བས། །

གྱི་གངས་ཅན་བ་རྣམས་རྩི་ལམ་ལས་ལོངས་ཤིག །ལྷ་བྱ།

༩་༣་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོར་ཆ་གཉིས་ལ་གཅིག་ཆ་གཉིས་ལ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

འཐབ་ཅོད་རྒྱུང་འཚུབ་དེ་དག་ཏུ་འཁྲུགས་པའི་ཆེ། །

ཁྱེ་ཐང་སྤྱབས་མེད་ན་དག་རྒྱུང་རྒྱ་བ་བཞིན། །

ཐོག་མ་འབྲུ་སྟོན་དག་རྟོག་པས་བཞིས་བ་བཞིན། །

སྤངས་ཐང་ཆེན་ན་འདྲེ་ཡིས་དེད་པ་བཞིན། །ལྷ་བྱ།

༩་ ཆོག་ཁྲིམ་བཅུ་གཅིག་ཅན་གྱི་ཆོག་ས་བཅད།

༩་༡་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་གསུམ་པ་བྱུག་པ་བཅུ་གཅིག་པ་བཅས་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེར་བཞིན་ནི།

གངས་རི་ཡི་ལས་དབང་འདི་སྤྱུ་ལ་བཤད་ན་ཡང་། །

སྟོང་ཁོང་གི་གཉིང་རུམ་ན་རྒྱུག་གཟེར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། །

བྱུང་ཐེན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་བསྐྱར་ལོག་མི་འདོད་ཀྱང་། །

དེའི་ཐེངས་ཀྱི་རུམ་ཁུང་ན་གསོན་བཞུགས་དགོས་ངེས་ལགས། །ལྷ་བྱ།

༩་༢་ ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་གསུམ་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

སྟོན་ཐོན་དང་གསར་བཞེ་ཆོ་ལོའི་སྤྱ་བྱིད་ལོག་ནས། །

དཔའ་ངར་དང་ཁྱུ་ཚུར་བསྐྱེབས་པའི་རྩར་བཙོན་ཅན་རྣམས།

རང་གཞན་གྱི་གནས་བབ་མཐོང་བའི་མིག་ན་བྲལ་བས།

ཡོང་བ་དང་འོན་པ་ལས་ཀྱང་སྐྱེན་སྐྱགས་ཆེ་ཞ།

༥་ན་ ཆེག་རྒྱུ་རེར་ཆ་ལྷ་དང་མཐར་འཇུག་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

རྩར་བཙོན་དཔའ་ཚློད་སྟག་སེང་རམ་མཆོང་བ་ལྟར།

ཤོག་ཞུ་ཅན་རྣམས་དེ་དྲགས་མས་མ་རྟུང་བ་ལྟར།

ཕྱི་ཚུལ་ཚློད་ཀྱང་སྟག་སེང་རོ་མ་མིན་པའི་ཕྱིར།

རྒྱག་གི་མ་སྐྱེས་སེང་ལྷགས་སྟོན་པའི་འདུར་རྒྱག་གི་དྲ། ། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་ ཆེག་བྱིས་བརྩམ་གཉིས་ཅན་གྱི་ཆེགས་བཅད།

༡༠་༡་ ཆེག་རྒྱུ་རེར་ཆེག་བྱིས་གསུམ་པ་དང་བརྩ་བ་ལ་འཇུག་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

དམར་པོ་ཡི་འགོ་གཙོ་ཕྱི་རྒྱུ་ཆེ་གོ་ཞེས་གྲགས་པ།

གནམ་འོག་གི་ཁྱོན་ན་རྒྱུང་ཏྲ་དབང་ཐང་ཞིག་དར་བས།

ཐེར་འབྲུམ་གྱི་མི་སེར་རྩ་རྒྱལ་པ་འཕྱོ་འཕྱོ་རུ་བསྐྱལ་ཏེ།

སྐར་གཙོད་ཀྱི་སྤྱིད་དབང་ལོ་ཤས་ལག་བྱུང་གིས་སྐྱོར་ཏོ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་༢་ དང་པོ་དང་བརྩ་བ་ལ་འཇུག་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

ཁོ་གཡོ་རྩས་མཁས་ཤིང་སྐད་ཆ་ཆངས་དབྱངས་བཞིན་སྟན་ཕྱིར།

འབངས་བསམ་མེད་སྤྱང་རིགས་དཔོན་གནས་འཛོལ་འདོད་ཀྱི་རེ་བས།

ཆོས་འཛིག་རྟེན་ལུགས་གཉིས་མགོ་རྟིང་གནས་ས་ལྟར་བསྐྱོགས་ཏེ།

སྤར་པ་མེས་ཤུལ་བཞག་རིན་ཐང་དཔག་མེད་ཅིག་བརྒྱགས་ཤིང་། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་༣་ ལྷ་པ་དང་བརྩ་བ་ལ་འཇུག་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

འདི་ཕྱི་ལེགས་ཆོགས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པ་དེ་འཛིན་བཅས།

གཏོར་བཤེག་ཅ་བརྒྱག་རུ་བཏང་སྟེ་སྟོད་བརྩུབ་ལྷག་མེད་བྱས།

དགོན་གནས་བྱག་སྟོང་ལྷག་གཏོར་ཏེ་ཤུལ་མེད་མིང་མེད་ཀྱིས།

རིན་ཐང་གཞལ་མེད་ཀྱི་རྒྱ་དངོས་འཛོག་བཙོམ་དཔོར་འཛེན་བྱས།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་ཙ་ ངལ་གསོ་མེད་ཅིང་ཆ་དྲུག་ཅན་གྱི་དཔེ་ནི།

རིག་གཞུང་གོམས་གཤིས་ཡ་རབས་སྟོད་བཟང་ཅི་མཆིས་ཐམས་ཅད། །

སྟིང་པ་རོ་ཡངས་གསར་བརྗེར་ངོ་ལོག་ཅེས་སོགས་མིང་གིས། །

ཅ་གཏོར་བཏང་ཤུལ་རྒྱལ་ཁབ་གསར་བའི་རིག་གཞུང་འཚོ་བ། །

མིང་གསར་ཅམ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་པས་ཡི་ཐང་ལོས་ཆད། །

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༡་ ཆོག་ཁྲིམ་བརྟགས་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད།

༡༡་༡་ བརྟག་ཅིག་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

མི་རྣམས་ཐམས་ཅད་སྟོ་རྩུ་འཐུང་བའི་ངང་རྩལ་ཞིག་འཛིན་ཏེ། །

བྱ་རབས་ཆ་རྒྱད་པ་མ་རྩུན་ལའང་དོགས་ཐོན་དྲང་འཛིགས་སྣང་། །

ཡིད་ཆེས་བརྒྱགས་པའི་སྟེ་ཆོགས་ནང་དུ་ཁེར་རྒྱང་གི་ཆོར་བ། །

སྟོ་སྟུག་སྣང་བས་ལོ་རྒྱུ་རིང་པོ་རི་འདྲ་ཞིག་བསྐྱལ་ཏམ། །

ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་༢་ ཐོག་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

སྟུག་མེད་གོ་འདྲ་བའི་རྩར་བཙོན་ཅན་གྱི་རང་རིགས་པོ་མོ། །

གོས་སྟན་པ་དགྲུ་བཅེགས་དཀའ་སྟུག་འཚོ་བའི་སྤང་ཉམས་དོད་པ། །

ཁོ་སྤྱི་ནག་དེ་ཡིས་གཡོ་སྤྱུས་བསྐྱུས་པའི་བསམ་མེད་ཁྲུ་ཆོགས། །

རང་མི་རིགས་གསོད་པའི་བཤན་བ་ལག་དམར་ཅིས་བྱང་ལོས་ཡིན། །

ལྟ་བུ།

༡༡་༣་ ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

དེ་ལྟར་རྩར་བཙོན་དཔའ་བོའི་རྩར་བཙོན་ཆེ་བའི་བྱས་རྗེས་རྣམས། །

དབང་ཅན་སྤྱི་རྣམས་སྟོན་པར་ངོ་སོ་ཅམ་དུ་འང་མ་སོང་ཞིང་། །

འདག་མེད་ནག་ཉེས་ཅན་གྱི་མིང་བྱང་རིང་པོ་སྤིད་མཐའི་བར། །

བྱུང་མེད་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ནས་རྩར་བཙོན་དཔའ་བོས་ལེགས་པར་ཐོབ། །

ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༥་ ཆོག་གྲིམ་བརྩ་བཞི་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད།

༡༥་༡་ དང་པོ་དང་ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཛོལ་བའི་དཔེ་ནི།

ཐོག་དང་པོར་མི་སེར་བདེ་སྤྱག་ཁྱར་དུ་བཞེས་པའི་སྤྱག་བསམ་གྱིས། །

གསུང་བཟང་པོ་གནམ་ས་ཁྱབ་པར་འུད་ཀྱིས་སྒྲོག་པའི་ངང་ཚུལ་དེས། །

མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ལྟ་མེད་དལ་གྱིས་བྲངས་པའི་བྱང་རབས་དེ། །

སྤྱས་ཐོས་ཀྱང་ཡིད་དབང་འགྲུགས་རྩས་བསྟོད་བསྐྱེད་དབྱངས་ཀྱིས་བསྐྱེད་བྱས། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༥་༢་ གསུམ་པ་དང་དྲུག་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཛོལ་བའི་དཔེ་ནི།

ལོ་རྒྱ་དང་བྱང་རབས་ཀྱི་བང་རིམ་བཅེགས་མཐར་དབང་ཆ་ཐོབ་སྟེ། །

སྟན་གསལ་དང་ར་རྒྱལ་གྱི་དུག་གིས་བསྐྱེད་པའི་སྟོང་སྟོང་དབང་གིས། །

ནད་སྤྱག་དང་འཁྲུགས་ཅོད་ཀྱི་ལོ་ནག་ཤར་ཏེ་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང། །

མི་ཡུལ་དུ་དཔྱལ་ཁམས་ཀྱི་འཆོ་བ་གསར་བས་དཀའ་སྤྱག་སྤངས་འདུག ། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༥་༣་ ལྷ་པ་དང་བརྩ་བ་ལ་ངལ་གསོ་འཛོལ་བའི་དཔེ་ནི།

ལོ་རྒྱས་དེབ་ཐེར་ན་འཁོད་པའི་གཟུགས་མེད་ཀྱི་དཔང་པོ་དེ་ཡིས། །

འདག་མེད་ཉེས་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཀན་ཆེ་གོ་དེའི་བྱས་རྒྱུ་ལ་ངན་པ། །

མ་འོངས་འབྱུང་འབྱུར་གྱི་མི་ལ་གསལ་སྟོན་གྱི་བསྐྱབ་བྱ་གནད་སྟེ། །

མ་རུང་ལམ་ངན་ལས་བསྐྱོག་པའི་ལམ་བཟང་གི་འོད་སྤང་བཀྲེ་དགོས། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་

མན་ནི་རྟ་ཅང་རིང་བའི་གསལ་འགྲུལ་ཞིག་མ་གཏོགས་མི་བྱི་སྟེ། སལ་ཆེར་གོང་གི་འདི་དག་གིས་

རིགས་བསྐྱེ་རྩས་ཤིང་། སྤྱིར་ན་ཆོགས་བཅད་འབྲི་ཚུལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་ཅོམ་ < <དུང་

དཀར་སྟན་འགྲེལ་> >དང་། < <ཆངས་སྤྱས་བཞད་པའི་སྤྱད་བྱངས་> > དང་། གཞན་ཡང་

ཚོམ་པ་པོ་པེ་རི་དགོ་བཤེས་འཛིགས་མེད་ལགས་ཀྱི་< <ཆོགས་བཅད་ཚོམ་ཚུལ་> > ཞིག་

ཀྱང་སྤར་མཐོང་སྤོང་བ་བཅས་སྤྱ་གསལ་བས། དེ་དག་ལ་གཟིགས་པར་ཁྱེལ། ཁྱད་པར་དུ་གོང་

འཁོད་ཀྱི་ཆོག་བར་བདུན་མ་ནས་བཟུང་སྟེ་རྒྱང་པ་རེའི་དང་པོ་དང་གསུམ་པ་ལྷ་པ་བདུན་པ་དགྲ་

བ་བརྩ་གཅིག་པ་ལ་སོགས་པ་ཡ་རྣམས་ལ་ངལ་གསོ་འཛོལ་བའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་ཞིང་། རྒྱང་

པ་རིང་གས་རྣམས་ལ་ངལ་གསོ་གཉིས་གསུམ་སོགས་འཐོབ་པའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་ཡོད་
པ་དག་ཀྱང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

༡༣་ ཆོག་ཁྲིམ་ཉེར་གསུམ་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད། མཁས་བྱུང་སྤྱོད་པའི་ཉི་མ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་པོའི་
གསུང་ < <སྤེ་བདུན་ཡིད་ཀྱི་སྤྱོད་སེལ་> > ལས།

བདུན་ཅིའི་འོད་ཅན་ཅོད་པན་གྱིས་མཛེས་རལ་པའི་ཁྱར་འཆང་མགུལ་ནག་སྤྱི་བོས་ཞབས་ཀྱི་
པ་སྒྲོར་བྱང་བ་བཞེན། །

གང་སྤྱོད་རིན་ཆེན་རི་བོའི་དཔལ་འཕྲོག་གཟེ་བཞིན་ཕྱང་པོའི་ཁྱར་གྱིས་ངལ་བས་རྒྱ་མཚོའི་གོས་
ཅན་འདར་བར་སེམས། །

འཕྲིན་ལས་ཉིན་བྱེད་འཆར་ཀའི་ཐེར་གྱིས་བདུན་གྱི་སྤེ་དཔོན་སྤྱོད་ལྡན་སྤངས་ནས་ཡིད་ལ་སྤྱོད་
པའི་བརྒྱལ་ཞུགས་སྤངས། །

ཞལ་གྱི་ཚུ་གཉེར་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུའི་རྒྱུད་ལྷན་མཛེས་སྤྱབ་དབང་གསུང་གིས་འཛིག་ཉེན་
རྒྱུད་པ་འཕྲོག་གྱུར་ཅིག །ལྟ་བུ།

༡༤་ ཆོག་ཁྲིམ་སོ་གཅིག་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད། ཡང་གོང་གི་གསུང་དེའི་མཛུགས་ཐོགས་དེ་མ་ཐག་གྲ།

གང་ཞིག་མཐའ་ཡས་འགྲོ་བའི་དོན་སྤྲད་པན་བདེའི་ཁྱར་ཆེན་གཙག་ན་རྒྱ་བའི་གཙག་བྱེད་རི་
བཞེན་སྤྱགས་མཛེས་གཙག་གི་གཙག་ཉོར་རྒྱན་དུ་ལེགས་པར་སྤངས། ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

༡༥་ ཆོག་ཁྲིམ་སོ་བདུན་ཅན་གྱི་ཆོགས་བཅད། < <རྣལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ལྷག་ཆེན་པོ་མཛེས་བཙུན་མི་ལ་
བཞད་པའི་དོ་རྩེའི་རྣམ་ཐར་> > གྱི་མཚོད་བཛོད།

ཆོས་སྤྱིའི་ལྷ་ལས་མ་རིག་ཚུ་འཛིན་གཤོད་བལ་དབྱིངས་ན་གཟུགས་སྤྱོད་ལག་པའི་ཉིན་མཚན་
མགོན་ནི་བདུན་ཅུའི་སྤྱོད་གཙན་རྒྱ་བལ་འཕྲིན་ལས་མཁྱེན་བཅེའི་འོད་འབྱེད་མཐའ་ཡས་དཔལ་
འབར་བས། །

ཤེས་བྱའི་དངོས་ཀྱན་ཁུབ་ཅིང་འགྲོ་བ་རིགས་རོ་ལས་རྒྱུད་དབང་པོ་སྤྱོད་གནས་དུས་གྱིས་བསྐྱུས་
པའི་སྤྱོད་ལྡན་ཀྱན་གྱི་ཆོས་ལ་སྤོངས་པའི་སྤྱོད་བྱུང་སྤྱོད་པ་མཐའ་དག་རབ་བསལ་ནས། །

དུག་མདའི་དབང་གིས་སྤྱོད་མི་དགེ་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་མཚན་སྤྱོད་ཕྱང་པོས་འཕངས་པའི་ལས་དུ་
ཞུགས་དང་འཛུགས་འགྱུར་ཞུགས་འབྲས་ཆོར་བ་ཉམས་སྤྱོད་ཀྱན་ལས་སྤྱོད་སྤྱོད་གཤེད་བར་ངལ་
བསོས་ཉེ། །

སྤར་ཡང་ནས་བྱང་རྒྱ་ལས་དག་ལ་བཀོད་ནས་འབྲས་བྱ་དབང་ལྷག་སྤྲུལ་ལྡན་ཆེ་འདིར་སྒྲོལ་མཛད་
མཁའ་མཉམ་འགྲོ་བའི་དཔལ་མགོན་མི་ལ་ཞེས་གྲགས་སྟོབས་བརྩ་མངའ་བ་དེ་ལ་འདུད།
ཅེས་ས་ལྟ་བུ་སྟེ། འདིའི་དོན་ནི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་བོད་ལྷ་པའི་འོག་གངས་ (༢༢༥)
ལ་གསལ།

༡༥་ **ཆེག་ཁྲིམ་ཤིན་རྒྱུ་མང་ཞིང་བྱ་དགའ་བའི་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱི་ཆེགས་བཅད་ཁག་ལས།**
ཆེག་བར་བརྒྱ་དང་གསུམ་ཅན་ཁོ་ལོས་༢༠༠༩ལོར་གྲེས་པའི་ < < ཡགོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་
བ་མཆོག་གི་གསང་གསུམ་མཛད་པར་བསྟོད་པ་ཆེག་ཁྲིམ་བརྒྱ་བ་ > > ཞེས་བྱ་བ་ཤོ་ལོ་ཀ་
གསུམ་ཡོད་པ་འདིར་དཀྲུས་གཅིག་ཏུ་འགོད་ན་གཞུང་དོན་སྤྱི་བ་བར་དོགས་ནས་དེ་བ་འདིའི་
མཐུག་ཏུ་བྱུང་འགོད་བྱ་བས་དེར་གཞིགས།

༡༦་ **ཆེག་བར་བརྒྱ་དང་མོ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆེགས་བཅད།**
བོད་གངས་ཅན་པའི་སྤེལ་སྒྲོར་མཁའ་གྱི་གཙུག་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་མཁས་བྱུང་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྟན་
ངག་པ་ཞང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པའི་ < < རྗེ་བཙུན་ལྷ་མ་མཁས་བྱུང་ཆེན་པོ་ལ་རབ་བསྐྱགས་
ཀྱི་སྤེལ་སྒྲོར་གྱི་སྒྲོ་ནས་ཆེད་དུ་བཞུགས་སྤྱིན་གྱི་སྤེང་བ་རྣམས་པར་རོལ་བ་ > > ཞེས་བྱ་བ་དང་།

༡༧་ **ཆེག་བར་ཉིས་བརྒྱ་དགའ་གཅིག་ཅན་གྱི་ཆེགས་བཅད།**
དཔེར་ན། མཁས་པའི་དབང་པོ་ཞང་ཞུང་པའི་ < < བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་
ཤེས་རབ་མ་དང་བཅས་པ་ལ་ཆེད་དུ་བཞུགས་པ་བདེ་ཆེན་བཞད་པའི་ར་རོ་ > > ཞེས་ས་ལྟ་བུ་སྟེ།
འདི་དག་མངས་པར་དོགས་ནས་འདིར་བྲངས་མེད་ཀྱང་སྒྲོ་ན་ཁོང་གི་གསུང་འབྲུམ་བསྟོད་ཆེགས་
སམ་འོག་གི་བྱུང་བཀོད་དང་མོ་ལ་གཞིགས་པར་ཞུ།

༡༨་ **ཆེག་ཁྲིམ་སུམ་བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཆེགས་བཅད་ཀྱི་དཔེ་ནི།**
མན་གྱིས་འབད་ཚོལ་དང་བཅས་ཉེ་ཅུང་ཟད་བགྱིད་ན། < < སྤེལ་སྒྲོར་གྱི་གཞུང་འདིའི་སྤྱི་ཁོག་
ཡོངས་རྫོགས་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་པ་ཉིན་བྱེད་དབང་བོའི་ཟེགས་མ་ > > ཞེས་བྱ་བ་
འདིའང་འོག་ཏུ་གཞིགས།

དེ་ལྟར་ན་ཆེགས་བཅད་ཀྱི་སྤེལ་སྒྲོར་སྤྱི་ག་པའི་གཞི་མ་ཆེག་རྒྱུད་གི་ཆེག་ཁྲིམ་མང་ཅུང་ངལ་གསོ་
དང་བཅས་པ་ཆ་འགྲིག་ཅིང་སྟན་འཛེབས་དང་ལྡན་མི་ལྡན་ཡིན་པས། གནས་འདི་ལ་གཟུར་གནས་དོན་
གཉེར་ཅན་དག་གིས་ཤིན་ཏུ་གཟབ་སྟེ་སྤྱད་བར་བྱའོ།

གསུམ་པ་ཆེགས་བཅད་ཀྱི་དབྱེ་བ།

Categories of the Stanza

སྟན་ངག་གི་ཆེགས་བཅད་ལ་སྟོར་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བ་ཐོལ་བ་སོགས་བཞི་ཡོད་པ་ < <སྟན་ངག་མེ་ཡོང་མ་ཅ་ཅ་
འགྲེལ་> > ཁག་ལས་འབྱུང་བ་ལ་ < <བོད་མཁས་སྟན་རྟེན་> > (༡༩) ལས། དེ་འབྲེལ་དུ་ཆེགས་པའི་
ཆེགས་བཅད་རྒྱ་ཆེ་བ་ནི། སྐུ་ཞེས་པ་ལེའུའམ། རབ་བྱེད་དམ། སྐབས་དུ་མས་བཅེངས་པའི་སྟན་ངག་ཆེན་
པོ། ཐོལ་བ་སོགས་བཞི་དེའི་རྒྱ་སྐུལ་མ་ལྟ་བུ། སྟན་ངག་ཆེན་པོ་སྐུལ་བྱ་བཏགས་པ་ལྟ་བུ། སྐུལ་མ་ལས་
གཞན་དུ་སྐུལ་བྱ་མེད་པ་ལྟར་ཆ་ཤས་དེ་བཞིན་རང་བཞིན་ནམ་རྒྱུ་ལ་ཡོད་པའི་བྱེད། དཔེར་བརྗོད་ལོགས་
སུ་འདིར་མ་བརྗོད། ཅས་ཐོལ་བ་སོགས་བཞི་ནི་སྟན་ངག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་སྟན་
ངག་གི་ལུས་སྟན་ངག་དང་ཐ་དད་དུ་བསྟན་རྒྱ་མེད་ཀྱང་། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། མིའི་ལུས་དང་རྒྱུ་གཉིས་སོ་
སོར་ཡོད་པ་ལྟར་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་ཀུན་སྟོང་དང་བཅས་པའི་ངག་གིས་དོན་དེ་རྣམ་པར་དབྱེད་པའི་སྟན་
ངག་གི་རྒྱུ་གང་ཞིག་སྐུལ་བྱུང་གི་ཆེགས་པའི་བྱེད་པ་དེ་ཉིད་ལ་སྟན་ངག་གི་ལུས་ཞེས་བཏགས་པ་ཅ་བ་མེ་
ཡོང་མ་ལས།

ལུས་ནི་རེ་ཞིག་འདོད་པ་ཡི། །

དོན་གྱི་རྣམ་དབྱེད་ཆེགས་པའི་བྱེད། །

ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྟན་ངག་ནི་རྒྱུ་ཆ་ལྟ་བུ་དང་། སྟོན་སྟོར་ནི་ལུས་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་ཤིང་
། དེ་ལ་འང་བཅད་ལྷག་སྟེལ་མ་གསུམ་ཡོད་ལ། འདིར་སྟོན་སྟོར་འཆད་པའི་སྐབས་ཡིན་པས་ཐོལ་བ་སོགས་
ཆེགས་སུ་བཅད་པའི་སྟོན་སྟོར་གྱི་རོ་བོའི་དབྱེ་བར་བྱས་པ་གཤམ་གསལ་ལྟར།

༡་ ཐོལ་བ་ཞེས་པའི་ཆེགས་བཅད་ནི། སྐབས་སུ་བབ་པའི་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་ཉིད་ཆེགས་བཅད་གཅིག་
གིས་རྗོགས་པར་སྟོན་ཏུ་པའི་ཆེགས་བཅད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན།

མར་གྱུར་འགོ་ལ་འཇུག་པའི་ཞལ་རས་གཡོ། །

གཉི་མུག་མུན་སེལ་རལ་གྱི་གཡས་སུ་བསྐྱམས། །

ཤེས་རབ་སྤང་བའི་སྐྱེགས་བམ་གཡོན་ན་འཛིན། །

མིད་ཞིའི་འཛིགས་སྐྱོབ་ཅོང་ཁ་པ་ལ་འདུད། །ལྟ་བུ་དང་།

- ༡་ རིགས་ཞེས་པའི་ཆོགས་བཅད་ནི། བརྗོད་བྱའི་དོན་གཅིག་གསལ་བ་ལ་རྗོད་བྱེད་ཆོགས་བཅད་མང་པོའི་མཐར་དོན་གསལ་བྱེད་ཀྱི་བྱ་ཆོག་གཅིག་བཞོད་པའི་ཆོགས་བཅད་ལ་ཟེར་བ་དང་།
- ༢་ བརྗོད་ཅེས་པའི་ཆོགས་བཅད་ནི། ཆོག་གི་གཙོད་མཆམས་དང་ཆོགས་བཅད་དང་བྱ་ཆོག་དང་བརྗོད་བྱ་བཅས་མང་ཉུང་སྒྲ་ཆོགས་མཆིས་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ལ་ཟེར་བ་དང་།
- ༣་ འདུས་པ་ཞེས་པའི་ཆོགས་བཅད་ནི། བརྗོད་བྱའི་དོན་གཅིག་ལ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་དང་བྱ་ཆོག་མང་པོ་གསལ་བྱེད་དུ་བསྟན་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ལ་ཟེར་ཏེ། འདི་དག་གི་དཔེར་བརྗོད་རྣམས་ནི་སྟན་གཞུང་དག་ཏུ་གསལ་བས་འདིར་བཞོད་པའི་ངལ་བ་མ་བྱས་སོ། །

བཞི་པ་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་སྒྲིན་མེལ།

Correction of the Stanza

ཆོགས་བཅད་ཀྱི་ཆོག་རྒྱུ་མང་ཉུང་ཤོར་བ་སྟེབ་སྐྱོར་གྱི་སྒྲིན་ཡིན་པས། དེ་རྗེས་བྱེད་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ < <དུང་དཀར་སྟན་ལྷོ་ཀྱི་> > (༡༩) 'ལས་འདི་ལྟར། བོད་ཡིག་གི་ཆོགས་བཅད་ཅོ་མ་ཡིག་ལ་ཆོག་རྒྱུ་བཞི་ཡོད་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་རེ་ཆང་དགོས་ཤིང་། ཆོག་རྒྱུ་བཞི་པོ་སོ་སོར་ཆོག་བར་མང་ཉུང་མ་ཤོར་བར་གཅིག་མཚུངས་ཤིག་དགོས། གལ་ཏེ་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་ཆོག་བར་མང་ཉུང་ཤོར་བ་ཡིན་ན་སྟེབ་སྐྱོར་ཉམས་པའི་སྒྲིན་ཆེ་ཤོས་གཅིག་ཏུ་ཅིས་ཀྱི་ཡོད། ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་པོ་དེའི་ཆོག་རྒྱུ་གི་ཆོག་བར་མང་ཉུང་ཅི་ཅམ་བྱེད་མིན་ཐད་སོ་སོའི་འདོད་མོས་ལྟར་བྱེད་ཆོག་པ་ལས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཆང་འཛིན་མེད་ཅིང་། ཆོག་བར་ལྡན་སོ་གསུམ་བར་དུ་ཡོད་པར་སྟོན་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་དོ། དེའང་ཤོ་ལོ་ཀ་སྟོན་མ་དེ་ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་ཆོག་བར་བདུན་ཡོད་པ་ཡིན་ན། དེའི་རྗེས་མ་བརྒྱུད་དགྲ་བཅུ་སོགས་མང་དུ་བཏང་ཆོག་པ་དང་། ཤོ་ལོ་ཀ་སྟོན་མ་དེ་ཆོག་རྒྱུ་སོ་སོའི་ཆོག་བར་བཅུ་གསུམ་ཡིན་ན་བཅུ་གཅིག་ །དགྲ། བདུན། རྟལ་སོགས་ཉུང་དུ་བཏང་བ་ལྟ་བུ་དེས་མེད་བྱས་ཆོག་པ་དང་། ཆོགས་བཅད་སྟོན་མ་ཁ་ཤས་ཆོག་བར་ཉུང་བ་དང་། དེ་ནས་ཆོགས་བཅད་ཁ་ཤས་ཆོག་བར་མང་བ་བྱས་ཆོག་གོ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་མཁས་པའི་བྲག་སྒྲིལ་ལ་བསམ་བཞིན་དུ་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་རྒྱུ་མང་ཉུང་སྒྲ་

ཆོགས་སུ་ལེགས་པར་བྱེད་པའང་ཡོད་པས། མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྒྲོན་ཆར་འགྲུར་བའི་ངེས་པའང་མེད་དོ། །

ཆོག་ཀྱང་ནམས་དོ་མི་མཉམ་ན་སྒྲོན་དུ་འགྲུར་བའི་དཔེར་བཟོ་དཀོ། དེར་སྐབས་སྒོ་བ་འབྲིང་ཞིག་གི་
དུས་དེ་བ་ཏུ་གསར་སྐྱེས་སྒོ་བ་མའི་ཚུམ་ཡིག །

གསོན་དང་ཕྱོགས་བཞིར་གནས་པའི་གངས་ཅན་པ། །

དེ་སྔོན་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་གངས་ལྗོངས་ནང་། །

ད་ལྟ་བཀེས་སྒྲོམ་གདུང་བས་མནར་བཞིན་རང་དབང་མེད། །

གསོན་བརྩུང་བཙོན་འཇུག་མི་བཟད་དུལ་བའི་ནང་། །

ཞེས་འཁོད་པ་ལྟ་བུ་ཆོག་བར་དགྲ་མའི་ཆོགས་བཅད་ཡིན་ཡང་ཀྱང་པ་གསུམ་པ་ལ་ཆོག་བར་བཅུ་གཅིག་
བྱས་པས་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་ཚོམ་སྒྲོན་དུ་འགྲུར་བ་ལྟ་བུ་དང་། ཀྱང་པ་ཆ་མི་སྟོམས་ཤིང་སྒྲེབ་ཀྱང་མི་ལེགས་
པའི་དཔེར་བཟོ་དཀོ།

བཅེགས་ཅན་ཁང་པ་ལྟ་ཡི་གཞལ་ཡས་ཁང་ལྟར་མངོན་འཕགས་མཐོ་ཞིང་བཟིན་ཉམས་ལྡན། །

ཡངས་ཤིང་ཆེ་བའི་ནེ་ཏུ་གསིང་དག་ནི་གཡུ་ཡི་མཛུལ་ཇི་བཞིན་སྔོ་ཞིང་མཐོན་མཐིང་ཅན། །

རིང་ཞིང་སྤ་བའི་རྒྱ་ལམ་ནམས་ནི་བྲི་བཞིན་དུ་གཅིག་གཉིས་ལྟས་པ་ཡི། །

ལྟ་ས་དེ་ནི་བསིལ་ལྡན་ལྗོངས་སུ་འདྲུ་འཇི་ཅན་གྱི་ལྷོ་ལིར་བསྐྱར་དང་མཆུངས། །

ཞེས་བ་འདི་ཁོ་བོ་ ༡༩༩༦ ལོར་ཚོམ་འབྲིའི་ལམ་དུ་ཐོག་མར་ཆས་སྐབས་ཡས་མས་སུ་བྲིས་པ་ཞིག་སྟེ།
ཆོག་ཀྱང་གཉིས་པར་ཆོག་བར་ལྷག་ཅིང་གཞན་ནམས་ཆ་སྟོམས་ཡིན་ཡང་བཟོ་དཀོ་བའི་བདེ་བས་སྟན་ཆ་དང་
བལ་ཞིང་སྒྲེབ་སྒྲོར་ཞན་པའི་སྒྲོན་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །

གཞན་ཡང་ངལ་གསོའི་འཇོག་མཆམས་དང་ཆོག་བར་མང་ཉུང་འཇུགས་པ་སྒྲེབ་སྒྲོར་གྱི་སྒྲོན་ཡིན་
པས། དེ་སེལ་ཚུལ་དང་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་ཉམས་ཇི་ལྟར་འདོན་ཚུལ་ཡང་ < <དུང་དཀར་སྟན་ལྷིག> > ལས།
ཆོགས་བཅད་ཚོམ་ཡིག་འབྲི་བའི་སྐབས་ཆོག་ཀྱང་སོ་སོའི་ཡིག་འབྲུའི་ཆོག་བར་ཆ་དང་ལ་ཁེལ་སྟངས་
གཅིག་མཆུངས་བྱུང་ན་མྱོག་དུས་སྟན་པོ་ཡིན་ལ། མ་བྱུང་ན་དེ་ཙམ་སྟན་པོ་མིན། ཆོག་བར་ཆ་ཟེར་བ་ནི་
ཆོག་བར་གཉིས་མཉམ་དུ་འདོན་དགོས་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། ཆོག་བར་ལ་ཟེར་བ་ནི་ཆོག་བར་གཅིག་རྒྱུང་བྱས་
པ་ལ་ཟེར། དཔེར་ན་ཆོག་ཀྱང་གཅིག་ལ་ཆོག་བར་བྱག་ཡོད་པ། དཔེར་ན།

དྲུངས་གསལ་ནམ་མཁའི་ངོས་ལ། །

འོད་གསལ་ཉི་མ་ཤར་བྱུང་། །

ཞེས་པའི་ཆེག་ཀྱང་གཉིས་པོ་དེ་མྱོག་དུས་ནི་ཆེག་བར་གཉིས་རེ་བྱས་ནས་མྱོག་དགོས་པ་དང་། ཡང་ཆེག་
བར་བདུན་ཡོད་པའི་ཆེག་ཀྱང་ལ་ཆེག་བར་ཆ་གསུམ་དང་ཡ་གཅིག་ཡོད་པ། དཔེར་ན།

ཉམས་དགའི་སྤྱད་ཆལ་གྱི་ནང་ན།

དྲངས་གཙང་རྩེང་བྱ་ཞིག་འབྱེལ་ལོ།

ཞེས་པའི་ཆེག་ཀྱང་གཉིས་པོ་དེར་ཆེག་བར་ཆ་གཉིས་ཀྱི་རྩེས་སུ་ཡ་གཅིག་དང་དེའི་རྩེས་སུ་ཆ་གཅིག་ཡོད་
པ་ལྟ་བུ་རེད། ཅེས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར་གཟབ་སྟེ་ཤེས་པར་བྱ་དགོས་སོ།

འོན་ཀྱང་< <མདོ་པལ་ཆེན་> > ག། །ཤོག་གྲངས་ ༣༩༠ ཡས་མས་སུ།

འདྲ་ཤེས་རྒྱ་ལ་མཁས་པ་སྟེ།

འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་འདྲ་ཤེས་འབྲ་བར་ཤེས།

མྱིག་རྒྱ་འདྲ་ཤེས་འབྲ་བ་སྟེ།

འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་དེ་ལྟར་འདྲ་ཤེས་བྱིན་ཅི་ལོག།

ཅེས་ཀྱང་པ་ཆ་མི་སྟོམས་པ་དེ་འབྲུང་བསྐྱར་འདུག་པ་རྒྱ་དཔེ་བཞེན་ཡིན་ནམ་ཅི་ཡིན་ནམ་དཔྱོད་ཅན་གྱིས་
བཟླ་བར་བྱའོ།

དེ་ལྟར་ནའང་གྲུབ་པའི་དབང་བྱུག་ཆེན་པོ་མི་ལ་བཞད་པའི་རྟོ་རྩེའི་མགྲར་འབྲུམ་ལས།

རྩེ་གླ་མ་ནམས་ལ་བྱུག་འཆལ་ལོ།

ཡང་སྣང་སྟོང་གཉིས་ཀྱི་བར་དོ་ན།

ཏྲག་ཆད་ཀྱི་ལྷ་བ་ཡུལ་ན་མེད།

ནམ་ཏྲོག་གི་གྲུབ་མཐའ་ངས་མི་འཇིན།

ད་ལྟ་སྤྱི་མེད་ཆོ་ལས་འདས།

འདི་ལྟོས་བྱ་བ་བདག་གི་ལྷ་བ་ལགས།

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་མགྲར་འབྲུམ་གྱི་རིགས་ལ་ངལ་གསོ་དང་ཆེག་བར་སོགས་ཆ་མི་སྟོམས་ཀྱང་སྟོན་
མིན་པའི་དམིགས་བསལ་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེ་དག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་རེ་དང་སྟན་ཆ་རེ་ཡོད་དོ།

སྒྲིམ་པ།

ལེགས་བཤད་མང་ཐོས་བདུད་ཅིའི་རོ་ཡིས་ཕྱགས་རྒྱུད་ཡོངས་གཏམས་གཟུང་གནས་ཅན་
 དབང་ནགས་ཚལ་དགའ་མོར་རྗེས་ཆགས་གིང་། །
 དེ་མེད་རིགས་པའི་སྒོ་མིག་སྒྲོངས་པས་སྒྲིན་ལྷགས་ཅལ་འདྲོགས་ལུང་ཙམ་ཁུར་ཏེ་ཏར་གྱིས་
 རྒྱག་པ་མ་ཡིན་ལ། །
 རིགས་པའི་རོལ་ཅེད་སྒྲ་ཞགས་རིང་པོས་སྒྲ་ངན་ལོག་རྟོག་འཛོམས་པར་བྱས་མོད་པས་ཚོལ་ཁྲི་
 གཉན་སྒོ་ཚུང་གིར། །
 ཆེ་སྒོག་མ་སྒོགས་རང་གི་འགྱིང་སྟབས་ཉམས་འགྱུར་བསྟན་འདི་རིག་གཞུང་ནགས་སྒྲུང་སྒྲིད་
 ཚལ་སྒྲོང་གི་མཛེས་རྒྱན་ཉིད། །

ཨ་ཅང་ཆིག་སྒྲིང་ལྷ་བ་ནམས། །

སྒོག་ལྷན་རབ་བཏགས་བགྱིས་པ་འདི། །

ཆིག་སྒྲམ་ཅེད་མཚར་བྱས་ལགས་པས། །

སྒྲུང་དོར་ལེགས་བཤད་སྒྲོལ་བར་མཛོད། །

ཅས་པའང་བར་སྐབས་ཀྱི་ཆིགས་སྒྲུ་བཅད་པའོ། །

དེ་ལྟར་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྒྲེབ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་
 ཆིགས་སྒྲུ་བཅད་པའི་སྒྲེབ་སྒྲོར་དབྱེ་བ་སྒྲིན་སེལ་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་ལྷ་པའོ། །

||

Composition of the Prose

དང་པོ་ཆེ་བ་ལྟེན་གཤིས་

Meaning of the Prose

གཉིས་པ་ཆེ་བ་ལྷན་པའི་ཤེས་ལྡན་པ་རེས།

The Prose Composition

དོན་ཆོག་ལྷག་གི་སྒོ་བ་ལྟོར་བྱ་ཆུང་ལ་རྩི་ལྟར་ཡིན་ཞེས། < <དྲུང་དཀར་རྩལ་ལྷིག་>> (60) ལས། ཆོག་
ལྷག་གས། བཅད་ལྷག་སྒོ་ལ་མ་གང་ཆོས་ཡང་རྒྱད། ལྷམ་ཉག་ས་དག་གསུམ་གྱི་དགོངས་དོན་དང་མི་ལགས་
བལ་ཞིར་བྱས་ཀྱི་སྤྲོད། ཆོག་ལྟོར་བྱས་བསྐྱུས་སྐྱབས་དང་བསྐྱུར་ཏེ་དོན་མ་ལུས་ཤིང་རྩོགས་པར་སྟོན་པ་
དང་། ཉན་པར་མི་སྟོོ་བའི་ཆོག་ཉག་ཉག་མ་ཡིན་པར། བརྩོད་དོན་ཆོག་ཐོག་ཏུ་འབྲིས་པ་དང་། ཆོག་ལྷ་ལྱེད་
བརྩོད་དོན་འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷ་འབྲིག་པ་དང་། བརྩོད་ལྱེད་དོན་གྱི་གནད་ཆམས་དཔེ་དང་གཏན་ཆོག་ས་ཀྱི་
སྟོན་ས་གསལ་པོར་སྟོན་པ། ཞེས་དང་། ཆོག་ས་བཅད་ཆོག་ལྷག་གཉིས་ཀར་ཆོག་ལྷད་ལྷད་པ་ལོར་པོར་

པའམ་དོན་གསལ་བོར་སྟོན་པ་ལ་མེད་ཀྱི་མི་རུང་བ་ཡིན་ན་མ་གཏོགས། དགོས་མེད་ཀྱི་ཆོག་ལྷག་ནམས་
དོར་ནས་བརྗོད་ན་ངོས་གཙང་བས། རྣམ་དཔྱེ་དང་ཆོག་ཐུང་སོགས་བསྐྱེ་ཅི་ཐུབ་དང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་
ཀྱི་གལ་གནད་འདི་དག་ཐུགས་ལ་བཞག་སྟེ། རྩོམ་འབྲི་སྐབས་གཟབ་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་།

གཞན་ཡང་། ཆོག་ལྷག་གི་ལུས་རིམ་རྒྱུ་ལྟུང་ལོ། དཔེར་ན། མིའི་ལུས་སྤང་ལ་ཆ་ཤས་སྤ་
རགས་དུ་མ་ཡོད་པ་ལྟར། ཆོག་ལྷག་ལ་འདྲ་ཆོས་ཀྱི་དུང་ཆ་ཤས་ཆེ་ཆུང་མང་དུ་ཡོད་པའི་རྩོམ་གཞི་མཐར་
ཐུག་ཡི་གེ་དང་། དེ་ལས་མིང་དང་། དེ་ལས་ཆོག་། དེ་ལས་ཆོག་གྲུག་། དེ་ལས་ལྷག་པ་གྲུབ་པ་ནི་སྤྱི་ལྷོག་
རགས་པའི་ཆུ་ལ་ཡིན་གྱི། ལུབ་མཐའ་བཟུང་བ་མིན་ཏེ། ཆོག་གྲུབ་ཡིན་ན་ཆོག་དུ་མ་ལས་གྲུབ་པས་མ་ལུབ་
པའི་ཕྱིར། ཆོག་གྲུབ་མཐའ་ཀྱི་སྤེལ་སྤྱོད་རིམ་སྤྱི་ལྷོག་ཆུ་ལ་གོང་དུ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ལས་མཐའ་མེད་ཐེན་པ་
གཞིར་བཞག་སྟེ། འདིར་ཆོག་གྲུབ་རིང་ཐུང་དུ་མ་སྤེལ་ཆུ་ལ་དང་། ལྷག་པར་དུ་སྤང་དང་རྣམ་དཔྱེ་སོགས་བསྐྱེ་
ཆུ་ལ། རྩོམ་འབྲི་དང་དཔེ་དེབ་བཙོ་སྒྲུབ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་ཆུ་ལ་གཞན་བཅས་འདི་ལྟར།

༡་ **ཆོག་གྲུབ་དུ་མ་སྤེལ་ཆུ་ལ་ནི།** དཔེར་ན། ར་རི་མགོ་ལ་སོང་བ་ཡིན། དེར་ལྷ་ཁང་ཞིག་འདུག །དེའི་ནང་
གི་སྐྱ་རྟེན་གཙོ་བོ་ནི་སྟོན་པ་ལྷ་ཀྱ་ཐུབ་པ་རེད་འདུག །དཀོན་གཉེར་གསུམ་གྱིས་ཀྱི་དོར་གནང་གིན་
འདུག །ཅེས་པ་ལྷ་བྱ་བའི་ཆོག་གྲུབ་ཐུང་དུ་བཞི་པོ་གཅིག་ཏུ་སྤེལ་ན། མིང་ཆོག་སོགས་ཀྱི་བརྗོད་སྐབས་
དང་གོ་རིམ་ཐུང་རྣམ་དཔྱེ་སོགས་འཕྲི་སྟོན་ཅི་རིགས་བྱ་དགོས་པ་དཔེར་ན། ར་སོང་སའི་རི་མགོ་དེར་
ལྷ་ཁང་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐྱ་རྟེན་གཙོ་བོ་ནི་སྟོན་པ་ལྷ་ཀྱ་ཐུབ་པ་ཡིན་ཞིང་། དཀོན་གཉེར་གསུམ་གྱིས་ཀྱི་
དོར་གནང་གིན་འདུག །ཅེས་པ་ལྷ་བྱ་དང་། ཡང་། རྫོག་ཁྲད་ལ་མ་ལག་མང་པོ་ཡོད་རེད། དཔེར་ན་རྫོག་
སྐྱད་དང་ཤེལ་ངོས། མཐུབ་གནོན་དང་ཅི་ཅི། སྐད་སྐམ་དང་འོད་སྤེར་འཁོར་ལོ། ཡིག་སྟོད་དང་རྫོག་
འཕྲིན་བརྒྱད་ལམ་སོགས་མང་དུ་ཡོད། དེ་དག་ལས་སྤྱ་མ་རྣམས་ནི་མཐའ་གསལ་ཆས་རེད། ཕྱི་མ་དག་ནི་
མཉེན་ཆས་རེད། ལྷ་བྱ་ཆོག་ལྷག་གི་ཆོག་གྲུབ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེ་ན། རྫོག་ཁྲད་ལ་མ་ལག་མང་པོ་ཡོད་པ་
དཔེར་ན། རྫོག་སྐྱད་དང་ཤེལ་ངོས། མཐུབ་གནོན་དང་ཅི་ཅི། སྐད་སྐམ་དང་འོད་སྤེར་འཁོར་ལོ། ཡིག་
སྟོད་དང་རྫོག་འཕྲིན་བརྒྱད་ལམ་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས་སྤྱ་མ་རྣམས་ནི་མཐའ་གསལ་ཆས་དང་། ཕྱི་མ་
དག་ནི་མཉེན་ཆས་རེད། ཅེས་པ་ལྷ་བྱ་སྟེ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ནས་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཅི་རིགས་
པར་ཤེས་པར་བྱའོ།

༢་ **སྤང་དང་རྣམ་དཔྱེ་སོགས་བསྐྱེ་ཆུ་ལ་ནི།** དཔེར་ན། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་
བའི་རྒྱལ་པོའི་ཆུ་ལ་བཟུང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་སྟོན་པོའི་ཆུ་ལ་བཟུང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་

ལ་ལར་སྡེ་དཔོན་གྱི་ཚུལ་བཟུང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་མཁན་པོའི་ཚུལ་བཟུང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་བྱའི་ཚུལ་བཟུང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་རི་དྲགས་གྱི་ཚུལ་ཡང་བཟུང་། ཞེས་བཤམ་འབྲེལ་སྒྲ་དང་བྱ་ཆོག་མིང་དང་བཅས་བ་སྒྲོམ་བ་རྣམས་མི་མངོན་པར་བསྟུས་པ་ནི། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོ་དང་། ལ་ལར་སྒྲོན་པོ་དང་། ལ་ལར་སྡེ་དཔོན་དང་། ལ་ལར་མཁན་པོ་དང་། ལ་ལར་བྱ་དང་རི་དྲགས་གྱི་ཚུལ་ཡང་བཟུང་། ཞེས་བ་ལྟ་བུ།

༣་ **ཉེར་མཁོའི་རྒྱུ་ཡིག་གི་སྒྲིབ་ནི།** ལར་ནས་ཡིག་རིགས་པལ་མོ་ཆེར་རང་རང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིག་རྣམས་ཡི་གེ་སྒྲོག་བདེ་བ་དང་། གོ་དོན་མི་འཁྲུག་པ། གཙོད་མཚམས་གསལ་བར་མངོན་པ། བདེ་དག་གི་འགྲོས་དང་མཐུན་བ་སོགས་ཀྱི་དགོས་མཚན་དུ་མའི་ཆེད་དུ་སྦྲར་བ་ལྟར། རང་རེའི་ཐོད་ཡིག་ཏུའང་རྒྱུ་ཡིག་གི་རྣམ་གཞག་གཞུང་དུ་མར་གསལ་ཞིང་། བདག་གིས་ཀྱང་<<བདེ་སྒྲོད་འདོད་འཛོའི་ནོར་སྒོན་>>ཀྱི་མཐུག་ཏུ་བཀོད་ཟིན་ལ། འོག་ཏུ་དཔེ་སྟུན་གྱི་ད་ཚུལ་གྱི་སྒྲོར་ལའང་ཅུང་ཟད་འབྲི་བར་འདོད་པས་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ།

༤་ **ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྒྲོར་ལག་ནི།** མིང་ཆོག་རི་ལྟར་སྒྲོར་ཚུལ་གྱི་ཟད་སོགས་ནི་སྤྲུལ་ཅུ་པའི་གཞུང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ཤེས་དགོས་སོ། །

འདིར་ནི་ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྒྲོར་འགའ་ཞིག་བཤད་པ། དཔེར་ན། <<བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་>> (༣༠༩༣) ལས་འབྲུང་བའི་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐུང་དུ་དེར་སྦྱད་པའི་མཚམས་སྒྲོར་ནི་འདི་ལྟར།

- ལྷོ། = ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་ནི། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁོངས་ལྷ་སའི་གོང་ཁྱིམ་གྱི་ལྷོ་བར་ཡོད་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་ལྟེ།
- ལྷར། = དུས་རབས་བདུན་པའི་དཀྱིལ་ཆོས་རྒྱལ་སྐོར་བཅན་སྤེལ་པའི་དུས་རྒྱ་བཟའ་གོང་ཚོས་རྒྱ་ཅིས་ལ་བརྟེན་ནས་ས་དབྱུང་བཅུ་བ་ལྟར།
- ལས། = བལ་བཟའ་ཁྲི་བཙན་གྱིས་བསྐྱལ་ནས།
- མོག། = ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་བཀོད་ཅུས་བཅུང་མོག།
- པའི། = སྒོ་འཕར་ཏུ་བ་ཕྱོགས་སུ་བསྟུན་ནས་བཅུ་བའི་

- དང་། = འཁོར་ས་ཀྱི་ནང་ཉེན་ཤོད་ཁྱོན་ལ་སྒྲུབ་ཆེ་ཆུང་བདུན་ཅུ་ལྟག་ཙམ་ཡོད། དབུས་ཀྱི་རྟེན་གཙོ་རྒྱ་བཟའི་རྟེན་སྐལ་དུ་བྲངས་པ་ཤུ་གུ་སྟབ་པ་ལོ་གངས་བཅུ་གཉིས་པའི་ཆད་དང་མཐུན་པའི་རོ་བོ་ཤུ་གུ་སྟུ་ནི་དང་། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་རང་བྱོན་ལྟ་བུ། ཐུམས་པ་ཆོས་འཁོར་མ་བཅས་ཀྱིས་མཆོན་གྱུ་མཐའ་ངེས་མེད་ཀྱིས་མཆོད་པའི་ལྷ་སྒྲུ་མང་པོ་དང་སྟོ་འཕྱོར་གྱི་མདུན་སྟོགས་སུ་བོད་ཤན་སྒྲུར་གྱི་ཡི་གེ་འཁོད་པའི་རྫོང་རིང་དང་།
- ཅིང་། = རྫོ་བོའི་དབུ་སྒྲར་གྲགས་པའི་རྒྱ་ལུང་གི་ཕྱོན་ཤིང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་།
- ནས། = སྤ་དུས་ལོ་ལྟར་ཉོར་ཆུ་དང་པོའི་ནང་དབུས་ཀྱི་གདན་ས་གསུམ་གྱི་དགེ་འདུན་ཁྱི་སྟག་ལྟག་ཙམ་འཆོག་པ་ནས། ཆོ་འབྲུལ་སྟོན་ལམ་གྱི་དུས་མཆོད་ཆེན་མོ་ཚུགས་ལུལ་ཡང་འདི་ཉིད་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ནི་དོན་ཆན་འབྲིང་པོ་ཞིག་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་དབུང་གཞིར་བཟུང་བ་ཡིན་ཞིང་། རྣམ་གཞག་དངོས་ནི་འོག་དུ་གཟིགས།

ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱོར།

ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱོར་ཁག་སྟོགས་གཅིག་དུ་བསྟུས་ན་འདི་ལྟར།

- ཉ་ **ལྟག་མ་ཙམ་འདྲན་པའི་མཆམས་སྦྱོར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱོར་གང་ཞིག | ཆོག་གྲུབ་འོག་མ་ལྟག་མ་ཡོད་ཙམ་དུ་འདྲན་པ་ལ་ཟེར་རྟེ། འདིའི་སྤང་ནི། ལ། ནས། ཞིང་། ཤིང་། ཉ། སྟེ། དེ། བཅས་ཡོད་པ་རྗེས་འཇུག་ལ་སྟོས་པའི་རིགས་མ་གཏོགས་པལ་མོ་ཆེ་པན་ཚུན་བརྗེ་སྦྱར་བྱེད་ཆོག་པ་དཔེར་ན། ཁྲང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྲགས་ལ་འགྲོ། ཁྲང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྲགས་ནས་འགྲོ། ཁྲང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྲགས་ཤིང་འགྲོ། ཁྲང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྲགས་ཏེ་འགྲོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།
- ཏ་ **མི་མཐུན་པའི་ཆོག་རྒྱན་གྱི་མཆམས་སྦྱོར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱོར་གང་ཞིག | འདྲང་རྒྱའི་ཆོག་གྲུབ་འོག་མ་དང་ཆོག་དོན་ཅི་རིགས་མི་མཐུན་པར་འདྲན་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། འདིའི་སྤང་ནི། ཀྱང་། འང་། ཡང་། གི། གྱི། གྱི། རེ། ཡི། མ་ཡིན་པར། ལས་ཆོག་པར། ལས་ཆོག་པར། བཅས་ཡོད་པ་དག་ཀྱང་སྤ་མ་རྣམས་པན་ཚུན་བརྗེ་སྦྱར་བྱེད་ཆོག་པ་དཔེར་ན། < < རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་སྟན་འགྲེལ > > (༩༥)

ལས། ས་འདིར་རྒྱལ་བོ་རྣམས་ནི་མང་དུ་སྦྱེས་པར་གྱུར་ཀྱང་། ད་ལྟ་ཁྱོད་དང་འབྲེལ་གཅིག་ཀྱང་མེད།

ཅེས་པ་ལ། ས་འདིར་རྒྱལ་པོ་རྣམས་མང་དུ་སྐྱེས་པར་གྱུར་གྱི། ད་ལྟ་ཁྱོད་དང་འབྲེལ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད།
ཅེས་པ་དང་། སྤྱི་ཅིག་པ་མ་ཡིན་པར་མི་ཅིག་པ་ཡིན། སྐད་ཆ་སྟོན་པོ་མ་བཤད་པར་སྤྱག་པོ་ཤ་སྟག་
བཤད་སོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ **རྒྱ་མཚན་སྟོན་པའི་མཆམས་སྦྱར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱར་གང་ཞིག །རྒྱ་མཚན་སྟོན་པ་ལ་
འཇུག་པ་སྟེ། སྤང་ནི། གིས། གྱིས། གིས། ཡིས། བས། བས། བྱིར། ལྟམས། གཤིས། བརྟེན། ཞེས་
པ་རྣམས་ཀྱང་པན་ཚུན་བརྗེ་ཆོག་མོད། འོན་ཀྱང་དེར་དུས་རྒྱ་མཚན་སྟོན་པའི་བྱེད་སྒྲུའི་སྤང་འདི་དག་
སྦྱོད་སྟོལ་དེ་ཅུ་མ་མེད་དོ། །བ་དཔེར་ན། ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་པས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་
བྱ་དགོས། ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་ཀྱིས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་
པའི་བྱིར། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་སྟམས། རང་ཅག་ཐམས་
ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་གཤིས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས།
ད་ནི་ཁྱོས་ཐག་ཆོད་པར་བརྟེན། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༤་ **བྱི་མ་བསྐྱ་པའི་མཆམས་སྦྱར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱར་གང་ཞིག །སྤྱ་མ་དེ་ཅུ་མ་གྱིས་མི་ཆད་པར་
བྱི་མའང་ཡོད་མེད་དམ་ཡིན་མིན་གང་རུང་དུ་སྟོན་པ་སྟེ། སྤང་ནི། ཡོད་པར་མ་ཟད། མེད་པར་མ་ཟད།
ཡིན་པར་མ་ཟད། མིན་པར་མ་ཟད། ཅུ་མ་དུ་མ་ཟད། ཅུ་མ་གྱིས་མི་ཆད། ལས་ཆོག་བར་མ་ཟད། ལས་
ཆོག་པར་མ་ཟད། ཅེས་པ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་ཀྱང་པན་ཚུན་བརྗེ་ཆོག་པ་དཔེར་ན། བོད་དུ་མཛོ་
ཡོད་པར་མ་ཟད། གཡལ་གྱང་ཡོད། བོད་དུ་མཛོ་ཅུ་མ་ཟད། གཡལ་གྱང་ཡོད། བོད་དུ་མཛོ་ཅུ་
ཀྱིས་མི་ཆད། གཡལ་གྱང་ཡོད། ཁོ་བྱིན་པར་མ་ཟད། རྟོག་སྐྱེད་ཡང་བསྐྱེད་པ་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༥་ **གདམ་ང་སྟོན་པའི་མཆམས་སྦྱར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱར་གང་ཞིག །སྤྱ་བྱིའི་ཆོག་དོན་གྱི་གདམ་
ང་སྟོན་པ་སྟེ། སྤང་ནི། ཡང་ན། ཡང་མིན་ན། དེ་མིན་ན། གཤ། ངས། དམ། ཅུ། ཅུ། བས། མས། འས། རས།
ལས། སས། ཏས། བཅས་ཡིན་ཞིང་། སྤྱ་བྱི་ལྟན་དུ་སྦྱར་བའམ་པན་ཚུན་བརྗེ་ཡང་རུང་སྟེ་དཔེར་ན།
བྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་དམ། མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། བྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན།
ཡང་ན་མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། བྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་
ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༦་ **སོ་སོར་འབྱེད་པའི་མཆམས་སྦྱར།** ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་མཆམས་སྦྱར་གང་ཞིག ། ཆོག་གྲུབ་སྤྱ་བྱི་སོ་སོར་
འབྱེད་པ་སྟེ། སྤང་ནི། དང་སྤྱ་ཡིན་པ་དཔེར་ན། མཁས་པའི་གོ་འཕང་འཛོལ་འདོད་ན་བཙོན་འབྲུག་

८. **མཚུངས་པ་གསལ་ཤེད་ཀྱི་མཚམས་སྒྲིབ།** ཆིག་བྱལ་གྱི་མཚམས་སྒྲོང་གང་ཞིག་། རྩ་ལྷིའི་དཔེ་དོན་
 མཚུངས་པ་གསལ་བར་ཤེད་པ་ཞེ། གསལ་ཤེད་ནི། ལྟ་བུར། ལྟར། དེ་ལྟར། མཐུན་པར། དེ་དང་མཐུན་
 པར། རི་ལྟ་བུ་དེ་ལྟར། འབྲས་པར། དེ་དང་འབྲས་པར། མཚུངས་པར། དེ་བཞིན། བཞིན། ཞེས་སོགས་
 མཚུངས་པ་གསལ་ཤེད་ཀྱི་རྒྱ་ནམས་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གྲང་པན་ཚུན་པ་རྩེ་སྒྲུང་ཤེད་ཆོག་ལ། དཔེར་ན།
 སྒྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་ལྟ་བུར་མི་ཤེས་མྱོངས་པས་བདག་ཚྲོ་ཡོངས་སུ་བསྐྱིབས། སྒྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་
 ཤིབ་པ་རི་ལྟ་བུ་དེ་ལྟར་མི་ཤེས་མྱོངས་པས་བདག་ཚྲོ་ཡོངས་སུ་བསྐྱིབས། སྒྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་དེ་
 བཞིན་མི་ཤེས་མྱོངས་པས་བདག་ཚྲོ་ཡོངས་སུ་བསྐྱིབས། སྒྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་དང་མཐུན་པར་མི་
 ཤེས་མྱོངས་པས་བདག་ཚྲོ་ཡོངས་སུ་བསྐྱིབས། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་རྒྱ་ཆེར་དེ་གསུ་བསྐྱེ་ཞེ། ཤེས་པར་
 གྲུང་གོས་སྐྱ་ལིན་ཏུ་གསལ་ཆེད། །འདིར་ཆིག་བྱལ་གྱི་མཚམས་སྒྲོང་ཞེས་སྒྲོས་པའི་སྐྱ་མཚན་ནི། ལུས་
 ཅུ་པར་བསྟན་པའི་མཚམས་སྒྲོང་གྱི་སྒྲང་མང་པོ་ཞིག་ནི། མིང་ཆིག་གང་དུང་ཅས་མཚམས་སྒྲོང་པའི་
 བྱང་ཡིན་པས། དེ་དག་འདིར་བཤད་སྐྱའི་སྐྱབས་སུ་མ་བལ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

དེའང་། རི་ལྷར་ཅིག་ལྷག་གི་ལྷན་པག་ལ་གཏམ་དང་བརྟེན་པ་གཉིས་ཡོད་པའི་དོན་ནི། ལྷ་གར་གྱི་མཁས་པ་
ཁ་ཅིག་གིས་རིམ་བཞིན་སྟོན་བྱུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་པར་མས་ཏེ་བརྟེན་པ་ཤས་ཆེ་ཆུང་གི་དབང་གིས་ཡིན་
པར་བཤད་པ་ལ་སྟོབ་དཔོན་དཔྱིས་དེ་མི་བཟང་ཅིང་། དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་པར་གསུངས་པ་ལྟར། འདིར་

གཞན་ཡང་། བཞིན་བྱེད་བྱེད་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཚིམ་ཚུལ་གྱི་སྒྲོན་ས་དབྱང་ན། ཆོག་ས་བཅད་སོགས་ལ་འད་འོག་ཏུ་འཆད་འགྱུར་གྱི་དབྱེ་བ་རྣམས་འོང་མོད་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་བཞིན་མི་དགོས་པར་གཅིག་ཤེས་ཀྱན་སྒོལ་བྱ་དགོས་པ་གནད་གྱི་དོན་པོ་ཡིན་པས། འདིར་ནི་ཆོག་སྤྲུག་གི་དབྱེ་བ་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་གསལ་བ་ལས་ལེགས་ཆ་ཅུང་ཟད་ལྡངས་ཏེ། དོན་འབྲིང་འབྲི་ཚོམ། གཏོང་ཡིག་འབྲི་ཚོམ། བསྐྱས་དོན་འབྲི་ཚོམ། རྒྱས་བཤད་འབྲི་ཚོམ། ཟུང་ཚོམ། གཏམ་ཚོམ། སྤྱང་ཚོམ་བཅས་བདུན་བཤད་པར་བྱའོ།

དང་པོ་དོན་འབྲིང་འབྲི་ཚོམ།

Paragraph-Writing

རང་རེས་བཞིན་དོན་ཉུང་ཞིང་དོན་ཚན་འབྲིང་ཅམ་འོངས་པའི་ཚོམ་ཟུང་འབྲི་དགོས་པ་མང་དུ་འོང་བས། དེ་ལ་རེས་དགོས་པའི་གནད་ནི་ག་ཤས་གསལ་ལྟར་ཡིན།

- **འབྲེལ་ཆགས།** འདི་ནི་གནད་འགག་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་པས། བཞིན་བྱ་གང་ཡིན་གྱི་ཆོག་དོན་ལྷ་སྤེ་རྣམས་པན་ཚུན་འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷ་འབྲིག་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། མ་འབྲེལ་བར་དོ་ཆག་བཅན་སྤྲིག་ལྟ་བུ་མི་རུང་ངོ་།
- **མདོར་བསྟན།** སྐབས་བབ་ཀྱི་བཞིན་དོན་མདོར་བསྟན་ཞིག་སྒྲོན་དུ་བཤད་ན། ཉན་པ་པོ་དང་འཆད་པ་པོ་ཐམས་ཅད་མི་འཁྲུག་ཅིང་བདེ་ལྷག་ཏུ་ཉོགས་ཀྱས་པའི་དགེ་མཚན་ཆེ།
- **གོ་རིམ།** ཆོག་དོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གོ་རིམ་ལེགས་པར་འབྲིག་དགོས་ཀྱི། གོང་དུ་བཤད་རྒྱ་འོག་དང་། འོག་ཏུ་འཆད་འགྱུར་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟ་བུ་མི་རུང་ངོ་།
- **སྤྱི་ཆོགས།** བཞིན་བྱ་གོ་རིམ་ལྟར་ཡང་། རྫོང་བྱེད་ཆོག་གྲུབ་ཀྱི་སྤེབ་སྤྱོད་གོང་འོག་ཀྱན་ཏུ་གཅིག་ཁོ་ན་བྱེད་མི་ཉན་ཞིང་། སྤེབ་སྤྱོད་རྣམས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱེད་དགོས།
- **དོན་བསྟུ།** བཤད་ཐོན་པའི་བཞིན་བྱའི་དོན་རྣམས་མདོར་བསྟུས་ཏེ་ཆོག་ཉུང་དུ་བསྐྱེབས་པའི་མཁྲུག་བསྟུ་དགོས་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

ཞེས་པ་འདི་སྤྱིར་ཆེག་མཛོད་ཡིན་ཡང་། ཚུམ་ཚུལ་གྱི་དེ་ལས་མ་འདས་པས། རོན་འབྲིང་ཚུམ་ཚུལ་
 གྱི་དཔེར་བཛོད་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ། འཁོན་ཞེས་པ་ནི་ཚུམ་འདྲིའི་བཛོད་བྱ་གཙོ་བོ་ལོ་བཛོད་དུ་
 བདམས་པ་ལོ། །ས་སྐྱ་པའི་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཚུམ་འདྲིའི་སྟོང་བསྐྱས་མཛོད་བསྟན། གནས་ལྗེའི་ཞེས་སོགས་
 ཀྱིས་རྒྱས་པར་བཤད་དེ། ཆེག་དོན་སྤྱི་བྲེལ་ཆགས་ཤིང་ཁ་གསལ་པའི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན། དེ་ནས་
 བཟུང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་དོན་བསྐྱུ་བསྟན་ཏོ། །

Letter-Writing

གཏོང་ཡིག་ནི། རང་རེད་རྒྱན་གྱི་འཆོ་བའི་ནང་གི་དོན་དག་གསུམ་ཆེ་ཆུང་ཅི་རིགས་ལ་དགོས་མཁོ་ཆེ་བས།
ཡིག་མོངས་པ་ཞིག་མེན་ཆེ། མ་མཐར་གཏོང་ཡིག་འབྲི་ཤེས་པའི་ཐབས་ལ་འབད་བར་རིགས་ཤིང་། ལྷིར་
ན་ཡི་གེ་འབྲུལ་ཡུལ་མཆོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བས་ཡིག་བཅོ་མི་འདྲ་བ་བདུན་མང་པ་རྣམས་སྤྱིར་བཤེར་ཆེན་གྱི་སློབ་
མ་ཞིག་གིས་བཅུམས་པའི་ < <ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་གཞག་མཁས་པའི་རྣ་རྒྱན>> ལས་བཤད་ལ། འབྲུ་མི་
པམ་གྱིས་ < <ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་གཞག་མེ་ཏོག་གྲེང་བ>> ཟུ། འབྲུལ་ཡུལ་མཆོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་བདུན་
ཙམ་ལ་བརྟེན་པའི་ཡིག་བཅོ་མི་འདྲ་བ་བདུན་མང་དཔ་མཐའ་དག་འདིར་མི་སྒྲོལ་ཏེ། དེ་དག་གི་ཚུལ་རྒྱས་པ་
ནི། < <ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་གཞག>> གི་དབེ་དེབ་ཆེ་ཆུང་ཅི་རིགས་མཆིས་པ་དག་ལས་ལེགས་པར་སྤྱང་
དགོས་མོད། འདིར་ནི། ཉེར་མཁོའི་སྤྱི་ཁོག་ཙམ་བཤད་བར་བྱའོ།

༡. དབྱ་བརྗོད། འདི་ལ་མགོ་བརྗོད་དམ་ཆེ་བརྗོད་ཀྱང་ཟེད། སྐབས་སུ་བབ་པའི་ཡི་གེ་འབྲུལ་ཡུལ་ནི།

ཡུལ་པ་པ་ཆེན་མོ་གིས། དགའ་ལྷན་གྱི་གདན་ཐུང་ལ་སོགས་པའི་སྒྲིབ་ཆེན་ཁག །བཀའ་སློན་གྱི་
གདན་ཐུང་སོགས་མི་ཆེན་མོ་པ། དེ་ནི་པ་མ་ལ་སོགས་པའི་གཉེན་ཉེ་དུ། མོགས་པོ་མོ་ལ་སོགས་པའི་
ངོ་ཤེས། མོང་གིས་མཆེས་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་གཅིག་པ། དངོས་ཐོག་ཉོ་ཆོང་གི་ཐུང་པའི་ཆོང་ཤེས།
མཁའ་ལྷན་སྤྱན་ལྷན་བསམ་གྱིས་སྤྱན་པའི་ཆོས་སྤྱི་ག་པ་ལ་སོགས་པ་བསྐྱར་ཡུལ་གྱི་གནས་བབ་ལ་
དཔག་སྟེ་དབུ་བརྩོད་ཀྱང་འཁྲི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་གྱི་ཐུང་ཡོད་པ་དཔེར། གཞུང་ཞབས་པ་སྒྲོ་
བཟང་དོན་ལྷན་གྱི་ < <ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་གཞག་> > ལས།

༡༣། །འགྲོ་བ་ལྷ་དང་བཅས་པའི་མགོན་སྐྱབས་དབུང་གཉེན་མཆོངས་སྒྲིབ་མཆེས་པ་ཡུལ་
པའི་དབང་པོ་ཐམས་ཅད་མཁའ་ལྷན་ཅིང་གཞིགས་པ་ཆེན་པོའི་
ཞབས་སྟེགས་གསེར་གྱི་འདབ་སྒྲོང་རྣམ་པར་
བཞད་པའི་བྱང་དུ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེའང་འཇུ་མི་མས་གྱིས་ཞེས་བཞེ་བའུ་དགས་པའུ་དག་སོགས་མཆོག་དམན་གྱི་
དེ་གི་བ་མཛད་པ་ལ་སོགས་པ་འཁྲི་སྒྲིབ་མི་འདྲ་བ་སྤྱོད་པའི་དུ་མ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

མ་གསལ་འདེབས། གུས་ཞབས་དང་བཅས་གསོལ་བ་འདི་ལྟར་འདེབས་པ་སྟེ། ལྷ་ལྷ་འདི་འདྲ་ཡོད་ཅེས་
པའི་གོ་དོན་མཆོན་གྱི་དུ་སྤྱིང་ཡུལ་དང་འཆོམས་པའི་རྒྱས་བསྐྱར་ཅི་རིགས་འཁྲི་སྒྲིབ་ཡོད་པ་དཔེར་
ན། ཡགོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁའ་ལྷན་པ་སོགས་ལ་ནི།

གུས་འབངས་ (ག་གེ་མོ་ཞེས་རང་མིང་སྟོས་) ནས་སྒྲོ་གསུམ་གུས་པ་
ཆེན་པོས་སོར་བཅུའི་འདབ་མ་སྤྱི་པོའི་རྒྱན་དུ་བཀོད་དེ་ལྷ་ཤུག་གངས་མེད་སྒྲོན་དུ་བཏང་ནས་ལྷ་
གསོལ་འདེབས་པའི་སྒྲིབ་པོར།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་སྤྱིང་ཡུལ་སྒྲིབ་ཆེན་མི་ཆེན་མོ་ཡིན་པ་རྣམས་ལ་ནི། གསོལ་འདེབས་ཀྱང་
སྐབས་བའི་ཆུལ་དུ་སྒྲོ་དོན་ལགས་གྱི་ < <ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་གཞག་> > (༡༣༥) ལས། གུས་པས་
ལྷ་གསོལ། གུས་གསོལ། གུས་ལྷ། ལྷ་སྤྱིང་། ལྷ་འབྲས། ཆེད་འབྲས། ཆེད་གསོལ། ཆེད་ལྷ། ཆེད་
འབྲས། ཆེད་བསྐངས། ཆེད་དོན། ཆེད་སྤྱེལ། སྐབས་འབྲས། སྐབས་གསོལ། སྐབས་ལྷ། སྐབས་འབྲས།
སྐབས་སྤྱེལ། འབྲས་སྤྱིང་། འབྲས་འབྲས། ཞེས་འབྲུང་བ་ལྟ་བུའོ། །

དེའང་གསོལ་འདེབས་འདིར་རང་མིང་འཁྲི་མི་འཁྲིའི་སྒྲོལ་གཉིས་མཆེས་ཤིང་། གལ་ཏེ་འདིར་
གིས་ཆོ། གཤམ་དུ་གི་མི་དགོས་ལ། འདིར་མ་གིས་ན་ནི། མཐུག་སྒྲོལ་གྱི་སྐབས་སུ།

..... (ག་གེ་མོ་) ནས་རྒྱ་ཆེས་ལ་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག། ཅེས་པ་འཇམ།

..... (ག་གེ་མོ་) ཡིས་རྒྱ་ཆེས་ལ་ཕུལ། ལྷ་བུ་བྲི་ཆོག་གོ།

གཞན་ཡང་། གསོལ་འདེབས་འདི་དབུ་བརྗོད་ཀྱི་ཞབས་ཞེས་པའི་འོག་ཐད་ཉག་ཉག་ནས་འགོ་འཇུགས་
ཀྱིས་འབྲི་དགོས་པ་འཇམ། ཡང་ན་ཁྱི་ཞེས་པའི་འོག་ཐད་ནས་བྲི་དགོས་པའི་སྒོལ་གཉིས་ཡོད་པ་འད-
དཔེར་ན།

.....ཆེན་པོའི་ཞབས་སྟེགས་གསེར་གྱི་འདབ་སྟོང་རྣམ་པར་

བཞད་པའི་བྱང་བུ།

གྲུས་འབངས་ (ག་གེ་མོ་ཞེས་རང་མིང་སྟོམ་)

ནས་སྒོ་གསུམ་གྲུས་པ་..... ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།

མ་ འབེབས། འབེབས་ཞེས་པ་ནི། < <བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་> >ལས། ཞུ་ཡིག་འབུལ་ཡུལ་གྱི་
མིང་འོག་ཏུ་འཛོག་པའི་འོག་སྟོང་ལ་ཟེར་བར་གསུངས་ལ། དེ་ཅམ་དུ་མ་ཟད་སྤྲིངས་ཡིག་གི་གོང་འོག་
རྣམས་སུ་གྲུས་ཞབས་མཆོན་བྱེད་དུ་ཡིག་བྲིང་གཉིས་གསུམ་སོགས་པ་བ་སྟེ་འཛོག་པ་ལ་འདང་འབེབས་
ཀྱི་མིང་སྟོང་པ་དཔེར་ན། རྒྱ་ཆོན་གྱི་< <ཡིག་རྣམ་> >ལས། འབེབས་རིམ་པ་གསུམ།
.....ལྷ་རྩས་བཅས།

གྲུས་པས་

ཕུལ་བའི་

ལྷན་ཁུ། ལྷ་བུ།

ཞེས་འབྱུང་ངོ་། ཡང་སྤྲིང་ཡུལ་མཐོ་དམན་གྱི་དབྱེ་བས་གྲུས་ཞབས་མཆོན་བྱེད་འབེབས་རིམ་ཡང་
མང་ཅུང་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ལྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་རྣམ་གཉིས་ལ་འབེབས་རིམ་པ་གསུམ་དང་། དེ་མིན་
དགའ་ལྷན་ཁྱི་ཆེན་གྱིས་དབུས་པའི་ཆོས་བརྒྱད་ཁག་གི་སྒྲ་ཆེན་རྣམ་པ་ལ་འབེབས་རིམ་གཉིས། མི་རྩེ་
བཀའ་རྒྱུ་ཁྱི་པས་དབུས་པའི་མི་ཆེན་ཁག་ལ་འདང་འབེབས་རིམ་གཉིས། དེ་མིན་བྱིངས་ལ་འབེབས་
རིམ་གཅིག་བྱེད་སྟེ་འདུག་པ་འདང་མཁུན་པར་གྱིས།

དེའད་འབེབས་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་པ་གསུམ་གསལ་ལྟར།

• གོང་འབེབས་ནི། དབུ་བརྗོད་ཀྱི་ནང་དུ་ཞབས་ཞེས་པའི་ཆོག་གར་ཡོད་དེའི་ཐད་འོག་ཏུ། གསོལ་

འདེབས་མགོ་འཇུགས་བྱེད་སློལ་ཡོད་ཅིང། དེ་གཉིས་བར་ལ་སྤྱིང་ཡུལ་ལ་བསྟོས་ཏེ་འབེབས་མཐོ་
དམན་འཇོག་སློལ་ཡོད་པ་དེའོ། །

- **ལོག་འབེབས་ནི།** མཐུག་སྒོམ་གྱི་ལོག་ཏུ་འབྱུང་བའི་རིམ་པ་གསུམ་མཐ་གཉིས་དང་གཅིག་བཅས་ལ་
ཟེར་བ་དཔེར་ན།

.....ལུ་རྟེན་ལྷ་རྩས་བཅས།

གུས་པས།

ཕུལ། ཞེས་པ་འཇུག།

ཡང་ན།ལྷ་ཆེས་དགེ་བར།

ཕུལ། ཞེས་པ་ལྷ་བྱའོ། །

- **འཆོམ་འཕྲི།** ཆོང་འབྲེལ་ཡིག་བཅོམ་གཏོགས་པའི་གཞུང་འབྲེལ་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཡིག་བཅོམ་མས་ལ་
འཆོམ་འཕྲིའི་ཚུལ་དུ་སྟུན་ཆོག་གི་རྒྱ་ཅི་རིགས་རང་སློ་དང་འཆོམ་པར་སློ་བ་དཔེར་ན། སློ་དོན་གྱི་
<<ཡིག་རྣམ་>> (༡༥) ལས། དེང་ཡང་། ཆོད་དུ་མ་དམིགས་པའི་བསོད་ནམས་མ་ལ་ཡ་རིེ་
ནགས་སྐྱང་ཡངས་པོར་འཁྱུངས་པའི་མཛེས་སྐྱ་ཏ་རིའི་ཅན་དན་ཅ་བ་རབ་ཏུ་བརྟན་ཅིང་། རྣམ་དཔྱོད་
བསིར་བྱས་བསྐྱལ་བའི་ལེགས་མཛད་གྱི་རྩི་བཟང་ཕྱོགས་སུ་འབྲེལ་མས་བཞེན་པར་བཞུགས་པ་བཀའ་
རིན་མཆོག་ཏུ་ཆེ། ཡགོང་ས་མཆོག་གི་བྱིན་མཐུས་སྟན་ཡང་ལང་ཆོའི་བ་མོ་ཉིར་འཆོའི་ཆ་ཟེར་མ་རེག་
ཅམ་ནས། བགོ་སྐལ་ཞབས་འདེགས་སྦྱར་ལེན་དུ་མཆོས་ལགས། ཞེས་པ་ལྷ་བྱ་སྟེ། ཆོན་པ་འདིར་སྤྱིང་
ཡུལ་གྱི་ཁམས་བཟང་གི་གནས་ཚུལ་དངོས་སུ་གོ་བཤམ། ཆོད་དབག་གིས་ཡོད་ཤག་བྱས་པ་དང་།
རང་གི་བདེ་གནས་སོགས་ཀྱང་ཅུང་ཟད་བརྗོད།

- **དངོས་གཞི།** སྐབས་བབ་གྱི་བརྗོད་བྱ་དངོས་གཞི་གང་ཡིན་ཆོན་པ་འདིའི་ནང་གི་དགོས་ཤིང་། དེའང་
རང་རེའི་བྱུག་ལེན་དུ་དངོས་གཞི་གི་མགོ་འཇུགས་པའི་རྟགས་སུ་མཆོམས་ལུ་ཞེས་པ་འཇུག། མཆོམས་
སུ་བྱུག་དང་བཅས་ཏེ་གསོལ་བ་འདེབས་འབྲས་ཞེས་སོགས་དང་། དེ་ནས་དངོས་གཞི་ནི། ཁ་གསལ་
གོ་བདེ་སོགས་དགོས་དོན་ལེགས་པར་སྤྱད་དགོས་སོ། །

- **མཐུག་སྒོམ།** སྤང་ཆར་དགེ་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དང་ཤིས་བརྗོད་གྱི་མེ་ཏོག་འཐོར་བཤམ། བཀའ་སློབ་ལམ་
སྟོན་ལུ་བ་སོགས་གྱིས་སྤྱིངས་ཡིག་མཐུག་ལེགས་པར་བསྐྱ་བ་དཔེར་ན། <<ཡིག་བསྐྱར་རྣམ་
གཞག>> ལས།

སྤྲ་མའི་ཆར་ཡང་། མཐའ་གྲས་བསྟན་འགྲོའི་ལེགས་བྱས་སི་རྒྱའི་བདག་པོ་མན་
བདེའི་ཆུབས་ཐོང་མཐའ་ལ་འབྱུར་སྤྲ་གང་གི་སྤར་བརྟན་རི་བོར་འཛིན་པའི་དགྲིལ་འཁོར་
བསིལ་སྒོངས་དགྲུང་སྒོན་དབྱིངས་སུ་རྟག་པར་བཞུགས་ནས། དེགས་ཅན་གསུམ་གྱི་གདུལ་
བྱའི་ཁམས་དང་དབང་པོའི་རིམ་པར་འཆམས་པའི་ལེགས་བཤམ་སྤར་བ་དཀར་པོ་སྤྲིད་ཞིའི་
ཁམས་སུ་འགྲམས་བཞེན་པར། ཉམས་རྒྱུང་བདག་ཀྱང་ཐུགས་དམ་དོན་རྒྱུར་ལས་ནམ་ཡང་
འདའ་བ་མེད་པར་བཀའ་མེ་རྟག་གི་ཐོང་བ་གཙུག་གི་མཛེས་རྒྱན་དམ་པར་ཆད་མེད་སྟོལ་བ་
མཁྲིན། མཁྲིན། མཁྲིན། ཞེས་གསོལ་བ་འདེབས་རྟེན་.....བཅས་སྒོ་གསུམ་གྱས་བ་ཆེན་
པོས། ཞེས་བ་ལྟ་བུའོ། །

དེའང་མཇུག་སྒྲིམ་དུ་འབྲལ་རྟེན་སོགས་ཀྱི་ཐོ་བཀོད་པའི་མཐར་འབྲལ་བ་པོའི་མིང་སྟོས་མ་སྟོས་ཀྱི་
སྟོལ་ཅེ་རིགས་འདུག་སྟེ། འབྲུ་མི་པམ་གྱིས་ནི། འབྲི་སྟོལ་མེད་པར་བཞེད་པ་དང་། < <མཁས་པའི་ན་
རྒྱན་> > དུ། ལྷ་ཡིག་འདེབས་མཆོན་ཅན་གྱིས་བཏེགས་ཏེ་ཆོས་གཤམ་ལ་རང་གི་མིང་སྟོས་པ་འདི་
དང་འདིས་ལུལ་བའི་ལྷ་ཡིག་ ཁེས་ལྷ་ཡིག་འོག་ཏུ་འབེབས། དེ་ཡང་ཆོས་གཤམ་དང་ཁ་ཡིག་ཏུ་རང་
གི་དངོས་མིང་མི་རྒྱག་པ་ནི། འབྲལ་ལུལ་གཉན་པའི་ཆེ་བ་བཀྱར་བཅོས་སྒྲ་མེད་ཡིན། ཞེས་མཁས་པ་
རྣམས་ཀྱིས་བཞེད་དོ། ། ཞེས་འབྱུང་བས། སྐབས་ཐོ་ལ་སོགས་པ་ལྟར། གསོལ་འདེབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་
རང་མིང་སྟོས་ཟེན་ན་ནི། མཇུག་སྒྲིམ་དུ་བྲི་མི་དགོས་ཤིང་། དེ་མིན་འབྲལ་བ་པོའི་མིང་ཞིག་ཐོན་པ་ཉིད་
ལེགས་ཆ་ཆེ་བར་སྤང་དོ། །

ལ་ ཆོས་གྲངས། མཇུག་སྒྲིམ་གྱི་འོག་ཏུ་ལོ་དུས་རྒྱ་ཆོས་བྲི་བར་བྱ་སྟེ། དཔེར་བཞིན་ནི་ཐོང་དུ་བཤམ་ཟེན་པ་
ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཞན་ཡང་། སྤྲི་ཆོགས་ཡིག་བཅོ་དང་དུས་ཀྱི་འབྲི་སྟོལ་ནི། སྤར་སྟོལ་གྱི་འཆམ་འདྲི་དང་མཇུག་
སྟོལ་ཁག་སྟན་ཆོག་གིས་བརྒྱན་པ་ལྟར་མིན་པར། སྐབས་བདེ་གོ་བདེར་འབྲི་སྟོལ་ཡོད་པའི་དཔེར་མཆོན་ནི།
ཆོ་དོན་ལགས་ཀྱི་ < <ཡིག་རྣམ་> > ལགས་ལ་བས། དེར་གཟིགས་ཏེ་མཁྲིན་པར་མཛོད། འོན་ཀྱང་ཅ་པའི་
སྟོལ་གཞི་ནི་གཅིག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། རང་རེ་བོད་ལུགས་ཀྱིས་རྒྱ་ཆོས་མཇུག་ཏུ་འབྲི་སྟོལ་ཡོད་པའང་
དཔེར་ན།

“བཅས་བྱི་ལོ་༢༠༡༠རྒྱ་ལྟོ་ཆོས་༡༠ལ། སྒོ་གསུམ་གྱས་པས།

ཕུལ་བའི་

ཞུ་ཡིག།

ཅེས་པ་ལྟ་བུའམ།

“བཅས་ཐུན་དགོངས་ལམ་པས། ལོ་ ༢༠༡༠ ལྷ་ ༣ ཆེས་ ༡༠ བཟང་པོར་

ཕུལ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱང་མཐུན་དགོས་སོ། །

གསུམ་པ་བསྐྱས་དོན་འབྲི་ཚུལ།

Precis-Writing

ཅོམ་ལ་སོགས་པ་གང་ཞིག་བསྐྱབས་པའི་དོན་ནམས་ཉུང་དུ་བསྐྱས་ཏེ་འབྲི་ཚུལ་ལ་བསྐྱས་དོན་གྱི་འབྲི་
ཅོམ་ཟེར་ཞིང་། འདི་ནི་བོད་སྐད་ཡིན་ཏུ་ཆེ་སྟེ། དེའང་རང་རེ་པལ་མོ་ཆེས་དེབ་བསྐྱབས་ཟེན་ནས་བསམ་
སློབ་གཏོང་སྐབས་བརྗོད་བྱ་ཉུང་ཤས་ལས་སློབ་འཇུག་ལ་འཆར་བ་ནི། ཐུན་ཤེས་མི་བརྟན་པའི་སྐྱོན་ཅམ་མིན་པར།
སློབ་ཆེ་སློབ་ཆེ་གཅིག་ཏུ་མ་བསྐྱེལ་བའི་སྐྱོན་ཡིན་པས། བསྐྱས་དོན་འབྲི་ན་སྐྱོན་དེ་ལྷག་མེད་དུ་ཞི་བར་འགྱུར་
ལ། སྐབས་བབ་ཀྱི་དོན་ནམས་ཀྱི་ངོ་བོ་གོ་རིམ་དབྱེ་བ་སོགས་བདེ་ལྷག་ཏུ་སློབ་འཇུག་པའི་དགེ་མཆན་
ཡང་མཆིས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན། བསྐྱས་དོན་འབྲི་ཚུལ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར།

སློབ་ཚུལ།

༡་ རོག་མར་སྐབས་བབ་ཀྱི་བསྐྱབས་བྱ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཆ་ཆང་བར་ཉུང་ཐད་མགྲོགས་པར་སློབ་ཅིང་བརྗོད་
བྱའི་སྤྱི་ཁོག་ལ་བསམ་པར་བྱ། ཅི་སྟེ་ལན་གཅིག་གིས་མ་གོ་ནའང་། ཟེངས་གཉིས་གསུམ་སོགས་
བསྐྱར་ནས་བསྐྱབས་ན། དེ་དེ་ཞིང་གོ་བ་དེ་ཆེ་དང་སློབ་ཐག་དེ་ཉེར་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པ་དང་། སློབ་སྐབས་
རང་གིས་རང་ལ་ནན་ཏུ་བྱིས་གང་སློབ་པ། བརྗོད་བྱ་གང་ཡིན་པ་སོགས་དེ་བ་འདོན་བཞིན་བསྐྱབས་
པར་བྱ་དགོས།

གཞན་ཡང་། སྤྱི་ཁོག་གི་སྤོམ་དང་འབྲེལ་བའི་མིང་འཆམ་པོ་ཞིག་གདགས་པར་བྱ་དགོས་པ་ནི།
ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེ་བས། རང་རེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྤྲུམ་དག་གིས་སྐྱབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་མང་ཅུང་
ཐམས་ཅད་ལ་ས་བཅད་མང་དུ་མཛད་པ་སྟེ། ཚུལ་འདིའང་རང་རེ་བོད་ཀྱི་སྤོམ་བྱོན་མཁས་པ་དག་
འཆད་ཚོད་ཚོམ་པའི་ཉམས་སྤྱོད་ལ་ནང་བྱན་ཚུད་པའི་འབྲས་ཏྲགས་ཤིན་ཏུ་བཟང་བ་འཛམ་བུ་སྤྱིང་བ་
ཐམས་ཅད་ལ་ངོམ་དུ་རི་བ་ཞིག་གོ།

- ༡་ དེ་ནས་མིང་ཆོག་རེ་རེ་བཞེན་ཞིབ་ཏུ་བསམ་ཞིང་བསྐྲག་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་མིང་ཆོག་རེ་ཟུང་
མ་གོ་བའམ་ལོག་པར་གོ་ན་དོན་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འགྲོ་བར་འགྱུར་བས། མིང་ཆོག་ཐམས་
ཅད་དགེ་གན་ནམ་ཆོག་མཛོད་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཞིབ་ཏུ་བསྐྲག་པར་བྱའོ།
- ༢་ དེ་ནས་བརྗོད་བྱ་གཙོ་པལ་གྱི་དབྱེ་འབྲེད་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ། པལ་པ་རྣམས་བསྟུ་ཅི་ཐུབ་བྱ་དགོས་
སོ།

འབྲི་ཚུལ།

- ༡་ རོག་མར་རགས་ཟིན་འདེབས་པ་ན། བསྐྲག་བྱའི་ཆོག་དོན་ཇི་བཞེན་འབྲི་མི་རུང་བར་མ་ཟད། མ་མཐར་
དེ་ལས་ལྷན་གསུམ་ཅམ་ཅུང་བར་བྱ་དགོས། གལ་ཏེ་མང་བར་གྱུར་ཡང་། བསྐྱར་ནས་ཅུང་ཅུང་བསྟུ་
བར་བྱའོ།
- ༢་ གནད་ཆེ་བའི་དོན་ནི་འདི་ལྟར། བསྟུས་དོན་ནི་བསྐྲག་བྱའི་ཆོག་རྣམས་ཇི་བཞེན་བསྟུ་བ་མེན་པར། རང་
ཆོག་གིས་བྲིས་ཤིང་། སྤྱི་བྱེ་འབྲེལ་ཆགས་པ། བརྗོད་དོན་ཆ་ཆང་པ། ཆོག་དོན་གོ་སླ་བ་ཞིག་དགོས་
སོ།
- ༣་ དཔེ་དང་རྒྱན་ལ་སོགས་པས་སྤྲུམ་པ་རྣམས་བསལ་ལ། བསྐྲག་བྱའི་གོ་རིམ་སོགས་དང་མི་མཐུན་རུང་
། བརྗོད་བྱ་ཆང་བར་བསྟན་ནས་པའི་དོན་གྱི་སྟོང་པོ་གང་ཡིན་གསལ་བར་བྲི་དགོས་པ་གནད་ཆེའོ།

བསྐྱར་ཞིབ།

བྲིས་ཟིན་པའི་བསྟུས་དོན་ལ་སྤྱིར་ཡང་ཞིབ་ལྟ་བྱས་ཏེ་གལ་གནད་ཆེ་རིགས་ཆད་ཡོད་མེད་དང་། བརྗོད་
དག་གི་དགོངས་པ་དང་འགལ་མེན་སོགས་རྟོག་དབྱིད་ནན་པོ་བྱ་དགོས། མདོར་ན། བསྟུས་དོན་འབྲི་
ཚོམ་ལ་ལེགས་པར་བྱང་བ་ནི། གསུང་ཆོས་སྐྱབས་སུ་ཟིན་བྲིས་རྒྱག་པའམ། རང་གིས་སྤྱོད་བྱའི་

གཞུང་གང་ཡིན་གྱི་ཁོག་ལོན་ཞིང་སློང་འཇགས་པའམ། གསར་འགོད་ལས་རིགས་སོགས་ལ་ཤིན་
ཏུ་སྒྲན་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན་པས། གཟབ་སྡེ་སྤྱང་བར་བྱའོ།

བཞི་བ་རྒྱས་བཤད་འབྲི་ཚུམ།

Expansion of Passages

འདི་ནི། བསྐྱུས་དོན་འབྲི་ཚུམ་གྱི་ཐོག་ཕྱོགས་ལྟ་བུའི་ཚུམ་བྱང་གི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་བསྐྱུག་བྱའི་
ཚུམ་དེ་ཆོག་དོན་གང་ཐད་ནས་ཞིབ་ཅིང་རྒྱས་བར་འབྲི་བ་སོགས་ཐབས་ལམ་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས། ཐོག་མར་
བསྐྱུག་བྱའི་དོན་ཁོང་དུ་རྒྱད་པ་ལ་སྒྲོག་ཚུལ་རི་ལྟར་བྱེད་པ་སོགས་པལ་མོ་ཆེ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ལ།
རྒྱང་ཐད་མི་འདྲ་ས་ནི་འདི་ལྟར།

འབྲི་ཚུལ། བསྐྱུག་བྱའི་ཆོག་གྲུབ་སོགས་སུ་གསལ་བའི་དོན་དེ་དཔེའམ་རྒྱ་མཆན་སོགས་ཀྱིས་
ཞིབ་འབྲི་བྱ་ལ། དེའང་དཔེ་རྒྱན་གཟུགས་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་སྤྱི་རྒྱན་དོན་རྒྱན་གྱིས་སྤྱས་པའམ། མངོན་
བརྗོད་བརྟུན་ཏེ་ལྟ་བུས་བརྒྱན་པ་གང་ཅིའང་བྱུང་། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་བྱུང་བ། གཏུམ་དཔེ་ལ་
སོགས་པས་ལེགས་པར་བཀའ་ཏེ། གྲོག་པ་པོས་གོ་ངེས་པར་བྱ་ཞིང་། དེའང་བསྐྱུག་བྱའི་དོན་ཡོངས་སུ་ཆང་
དགོས་པ་ནི་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་འོ།

དེ་བཞིན་རགས་ཅིས་བྱས་ན། བསྐྱུག་བྱའི་དོན་དེ་ལས་ལྡན་གསུམ་ལྟག་གིས་མང་བ་ལྟ་བུས་བྱས་ཏེ།
ཁྱ་ཕྱི་འབྲེལ་ཆགས་པར་རྒྱས་བར་འབྲེལ་དགོས་ཤིང་། བསྐྱུར་ཞིབ་སོགས་གོང་དུ་བཤད་པའི་འགྲོས་ནི།

འདིར་ཡང་འདྲའོ། །དཔེར་ན། <སྒྲོན་དབང> >ལས།

ཆོག་གི་ལོ་མས་མ་བསྐྱེབས་ཤིང་།

དོན་གྱི་འབྲས་བྱ་གཡུར་ཟ་བའི།

ལེགས་བཤད་ཐོན་པའི་དབང་པོ་འདི།

དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྫོ་རྩེས་སྟེལ།

ཞེས་པ་ལ། བརྗོད་དོན་གནད་མེགས་པར་སྒྲོན་མི་རུས་པའི་ཆོག་གི་ལོ་མ་སྟེ། ལོ་མ་དང་འདྲ་བའི་ཆོག་

ཆོགས་ཞེས་ཆོག་ཉོག་ལོ་མའི་གཟུགས་སུ་བཀོད་པ་དེ་ལྟ་བུ་མང་པོས་མ་བསྐྱབས་ཤིང་། རོན་གྱི་འབྲས་བུ་
སྟེ་གནད་གྱི་སྟིང་པོས་ཡོངས་སུ་གཏམས་པའི་ཕྱིར། འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་ཟ་བའི་ཤིང་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་དང་
གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པའི་ལེགས་བཤད་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་འདི་མདོ་སྟགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་སྤྲོ་བ་
ལ་སྟོབས་པ་དགེ་བ་མཁས་པ་དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྫོང་རྒྱུ་སྟེ་ལ་བཞོ། །ཞེས་པ་སྟེ། དཔེ་དོན་གྱི་ཡན་ལག་
ཡོངས་རྫོགས་རེ་རེ་བཞེན་གཟུགས་སུ་བཀོད་པའི་མཐའ་དག་གཟུགས་ཅན་གྱིས་སྤྲོས་པའི་མཁུག་བསྟུའི་
ཚུལ་ལོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་འོ། །

ལ་བ་བྱང་ཚུམ།

Essay-Writing

དེའང་གོང་དུ་བཤད་པའི་འབྲེལ་ཆགས། མདོར་བསྟན། གོ་རིམ། སྤྲོ་ཆོགས། མཁུག་བསྟུ་བཅས་ནི་ཚུལ་
རིགས་པ་ལ་མོ་ཆེ་ལ་འབྲ་བར་སྤྲང་ཞིང་། དེའི་ཁར་གཞན་གྱི་འདོད་པ་ཁོན་བསྐྱར་བ་ལྟ་བུ་མིན་པར། རང་
ལུགས་ཀྱང་གསལ་དགོས་ཀྱི། དེ་ལྟར་མིན་ན། སྟིང་པོ་མེད་པའི་དཔེ་བལྟ་ལྟ་བུར་འགྱུར་རོ། །

བྱང་ཚུལ་འབྲེལ་བའི་གལ་གནད་འགའ་ཞིག །

༡་ **སྟིང་ཉེར་བསྟོགས།** ཚུལ་པ་པོ་ལས་དང་པོ་བ་རྣམས་ལ་བརྟེན་བྱ་བདམ་ཕྱོགས་ལ་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་
རྒྱུ་ལྟར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡིན་པས། དེ་སེལ་བ་ལ་དཔེ་དེ་བ་གང་མང་ཆོག་པ་འཇུག་ཁོང་ལྟག་གས། གང་
ཟག་སོགས་མཐོང་ཞིང་ཐོས་ལ། བསམ་ཞིང་རྟོགས་པའི་སྟོན་བཅུད་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟགས་
ཤིང་དབྱེད་པའི་གོམས་གཤེས་བཟང་པོ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

དཔེ་ཆོག། དེའང་མི་ཤེས་ཡོན་ཅན་དང་། བསམ་སྟོབ་པ་ལ་སོགས་པ་འཛུལ་གྱིང་ན་གྲགས་པ་འབར་བའི་
སྟེས་བུ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ནི། གཙོ་ཆེར་དཔེ་ཆོག་མང་དུ་བསྟོན་པའི་གྲུབ་འབྲས་རེད་ཅེས་བཤད་ཀྱང་
མི་འགྲིག་པ་མེད་ཅིང་། དཔེ་ཆོག་གིས་མི་དངོས་གནས་ཤིག་ཏུ་བསྐྱར་བྱས་པས་ན། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་

དཔེ་དེབ་ཐོག་ཀྱི་ལས་ཀའས་ཁལ་ལྟ་བུ་མིན་པར། རྒྱན་ལྷན་གྱི་འགོ་ལུགས་སམ་གོམས་གཤེས་
 ལྟ་བུར་བཅུས་ཏེ། དུས་ཚོད་ནམ་བུ་དང་ལ་དཔེ་ཐོག་རྒྱག་ནས། དཔེ་ཐོག་གི་བྱ་བ་ནི་སྤྱོད་མེད་གི་བྱ་བ་འོ་
 ལྷན་པའི་སྤང་བ་འཆར་བ་ཞིག་བྱུང་ཆོ། མཐོང་རྒྱ་ཐོས་རྒྱ་དེ་ཆེ་དང་། མི་དེ་བཟང་དུ་རང་གིས་འགོ་
 བར་དེས་སོ། །འོན་ཀྱང་། ཐོག་མར་སྤྱང་དེབ་སོགས་ལྟ་བུ་དེ་ཞིང་ཐོག་སྤྱོད་པའི་རིགས་བསྐྲག་པར་བྱ་ལ།
 ཕྱི་ནས་སྤྱང་དང་སྤྱན་ཅོམ་དམ་དུམ་ལ་སོགས་པ་བྱ་བ་རྒྱུང་ཆགས་ཁོ་ན་ལ་མགོ་མི་འཁོར་བར། རྒྱལ་
 རབས་ལོ་རྒྱུས་ལ་སོགས་པའི་བྱུང་བ། རྣམ་ཐར་རྟོགས་བརྩོད་ལ་སོགས་པའི་གཏམ་རྒྱུད། བསྐྲབ་བྱ་
 སྤྱིང་གཏམ་ལ་སོགས་པའི་འབེལ་གཏམ། བཀའ་འགྲུར་བསྟན་འགྲུར་ལ་སོགས་པའི་ནང་ཆོས། བཟོ་
 ལས་ཚོང་ལས་ལ་སོགས་པའི་ཉེར་མཁོའི་གནས་ལུགས་སྟོན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་
 ལ་རང་གི་སློབ་ཚོད་དང་མཐུན་པར་སྤྱང་བར་བྱའོ། །

རྟོག་དཔྱད། ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་དཔེ་དེབ་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་བའང་མིན་ཏེ། མང་པོ་ཞིག་ནི། རང་གིས་
 མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་ལས་བྱུང་བ་སྟེ། ཉམས་སྤྱོད་གི་ཤེས་བྱ་ནི། གོ་ལོ་ཐོས་ལོ་བརྒྱ་ལས་ཀྱང་
 ལྟག་པས། རང་གིས་གང་ཞིག་མཐོང་བའམ། ཐོས་པའི་སྐོར་ལ་ཡང་ཡང་བསམས་ཏེ་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་
 ཆོས་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་གང་སྟབས་ཅིག་འབྱོར་བར་བརྩམ་དགོས།

བཟོ་སྒྲིང་། བརྩམས་ཆོས་ཁག་ལས་ཤེས་བྱ་གསར་བ་མང་དུ་ཐོབ་པ་ལྟར། བན་ཚུན་བཀའ་མོལ་བཟོ་
 སྒྲིང་གི་བརྒྱད་ནས་ཀྱང་སློབ་སྦྱོང་དང་ཤེས་བྱ་གསར་བ་མང་དུ་ཤེས་ཀྱས་པས། མིང་ཆོག་རེ་རེ་བཞིན་
 སྟགས་སྤང་གིས་ཆོག་དོན་གཉིས་ཀའི་ཆ་ནས་བརྩམས་ཆོས་བྱུག་ཅིང་སྟན་འཛེབས་ཅན་སྟེལ་ཐབས་
 ལ་བརྩོན་པར་མཛོད།

མ་ བྱེ་བྲག་གི་སྤྱོད་པ། བྱུང་ཅོམ་གྱི་ཉེར་བསྟོགས་སམ་སྤྱོད་བ་སྤྱི་བྱེ་བྲག་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས་བྱེ་བྲག་གི་
 སྤྱོད་པ་ལའང་གསུམ་ལས།

- དོན་འགྲེལ་བ། བརྩོད་པར་བྱ་བའི་དོན་དེའི་མཚན་ཉིད་དམ་དོན་གང་ཡིན་སྐོར་བསམ་ཞིང་གི་བ་
 ནི། ཐོག་མར་གལ་ཆེ་བའི་གནད་ཅིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཅོམ་སྟེལ་པོ་དང་ཤིན་ཏུ་འགྲེལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཀྱང་
 ཡིན་པས། མ་འཕྲུགས་པ་གལ་ཆེ།
- རྒྱ་སྒྲུག་པ། འདི་ལའང་ས་བཅད་གསུམ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར།

ཉ་ **བརྩོད་དོན་སྒྲུག་པ།** སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྩོད་དོན་དང་འགྲེལ་བའི་དཔེ་དེབ་གང་མང་ཐོག་པའམ། བཟོ་སྒྲིང་

བྱེད་པ་སོགས་བཅས་བྱའི་རྒྱ་ཆ་སྒྲུག་ཚུལ་ནི། བརྫོད་བྱ་ལག་འཁྱིལ་སྒྲུབ་སྤྱོད་ཅུང་ཟད་བསམ་པ་ཙམ་གྱིས་མང་དུ་བྱི་རྒྱ་རྙེད་པ་འང་ཡོད་ལ། ཁ་ཤས་ནི་དཔེ་སྟོན་སོགས་ཀྱི་བརྒྱུད་ནས་ཉེར་མཁོའི་གནས་ཚུལ་རྙེད་དགོས་པ་དཔེར་ན། རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐུང་ཚོས་སོགས་འབྲི་བ་ལྟ་བུ་ཡིན།

༡་ **ཐོན་སྐྱེས་འདེབས་བ།** དེའང་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྫོད་དོན་ལ་བསམ་པའི་ཆེ། དེ་དང་འབྲེལ་པའི་དཔེ་དང་དོན། ལོ་རྒྱུས་དང་གཏམ་དཔེ་སོགས་སྟོལ་གང་ཤར་ཐོན་ཐོན་སྐྱེས་སུ་བཏབ་པ་ནི་བཅས་བྱའི་རྒྱ་ཆ་སྒྲུག་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ་བཟང་པོ་ཞིག་སྟེ། དེ་ལས་བསྐྱོད་གནས་ཐོན་སྐྱེས་སུ་མི་འདེབས་པར་གང་འདྲ་འདྲ་ལྟར་ཐོན་པ་ནི། དག་ལ་དབང་འབྱོར་པའི་ཚོས་པ་པོས་གཏོགས་གསར་བྱ་བ་རྣམས་ལ་མི་ལོགས་ཏེ། གང་འདྲ་ཐམས་ཅད་སྟོལ་པེས་མི་ཁུས་པས། ཟེད་མོང་གིས་འབྲེལ་བ་འཛིན་པའི་དཔེ་ལྟར་འགྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། །

༢་ **རྒྱ་ཆ་འདེམས་བ།** སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྫོད་དོན་དང་འཆ་མས་ཤིང་འོས་པ་རྣམས་འདེམས་ལ། མི་འཆ་མ་བ་དག་འདོར་བ་སོགས་སྤང་དོར་ཚུལ་བཞིན་བྱའོ། །

● **ཚོས་སྒྲིག་བ།** བདམས་ཐོན་པའི་ཚོས་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་རྣམས་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་གང་དང་གང་དུ་འཆ་མ་བ་དེ་དང་དེར་ལོགས་པར་སྒྲིག་ཅིང་། མི་དགོས་པ་དོར་ལ། དགོས་པ་ཁ་གསལ་བ་སོགས་འབྲི་སྟོན་བྱས་ཏེ། སྤར་ཡང་བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱིས་བརྟེན་དག་དང་མཐུན་པར་བན་ཚུན་མཆ་མས་ཡང་དག་པར་སྟོར་གལ་ཆེ་ལ། དེ་བས་ཀྱང་གལ་ཆེ་བ་ནི། ཚོས་ལ་གསོན་ཉམས་རྒྱས་ཕྱིར་དུ་དཔེ་དང་གཏན་ཆོགས་ལ་སོགས་པ་སྟོལ་དང་མཐུན་པར་སྐྱར་བར་བྱའོ། །

ཐུང་ཚོས་ཀྱི་དབྱེ་བ།

༡་ **དབྱུང་བ་བརྫོད་པའི་ཐུང་ཚོས།** བདེན་རྒྱུན་ལ་སོགས་པའི་སྟོན་ཡོན་དང་གོམས་གཤིས་ཀྱི་སྟོར། དབྱུང་བ་སྒྲུག་ལ་སོགས་པའི་སྟོན་ཆོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟོར། ཤེས་པར་བྱ་བྱེད་ལ་སོགས་པའི་ཆད་མ་རིག་པའི་སྟོར། ལྟར་བཅས་ལྟ་མེད་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་དང་འཛིག་རྟེན་ཀྱི་སྟོར་ཏེ། མདོར་ན་རྒྱ་ཐུང་མིག་གིས་མཐོང་དུ་མེད་ཀྱང་། ཁང་གི་སྟོན་བརྟེན་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་དག་ལ་དབྱུང་བ་བརྫོད་པའི་ཐུང་ཚོས་དང་།

༢་ **བྱུང་བ་བརྫོད་པའི་ཐུང་ཚོས།** འདི་ནི་བསམ་གཞིགས་དང་དབྱུང་བ་མི་གཙོ་བར། གང་དང་གང་བྱུང་བ་མཐོང་ཐོས་སུ་གྱུར་པ་དེ་དང་དེ་ཚོས་འབྲིའི་ལམ་ནས་བརྫོད་པ་གཙོ་ཆེ་བ་སྟེ། སངས་རྒྱུས་བྱང་སེམས་

སོགས་ཀྱི་སྐྱ་སྐྱ་ཕྱ་ཕྱ་བརྗོད་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་། རྒྱལ་པོ་རིམ་བྱོན་སོགས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་
རྒྱལ་རབས། ལོ་རྒྱུ་ཞག་ཆེས་སོགས་དུས་ཆེགས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ལོ་རྒྱུས། སྤྱི་ཆེན་མི་ཆེན་
སོགས་སྐྱེས་བྱ་དམ་པའི་རྣམ་ཐར་དང་རྟོགས་བརྗོད། འཛིག་རྟེན་མ་ཐུན་འབྲུག་དང་དམག་འཐབ་ལོ་
རྒྱུས་སོགས་ཀྱི་བྱུང་བ། ས་ཡོམ་ཆུ་ལོག་སོགས་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་འབྱུར་ཕྱོག། ས་ཆུ་གནམ་གསུམ་
བརྒྱད་པའི་འབྲུལ་བཞུད་ཀྱི་བྱུང་བ། དངོས་བྱུང་དང་སྒྲོ་བཏགས་ཀྱི་སྐྱུང་ཚོས་སོགས་ཀྱང་བྱུང་བ་
བརྗོད་པའི་བྱུང་ཚོས་དུ་རུང་ངོ་། །

༣་ **བཀོད་པ་བརྗོད་པའི་བྱུང་ཚོས།** སོག་ལྷན་སོག་མེད་གང་ཡང་རུང་སྟོད་བཅུད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་དག་གི་
ཁྱད་ཆོས་དང་བཀོད་པ་སྤྲ་ཆོགས་ཡི་གེའི་ལམ་ནས་སྟོན་པའི་བྱུང་ཚོས་སྟེ། རི་ར་བ་ཁང་ཁྱིམ་ལ་
སོགས་པའི་སྟོད་དང་། བྱ་བྱི་རི་དྲགས་སེམས་ཅན་ལ་སོགས་པའི་བཅུད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་དག་གི་བཀོད་
པ་བརྗོད་པའི་བྱུང་ཚོས་ཡང་ཡོད་ངོ་། །

༤་ **འབྲེལ་བ་ཤད་བྱེད་པའི་བྱུང་ཚོས།** བརྗོད་གཞི་གང་ཞིག་གི་འབྲེལ་བ་ཤད་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་བྱུང་ཚོས་
སྟེ། དེ་འདྲ་བཟོ་ལས་ཞིང་ལས་ལ་སོགས་པའི་སྟོར་དང་། གནམ་དབྱུང་སྐར་ཅིས་ལ་སོགས་པའི་ཆན་
རིག་གི་སྟོར། སྤྲ་རག་བད་དག་ལ་སོགས་པའི་སྟོར། བཀའ་བོད་ལྷ་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ཆེན་སྟོར་
ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཤད་བྱེད་པའི་བྱུང་ཚོས་ཡང་ཡོད་ངོ་། །

༥་ **འཆར་སྤང་བརྗོད་པའི་བྱུང་ཚོས།** དངོས་སྤྲ་སྤྱུ་བྱུང་ཡང་། རང་གིས་སྒྲོས་རྣམ་པར་བཏགས་ཤིང་འཆར་
སྤང་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ། དངོས་སྤྱུ་བྱུང་པའི་ཚུལ་དུ་བརྗོད་པའི་བྱུང་ཚོས་སྟེ། འཆར་སྤང་གི་སྤྱང་ཚོས་སྤྲ་
ཆོགས་མཆིས་པ་རྣམས་འདིའི་དཔེར་བརྗོད་དུ་རུང་ངོ་། །

བྱུག་པ་གཏམ་ཚོས།

Dialogue-Writing

སྤྱིར་ན་གཏམ་ཞེས་པ་ནི། མི་གཉིས་ལ་སོགས་པའི་བར་གྱི་སྐད་ཆ་ལ་ཟེར་བས། གཏམ་ཚོས་ཟེར་བའང་
དངོས་སྤྱུ་བྱུང་མ་བྱུང་ཅིའང་རུང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་པན་ཚུན་སྤང་མོལ་བྱེད་པའི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པའི་ཚོམ་ལ་
ཟེར་ཞིང་། འདི་ལ་འདྲ་གནའ་དེང་གི་ཚོམ་ལུགས་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། སོལ་རྒྱན་

ནས་གནད་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོས་དག་ནི། ཆ་ཆར་ཞིང་མཚུགས་པ་ཡིན་པོད། དེ་གི་གཏམ་ཆོས་དག་ནི།
 བལ་ཆེ་བ་རྒྱན་ལྷན་དུ་པན་ཚུན་སྦྱང་བའི་གཏམ་ལྟར། འཆད་པ་པོ་དང་པོའི་གཏམ་མཚུགས་ཆོས་གོང་
 ནས་གཉིས་པའི་གཏམ་འཆད་པའམ། བར་དུ་སྐད་ཆ་འཆད་བ། རོ་མཆར་ཞིང་ཏུ་ལས་པའི་དག་གི་རིག་བྱེད་
 འདྲ་མེན་སྤྱོད་ཆོགས་ལ་སོགས་པ་བེད་སྤྱོད་པའི་སྤོལ་འདུག་སྟེ། ལར་ནས་ཞིབ་ཏུ་དབྱེད་ན། རང་རེའི་བཀའ་
 བསྟན་བཅོས་ཤིན་ཏུ་མང་པོའང་གཏམ་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཅུམས་གནང་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། རབ་འབྱོར་གྱིས་
 གསོལ་བ། ཞེས་དང་། བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྦྱུལ་བ། ཞེས་སོགས་དང་། སྤྲིས་པ། བཤད་པ། ཞེས་
 སོགས་ཀྱང་རིམ་བཞིན་ཚུར་དང་པར་ལ་སྐད་ཆ་སྤྱི་བའི་བརྟུ་སྤྱི་བའི་ཅན་གྱི་ལོ་ལྷ་བ་རྣམས་གྱིས་སྤྱད་
 འདུག་ཅིང་། བྱད་པར་དུ་རྣམ་འབྲེལ་ཅ་བ་ཉིད་ཀྱང་གཏམ་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བཅུམས་ཡོད་པ་ཞིབ་ཏུ་གཟེགས་
 བ་མཐུན་པར་འགྱུར་རོ། །

གཞན་ཡང་། དེང་སྐབས་འཁྲབ་གཞུང་སྤྱོད་ཆོགས་དང་། བྱད་པར་དུ་འདུག་པའི་སྤོལ་གར་ཆོགས་
 བས་འཁྲབ་པའི་བཞད་གད་མཆར་གཏམ་གྱི་འཁྲབ་གཞུང་དག་ནི། དེང་དུས་ཀྱི་གཏམ་ཆོས་ཀྱི་མཆན་གཤི་
 རྒྱན་མེད་པ་ཞིག་རེད་སྟེ། དེ་དག་ལས་ཀྱང་ལེགས་ཆ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་སྤྱད་པ་ཆོས་པ་པོ་རྣམས་
 གྱིས་མཐུན་པར་མཛོད།

གཏམ་ཆོས་ཇི་ལྟར་ཆོས་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ་འགྲའ་ནི་འདི་ལྟར།

- ༡་ **རགས་ཟིན།** ཐོག་མར་གཏམ་གྱི་བཛོད་གཞི་བདམས་ཤིང་། དེ་འབྲེལ་གྱི་བསམ་འཆར་དང་ཚོད་ལན་
 སོགས་རགས་རིམ་ཅན་བསྒྲིག། །དེ་འདྲ་སྐབས་བབ་གྱི་བཛོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དང་གཏམ་
 ཆོགས་ལ་སོགས་པ་སྤོལ་འཆར་རེས་བཞིན་སྐབས་བེད་ཆེད་ཨང་རིམ་བསྒྲིགས་ནས་ཟིན་གྱིས་སྤྱ་
 འདེབས།
- ༢་ **འདེམས་སྒྲིག།** །པབ་ཟིན་པའི་རགས་ཟིན་ལས་བཛོད་བྱ་དང་འབྲེལ་ཞིང་འཆོམ་པའམ། སྤྱི་གང་དུ་
 འཛོག་དགོས་མིན། དེ་བཞིན་གཏམ་སྦྱང་བ་པོ་ཐ་དད་པ་སོ་སོའི་གཤིས་ཀ་དང་། སྤྱོད་ལམ། བསམ་
 ཚུལ་སོགས་མཆོན་ཏུས་པའི་གཏམ་ལེགས་པར་བདམ་པར་བྱའོ།
- ༣་ **འབྲེལ་ཆགས།** །སྐད་ཆའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་བཛོད་དོན་སྤྱི་དག་གཅིག་མཚུགས་མཐུད་དུ་རང་
 བཞིན་གྱིས་བྱང་ཞིང་འཕྲོས་པ་ལྟ་བུ་ལས། བཅན་གྱིས་སྒྲིག་པ་ལྟ་བུ་མིན་པར། སྤྱི་ཤིན་ཏུ་འབྲེལ་
 ཆགས་ལ། ཉན་པར་སྤོལ་བའི་ཆོས་ཚུལ་ཇི་ཐོན་བྱ།

- ༧ **བཅུ་དག** །སྤྱིར་གཏམ་བཤད་སྐབས་སུ་འཆད་པ་པོ་མན་ཚུན་གྱིས་སྐད་ཆའི་འཕྲོ་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པའི་སྐོལ་ཡོད་ཅིང་། ཆགས་སྤང་སྤོངས་གསུམ་གྱི་སྐད་ཆ་འདྲ་མིན་ཡང་སྤྱོད་པ་ལྟར་གཏམ་ཚུལ་དུ་འདྲེ་དག་ཅི་རིགས་རིགས་སུ་སྤྱོད་ཆོག་མོད། འོན་ཀྱང་བཅུ་དག་གི་འགྲོས་དང་བསྟན་ཅི་བྱས་བྱ་དགོས་པ་ནི། གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན་པར་དགོངས་འཇགས་འཚལ།

བདུན་པ་སྐད་ཚུལ།

Story-Writing

སྤྱང་རིང་བྱུང་ཅི་འདྲ་བྱུང་། མ་བཅུམས་ཤོད་དུ་སྤྱང་གི་སྒྲོམ་གཞི་སྒྲོ་ལ་ལེགས་པར་འཆར་བར་བྱེད་ཅིང་། དེ་ནས་མི་སྣ་ཁོར་ཡུག་སོགས་དགོས་མཁོ་དང་བསྟན་ཏེ་མདོ་རྒྱས་གང་བྱས་ཀྱང་། འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷ་འགྲིག་པ། ཆོག་ཉོག་ཉུང་ཞིང་དོན་གྱི་དོག་ཁ་ཞོན་པ། གནད་དོན་གཙོ་བོ་གང་ཡིན་ཁ་གསལ་བ་དགོས་པ་ནི། དཔེར་ན། ཚུལ་པ་པོ་ཞིག་གིས་སྐར་མ་ལྟ་ནང་བཤད་རྒྱ་ཞིག་ཤེས་ཡོན་མེད་པ་ཞིག་གིས་སྐར་མ་སུམ་ཅུ་ཅམ་བཤད་པ་དང་། གནད་དོན་མི་ཆང་ཞིང་བསྐྱར་སྒྲོམ་མང་བ། མི་དགོས་སར་ཞིབ་བཤད་བྱེད་པ་ལྟ་བུའི་སྒྲོན་མང་དོ། ། དེ་བཞིན་སྤྱང་ཚུལ་འབྲེལ་པ་ལའང་ཆང་དགོས་པའི་ཁྱད་ཆོས་འགའ་ཞིང་འདི་ལྟར།

- ༡' **ཁོག་སྤྲིག་པ།** གང་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་སྤྱང་དེའི་མགོ་མཇུག་ཡོངས་རྫོགས་ཆང་བའི་ཁོག་གམ། སྒྲོམ་གཞིའམ། དོན་སྤྱི་དག་སྒྲོ་དོར་ལེགས་པར་བསྤྲིག་དགོས་པ་ནི། དཔེར་ན། ལྷ་བཟོ་བས་ལྷའི་ཐིག་ཆད་རྒྱག་པ་ལྟ་བུར་ཐོག་མར་གནད་ཆེ་བའི་དོན་ཡིན་ཏེ། ཁོག་ལེགས་པར་བསྤྲིགས་བྱས་ན། སྤྱང་གི་མགོ་ན་ཡོད་པའི་མི་སྣ་ཞིག་གི་སྐད་ཆའི་ཆོག་དུམ་དེ་སྤྱང་མཇུག་ཏུ་གཞི་ནས་གསལ་བར་བྱེད་ཀྱས་ཤིང་། དེའི་ཆེ་གོ་དོན་ཡོངས་རྫོགས་ཁ་ལམ་མེར་སྒྲོ་དོར་འཆར་དོང་བ་ལྟ་བུ་སོགས་སྒྲོག་བརྟན་བྲགས་ཅན་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། གཞན་དུ་ན། རང་སྒྲོར་ཡང་ཅི་ཡིན་འདི་ཡིན་གར་རྒྱ་མེད་པའི་སྤྱང་ཚུལ་མགོ་མེད་མཇུག་མེད་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་རྒྱུའི་ཉེན་ཆེ།

- ༢' **མིང་འདོགས་པ།** སྤྱང་དེའི་བརྗོད་བྱའི་གཙོ་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་མི་སྣ་འཕྲུལ། བྱ་བ་སོགས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་མིང་རན་ཞིང་འཚམས་པ་ཞིག་བདམ་དགོས།

- ཕ་ འབྲེལ་སྒྲིག་ག། ལྷ་ལྷིའི་དོན་དང་བྱུང་བ་སོགས་པན་ཚུན་འཁོར་བ་ལྟ་བུ་མིན་པར། སུམ་རྟགས་དག་གསུམ་གྱི་དགོངས་པ་དང་མི་འགལ་བའི་སྐོ་ནས་ཆོག་དོན་གྱི་འབྲེལ་ལེགས་པར་བསྒྲིག་དགོས་པ་དཔེར་ན། ལྷ་བཟོ་བས་ལྷ་ཐིག་བརྒྱབ་པ་ལ་གཞིར་བྱས་ཏེ། སྐྱ་གཞུགས་འབྱར་དོད་ཏུ་འབྲི་བའམ། ཉམ་བཟང་དང་ཆོན་གྱིས་མཛེས་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། སྐྱོག་པ་པོའི་ཡིད་དབང་འགྲུག་ཀྱས་པའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་འདིས་གདོན་དགོས།
- ཆ་ གཏམ་འཇུག་ག། འབ་བསྐྱེད་གྱིས་མི་སྣ་ཁག་གི་གཏམ་མཐུ། དག་གི་སྐྱད་ཆའམ། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལུས་ཀྱི་རྣམ་འགྲུར་སོགས་གནད་ལིགས་པར་བྲི་དགོས།
- ཇ་ མཇུག་བསྐྱ་ག། སྐྱད་གི་མཇུག་བསྐྱ་ནི། སྐྱད་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིལ་གྱིས་བསྐྱེལ་ན་དོན་དེར་འབབ་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། སྐྱོག་པ་པོ་རྣམས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་བཟང་པོ་ཐོབ་པའམ། ཤུན་ཤུགས་ངན་པ་ཐེབས་པའམ། སྐྱོ་དགོས་པའམ། དགའ་དགོས་པའམ། ཐག་མ་ཆོད་པར་ཐེ་ཆོས་གྱི་བྱ་བར་ཚུད་དགོས་པར་བྱས་པ་སོགས་མཇུག་བསྐྱ་ཚུལ་སྣ་ཆོགས་མཆེས་སྣུམ་ཡང་། ཁོ་པོ་ལ་སྐྱད་ཚུལ་འབྲི་བའི་ཉམས་སྤྱོད་མེད་པས། མཁྱེན་ཐུན་རྣམས་ཀྱིས་བརྟག་པ་མཛོད།

གོ་སྐྱའི་དཔེར་བཞིན་ནི། ཐོག་མར་སྐྱད་གི་ཁོག་སྒྲིག་ཅིང་ཐོན་གྱིས་སུ་པབ་པ། དཔེར་ན། ལུང་བ་ཞིག་།། བོ་རྟག་ཅིག་ཁ་སྐོམ། ལུ་མ་རྟེད། ལུ་མ་རྟེད་ཅམ་མཐོང། རྫོགས་སྐོམ་སེལ། རིག་པ་རྫོན་དོན་འགྲུག།

སྐྱད་དངོས་གཞི་འབྲེལ་སྒྲིག་ན་འདི་ལྟར།

པོ་རྟག་རིག་པ་ཅན།

སྐོན་ལུང་པ་ཞིག་ལ་དབྱར་ཁ་ཆ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་མེ་ལྷར་འབར་བའི་སྐབས་སུ་རྒྱགས་ཚུ་ཡན་ཆད་བསྐྱམས་པར་གྱུར་པས། ལྷ་པོ་རྟག་ཅིག་ཁ་ཏ་ཅང་སྐོམས་ཏེ་ལུང་པའི་ལུ་མ་དང་ཀུན་ཏུ་རྒྱུ་བཅའ་ཀྱང་མ་རྟེད་ནས་ལུ་ཐུག་ཅིང་། ཁང་པ་ཞིག་གི་ཐོག་ཁར་བབ་པ་ན། ཁད་ཐོག་ (བར་ཐོག་) ཏུ་རྒྱུ་བཅའ་ཡོད་པའི་ལུ་མ་པ་ཞིག་མཐོང་ཡང་མཚུ་ཏོས་མ་སྐྱོབས། དེ་ནས་པོ་རྟག་གིས། སྐོ་མེད་ན་རྒྱལ་པོ་ཤིག་གིས་ཟ། ། ཐབས་མེད་ན་སྐྱད་པོ་ལུ་གོས་ཤི། ། ཞེས་པའི་གནའ་མི་རྒྱད་པོའི་གཏམ་དཔེ་ཡོད་པས། ངས་ཅི་ནས་ཀྱང་ཐབས་ཤིག་བྱའོ། ཞེས་རང་ལ་ཆོག་ལབ་བྱས་ཤིང་། དེ་ལྟ་མང་ཏུ་བསྐྱུགས་ནས་ལུ་མ་པར་རྒྱག་པས། ཁད་གི་རྒྱ་དག་ཁར་

ལུང་དེ་སྐོམ་པ་མེལ་མེལ་བར་དུ་འཕྲང་ནས་གཤོག་པ་དེའི་བཞིན་འཕྲུར་སོང་ངོ་། །དེས་ན་རིག་པ་དང་ལྷན་
ན། འདོད་དོན་འབྱུང་བ་ལ་ཐེ་ཆོམ་མི་དགོས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

བཞི་པ་ཆེན་ལྷན་གྱི་སྒྲིན་མེལ།

Correction of the Prose

མིང་ཆོག་ཡི་གེ་སོགས་སྒྲོས་སྒྲིན་མེལ་ཚུལ་ཡང་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཆེ་ཏུ་ཞབས་བྱུང་གི་ < <སྒྲན་ངག་
སྒྲི་དོན་> >ལས་འབྱུང་བ་དག་ཚོགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱུས་པའི་ < <དུང་དཀར་སྒྲན་རྒྱུ་> >ལས། ཆོགས་
བཅད་ཀྱི་ནང་དུ་སྒྲ་རྒྱན་དང་། བསྐྱོར་བའི་རྒྱན་སོགས་དམིགས་བསལ་གྱི་ཡི་གེ་དང་། དབྱངས། སྒྲི་གནས་
སོགས་གཅིག་པར་སྦྱར་བ་དེ་འདྲ་ཡིན་ན་འོན་ཏེ་ལེགས་འཛིང་། དེ་མིན་ཆོགས་བཅད་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཡི་
གེ་དང་། སྒྲི་གནས་གཅིག་པ་དང་། དབྱངས་འདྲ་བ་མང་བ་དང་། བྱེད་སྒྲ་དང་འབྲེལ་སྒྲ་མང་བ་དང་། ཀྱན་ཏུ་
རབ་ཏུ་ ཡོངས་སུ་ ཉེ་བར། རྣམ་པར་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མི་ཟད་པའི་ཆོག་གི་ཁ་སྐྱོང་མང་ན། རྣ་བར་མི་སྒྲན་པའི་
ཆོག་རྩོམ་ཅན་དུ་འབྱུར་བས། དེ་རིགས་ལ་དོ་སྣང་ཆེར་བྱེད་དགོས་པ། དཔེར་ན། འཛམ་བུའི་སྤྲིང་དུ་ཉི་མ་
ལྷས་མེར་ཤར་ནས་འོད་ཟེར་གྱི་སྤང་བ་སྒྲོས་ཏེ་ཀྱན་ཏུ་སྤང་བར་བྱས་འོང་། བད་ཆལ་རྣམ་པར་རྒྱས་པས་
དབྱིད་ཀྱི་ལང་ཆོ་དར་ལ་བབས་པ་བྱུང་ངོ་། །ཞེས་པ་ལ། ཤར་ནས་སྒྲོས་ནས་བྱས་ནས་ཞེས་ཐམས་ཅད་སྒྲ་
མ་ཐུན་པར་སྦྱར་ན་ཆོག་མི་སྒྲན་ཞིང་། དོན་ལ་ཡང་ལྷག་བཅས་ཀྱི་སྒྲ་བསྐྱད་མར་ཡོད་པས་གོ་མི་བདེ་བས།
ལྷག་བཅས་ཀྱི་མྱོད་བསྐྱད་མར་སྒྲོར་སྐབས་སྒྲ་གདངས་མི་འདྲ་བར་སྦྱར་ན་ལེགས་པ་དང་། ཡང་། འཛམ་
སྤྲིང་དུ་ཉི་མས་འོད་སྒྲོས། སྤང་བར་བྱས། བད་ཆལ་རྒྱས་པས་དབྱིད་དུས་བྱུང་ངོ་། ། ཞེས་པ་ལྟར་བྱས་ན།
ཆོག་མཆོམས་སྒྲ་ལྟེན་བར་སོ་སོར་གཅོད་མཆོམས་ཀྱི་ཤར་ལེ་ཐོབ་ཅིང་། དེ་ལྟར་སྦྱར་བའི་ཆེ་དོན་གོ་བ་ལ་
ཁྱད་པར་མེད་པར་མ་ཟད། ཆོག་མཛེས་པའི་རྒྱན་དུ་འགྲོ་བ་ནི་སྒྲན་ངག་མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་དགོས་པ་
ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དུམ་བུ་དང་པོ་དེ་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་སྐྱོར་ལ་ཡིན་ཡང་། ཆོག་ལྷག་སོགས་ཚོམ་
ཚུལ་ཀྱན་ལ་བྱུང་བར་མ་ཟད། ལྷག་མ་དཔེར་བརྗོད་དང་བཅས་པ་ཆོག་ལྷག་གི་སྐོར་ལ་གསལ་བར་གསུངས་

འདུག་པ་རྣམས་ཉེ་བར་མཁོ་བར་བསམས་ནས་འདིར་ཆ་ཆང་བྲངས་ཤིང་། གོང་གི་དཔེར་བརྗོད་གཉིས་པ་
 བྱི་གནའ་སྤྱ་མོའི་ལུགས་ཀྱི་ཆོག་ལྷག་གི་སྤེལ་སྒྲོར་སྤྲིག་ཚུལ་ཞིག་སྟེ། < <སྟོ་བྲག་ཆོས་འབྱུང་> > ལྟ་
 བུའི་དཔེ་ཆ་རིགས་མང་པོར་སྤེལ་སྒྲོར་དེ་རིགས་སྤྱད་འདུག་པ་ནི་སྟན་འཛེབས་དང་ལྡན་པར་མ་ཟད། ཆོག་
 བརྗོད་ཆེ་ཞིང་ཆོག་ཉྱག་མེད་པ། དོན་གྱི་རྟོག་ཁ་ཐེལ་ལ། ལྷག་ཤོག་གི་ཕྱོག་ཆུང་བ། ཆོག་གི་གཙོད་མཆམས་
 རོས་ཟེན་བདེ་བ། གསར་བྱ་པས་ཀྱང་འདྲ་དང་གཙོད་མཆམས་ལ་བརྟེན་ནས་བདེ་སྤྲུག་ཏུ་སྟོག་ཏུས་པ་
 སོགས་ཀྱི་དགེ་མཆན་བྱད་པར་ཅན་དུ་མས་སྤྲུག་པ་ཡིན་ལོ། །

ལྷ་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག །

The Supplementary

དེའང་གལ་འཇུགས་པའི་རྣམ་གཞག་དང་། ལྷ་པ་ཞར་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་། མིད་རུང་གི་རྣམ་གཞག་གསུམ་
 ལས་སྤྱ་མ་གཉིས་ཆོག་སྤྲད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པའི་ཞོར་དུ་དཔེར་བརྗོད་ཅུང་ཟད་དེ་གསུངས་པ་ནི་མང་དུ་
 ཡོད་ཀྱང་། སྐད་རིགས་གཞན་གྱིས་ལོགས་སུ་བཀོལ་བ་ལྟར་རང་རེ་ལ་རྒྱ་ཆེར་མེད་པས། བྲན་ཅམ་བཤད་
 བ་འདི་ལྟར།

དང་པོ་གལ་འཇུགས་པའི་རྣམ་གཞག །

The Conditional

འདི་ནི་སྐད་རིགས་གཞན་གྱིས་གལ་ཆེན་དུ་བཅི་རུང་རང་རེའི་བརྗོད་ཀྱི་གཞུང་དུ་དམིགས་གྱིས་བཀར་
 བས་མང་དུ་བརྗོད་པ་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་སྤྱོད་མཆོན་ཆ་འཁོར་ལོ་ལས།

ན་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོག་གི་དོན། །

དམིགས་གྱིས་འབྲེད་དང་རྒྱ་མཆན་དང་། །

ཞེས་སོགས་ནིའི་འཇུག་པ་བཅུ་བཞི་གསུངས་པའི་དང་པོ་དམིགས་གྱིས་འབྲེད་པ་ལ་གལ་འཇུགས་དང་

ནང་འགོ་ལེ་ཡིན། གནས་གྲུ་ནང་འགོ་ལེ་ཡིན། དག་ཀྱན་རག་ན། རས་ཨང་ཅིས་སྤྱང་དགོས་ཀྱི་ཡོད། ལྷ་བྱ་སྟེ། རྣམ་གསུམ་གྱི་བྱང་པར་འབྱེད་ཆེ་བྱ་བྱེད་ཀྱི་ཆོག་སོགས་རྣམས་ཇི་ལྟར་བཞེན་སྦྱོར་ན། མི་འབྲུག་ཅིང་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྤྱི་སྤྱོད་ལ་ཞབས་འདེགས་སྒྲུ་མེད་དུ་འབྱུར་བའི་དག་མཆོན་དུ་མས་སྤྱག་བཏོ། །

༥་ **ད་ལྟ་བའི་གལ་འཇུག་སྒྲིག་ཀྱི།** དཔེར་ན། གལ་སྲིད་བྱི་རིལ་ཆང་མ་ཐན་པོ་བན་ཡི་རེད། གལ་ཏེ་སྡོད་རི་བོང་ལས་ཚུགས་པ་ཞིག་བྱེད་ན། རྟོག་སྒྲིང་ཡོང་གི་མ་རེད། ལྷ་བྱ་སྟེ། འདི་ལ་བྱི་རྒྱལ་མཁས་པ་འགས་འདས་ཆོག་སྤྱར་ཡང་། བོད་རྒྱ་ཆེ་མང་ཆོགས་པལ་ཆེ་བས་ད་ལྟ་བ་སྤྱོད་པ་དང་མཐུན་པར་བྱས་པར་མ་ཐད། རྣམ་གསུམ་དང་མི་ཞོར་བའི་ཆེད་ད་ལྟ་བ་སྤྱོད་ན་བཟང་ཆེ་བར་སེམས་སོ། །

༦་ **གནས་ལྟགས་བརྗོད་པའི་ (General Truth) གལ་འཇུག་སྒྲིག་ཀྱི།** ཁོང་ལ་བོད་སྤྱི་གཏང་རྒྱ་ཡོད་ན། ང་ལ་འདྲ་ཡོད། ཅི་སྟེ་ཁོ་མོ་ཨ་རི་ལ་ཡོད་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བྱེད། ལྷ་བྱ་འདི་དག་གིས་མཆོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱཏོ། །

གཉིས་པ་ལུང་འབྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག །

The Reported Speech

འདི་འདྲ་རང་རེའི་ཚོམ་རིག་གི་རྣམ་གཞག་ནང་སྤྱོད་སྟོ་སྒྲ་ལྟག་དུ་ཆེ་བས། བོད་ཡིག་ལ་ཅུང་གོམས་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་པལ་ཆེར་རང་འབྲུགས་ཀྱིས་ཤེས་སོད། གསར་བྱ་བ་རྣམས་བདེ་སྤྱི་གཏང་ཆེད་སྤྱོད་འདི་ལྟར། སྤྱང་ཆ་སོགས་ཆོད་བྱེད་ཀྱི་དག་ཅིག་ཆོད་པ་པོ་གཅིག་གས་གཉིས་སོགས་བརྒྱུད་པའི་ཆེ་སྤྱར་གྱི་དག་དེ་ཉིད་ཇི་ལྟར་བཞེན་བསྒྲུས་ཏེ་བརྗོད་པའམ་བསྒྲུར་ནས་བརྗོད་པའི་རིགས་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། དང་པོ་ལ་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་དང་། གཉིས་པ་ལ་བརྒྱུད་པའི་བརྗོད་པ་ཟེར་རོ།

- ༡་ **དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ (Direct Speech)** བློ་རྒྱུ་དེ་ལྟར་པ་པོ་དང་པོས་བརྗོད་པའི་རྗོད་ཆེན་ཆེན་གྱི་བཞུགས་པ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། འཛིགས་མེད་ཀྱིས་“ང་ལོ་ལྟ་བུ་ཡིན།” “ང་པོ་དེ་དེ་ལྟོ་ཡི་ཡིན།” ཟེར་ཞེས་བ་ལྟ་བུ།
- ༢་ **བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ (Indirect Speech)** བློ་རྒྱུ་དེ་ལྟར་པ་པོ་དང་པོས་བཤད་པའི་རྗོད་ཆེན་ཆེན་གྱི་རྗོད་པ་པོ་གཉིས་པས་མིང་དང་བྱ་ཆེན་ཆེན་གྱིས་བྱེད་སོགས་ཅུང་ཟད་བསྒྱུར་ཏེ་བརྗོད་པའི་དགེ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། རྒྱུ་བཟང་ན་རེ། “འཛིགས་མེད་ཀྱིས་ཁོ་རང་ལོ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཟེར་བྱུང་།” “ཁོ་རང་པོ་དང་ལོ་ལྟོ་ཡི་ཡིན་ཟེར་བྱུང་།” ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། རྗོད་པ་པོ་དང་པོས་བཤད་ཟེན་པ་ཞིག་སྤྲར་ཡང་བསྒྱུར་ནས་བརྗོད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པས། བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལ་འདས་པའི་དུས་ཁོ་ན་སྤྱོད་པ་ཡིན་ལ། འདི་གཉིས་ནི་སྐད་ཆའི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བའང་ཡིན་ནོ། །
- ༣་ **ཡིག་སྐད་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་**ལ་གསལ་བྱེད་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་ཐོག་མའི་གསལ་བྱེད་དཔེར་ན། ཇི་སྐད་དུ་ལམ་རིམ་ལས། ཞེས་དང་། དེའང་ཐོན་མའི་ཞལ་ནས། དེ་ལྟར་ཡང་ཤེར་བྱིན་གྱི་མདོ་ལས། དེ་སྐད་དུ་འདང་། འདི་ལྟར། སྤྲུལ་པ། བཀའ་སྤྲུལ་པ། བཤད་པ། གསོལ་པ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་དང་། ཐ་མའི་གསལ་བྱེད་ནི། ཞེས་གསུངས་སོ། །ཅེས་གསུངས་སོ། །ཞེས་བ་ལྟར། ཞེས་བ་བཞིན། ཅེས་བཤད། ཅེས་ཟེར། ཞེས་བཤད། ཡོད་ལུགས་བཤད། ཚུལ་བཤད། འདྲ་བར་གསུངས། དེ་སྐད་ཅེས། ཞེས་སོགས་ཡིན་པ་དཔེར་ན། < < རྒྱལ་པོ་ལོ་ལྟོ་ཅན་གྱི་སྤྱི་མའི་རབས་ > > (༡༠༥) ལས། བྱ་བྱུག་པོ་དེ་དག་ལ་འདང་། ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྐྱོ་བ། ཁྱེད་རྣམས་བསམ་པ་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་རབ་ཏུ་མི་འབྱུང་ཞིང་། བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་མི་བྱེད། དེ་དག་གིས་སྤྲུལ་པ། བདག་ཅག་རྣམས་རབ་ཏུ་མི་འབྱུང་ལགས་སོ། །ཞེས་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཐོག་མཐའི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་བར་དུ་སྐད་ཆའམ་ལུང་དངོས་གཞི་འཇུག་དགོས་པ། དེ་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལུང་འདྲིན་ཚུལ་ཡིན་པར་མ་ཟད། སྐད་རིགས་གཞན་ལྟར་ནའང་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །
- ༤་ **ཡིག་སྐད་ཀྱི་བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ནི།** ཐོག་མའི་གསལ་བྱེད་སྤྲ་མ་དང་འདྲ་ཡང་། སྐད་ཆའམ་ལུང་དངོས་གཞི་མགོ་མཐུག་གང་རུང་སོགས་རྗོད་པ་པོ་དང་པོས་སྤྱད་པ་ཇི་ལྟ་བུ་བཞུགས་མི་སྤྱོད་པར་དེ་ལས་ཅུང་ཟད་བསྒྱུར་ཏེ་བརྗོད་པ་དཔེར་ན། ཇི་སྐད་དུ་སྤྲུལ་ཏུ་པ་ལས་རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་སོ། །ཁོང་གིས་དམག་སྤྱི་སྐད་བཏང་ཡོད་པར་གསུངས་སོང་། རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་པའི་སྤྲུལ་ཏུ་པའི་ལུང་བྱངས་སོ། །སློབ་དཔོན་ཐོན་མའི་རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་

ལ་འདུག་པར་བཞེད་དོ། །ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། ལུང་ཆེག་དངོས་སུ་མི་འདེན་པར་ལུང་གི་བརྗོད་བྱ་དེ་
 ཉིད་ཆེག་སྦྱར་བྱེད་དེ་བཀོད་པའང་ཡོད་ཅིང་། འདིའང་གཞུང་ཆེན་མོ་སྤྱི་དང་། ལྷན་པར་དུའང་
 < < འདེན་པར་འདུག་དོགས་ > > ལ་སོགས་པར་ཡིན་ཏུ་མང་པོ་སྤྱད་འདུག་པ་སོགས་ལ་ཞིབ་
 བཞིགས་ཀྱིས་མཐུན་པར་མཛོད།

གསུམ་པ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག །

The Probability

དེའང་རང་རེའི་སྐད་ཡིག་གཉིས་ཀར་ཡོད་མེད་ཡིན་མིན་སོགས་སྟོན་མི་སྟོན་དང་བྱུང་མི་བྱུང་གི་སྟོན་རྒྱུ་
 དུ་སྟོན་བཞིན་ཡོད་པས། རྒྱུ་ཀྱིས་པའི་དུས་ནས་བྱིན་ཅན་གྱི་པ་མ་སོགས་ཀྱིས་དགེ་ཆུན་དང་པོ་གཞན་
 ཉེ་ཆེག་འབྱུང་རེ་རེའི་སྐད་བད་བསྐྱབས་པས། ཆོགས་མེད་དུ་ཤེས་ཤིང་། བྱེད་དང་རྣམ་དབྱེ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་
 གཞག་ཅུང་ཟད་ཤེས་ན་རང་གི་བསམ་སྒྲུབ་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འགོད་པ་ལ་དེ་ཙམ་དགའ་ངལ་མེད་ཀྱང་། སྐད་ཡིག་
 གཉིས་པ་སྟོང་པའི་བྱི་རྒྱལ་པ་རྣམས་ལ་ནི་འདི་དག་ཀྱང་རེ་རེ་བཞིན་བསྐྱབ་དགོས་ཤིང་། རང་རེའི་བད་སྟོན་
 དུ་འདི་དག་གི་རྣམ་གཞག་བྱས་མེད་པས། དགའ་ཆོགས་ཆེ་བར་སྤང་བ་སེལ་སྤང་དུ་ཅུང་བཤད་ན། སྟོན་མི་
 སྟོན་སོགས་ཀྱི་སྟོན་བརྗོད་པའི་ཆེ་ཆོད་པ་པོ་ལ་མཐའ་མི་ཆོད་པའི་དོགས་གཞིའམ་ཐེ་ཆོམ་ཡོད་པའི་བྱིར།
 གཞུང་ཆེན་མོ་དག་ལས་དོན་འགྱུར་གྱི་ཐེ་ཆོམ་དང་། ཆ་སྟོམས་པའི་ཐེ་ཆོམ། དོན་མི་འགྱུར་གྱི་ཐེ་ཆོམ་ཞེས་
 པའི་རྣམ་གཞག་མཛོད་པ་ལྟར། ལ་སྐད་དུའང་ནང་གི་དོགས་གཞིའམ་གདེང་ཆོད་ཆེ་ཆུང་གི་དབང་གིས་སྐད་
 ཆ་ལའང་མཐའ་ཆོད་མི་ཆོད་ཡོད་པས། གོ་བདེ་སྤྱད་དེ་ལྟར་བརྗོད་པའི་ཆོད་ཆེག་ཀྱང་བརྒྱ་ཆའི་སྟོན་པ་དབྱེ་
 བ་འདི་ལྟར།

༡་ **བརྒྱ་ཆ་༡༠-༢༠པའི་བརྒྱུ་མཉམ་གྱི་སྟོན་བྱེད་ནི།** དཔེར་ན། པལ་ཆེར་ཁོ་སྟོན་པ་ཡིན་འགྲོ། ཁོ་སྟོན་པ་
 མིན་འགྲོ། ཁོ་སྟོན་པ་ཨེ་ཡིན། ཁོ་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི་རེད། ཁོ་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི་མ་རེད། འཕྲོག་པ་ཨེ་ཡོད་ན།
 འཕྲོག་པ་ཡོད་འགྲོ། འཕྲོག་པ་ཡོད་གྱི་རེད། འཕྲོག་པ་ཡོད་གྱི་མ་རེད། ལུང་པ་དེར་འཕྲོག་པ་ཡོད་སྟོན་
 གྱི་རེད། ལུང་པ་དེར་འཕྲོག་པ་ཡོད་སྟོན་གྱི་མ་རེད། དེར་འཕྲོག་པ་ཡོད་བྱུང་བ་རེད། ཡོད་བྱུང་གི་མ་
 རེད། ཡོད་བྱུང་ལེ་མ་རེད། ཡོད་བྱུང་ནི་མ་རེད། ལྟ་བུ་དང་།

- མ་ བརྒྱ་ཆ་༧༠-༧༠བདུན་ཅུ་མན་གྱི་སྤྲིན་རུང་ནི། དཔེར་ན། ཁོ་སྦྱོན་པ་ཡིན་པ་འདྲ། ཁོ་སྦྱོན་པ་མ་ཡིན་པ་འདྲ། འཛོག་པ་ཡོད་པ་འདྲ། འཛོག་པ་མེད་པ་འདྲ། ལྷ་བྱ་དང་།
- མ་ བརྒྱ་ཆ་༧༠-༧༠དགྲུ་བཅུ་མན་གྱི་སྤྲིན་རུང་ནི། དཔེར་ན། ཁོ་སྦྱོན་པ་ཡིན་ས་རེད། ཁོ་སྦྱོན་པ་ཡིན་ས་མ་རེད། ཁོ་སྦྱོན་པ་ཡིན་པ་ཡོད། འཛོག་པ་ཡོད་ས་རེད། ཏ་ལམ་འཛོག་པ་ཡོད་ས་མ་རེད། འཛོག་པ་ཡོད་པ་ཡོད། རོ་དགོང་ཁ་བ་འབབ་པ་འདུག །ང་སང་ཉིན་བོད་ལ་སྤེལ་ས་པ་ཡོད། ཁོ་འཛོག་པ་ཡིན་ལས་ཆེ། ཁོ་འཛོག་པ་ཡིན་ལས་ཆེ། འདིར་བོད་པ་ཡོད་ལས་ཆེ། ལྷ་བྱ་ལོ། །འདི་དག་ནི་ཡིན་མིན་གྱི་ཐག་མི་ཆོད་པའི་བྱིར་བརྒྱ་ཆ་བགོ་བ་ན་འང་མ་མཐའ་བཅུ་དང་ཡ་མཐའ་དགྲུ་བཅུ་ལ་བྱས་ཤིང་། གསལ་བྱེད་ལྷ་བྱ་ནི། ཏ་ལམ། བལ་ཆེར་ཞེས་པ་གཉིས་ཏེ་དངོས་སུ་སྦྱོས་མ་སྦྱོས་ཅི་འདྲ་རུང་ངོ་། །

སྒྲུས་པ།

ཤེས་འདོད་མགྲོགས་འགྲོས་བསྐྱེད་པའི་བརྩོན་པ་ཅན། །
 དགའ་མའི་ཐྱོས་ཆུ་བརྟེང་ཡང་འཛད་མེད་པར། །
 ལྷ་ཡི་བདུད་ཅིར་གྱུར་ཏེ་འབེལ་བས་ན། །
 རློག་པོ་ཀྱན་ཀྱང་མཆམས་འདིར་ཡོངས་བཟེ་སྟེ། །

ནགས་ཆལ་རི་བོས་ལུང་སྒྲ་སྒྲོག་པ་དང་། །
 དལ་འགྲོའི་ཅ་ཙོ་འདབ་ཆགས་སྐྱད་སྒྲ་སོགས། །
 སྒྲ་སྐྱད་མ་ལུས་ལེགས་བཞད་རེད་འདུག་ཅེས། །

དེ་ལྟར་ན་པོད་གངས་ཅན་སྤྱོད་ས་ཀྱི་སྤེལ་སྤྱོད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་
ལས་ཆོག་ལྷུག་གི་སྤེལ་སྤྱོད་དབྱེ་བ་སྤྱོད་མེལ་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་འུག་
པའོ།། །།

Composition of the Mixed Writing

༩༩ །འདི་ལ་འད་སྐྱེལ་མའི་དོན་དང་། སྐྱེལ་མའི་སྐྱེལ་སྐྱོར་དངོས། སྐྱེལ་མའི་དབྱེ་བ། སྐྱེལ་མའི་སྐྱོན་སེལ།

ཞེས་ཆུང་བོད་ཡིག་སྐོས་ཚུལ་དང་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་འཆད་འཕྲིན་བྱེད་ཚུལ་བཅས་ལྟ་ལས།

དང་པོ་སྐྱེལ་མའི་དོན།

Meaning of the Mixed Writing

སྐྱེལ་མ་ཞེས་པའི་དོན་ནི། གོང་དུ་བཤད་པའི་ཆོག་ས་བཅད་དང་ཆོག་ལྷག་གཉིས་པལ་ཆེར་དོ་མཉམ་པར་སྐྱེལ་ཞིང་ཚུལ་པའི་རིགས་ལ་ཟེར་གྱི། བཅུ་མས་ཆོས་གང་ཞིག་ནང་ཆོག་ལྷག་མང་ཞིང་ཆོག་ས་བཅད་རེ་བྱང་ཡོད་པའལ། ཆོག་ས་བཅད་མང་ཞིང་ཆོག་ལྷག་ཉུང་ཤས་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་སྐྱེལ་མར་མི་འཛོག་པར། དེ་དག་ནི་རིམ་བཞིན་ཆོག་ལྷག་དང་ཆོག་ས་བཅད་དུ་གཞག་དགོས་པའང་མཐུན་པར་མཛོད་ལ། དཔེར་བཞིན་ནི། བདག་ཅག་གི་སྟོན་པ་མཉམ་མེད་ཤུའི་རྒྱལ་པོ་མཆོག་གི་གསུང་ <<དམ་ཆོས་བརྒྱ་དཀར་པོ་>> དང་། རྒྱ་གར་གྱི་སྟོན་པ་མཐུན་སྟོབ་དཔོན་ཏྲ་བྱངས་གྱིས་མཛོད་པའི་ <<སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་པ་>> དང་། བོད་ཀྱི་ཁྱེལ་ཆེན་དཔལ་ཀམ་པ་རང་བྱུང་དོ་རྩེས་མཛོད་པའི་ <<སྐྱེས་རབས་བྱག་ཏུ་ཅ་བྱག་པ་>> གཞུང་རང་གི་མཐུག་བྱང་དུ་བྱག་ཏུ་ཅ་བྱུན་པ་ཞེས་གསལ། བཅས་བསྟོ་མས་པས་ <<སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་>> དང་། འཇམ་མགོན་རྒྱལ་བ་གཉིས་པ་རྩེ་ཅོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་མཛོད་པའི་ <<བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ཏྲག་ཏུ་དུའི་རྟོགས་བཞིན་>> ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་ནི་སྐྱེལ་མའི་མཆོན་གཞི་སྒྲ་ན་མེད་པ་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་པལ་སོ་ཆེན་སྐྱེལ་མའི་སྟོན་པ་གི་མཆོན་གཞིའང་ཡིན་ནོ། །

གཞན་ཡང་། རྩེའི་གསུང་རྟོན་འབྲེལ་བསྟོད་པའི་འབྲེལ་པ་ <<སྐྱེལ་མར་བསྟོད་པ་>> ལྟ་བུ་ནི་ཅ་བ་དང་འབྲེལ་པ་གཉིས་ཀ་ཆོག་ས་སུ་བཅད་པའི་སྟོན་སྐྱེལ་ཏེ་བཀའ་བས་ན། འདི་རིགས་ནི་སྐྱེལ་མའི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པར། བཤད་སྐུར་ཞེས་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཏེ། དེ་བཞིན་མཐུན་པའི་དབང་སོ་སྒྲ་ཏི་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ <<རྟགས་འཕྲུག་བཤད་སྐུར་མ་>> དང་། བདག་གི་དགོ་ཆེན་དམ་པ་གནས་ལྟ་རིག་པའི་མཐུན་དབང་སྐུ་གསལ་དགོ་བཤེས་བསྟོད་ནམས་སུ་ཆོག་ས་མཆོག་གི་གསུང་ <<ལམ་གཙོ་རྣམས་གསུམ་གྱི་བཤད་སྐུར་>> དང་། <<འདུལ་བ་རྒྱ་མཆོའི་སྤྲིང་པོའི་བཤད་སྐུར་>> སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ་ཞོར་འཕྲོས་སོ། །

གཉིས་པ་སྐྱེལ་མའི་ཐྱེབ་སྒྲུབ་དངོས།

Composition of the Mixed Writing

དེའང་སྐྱེལ་མའི་ཐྱེབ་སྒྲུབ་འགྲུབ་ཚུལ་ནི། གོང་དུ་ཆེགས་བཅད་དང་། ཆེག་ལྷག་གི་ཐྱེབ་སྒྲུབ་སྐྱིག་ཚུལ་
བཤད་པ་གཉིས་ལེགས་པར་ཤེས་ན། བདེ་ལྷག་ཏུ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས་མང་དུ་སྒྲིམ་དགོས་པར་མ་ཟད།
སྒྲིམ་ཀྱང་རྒྱས་སྒྲིམ་དུ་འགྱུར་ངེས་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་འདིར་རང་རེའི་བརྟེན་སྒྲོལ་གི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་མ་
གསལ་ཞིང་། གནའ་དེར་གི་ཚེས་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བྲག་ལེན་དུ་བསྟར་བའི་བརྟེན་སྒྲོལ་གི་འགྲོས་དང་མ་ཐུན་པ་
གང་མང་ཞིག་སྤང་བ་རྣམས་ཅི་ལྟས་ཀྱིས་ཐུན་ཅམ་ཕྱོགས་བསྟུས་བྱས་ན་འདི་ལྟར།

༡་ **ར་སྒྲིམ།** སྤྱིར་ར་དང་ཏུ་ལ་མོགས་པ་ནི་ལ་དོན་གི་སྐབས་སུ་གསལ་བ་ལྟར་འཇུག་ཚུལ་མང་བར་མ་ཟད།
དེ་ལས་གཞན་དེའི་སྒྲིམ་ནས། དེའི་ཐོག་ནས། དེའི་སྟེང་ནས། དེའི་ངང་ནས། ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་པ་
དཔེར་ན། ལ་གོང་ས་ཐམས་ཅད་མ་ཁྱེན་པའི་གསུང་ < < ཐུབ་དབང་ཞལ་ལུང་ > > ལས། འགྱོད་པ་མེད་
པར་ཆེད་དུས་བྱས་ནས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་ལ། འགྱོད་པ་མེད་པའི་སྒྲིམ་ཆེད་དུས་བྱས་ཏེ། ཞེས་
ཀྱང་འགྲིམ་ཆོག་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེ་བཞིན་བདེ་ལྷག་ཏུ་ཆོག་ནས། བདེ་བར་འབྱོར། ཞེས་པའང་། བདེ་ལྷག་གི་
ངང་ནས་ཆོག་ནས། བདེ་བའི་ངང་ནས་འབྱོར། ཞེས་པའི་དོན་དུ་གསལ་ལ། ཡང་དེའི་ཁར་ཞེས་པ་ལའང་
འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། གོང་གི་དཔེ་ཆ་དེ་ཉིད་ལས། ཐར་པའི་ཁྱོད་ཁྱེད་དུ་འགྲོ་བ་ལ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་རྟེན་
པ་ཉམས་ན། འགྲོ་མི་ལྟས་པར། སྤང་འཁོར་བར་འཁོར་ཞིང་། ཞེས་པ་སྟེ་འདི་ལའང་། འགྲོ་མི་ལྟས་པའི་
ཁར། སྤང་འཁོར་བར་འཁོར། ཞེས་པའམ། འགྲོ་མི་ལྟས་པའི་སྟེང་དུ་སྤང་འཁོར་བར་འཁོར། ཞེས་ཀྱང་
བརྟེན་ཆོག་པ་ལྟ་བུ་འོ། །མདོར་ན། ལ་དོན་འདི་རིགས་ནི། དེ་ཉིད་ཀྱི་དཔེར་བརྟེན་དུ་འཇོག་ཆོག་གས་
སྟམ་ཞིང་། དབྱིན་ཡིག་གི་ངང་ཚུལ་སྟོན་པའི་སྒྲིམ་ (Adverb=ly) དང་མཚུངས་པའང་སྤང་གཉིས་
སྒྲིམ་བར་འགྱུར་འདོད་པ་དག་གིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢་ **ར་སྒྲིམ།** ཐུད་པ་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། སྐལ་པར་ལྷན། ཞེས་པ་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་
རྟེན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ལ་དོན་གི་ཐུད་གཞན་འགྲུབ་ཞིག་ཀྱང་དེ་བཞིན་འོ། །

༣་ **ན་སྒྲིམ།** ལ་དོན་སྐབས་ཀྱི་འཇུག་ལུལ་ལས་གཞན་ངེ་བ་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། བཤད་དོ། །གང་ན།

ཆོས་སོ། །གང་དུ་ན། རྟོ་རྩེ་གང་ན་དུ་ལོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་ཞེ་ན། ཅེ་ན། ཤེ་ན། ཟེར་ན། ཞེས་པ་དང་རྟོན་གཅིག་ཅིང་། དེ་རིགས་གི་བསྐྱུས་ཆོག་གྲང་ཡིན་ནོ། །

༡༥ བ་སྐྱུ། ལས་ཆོག་གི་མཐར་སྐྱར་ཆེ་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། བྱིད་རང་མེབས་ན། བཞེས་ལག་མཆོད་ན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། འོན་ཏང་ལས་ཆོག་གི་ཆོག་གྲོགས་པ་བ་གང་རུང་དང་ལྷན་དུ་འཕྲད་ཆེ་ཆོས་སྐབས་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། བྱིད་རང་མེབས་པ་ན། བཞེས་ལག་མཆོད་པ་ན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །

༡༦ བ་སྐྱུ། ལྷ་མཆོན་ལ་འཇུག་པ་འདྲ་ཡོད་དེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་ན། རྟག་པ་མིན་ནོ། །ལོ་རྒྱུད་བའི་ཕྱིར་ན། མནའ་མ་བསུ་མི་རན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་རྒྱ་མཆོན་སྟོན་པའི་ཆོག་གྲོགས་ཡོད་ཀྱང་ན་སྐྱེ་དེ་ལ་འཇུག་པ་མི་འགལ་བ་ནི། བྱི་སྤྱིའི་འཇུག་པ་བཞིན་ནོ། །

༡༧ བ་སྐྱུ། མི་མ་སྐྱུན་པའི་རྒྱན་དུ་འདྲ་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། རྩེའི་ < <བྱང་པེས་རྣམ་འབྱེད་> > (༥༠) ལས། མཐར་ཐུག་པར་འཆད་པར་ཡང་རིགས་ན། གཞོད་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་པའི་ན་སྐྱེ་ནི་རྒྱན་སྤྱད་ཡིན་ཏེ། དེ་འདྲའི་དོན་ནི། མདོ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་མེད་པར་གསུངས་པ་སྐྱེ་རི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གཞོད་པ་ཡོད་མེད་དུ་འདོད་པའི་ལུགས་གཉིས་ལས། ཡོད་པར་འདོད་པ་ལྟར་ན། མཆོན་ཉིད་གསུམ་ལ་སྐྱར་ནས་བཤད་པར་ཡང་རིགས་ན་སྟེ་རིགས་ཀྱང་། ལུགས་ཀྱི་མ་དབུ་མ་པའི་ལུགས་འདིར་གཞོད་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་འགྲེལ་དགོས་པས་སོ། །དེ་བཞིན་ < <ལམ་རིམ་> > (༡༩༡) ལས། གཞན་ལས་སྐྱེ་དགོས་ན། དེ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། ཞེས་པ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བ་དང་། གཞན་ཡང་། ཆ་བ་རྒྱུད་སར་འགྲོ་བར་རིགས་ན། རྒྱ་གར་ལ་ནི་ཆ་བ་ཆེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །

༡༨ ལ་སྐྱུ། མཆོམས་སྟོར་ལའང་འཇུག་ཚུལ་གཞན་དུ་བཤད་ཅིང་། འགལ་བ་ལའང་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། ཁོ་ནི་ལྷགས་པ་ཡིན་པ་ལ། སྤྱང་གྲུང་དོད་པའི་རྣམ་འགྲུར་བསྐྱར་སོང་། ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་ཆོད་མ་རིག་པ་སོགས་སུ་སྟོད་རྒྱ་ཆེ་ལོ། །

༡༩ རི་སྐྱུ། འདི་འབྲེལ་སྐྱེ་ཅན་དུ་མ་ཟད། གཞན་ཡང་ལ་དོན་གྱི་ར་སྐྱེ་དང་འཇུག་པ་གཅིག་ཚུལ་ཡང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། < <སྐྱེ་སྐྱོར་བམ་གཉིས་> > ལས། སྐལ་པ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ཆོས་བཤད་པའི་འོད་གྲིས་སྤང་བར་བྱས་པའི་རིགས་པ་རྣམས་སྤང་ཞིང་སྟོབ་པས་ན་འོད་སྤང་། ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་རིགས་ལ། སྤང་བར་བྱས་པར་རིགས་པ་རྣམས། ཞེས་འབྲི་རུང་བ་ཡིན་ལ། འདིའི་གནད་ནི། འཇམ་མགོན་ས་སྐྱ་བཤཾ་ཆེན་གྱིས་ < <མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྐོ་> > ལས།

ལ་ལ་གྲགས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས། །

རྣམ་པར་དབྱེ་བ་བསྒྲོལ་མ་མཛད། །

བྱ་བ་དང་འདྲག་པ་རིགས་པ་ལ་བྱ་བའི་རིགས། འདྲག་པའི་རིགས་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཞེས་གསུངས་ཏེ།
དོན་ནི། རྒྱ་གར་ལེགས་སྐྱར་གྱི་སྐད་དུ་རྣམ་དབྱེ་རི་ལྟར་འབྱུང་བ་དེ་ལྟར་བོད་སྐད་དུ་བསྐྱར་མི་ཐུབ་
པའམ་མི་རུང་བ་མང་དུ་ཡོད་ཅིང་། ལོ་རྒྱ་བས་སྤྱི་ཐང་ཀར་བསྐྱར་བ་འགའ་ཤེས་ནི་བོད་ཀྱི་རང་སྐད་དུ་
རྒྱ་ལྟར་འཇགས་ལྟ་བུར་སོང་བའང་ཡོད་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བཞིན་གསུངས་པའི་སྐབས་ཡིན་པས། བྱ་བའི་
རིགས་སོ། །བྱས་པའི་རིགས། འདྲག་པའི་རིགས། ཞེས་སོགས་ནི་ལེགས་སྐྱར་གྱི་སྤྱི་ཐང་སྐྱར་བྱས་པ་
ཡིན་པར་ཤེས་དགོས་ཤིང་། དེ་བཞིན་ < <མཁས་འདུག> > ལས། “རྒྱ་ལ་བོད་ཆེད་དུ་བཀྲ་ཤིས་
བྱེད་པ་ལ། རྒྱ་ལ་སོ་ལ་བཀྲ་ཤིས་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དུ་བ་ཡོད་པ་ལ་འདི་ན་མེ་
ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ། གཏན་ཆེགས་ཐམས་ཅད་ལྟ་བུར་སྐྱར་ཡོད་པ་ལ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། བྱས་པའི་
ཕྱིར། ཅེས་བྱ་བར་བསྐྱར་བ་དང་། ཞེས་དང་། ལྟས་བྱིན་ལས་གཏན་བྱུང་བ་ལ། ལྟས་བྱིན་གྱི་གཏན་
བྱུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །” ཞེས་གསུངས་པའི་གནད་རྣམས་མཐེན་པར་མཛོད།

དེས་ན། < <རྣམ་འཁྲུལ་ལེ་འུ་གཉིས་པ> > ལེ། དེ་རྒྱ་དེ་ཕྱིར་བརྟན་པ་དང་། །སྤྱེས་ཕྱིར་ཞེས་ནི་
བཤད་པ་ཡིན། ཞེས་དང་། དེའི་ཐད་ཀྱི་ < <ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད> > ལས་གྱང་། “དེས་ན་མདོ་
ལས། འདི་ཡོད་ན་འདི་འབྱུང་ཞེས་པའི་རྒྱ་མཆན་གྱི་བརྟན་པ་དང་། འདི་སྤྱེས་པའི་ཕྱིར། འདི་སྤྱེ་ཞེས་
ལྟ་བུ་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་སྤྱི་བཤད་པའི་རྒྱ་མཆན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་དེ་འདྲ་
ཞིག་དགོས་སོ་ཞེས་ཤེས་པའི་ཕྱིར་དུ་བཤད་པ་དེའི་ཕྱིར།” ཞེས་གསུངས་པ་དག་མཐིན་གཅིག་ཏུ་
འདྲག་གོ།

༩་ **གྱིས་སྤྱོད།** འབྱུང་ཁུངས་ལ་འང་འདུག་སྟེ། < <མདོ> > ལས། མིག་གི་འདུས་ཏེ་རིག་པའི་རྒྱུན་གྱིས་
ཆོར་བཞུགས་པ་ལྟ་བུ་ནི། དེ་ལས་བྱུང་བའི་ཆོར་བ་ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཕྱིར། ལྟས་སྟེ། དེ་ལྟར་
ན། གིས་སོགས་གྱང་དེ་དང་མཚུངས་སོ། །

༡༠་ **ནས་སྤྱོད།** དུས་དུས་སོགས་སྤྱད་པ་ལ་འདུག་ཚུལ་བརྟན་ལས་གསུངས་པ་ལས་གཞན་ཡང་། དུས་ཀྱི་
ཁྱད་པར་སྟོན་པའི་ལས་སུ་བྱ་བ་ལ་འདུག་པ་དཔེར་ན། ཁོང་གིས་ང་ལ་ལྟ་ས་ནས་སྐོར་བརྒྱ་སྤྱད་བྱུང་།
བོད་ནས་སྤྱོད་པར་བརྒྱ་བ་མྱོང་བ་རེད། ལྟ་བུ་དང་། བཞིན་ནས་བཤད་ཡོད་རེད། ད་ནས་བཟུང་རྒྱ་མི་
རྒྱལ། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ནི་དུས་སྤྱད་པའི་མཆན་གཤི་ལེགས་གསུང་ཏེ་ཞོར་འཕྲོས་སོ། །

༡༡་ **པས་སྒྲུ།** དགར་བ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁུན་པས། བདག་པས་གཞན་གཅེས་སྒོམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས། །ཞེས་དང་། འཇུག་པའི་རང་འགྲེལ་ལས། སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་པས་ཀྱང་། །ཞེས་དང་། ང་བས་ཁྱོད་མཁས། །ཁོ་བས་ང་རིང་། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དགར་སྒྲུ་ལས་སྒྲུ། བས་སྒྲུ། བས་སྒྲུ་དག་དགར་བ་ལ་འཇུག་སྒྲུ་བས་དོན་འདྲའོ། །

༡༢་ **པས་སྒྲུ།** རྒྱ་མཚན་སོགས་ལ་འཇུག་ཚུལ་མང་དུ་ཡོད་ཅིང་། <<ལམ་རིམ་>> <༤༩ལས། རྩོན་དུ་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་ལ། །ཞེས་པའི་པས་སྒྲུ་ནི། རྒྱ་མཚན་སྟོན་བྱེད་མིན་གྱི། བྱེད་སྒྲུ་རང་དུ་གོ་དགོས་ལ། འདི་འདྲ་རྣམས་ནི་སྐད་ཅུང་ཟད་བཀྲགས་པའི་ཚུལ་དང་། ། རྒྱ་མཚན་གྱི་པས་སྒྲུ་ལ་སྐད་ཅུང་ཟད་མནར་བའི་ཚུལ་གྱིས་བསྐྲག་དགོས་པའི་བྱེད་པར་ཡང་བྱེད་པར་བྱའོ། །

༡༣་ **ལས་སྒྲུ།** དགར་བ་སོགས་ལས་གཞན་མ་གཏོགས་པའི་དོན་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མི་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲུ་ཤེས་དོན་གོ་བ་ལས་དུད་འགྲོས་ག་ལ་གོ་ མི་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲུ་ཤེས་དོན་གོ་བ་མ་གཏོགས་དུད་འགྲོས་ག་ལ་གོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། སྐབས་འགར་གཉིས་ཀ་ལྟན་དུ་སྒྲོད་པའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། <<འཇུག་འགྲེལ་>> དང་ <<ལེགས་བཤམ་སྤྱིང་པོ་>> ནུ། གཞན་དབང་ལས་མ་གཏོགས་པའི་གཟུང་འཛིན་མེད་པས། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་འོ། །

༡༤་ **སྟེ་སྒྲུ།** ལྷག་བཅས་ཀྱི་འཇུག་ལུལ་བརྒྱད་ལས་གཞན་དོན་གཅིག་འདྲན་པའི་དམ་བཅའ་ལྷག་བཅས་ནི་དཔེར་ན། <<སི་ཏུའི་འགྲེལ་ཆེན་>> ལས། གང་ཡང་རུང་བའི་མིང་བརྗོད་པའི་ཡ་མཐའ་སྟེ་ཐོག་མར། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གནའ་དེར་མཁས་པའི་བརྩམས་ཆོས་རྣམས་སུ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། ཉེ། དེ་གཉིས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ། །

༡༥་ **སྟེ་སྒྲུ།** མི་མཐུན་པའི་ཆོག་རྒྱན་ལ་འཇུག་པའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། །ཁོ་ལྟ་སར་ཕྱིན་པ་རེད་དེ། །ལྟ་སའི་རྩོ་མོ་མཐའ་བ་རེད། །སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱག་བསྐུལ་སེལ་ཞིང་། །བདེ་བ་སྐྱབ་པའི་ཐབས་ད་ལྟར་བདག་ལ་མི་འདུག་སྟེ། །ཡང་དག་པར་རྩོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པར་རྟོགས་པའི་སྒོ་ནས། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། འདི་འདྲའི་སྟེ་སྒྲུ་ནི་སྐད་ཅུང་ཟད་བཀྲགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྒྲོག་ན་མི་མཐུན་པའི་རྒྱན་དུ་འཇུག་ཚུལ་བོད་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་དུ་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་ཉེ་སྒྲུ། དེ་སྒྲུ་གཉིས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ།

༡༦་ **དང་སྒྲུ།** དང་སྒྲུའི་འཇུག་ཚུལ་ལྷ་གསུངས་པ་ལས་གཞན་ཆོག་སྟོགས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་འབྲལ་དུ་མི་རུང་།

བར་འཇུག་པ་ནི། དང་འགལ། དང་འགྲོགས། དང་བཅས། དང་ཆབས་ཅིག ། ཅེས་པ་སྟེ། དེ་བཞིན་
མཇུག་མཉམ་སྟེ། བསྟུན། ཐག་ཉི། ཐབས་ཅིག ། ཐུག ། མཐུན། འཐག། ཐུན། ཐེག། འཕྲིས། འཕྲིས།
བལ། འབྲེལ། ཐེལ། ཐུགས། ཐུར། དང་དམག་བརྒྱབ། ཐུན། ཐུན་ཅིག། ཅེས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྟེན་
དུ་དང་སྐྱོར་བ་ནི་ཆོག་གྲོགས་སུ་འགྱུར་ཞིང་། སྐབས་པལ་མོ་ཆེར་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ལོ།
དེའང་དཔེར་ན། ཁོང་དང་མཇུག། ཁོ་དང་མཉམ་དུ་ཁྱོམ་ལ་བྱིན། ཁྱོམ་མ་དང་ལྷན་དུ་བཀའ་མོལ་གནང་།
ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལ་འབྲེལ་སྐྱེད་སྟེན་རུང་བ། ཁོའི་མཉམ་དུ་ཁྱོམ་ལ་བྱིན། ལྟ་བུ་དང་། སྐད་གཉིས་སྐྱེ་བ་
དག་གིས་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ཅིག་ནི། དབྱིན་ཡིག་ (with) ཞེས་པའི་སྐད་དོད་མཉམ་དུ་ཞེས་པ་
ཡིན་ཡང་། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་དེ་ལྟར་སྐྱུར་དུ་མི་རུང་བ་དཔེར་ན། I wrote with a pen.
ཟེར་བ་ལ་ “ངས་སྐུ་གྲུས་ཡི་གེ་བྲིས་” ཟེར་བ་ལས། “ངས་སྐུ་གྲུ་དང་མཉམ་དུ་ཡི་གེ་བྲིས་” ཟེར་མི་
རུང་ཞིང་། དེ་བཞིན་ I did an experiment with bullet. ཟེར་བ་ལའང་ “ངས་
མདེུས་བརྟག་དབྱད་ཅིག་བྲིས་སོ” ཞེས་པའམ། “ངས་མདེུ་ལ་བརྟག་དབྱད་ཅིག་བྲིས་སོ” ཟེར་
བ་མ་གཏོགས། “ངས་མདེུ་དང་མཉམ་དུ་བརྟག་དབྱད་ཅིག་བྲིས་སོ” ཟེར་མི་རུང་བ་སོགས་མིང་
ཆོག་རེ་འདི་གནད་རྣམས་ཀྱང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

༡༥་ མོ་སྐྱུ། སྤྱིར་བདག་སྤྱིམ་སྐབས་སུ་ན་རོ་ཡོད་མེད་ཀྱི་པ་བ་མ་དུག་ལ་སོགས་པ་བདག་སྐྱར་འཇུག་ཚུལ་
གསུངས་ཀྱང་། དེ་དུས་མ་མོ་དག་བདག་སྐྱར་བཀོལ་བ་ཅུང་ཟད་ཅུང་བར་སྐྱར་མོད། སྟོན་དུས་སུ་ལོ་
རྒྱ་བསྐྱེད་ཅན་ལ་སོགས་པས་བཀོལ་གནང་བ་དཔེར་ན། <འདུལ་བ་མདོ་ཙམ་> (6) ལས།
ཀུན་ཏུ་ཆགས་པར་གྱུར་ན། ཞལ་ཏེ་བྱེད་པ་མོས་རྗེས་སུ་བསྟན་པར་བྱའོ། །དང་། <འདུལ་བ་རིན་
མེད་> (༡༣༥) ལས། ལས་བྱེད་པ་མོས། ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་འདུལ་གཞུང་ཁག་ཏུ། དགེ་སྦྱོང་མཉམ་
དགེ་བསྟེན་མ། དགེ་ཚུལ་མ། དགེ་སློབ་མ། མཁན་མོ། ཞེས་སོགས་སྤྱད་འདུག་པ་ལྟར། ཙམ་པ་མོ།
འཆད་པ་མོ། ཟ་བ་མོ། དགེ་བཤེས་མ། རབ་འབྱམས་མ། སྟན་རམས་མ། ཞེས་སོགས་ཅི་ནས་ཀྱང་
སྤྱར་དགོས་པར་སེམས་སོ། །

༡༦་ མོ་སྐྱུ། ཆོག་ཁྲིམ་གཞན་གྱི་མཐར་སྐྱར་ཆེ་མོ་མོ་གཉིས་སུ་བྱེ་འདི་མོར་སྟོན་བྱེད་དུ་འགྱུར་བ་དཔེར་ན།
བྱ་དང་བྱ་མོ། ལྟ་དང་ལྟ་མོ། འདྲེ་དང་འདྲེ་མོ། མདོ་དང་མདོ་མོ། ཁྲི་དང་ཁྲི་མོ། བྱ་དང་བྱ་
མོ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ནི་བདག་སྐྱུ་མིན་ལོ། །

༡༧་ མ་སྐྱུ། དགག་སྐྱ་དང་བདག་སྐྱ་ལ་འཇུག་པར་མ་ཟད། གཞན་ཡང་བྱ་ཆོག་དང་ལྷན་དུ་སྟོན་ཆེ་ཐབས་

མེད་པ་དང་མཐུ་མེད་པ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མ་འགྲོ་རང་འགྲོ་རེད། མ་བཤད་རང་བཤད་རེད། མ་བྲི་རང་བྲི། མ་གཏོང་རང་གཏོང། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤྱིར་ལས་ཆོག་ད་ལྟ་བ་དང་མ་འོངས་པ་ལ་དགག་སྐྱ་མ་ཡིག་མི་འཛོལ་ནའང། འདི་ནི་དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་འགྲོས་ཡིན་པར་མ་ཟད། འདི་རིགས་ལ་འདས་ཆོག་མི་སྤོད་དོ། །

༡༠་ མ་སྒྲ། བྱ་ཆོག་སོགས་ཆོག་ཁྱིམ་གཞན་དང་སྤྱེལ་བ་ན་མིང་རྒྱུན་སྟོན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། འཕྲིས་མ། འགྲོས་མ། ཆོད་མ། ཆོད་མ། ཁོལ་མ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་འོ། །

༡༡་ མ་སྒྲ། དགག་སྐྱ་ལ་འཇུག་སྐབས། སྤྱིར་ཡོད་པའི་དགག་སྐྱ་ལ་མེད་པ་ཞེས་པ་སྤྱོད་ཀྱང། སྐབས་འགར་མ་སྐྱའང་སྤྱོད་པ་ནི། <<འབུམ།>> ཅུ་ ༣༦ ལས། དེ་ཆས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཆས་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྤྱེ་མཆེད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་ཏེ། ཅུང་ཟད་མ་ཡོད་དོ་སྟེ་སྒྲ་བུ། ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ལ་སྐད་དུ་འད་དེ་ལྟར་སྤྱོད་པ་ཡོད་དོ། །

༡༢་ མི་སྒྲ། ཁོང་གི་མ་སྐྱ་དང་པོ་དང་འཕྲ་བར་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མི་འགྲོ་ཀ་མེད། མི་བཤད་ཀ་མེད། མི་འབྲི་ཀ་མེད། མི་གཏོང་ཀ་མེད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལའང་ལས་ཆོག་ད་ལྟ་བ་མང་ཞིང་མ་འོངས་པའང་འགའ་ཤས་སྤོད་པར་སྤང་དོ། །

༡༣་ བཞེན་སྒྲ། དཔེའི་མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཅུ་མ་ཟད། ཁོང་གི་ར་སྐྱ་དང་དོན་གཅིག་ཏུ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། <<དུས་ཀྱི་མེ་ལོང་>> ཞེས་པའི་དཔེ་ཆ་ལས། ཁྱེད་ཅག་གི་བྱ་བ་མཐའ་མ་དོར་བཞེན་དུ་བདག་གི་བ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་མི་འགྱུར་བར་ཐལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་འདང་མ་དོར་བའི་སྒྲོ་ནས་ཞེས་པ་ཡིན་གྱི། བྱེད་ལས་ད་ལྟ་བ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་ནི་མ་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༡༤་ རེ་སྒྲ། སྐབས་འགར་ཞིག་ཁྱེད་ཀྱི་ཤིག་ཁྱེད་ཅས་པ་དང་འཕྲ་བ་དཔེར་ན། རྩོ་མཛོན་འགྱུར་བ་རེ་སྟེ་འོ། མི་རེས་བྲོ་རེ་འབྲལ། ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ནི་དབྱེན་ཡིག་གི་ (one of them/ each of them) ཞེས་པ་དང་འཕྲ་སྟེ། རེ་རེ་ཞིག་གང་རུང་ཞིག་ཅེས་པའི་དོན་ཅོ་སྟེ་ལའང་དབྱེད་དགོས།

༡༥་ ཉིད་སྒྲ། གཅོད་ཆོག་སྟེ། ཆོད་མའི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ལྟར་གཞན་ལྟན་ཆས་གཅོད་དང་མི་ལྟན་ཆས་གཅོད་གཉིས་ལས། འདི་མགོ་ནི་ད་ཉིད་ལ་ཡོད། ལྟ་བུ་གཞན་ལ་ཡོད་པ་གཅོད་པས་ན། དང་པོ་དང་། འདི་མགོ་ནི་ད་ལ་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། ལྟ་བུ་རང་ལ་མེད་པ་བཅད་དེ་ཡོད་པར་བསྟན་པས་ན། གཉིས་པའི་མཚན་གཞི་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ན། འབའ་ཞིག་གཅིག་བྱ། ཞེས་སོགས་ཀྱང་དེ་དང་འཕྲ་འོ། །

༡༦་ ཉིད་སྒྲ། དེ་ཉིད་ཅེས་པའི་སྤྱི་འདི་ལགས་སྤྱིར་སྤྱོད་དུ་འོ་བོ་བཟོད་པའི་སྤྱི་ (དབྱེན་སྐད་དུ་ Ab-

stract Noun ཟེར་བར་བཤད།) རྩ་གོ་བ་ཡིན་གྱི། བོད་སྐད་ལ་ཅུང་ཟད་དཀའ་སྟེ། དེ་དག་དགག་སྒྲར་གོ་ཉིན་ཆེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་མཁས་པ་འགས་གསུངས་ཀྱང་། རང་གི་མོངས་འཆར་ལྟར་ན། དེ་སྒྲ་དང་། བི་སྒྲ་སོགས་དེར་འཛོག་ཆོག་པ་དཔེར་ན། བ་བླགས་དེ། མི་དེ། བ་བླགས་ནི། མི་ནི། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་གིས་བ་བླགས་དང་མི་ཅམ་མ་གཏོགས་གཞན་བྱང་ཆོས་ཅིའང་མི་སྟོན་པས་སོ། ། ལྷན་ཡང་དབྱེད་པར་བྱའོ། །

༡༥. ཅིང་སྒྲ། < <འདུལ་བ་མདོ་ཅ་བ་> > ལམས། ཁྱད་གྲགས་ལྟ་ཡོད་ན། ཞག་ལྟམ་བྱག་ཅིང་ངོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ནི། ཞག་ལྟ་རེའམ་བྱག་རེ་བཞིན་དུ་འགོ་བར་བྱའོ། །ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་ཞིང་སྒྲ་འིང་སྒྲ་དག་ཀྱང་འདྲའོ། །

༡༦. འིང་སྒྲ། དེ་ཉིད་ལས། བྱི་དོར་བྱས་འིང་བྱས་འིང་གཞུག་པར་བྱའོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་འིང་སྒྲ་ནི། ཡང་ཡང་ངམ། བསྐྱར་བའི་དོན་ལ་འདུག་པ་སྟེ། ཞིང་ཅིང་གཉིས་ཀྱང་འདྲའོ། །

གསུམ་པ་སྒྲེལ་མའི་དབྱེ་བ།

Categories of the Mixed Writing

སྒྱིར་ན་སྒྲེལ་མ་ལ་དབྱེ་བ་དམིགས་བསམ་ཡོད་ཚུལ་དཔེ་ཆ་ཁག་ཏུ་མ་མཐོང་ཡང་། སྒྱེས་རབས་ལ་སོགས་པ་ཅོམ་ཚུལ་ལ་དཔག་ན། བཅད་ལྷུག་སྒྲེལ་མར་གྲིས་པའི་ཆེ་བཟོད་བྱ་གཅིག་ལ་ཟོད་བྱེད་བཅད་ལྷུག་གཉིས་བྱེད་པ་དཔེར་ན། < <དམ་ཆོས་པད་དཀར་གྱི་ལེ་ཏུ་བཞི་བ་> > དང་། < <མ་ཉེར་སྒྱེས་པའི་རབས་> > ལྟ་བུ་དང་། བཅད་ལྷུག་སོ་སོར་གྲིས་པ་ལྟར་བཟོད་བྱའང་སོ་སོར་བྱེད་པ་དཔེར་ན། < <བྱ་འིང་རྟ་མོར་སྒྱེས་པའི་རབས་> > ལྟ་བུ་སྟེ། ཚུལ་གཉིས་ཡོད་པར་སྒྲ་དང་། །

དེའང་ཞར་བྱང་< <སྒྱེས་རབས་བརྒྱ་པའི་> > ཅོམ་འགྲོས་བཤད་ན། ཐོག་མར་སྒྱེས་རབས་དེ་དང་དེའི་དངོས་ལྟགས་གྱི་བསྟན་བྱར་གྱི་པའི་བསྐྱབ་བྱ་དང་བསྐྱགས་པ་སོགས་ལུས་མདོར་བསྟན་གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་ཅིང་། དེ་ནས་སྒྱེས་རབས་དངོས་སྒྲེལ་མར་གསུངས་པའི་རྗེས་སུ་སྒྲར་ཡང་དོན་བསྐྱེད་ཚུལ་དུ་སྒྱེས་

ཡང་གོང་དུ་ཆོག་ལྷན་གི་སྒེབ་སྒྲོར་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་སྒྲུང་ཚུལ་སོགས་ཆོག་དོན་གཉིས་ཀ་
བ་བརྟེན་པའི་ཚུལ་མི་འདྲ་བཞི། དུ་མ་ཞིག་འོང་བར་འདུག་ཤི། བཤད་ཐེན་པའི་རིགས་པ་འདིར་ཡང་
སྒྲུང་བར་བྱཏོ།

Correction of the Mixed Writing

How to Read, Understand and Teach the Tibetan

བོད་ཡིག་རི་ལྟར་སྟོན་ཚུ་ལ།

སྤྱིར་དེའི་ཡིག་ལྟ་བུ་ནི་མིང་ཆེན་གྱི་གཙོད་མཆོམས་ལ་པན་ཚུན་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་སྤྱི་མེད་མཆོན་
 ཉགས་ (. ; : " ' ' ' ? !) མང་ཞིང་། ཆེན་གྲུབ་རིང་པོ་ཁག་ཅུང་ཆོག་བདེ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལྟར། རང་
 རེའི་བོད་ཡིག་ལའང་ཆེན་ཤད་ཉིས་ཤད་སོགས་ནི། སྤྱི་མེད་ཀྱི་གཙོད་མཆོམས་མཆོན་བྱེད་དང་། རྫོགས་
 ཆེན་། རྒྱན་སྤྱད། ལྷག་བཅས་ལ་སོགས་པ་ནི། སྤྱི་མེད་ཀྱི་གཙོད་མཆོམས་མཆོན་བྱེད་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་
 ཆོག་སྐབས་བར་མཆོམས་ཅུང་ཟད་བཞག་ནས་བཞག་དགོས་ལ། གོང་དུ་མིང་དང་ཆེན་སོགས་ཀྱི་སྤྱི་བ་སྤྱིར་
 བཤད་ཐེན་པ་ལྟར་ཆེན་བར་ཡ་དང་ཆ་རིང་ལུང་ཅེ་འདྲ་ཡང་རུང་ཆོག་པའི་གདངས་དག་ཅིང་གསལ་བ་དང་།
 གཙོད་མཆོམས་མ་ཞོར་བར་ཆོག་ཆུ་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་བར་མ་ཟད། ལ་དོན། ཨི་ལྷན། འབྲེད་སྤྱད། འབྲུང་
 ཁུངས། འབོད་སྤྱ། བེ་སྤྱི་སོགས་ཐད་ནས་ཀྱི་མཁུག་ཏུ་མཆོམས་ཅུང་ཟད་འཛོག་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཆོག་ན། ན་
 བར་སྤྱན་ཞིང་གོ་བ་ལེན་བདེ་བ། ཆེན་གྱི་སྤྱི་དག་ཅིང་གསལ་བ། བཟད་དག་གི་འགྲོས་སྤྱད་ཆའི་རིམ་པ་དང་
 འགྲོག་པ། གཞུང་ཆེན་མོ་ཁག་བཤད་ཞིང་སོགས་བྱེད་སྐབས་དུས་ཀྱིས་མི་སྤྱོད་པ་བྱུང་ཆེ་འདྲ་། ཉག་ཉིག་
 གི་བཤད་པ་མང་པོ་མི་དགོས་པར་གོ་དག་འསྤྱི་པལ་མོ་ཆེ་ནི་ཡང་དག་པའི་ཆོག་ཚུལ་རང་གིས་ཀྱང་གཏུལ་
 གྱ་ཉན་པ་པོ་ནམས་ཀྱི་སྤྱོད་ར་སྤྱོད་པར་འགྱུར་བ་སོགས་དག་མཆོན་མང་པོ་ཡོད་པས་ན། ཤེས་ཡོན་པ་སྤྱི་
 དང་། ཁྱད་པར་དུ་འདྲ་སྤྱོད་མི་ཆེན་དག་གིས་ཡང་དག་པའི་ཆོག་ཚུལ་འདི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་བར་བཟུང་
 བས་བསྐབ་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

གཞན་ཡང་། མིང་རྒྱུད་དང་བྱ་ཆེན་གཉིས་ཀ་དག་ཆ་གཅིག་པ་ཡིན་པའི་རིགས་མང་དུ་ཡོད་པ་དེ་
 དག་ཆོག་པའི་ཆེ་སྤྱི་གདངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ནི། དཔེར་ན། འདོན་པ། བཤད་པ། བཟོད་པ། ཞིག་
 པ། ལྷང་པ། འབྲུང་པ། སྤྱག་པ། སྤྱེས་པ། ཞེས་སོགས་མིང་རྒྱུད་དུ་འཇུག་ཆེ་སྤྱི་གདངས་སྤྱོད་པའི་ཚུལ་
 གྱིས་ཆོག་དགོས་ལ། བྱ་ཆེན་ཏུ་འཇུག་སྐབས། འདོན་པ། བཤད་པ། བཟོད་པ། ཞིག་པ། ལྷང་པ།
 འབྲུང་པ། སྤྱག་པ། སྤྱེས་པ། ཞེས་སོགས་ལས་ཆེན་གཙོ་བོ་དེ་ཙམ་པ་ཅུང་ཟད་པ་དང་། ཆེན་གྲོགས་
 པའམ་བཞི་ཙམ་པ་ཅུང་ཞན་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཞག་དགོས་པ་འདི་འདྲ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་བའི་གནད་ཅིག་
 ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་མིན་ན། ཁ་རྒྱན་དུ་ཡི་གེའི་དག་ཆ་ཞོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་མཆོན་ཅན་ཡོངས་གྲགས་སུ་བཤད་
 སོལ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ལྷང་དུ་ཚུ་ལེན་པར་བྱིན་པའི་མི་ཞིག་གིས་ནང་མིར་འཕྲིན་ཡིག་བཏང་བའི་བཟོད་
 དོན་ནི། “ང་ན་ཆ་མེད། གཤམ་ཀྱང་དགར་ཤི་སོང་” ཞེས་ཟེར་དགོས་རྒྱུ་ལ་དག་ཆ་ཞོར་ཏེ། “ང་ན་ཚུ་མེད།
 གཤམ་ག་ལྷ་ཀ་ཤི་སོང་” ཞེས་བྲིས་པའམ། ཡང་ན། ཆོག་མཁན་གྱིས་གཙོད་མཆོམས་ཞོར་ཏེ། “ང་ན། ཚུ་

མེད། གཤམ་རྩ་ག་ཤི་སོང་།" ཞེས་བསྐྱགས་པ་གང་ཡིན་རུང་། ནང་མི་ཐམས་ཅད་སེམས་ཁུལ་གྱི་གནས་སུ་
བརྒྱུད་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ཡི་གེ་སྟོན་ཚུལ་མ་ཤེས་པའི་དབང་གིས་གང་མཚར་བསྐྱེད་པ་འདྲ་ཡོད་དེ།
"སོ་བྱང་ཆེན་པོ་སོ་རྒྱལ་" ཞེས་པ་ལ། སོ་བྱང་ཆེན་པོ་སོ་རྒྱལ། ཞེས་བསྐྱགས་པས་གཤམ་གཡོན་ཀྱང་
བཞད་གང་དེ་རིང་སོང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། རྒྱུ་ཀྱིས་པའི་དུས་ནས་སྟོན་དག་པ་ལ་རང་གིས་ཀྱང་འབད་
འབྱུངས་བསྟེན་པར་འཆམ་ལ། སུ་གྲུ་གཞན་ལའང་དེ་ལྟར་བསྐྱབ་པར་བྱའོ།

བོད་ཡིག་གི་གོ་བ་ལེན་ཚུལ།

བོད་སྐད་སྐད་དུ་སྟོན་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཆེ། གཅོད་མཚམས་མ་ནོར་བར་སྟོན་ཤེས་ན། བརྗོད་དོན་
གྱི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ལྟ་གོ་རྒྱས་ཤིང་། ཆིག་དོན་མ་ལུས་པར་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པ་ལ་ནི། ལྷན་ཉགས་དག་གསུམ་
གྱི་འགྲོས་ཤེས་པའི་མང་གཞིའི་སྟེང་དུ་སྟུན་དག་མདོན་བརྗོད་སོགས་ཀྱི་ཤེས་ཚད་ཀྱང་མི་དམན་པ་ཞིག་
དགོས་ངེས་ཡིན་ལ། རི་སྐད་དུ་ཤིང་རྟའི་སྟོལ་འཛིན་ཆེན་པོ་འཇམ་སྒྲིང་རྒྱན་གཅིག་སྟོབ་དཔོན་དཀྱིག་
གཉེན་གྱིས་རྣམ་བཤད་རིགས་པར།

མདོད་དོན་སྟོབ་དག་གིས་ནི།

དགོས་པ་བསྐྱུས་པའི་དོན་བཅས་དང་།

ཆིག་དོན་བཅས་དང་མཚམས་སྟོར་བཅས།

བརྒྱལ་ལན་བཅས་ཏེ་བསྟུན་པར་བྱ།

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གྱི་བཤད་ཐབས་དང་། མདོར་བསྟན་རྒྱས་བཤད་དོན་བསྐྱུ་སོགས་འབྲེལ་ཚུལ་སྟེ་
ཆོགས་ཡོད་པ་བཞིན། སྟོང་ཡང་གཞུང་སྤྱིའི་ཁོག་རྒྱས་བསྐྱུས་སྟེ་ཆོགས་སུ་བྱས་ཏེ། ལུགས་འབྱུང་
ལུགས་སྟོན་གི་ཚུལ་དུ་ཡང་ཡང་བསྐྱིགས་ན་གོ་བ་སྟེང་སུལ་ཆེ་ལ། མ་འཇོངས་པར་སྟོང་འཇགས་ལུ་
པའི་དགོ་མཚན་མཆིས་པར་མ་ཟད། དེ་ལྟར་གཞན་ལ་འདོམས་པ་ན་འདྲ་ཁགས་ལ་ཞིང་གོ་བདེ་བ། ཉན་པར་
སྟོ་ཞིང་ཆིག་ཉིག་མེད་པ། སུ་ཕྱི་མི་སྟོན་ཤིང་འབྲེལ་ཆགས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས་རང་ལུགས་
ཀྱིས་འབྱུང་ངེས་ཡིན་པ་དང་། ཆིག་གཅིག་དོན་མང་པོ་ལ་འབྲུག་པ་དང་། དོན་གཅིག་ལ་ཆིག་མང་པོ་འབྲུག་
པ། དེ་བཞིན་གངས་ཀྱི་མདོན་བརྗོད་ལ་སོགས་པའི་མདོན་བརྗོད་ཀྱི་རིགས་ནི། རང་གི་སྟོང་ཆིག་དོན་
པན་ཚུན་བརྗོད་སྟེ་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་དང་འབྲེལ་མི་འབྲེལ་བཙགས་ནས་འཆམ་ཤོས་དེ་བདམ་

ཞིང་འབྲེལ་དགོས་ཏེ། དེ་དག་ནི་ཆོག་ཀྱིས་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དོན་ཀྱིས་པར་དག་བྱེད་ནི་ཆོད་མའི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཡིན་ཡང་། སློབ་གཉེར་རྒྱུ་པར་མི་སྟོགས་པའི་ཚོམ་པ་པོ་སྐྱུ་མེར་སྐྱུ་ཡིན་རུང་། <<རྟགས་རིགས་>>དང་<<བསྐྱུས་བྱའི་གཞུང་ལུགས་>>ཁག་ལ་སློབ་སྦྱོང་རྒྱུ་ཐད་ཀྱི་ཞེས་པར་དུ་བྱ་དགོས་ཏེ། ཆོག་དོན་ཀྱིས་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གིས་སྤར་མཐོང་ཐོས་བྱུང་མ་སྟོང་བའི་བརྟེན་མས་ཆོས་པལ་མོ་ཆེ་འདྲེ་བའི་སྒྲག་དང་རྟོགས་ཀྱིས་པའི་དགེ་མཚན་དང་ལྡན་པའི་བྱིར་དང་། རང་གིས་གསུང་དུ་ཚོམ་པར་འགྱུར་བ་དག་ཀྱང་ཆོག་དོན་གྱི་ཆ་ལ་མི་འབྲེལ་བའི་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པའི་བྱིར་དོ།

གཞུང་ལུགས་འཆད་ཁྲིད་བྱེད་ཚུལ།

གཞན་ཡང་། གཞུང་འཆད་ཚུལ་ནི་དེ་སྐད་དུ་འཇམ་མགོན་ས་སྐྱུ་བཤེས་ཆེན་གྱིས་ <<མཁའ་འབྱུག་>> (21) ཏུ།

བསྐྱུས་པའི་དོན་ལ་རྟམ་པ་གཉིས།

དག་དོན་བསྐྱུས་ཏེ་བསྐྱུས་པ་དང་།

གཞུང་དོན་སོ་སོའི་བསྐྱུས་དོན་ནོ།

གཞུང་དགའ་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཤད་པ་ན། ཐོག་མར་གཞུང་འདིའི་དག་དོན་འདི་ཡིན་ཞེས་བསྐྱུས་ཏེ། གཞུང་དེ་ལ་དངོས་སུ་ཡོད་ཀྱང་རུང་། དེ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་ན་དངོས་སུ་མེད་ཀྱང་ལུང་དང་རིགས་པའི་གཞུང་གཞན་ནས་སྤངས་ཏེ། ཉུང་ཞིང་འདུས་ལ་གོ་བའི་ཞིང་གཟུང་སྐྱུ་བའི་དག་དོན་བསྐྱུས་ཏེ་ཐོག་མར་བཤད་དོ། །གཉིས་པ་གཞུང་ལུགས་སོ་སོའི་བསྐྱུས་དོན་ནི། གཞུང་གི་ཐོག་མཐའ་མ་ལུས་པ་སྒྲོ་ཡུལ་དུ་བྱས་ཏེ། བརྟེན་བྱ་རིགས་མཐུན་མི་མཐུན་སྒྲོས་བྱེད་ནས་སྤྱིའི་སྤོང་ཆེན་པོ་རྟམ་སོ་སོར་གཞག། །ནང་གི་དབྱེ་བ་དགོས་པ་རྟམ་སོ་སོར་བསྐྱུས། མི་དགོས་པ་འགའ་ཞིག་དེའི་ཡན་ལག་གི་ནང་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་བཤད། སྤྱིའི་བསྐྱུས་དོན་ཆོད་ཆེ་བ། བྱ་བྲག་གི་བསྐྱུས་དོན་གོ་བའི་བ། དེ་ལྟ་བུ་ཤེས་ན་འཆད་པ་པོ་མཁས་པའི་གངས་སུ་འགྲོ། དེ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར་སྤྱི་དོན་ཆོད་ཆུང་ཞིང་མང་ལ་གཟུང་མི་བདེ། བྱེ་བྲག་གི་བསྐྱུས་དོན་ཡུན་ལ་གོ་མི་བདེ། རང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མངས་ན་གཞུང་སེལ་བྱུང་འཛོལ་ནས་གཞུང་གི་དགོངས་པ་མི་ལོན་པའི་སྟོན་དུ་འགྱུར་བས། མང་ཉུང་ལེགས་པར་བརྟགས་ཏེ་ཤེས་པར་བྱའོ། ། ཞེས་སོགས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་ཤིང་གསལ་བར་བཀའ་སྐུལ་འདུག་

པ་རྣམས་ཅི་ནས་ཀྱང་གཞིགས་དགོས་པའི་སྤྱི་འདུག་པར་མ་ཟད། ཁྱད་པར་དུ་འདྲ་སྒྲོལ་གྱི་ཆེན་མོ་ཁག་གིས་དགོ་ཆེན་འོས་སྤྱོད་གི་སྒྲོལ་ཆེན་དུ་འདྲ་འཇམ་མགོན་ས་པཎ་གྱི་ < <མཁས་པ་འདུག་པའི་སྤྱོད་> > འདི་ཉིད་གཞིགས་དགོས་ཤིང་འོས་པར་སེམས་ཏེ། མདོ་རྒྱུད་རིག་གནས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཆོག་དོན་མཐའ་དག་ལ་ནང་བྱན་ཆུང་ཅིང་། རྒྱུད་གཉིས་སྤྱོད་པ་ལའང་གཞན་ཁྱིམ་མི་འཛོམས་པའི་མཁས་པའི་རྣམས་འགྱུར་གསུང་གི་སྒྲོལ་རང་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་བྱིར་རོ། །

གཞན་ཡང་འཆད་པའི་སྒྲོལ་སེམས་ཆུལ་ཡང་གཞུང་དེ་ཉིད་ (༤༡) ལས།

འཆད་པའི་སྒྲོལ་རྣམས་སྤངས་ནས་ནི། །

ཤིན་ཏུ་བཅེ་བའི་བསམ་བསམ་བཤད། །

མི་འཆད་པ་དང་། ལེགས་པར་མི་འཆད་པ་དང་། ཐེ་ཆོམ་གྱིས་འཆད་པ་དང་། དཀའ་བའི་གནས་ལ་བྱེལ་བྱེལ་པོ་དང་། དགོས་པའི་གནས་སུ་མི་སྒྲོལ་དང་། མི་དགོས་པར་སྒྲོལ་དང་། གོང་འོག་འཁྱུགས་པ་མི་བསྐྱེབ་པ་དང་། མི་དགོས་པ་དཀྱགས་ཏེ་བཤད་པ་དང་། གོང་དུ་བཤད་རྒྱུ་འོག་ཏུ་འདོར་བ་དང་། འོག་ཏུ་བཤད་རྒྱུ་གོང་དུ་ལེན་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་བཤད་པ་དང་། བཤད་པ་མི་བཤད་པ་དང་། བརྗོད་པ་མཐོ་དམན་ཅན་དང་། མི་གསལ་བ་དང་། སྤྱོད་སྤྱོད་པོ་དང་། སྤྱོད་ཆེས་པ་དང་། སྤྱོད་ཆེས་པ་དང་། ཆོག་དང་དོན་ལེགས་པར་བརྗོད་པ་ལ་སོགས་པ་འཆད་པའི་སྒྲོལ་རྣམས་སྤངས་ཏེ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བཤད་དོ། །ཞེས་བཤད་བྱའི་གཞུང་གང་ཡིན་ཅུང་འཆད་ཆུལ་མ་ནོར་བར་ཇི་ལྟར་བྱ་དགོས་ཆུལ་སྒྲོལ་སེམས་དང་བཅས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །

ཡང་རྒྱལ་སྤྱོད་སྤྱོད་པའི་གཞུང་གི་ལ་སྤྱོད་ཏེ་འཆད་ཆུལ་ཇི་ལྟར་བྱ་བའི་རིམ་པའང་དེ་ཉིད་ (༤༢)

ལས།

སྒྲོལ་རྣམས་ལ་ཟབ་རྒྱ་ཆེ། །

སྒྲོལ་རྣམས་ལ་ཆུང་བའི་གོ་སྤྱོད་བྱ། །

སྒྲོལ་མ་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་པར་ཆེ་བ་རྣམས་ལ། ཆོག་བརྗོད་ཆེན་ལེགས་ལ་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཤད། དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲོལ་རྣམས་ལ་ཆོག་གཞུང་སྤྱོད་ཆེན་གོ་བའི་བྱ། དོན་ཡང་རྣམས་སྤྱོད་ཆེན་སྤྱོད་པ་བཤད། མདོར་ན་ལུང་དང་རིགས་པ་ལ་སོགས་པ་གང་བཤད་ཀྱང་། ཐོག་མར་བརྗོད་བྱ་རགས་ཤིང་གཞུང་གི་དགོན་འདུས་ལ་གོ་བའི་བར་བྱས་ཏེ་བཤད།

བྱིན་སྤྱོད་ཆོག་དོན་འབྲེལ་ཆགས་ནས། །

དོན་ཐ་འགལ་འབྲེལ་དབྱེད་ཅིང་བཤད། །

སློབ་མ་ཆོག་དང་དོན་ལ་འབྲེལ་ཅུང་ཟད་ཆགས་ཤིང་དཔྱོད་པར་རྒྱས་པ་ན་བརྗོད་བྱ་ཤིང་ཐ་བ་ནས་བསྟན་
 ཅིང་། ཆོག་དང་དོན་གྱི་འགལ་འབྲེལ་ལེགས་པར་དབྱེད་ཅིང་བཤད་དོ། ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སློབ་ཁྲིད་
 གནང་ཆེ་གདུལ་བྱ་དབང་པོ་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་ཐམས་ཅད་ལ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་པན་པར་སྤང་གི། ། དེ་ལས་
 བསྐྱོག་སྟེ་འཆད་ན་ནི། རང་གཞན་ཀྱན་ཉིན་མ་འཕུལ་ཐབས་ཅམ་དུ་ཟད་ཅིང་། བན་པ་རྒྱུང་བར་འགྱུར་བས།
 ཅི་ནས་ཀྱང་གནས་འདི་དག་ལ་གཟབ་སྟེ་བསྐྱབ་དགོས་སོ། །

སྟོན་པ།

གངས་ཅན་འཛིན་མའི་ལྟོ་བར་ལེགས་འཁྱུངས་ཤིང་། །
 གངས་རྒྱ་གཙང་མས་རྣམ་དཔྱོད་ལང་ཆོ་བརྟས། །
 གངས་ལྗོངས་མཛེས་ཕྱིར་རིག་གནས་སྟིང་བརྩུད་ཀྱན། །
 གངས་ཅན་སྐད་དུ་སྦྱར་བྱེད་ལོ་བཤ་རྣམས། །

ཕྱི་སྐད་སྦྱངས་ཏེ་ཕྱི་རྒྱལ་དངོས་སུ་གྱུར། །
 རང་སྐད་བརྗོད་པས་རང་རིགས་བརྒྱལ་བ་དང་། །
 ར་མ་ལུག་སྐད་ར་བཞི་གད་པོ་བཞིན། །
 རྒྱག་པའི་གསར་སྦྱེས་རྣམས་དང་ག་ལ་མཚུངས། །

དེའི་ཕྱིར་སྐད་གསར་སྦྱོང་བ་ནི། །
 རང་སྐད་འཛོམས་བྱེད་མ་ཡིན་ཞིང་། །
 གཞན་གྱི་ལེགས་ཆ་སྟིང་བརྩུད་དག །

མཛད་ཕྱིར་ཡིན་པར་མཐུན་པར་མཛོད། །

དེའི་ཕྱིར་འདི་ན་སྤྱོད་བའི་ལྟོ་ལས་བལྟམས་པའི་རིག་པའི་བུ། །

ན་སོ་གཞོན་པས་རང་ཚུགས་མི་མེར་འབྱར་འབྱོར་གོམ་འགོས་རྒྱ་བ་ལ། །

ཁྲེལ་དགོད་མ་མཛད་ནས་འབྱེད་མིག་གིས་ཞིབ་གཞིགས་མཛད་ན་སྤྱོད་མེད་ཀྱི། །

མདུན་སྤྱོད་འགོས་འདི་ཨེ་མ་མཆར་ཞེས་འོ་བརྒྱའི་ཟས་ཀྱང་བཟེད་པར་ངེས། །

ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་སྤྱོད་ཆོག་གོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྤེལ་སྤྱོད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་བ་
ལས་སྤེལ་མའི་སྤེལ་སྤྱོད་དབྱེ་བ་སྤྱོད་སེལ་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཉི་མདུན་
བའོ། ། །།

བཞི་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ལྟེན་པ་

Composition of the Blank Writing

༡༡། །འདི་ལ་འང་རང་མོས་ཀྱི་དོན་དང་། རང་མོས་སྒྲིབ་དག་རི་ལྟེན་དང་ལྟེན་པ་ རང་མོས་ཀྱི་སྒྲིབ་སྒྲིབ་
དངོས། རང་མོས་ཀྱི་བརྒྱུད་བྱ། སྒྲིབ་སྒྲིབ་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་བྱེད་པ་ རང་མོས་ཀྱི་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ ཞེས་
བྱེད་པའི་སྒྲིབ་བྱེད་ལྟེན་ལ་བཅས་བྱེད་པ་ལས།

དང་པོ་རང་མོས་ཀྱི་དོན།

Meaning of Blank / Free Writing

རང་མོས་སྟན་དག་ཅེས་གྲགས་པ་ནི། སྤྱ་ཡངས་པར་བྱས་ན་ལྷག་སྒེལ་གང་རུང་གི་ཁོངས་སུ་འདྲེ་ཞིང་
 | སྤྱ་དོག་པར་བྱས་ན། བཅད་ལྷག་སྒེལ་གསུམ་གང་གི་འདྲེ་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པར། ཆིག་གི་གཙོད་
 མཆོམས་དང་དཔ་ག་སོའི་འཛོག་ཚུལ་སོགས་དམིགས་བསལ་གྱི་སྤྱ་ཅལ་ལྷན་པའི་དག་ཅིག་ལ་ཟེར་ཞིང་
 | མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི། སྟན་དག་རྒྱ་ཆག་མ། སྟན་དག་གསར་མ། རང་མོས་སྟན་དག་དེར་རབས་སྟན་
 དག་སོགས་གྲགས་ཆེའོ། དེའང་རང་མོས་ཀྱི་སྤྱེབ་སྦྱོར་ཞེས་པ་རང་མོས་སྟན་དག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པའི་
 ཕྱིར། དེའི་སྐོར་ལ་དབྱད་པ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

དེའང་གཉའ་ཆོ་ཁོས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ < <དོན་བྱུང་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲམ་པོད་དང་པོའི་སྒྲིང་
 གཞི>> རྩ། ཁྱད་པར་དུ་སྟན་དག་ཡག་པོ་ཞིག་སྒེལ་ཆོ། ཅན་དོན་ཟབ་དགོས་པ་དང་། ཆིག་སྦྱོར་བདེ་
 དགོས་པ། གདངས་མཆོམས་གསལ་དགོས་པ། འགྱུར་ཁྱག་སྟན་དགོས་པ། ཉམས་འགྱུར་རྩོགས་དགོས་པ།
 རྒྱན་གྱིས་མངེས་དགོས་པ། ཞེས་བཤད་པ་རྣམས་ནི་སྤྱིའི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་ཞིང་། འདིར་བཤད་པའི་དམིགས་
 བསལ་གྱི་སྤྱ་ཅལ་ནི། སྤྱིར་ཆིག་རྒྱ་ཐུང་ཞིང་། དཔ་ག་སོའི་སྤྱ་གདངས་མང་པ། རྒྱ་པ་གོང་འོག་སོགས་
 ཆིག་སྦྱོར་པལ་ཆེར་འདྲ་བ་ལ་སོགས་པ་འོག་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར་བ་རྣམས་ལས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། སྟན་དག་
 མཁན་གྱི་རྣམ་ཏོག་ལ་མཐའ་མེད་ཕྱིར། མཐའ་གཅིག་ཏུ་འདིའི་ཞེས་ཁ་ཆོན་གཙོད་མི་བྱས་ཏེ། སྦྱོབ་དཔོན་
 དཔྱེས།

འདི་ནི་ད་ལྟོ་འདྲ་རྣམ་ཏོག་སྟེ། |

དེ་དག་མ་ལུས་སུས་བརྗོད་བྱས། |

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། |

གཉིས་པ་རང་མོས་སྟན་དག་ཅི་ལྟར་དར་ཚུལ།

History of the Free Verse

དེའང་རང་མོས་སྟན་དག་འདི་འཛམ་བུ་སྤྱིར་དུ་རྩི་ལྟར་དར་ཚུལ་ནི། ཁོ་མོས་ < <རང་མོས་སྟན་དག་ལ་
 དབྱད་པ་སྒྲོ་གསལ་དགའ་སྦྱེད>> དུ་བཤད་ཅིན་མོད། འོན་ཀྱང་ཅུང་ཟད་འདིར་ཡང་འཆད་པར་འདོད་

བས། འདི་ལྟར་གྱི་ལོའི་དུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་པར་ཨ་མེ་རི་ཀའི་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟན་འགྲུ་
 མཁན་པོ་ ཟླ་མེ་མེན་ (Walter Whitman, 1819-1892) ཞེས་པས་ < < ལྷ་ཡི་འདབ་མ་
 > > (Leaves of Grass) བརྩམས་ཏེ་ ༡༨༥༥ ལོར་པར་སྐྱུན་བྱས་པ་ནས་དེང་རབས་སྟན་འགྲུ་
 དར་ཞིང་། རིམ་གྱིས་མི་ལོ་སྐུམ་ཅུ་ཙམ་གྱི་རྩེས་སུ་ཡུ་རོབ་ཏུ་ཏལ་རན་སིའི་སྟན་འགྲུ་མཁན་རིམ་རྒྱུ་
 (Arthur Rimbaud, 1851-1891) ཀྱིས་རང་ལོ་བཙོ་བརྒྱད་ནས་ཉི་ལུ་བར་ཏེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༨༩༣
 ནས་ ༡༨༩༥ རིང་ལ་ < < འོད་སྣང་ > > ཞེས་པའི་སྟན་འདབ་བསྐྱུན་པའི་ནང་ཆོགས་བཅད་རང་དབང་ཅན་
 (vers libre)སྟེལ་བ་དང་། རིམ་གྱིས་ཨེ་ཤི་ཡ་སོགས་ལ་དར་ཁུབ་བྱུང་ཞིང་། རང་རེ་བོད་ཀྱི་ལྷོངས་
 སུ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ལུའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པའི་ནང་མཁས་པ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས་ < < ལང་ཆོའི་ཐབ་ཚུ་
 > > བརྩམས་པ་ནས་དར་ཁུབ་བྱུང་དོ། ། ཡང་ < < ལང་ཆོའི་ཐབ་ཚུ་ > > འདི་ནི་མཁས་པ་དོན་གྲུབ་དབང་
 འབུམ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གྲིས་ཚུལ་ཡང་སྟན་འགྲུ་པ་ཡི་དམ་ཆེ་རིང་གིས་བཤད་དེ། གང་ལྟར་མཆོན་
 སྟན་ནི་ད་བར་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ལ་ཐོབ་འདུག་གོ།

འོན་དེ་དག་གི་སྟོན་དུ་གྱི་རྒྱལ་དུའང་རང་མོས་སྟན་འགྲུ་གི་འབྲི་སྟོལ་དང་མཐུན་པ་ཞིག་གཏན་ནས་
 མེད་དམ་ཞེན། མིན་ཏེ། ཨ་རིའི་བུད་མེད་སྟན་འགྲུ་མཁན་རེན་ (Jane Hirshfield) ཀྱིས་ ༡༩༩༩
 ལོར་པར་སྐྱུན་བྱས་པའི་ < < སྟན་འགྲུ་གི་སེམས་ལ་འཇུག་པའི་སྟོན་དགྲ་ > > རུ་འདི་ལྟར། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུ་བ་
 དག་གིས་ཆོགས་བཅད་སྟན་འགྲུ་རིགས་པན་ཚུན་དུ་བསྐྱར་སྐབས་སྟེས་དབང་གིས་བྱུང་བར་བཤད་
 ཅིང་། དེའང་དཔེར་ན། ཉེ་མེ་རུའི་སྐད་དུ་ཡོད་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤྱ་རྣམས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༥ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་
 རྒྱལ་པོ་རེས་སིའི་ (King James I) བཀའ་འཁོལ་འོག་དབྱིན་སྐད་དུ་བསྐྱར་བས། (Verset) ཞེས་
 པའི་ཚུམ་ཚུལ་གསར་པ་ཞིག་བྱུང་ལ། དུས་རབས་བཙོ་ལྷ་པའི་ནང་ (Thomas) མོ་མ་སི་ཞེས་པས་ ‘ཡེ་
 ཤུའི་ལད་རྫོས་’ (Imitations of Christ) ཞེས་པ་སོགས་འགའ་ཤམ་ཤིག་ཚུམ་ཚུལ་དེ་སྤྱད་ནས་
 བརྩམས་པའང་བྱུང་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་རང་མོས་ཀྱི་ཚུམ་ཚུལ་དེ་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་དར་སྟེལ་བྱེད་མཁན་ནི་ཟླ་མེ་
 མེན་ཡིན་པས། ཁོང་ལ་རང་མོས་སྟན་འགྲུ་གི་སྟོལ་འབྲེད་པར་གྲགས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་ལོ་རྒྱུ་བའི་འགྲུར་མི་
 འདྲ་བའི་བྱས་རྩེས་ལས་ཚུམ་ཚུལ་གསར་པ་ཞིག་གསར་གཏོད་བྱེད་པའི་བསམ་ཚུལ་ཡང་རྟེན་འདུག་ཅེས་
 གོང་སྟོས་རེན་གྱིས་བཤད་དོ། །

དེ་བཞིན་རང་རེ་བོད་ལའང་ད་ལྟའི་རང་མོས་སྟན་འགྲུ་འདིའི་ཚུམ་ཚུལ་ཆ་འདྲ་ནི་ < < རྩེ་མི་ལ་
 བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་ > > སོགས་སུ་ཆོག་དུམ་དུ་མ་གསལ་བས་སྤར་ནས་ཡོད་པར་གོར་མ་ཆག་ལ། དེ་ལ་

རང་མོས་སྟན་འགྲུབ་ཀྱི་དེད་རབས་ཀྱི་སྟན་འགྲུབ་ཡིན་མོད། ཀྲང་པ་ཆ་མི་སྟོམས་པའི་ཁྱེད། (Blank Verse) སྟན་འགྲུབ་ཀྲང་ཆག་མ་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད་ལ། (Free Verse) ཆོག་ས་བཅད་རང་དབང་ཅན་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད། འོན་ཀྱང་ཚུལ་སྟོབ་འདི་ལ་རོབ་ཅམ་བཞུས་ན། བལ་སྐད་ཀྱི་སྟོན་ས་རང་སྤང་གང་འདྲི་ཆོག་སྤང་གིས་གཞོན་སྟེས་སྟེ་དང་ཁྱད་པར་དུ་རང་རེ་མོད་ཀྱི་གཞོན་སྟེས་དུ་མ་ཚུལ་འདི་ལ་སྟོ་སྟགས་ཤིང་མདུན་པ་བཏྲས་པའང་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་བའི་བྱང་བ་དངོས་ཡིན་པས་བདེན་པ་ཡིན་ཞིང་། སྟོབ་འདིའི་ཡོན་ཏན་ཞིག་ཡིན། དེ་ལྟར་འདྲ་གསལ་སྟེས་ནམས་ཀྱིས་བསམ་པ་ལྟར་འདི་ཚུལ་མི་སྟོ་ཞིང་། སྟུ་གུ་ཐོགས་ཆད་ཀྱིས་རང་མོས་སྟན་འགྲུབ་ཆད་ལྟར་ཞིག་འདི་ཤེས་པའང་མིན། ཚུལ་པ་སོ་ལ་རིག་གནས་སྟེ་དང་། ཁྱད་པར་དུ་འང་ < <མེ་ལོང་མ་> > ལས་བཤད་པའི་སྟན་འགྲུབ་ཚུལ་སྤངས་ལ་རྒྱས་མངའ་ཡོད་ན། ཞོས་ཁྲིས་པའི་རང་མོས་ལའང་རང་འབྲུགས་ཀྱིས་གསོན་ཉམས་དོད་པའམ། ཉམས་འལྱར་ཀྱིས་སྟུག་ཅིང་། སྟན་འདེབས་དང་ལྟན་པ་ཞིག་འོང་ངོ་། །

Composition of the Blank / Free Writing

དེ་ལྟར་རང་རེ་ཐོད་ལ་རང་མོས་སྒྲུབ་དག་གི་ཚུལ་འགྲོས་འབྲེལ་བ་སྤར་ཡེ་ནས་མེད་པའི་མ་ཡིན་མོད། འོན་

དགའ་བའི་ཏ་ཏ་ལ་སོགས་པ། སྒྲེ་བའི་ཀྲེ་དུང་ལ་སོགས་པ། རོ་མཆོང་འི་ཨ་ལ་ལ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་

ལྷོ་མ་གར་བུ་ཆུང་དུ་ཕྱག་དུ་ཕུས་ན་རི་ལྟར་བྱ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

༡༠་ མིང་གི་ཐོང་བ་ནམས་སྤྱི་ཉིག་གི་དོ་ཤལ་ཐོང་སྤྱད་ལ་བརྒྱས་པའི་ཚུལ་གྱིས་མཛེས་པར་བཞོད་པ་
དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

རྟིང་ཞེན། བག་འཁུམ། རྫོངས་དད། ལེ་ལོ་.....ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་ བྱང་གཞི་དུ་མ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་ངལ་གསོའི་འཛོག་མཆམས་འདྲ་བར་བྱས་ཏེ་སྤྱངས་པའམ། བྱང་ཆོས་
དུ་མ་དེ་ལྟར་བྱས་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

འོད་གསལ་གྱི་ལམ་ཆེན།

གཟི་བརྗེད་ཀྱི་ལས་འགན།

བདེ་སྲིད་ཀྱི་འཆོ་བ།

འཐབ་འཛིང་གི་སྤྱད་བྱངས།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུ་ཁོ་ནས་གོང་འོག་ཀྱང་ཏུ་བྱུང་བར་བྱེད་ན་ནི། རང་མོས་ཀྱི་
ཐེབ་སྒྲོང་དུ་མི་འགྱུར་བས། རྒྱང་པའམ་ཆོག་གམ་ཆོག་གྲུབ་སོགས་བབ་བསྐྱེན་གྱིས་རིང་ཐུང་སྒྲ་
ཆོགས་བྱ་དགོས་པའི་གནད་ཀྱང་མཐུན་པར་མཛོད།

༡༢་ བཅམས་ཆོས་སྤྱི་ཁོག་ལ་ཟིལ་གྱིས་བལྟས་ཆོ། དུམ་ཚན་སོ་སོར་ཆོག་མཆམས་འཛོག་ཚུལ་སོགས་
ཏུ་ལམ་འདྲ་བར་བྱས་པ་དཔེར་ན། མཁས་པ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་ < < སྤྱིན་དཀར་གྱི་འདབ་མ་ > > ལས།

དབྱར་གསུམ་གྱི་དཔལ་ཡོན་ས་གཞི་ལ་ཤར་དུས།

ཁྱེད་ནི་འཇའ་ཆོན་གྱི་བུ་མོ་ཞིག་དང་འདྲ་བར།

སྟོན་གསུམ་གྱི་དཔལ་ཡོན་ས་གཞི་ལ་ཤར་དུས།

ཁྱེད་ནི་ཅི་ཟེ་བུ་མོ་ཞིག་དང་འདྲ་བར།སོགས་ལྟ་བུ།

༡༣་ སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ < < བོད་ཀྱི་ཆོག་རྒྱན་རིག་པའི་སྒོ་འབྱེད་འབྲུལ་གྱི་ཐེ་མིག་ > > ཏུ་བཤད་པ་ལྟར་
གྱི་ནམ་གངས་གཞན་བཟོད་ཀྱི་རྒྱན་སྒྲིང་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

སྐབས་རེར་དར་དཀར་གྱི་ཤལ་བུ་གཡོ་བའི་ཚུལ་གྱིས་མཛོན་མཐེང་གི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་རྒྱ་བ་དང།

སྐབས་རེར་སྤགས་མཁན་གྱིས་ཤར་ནག་གྲོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཉི་མཁའ་སྤྱོད་པར་བྱེད་ལ།

ལན་རེར་སྤང་ཆར་ཐེམ་ཐེམ་དུ་འཛོལ་དང།

མཆམས་རེར་དྲག་ཆར་ཤོ་ཤོ་དུ་འབབ་པ།

ཐུགས་ཁྲིས་པའི་ཆོན་སེར་བའི་མདེལ་ཆར་འཕེན་པ་དང།

ཡིད་དགའ་བའི་ཆོ་ན་མེ་ཉྱེག་གི་ཆར་པ་འབབ་ཅིང་།

སྐབས་སྐབས་སུ་ཤར་ནས་ལུབ་ཏུ་རྒྱ་ཞིང་།

མཆམས་མཆམས་སུ་སྒྲོན་སྒྲོན་བྱང་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་པས།

ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

དེས་ན། རང་མོས་ཞེས་པ་སྤྱིར་ན་སྤྱིར་སྤྱིར་རམ་སྤྱིར་དག་གི་ལུས་ཀྱི་ཆ་ནས་འབྱེད་དགོས་པར་སྤང་བས།
གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ཆོག་གི་སྤྱིར་སྤྱིར་སྤྱིར་སྤྱིར་རང་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་སྤྱིར་དག་ཏུ་བྱུང་བའི་པས། རང་མོས་
ནི་སྤྱིར་དག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པ་འོ་རྒྱུ་འདྲེས་མའི་རང་བཞིན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འདི་ཡན་ནི་སྤྱིར་སྤྱིར་སྤྱིར་
ནས་རང་མོས་ལ་དབྱེད་པ་ཅུང་ཟད་བཞིན་པ་འདིས་མཆོན་ཏེ་གཞན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

བཞི་པ་རང་མོས་སྤྱིར་དག་གི་བརྗོད་བྱའི་སྤྱིར་གི་སྒྲུབ་

Subject matter of the Blank / Free Verse

དེ་ནི་རང་མོས་སྤྱིར་དག་གི་བརྗོད་བྱའི་སྤྱིར་གི་སྒྲུབ་པ་ཅུང་ཟད་དབྱེད་ན། སྤྱིར་དག་མཁན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་སྤྱིར་
< <འདི་ནའང་དག་ཏུ་མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱིར་གསོན་པོ་ཞིག་འདུག་> > ཅེས་པའི་བརྗོད་དོན་
སྤྱིར་པོ་ནི། དེ་ཉིད་ལས།

ཀྱི་ཀྱི། གོགས་པོ་ལགས།

གངས་ཅན་གྱི་གཞོན་ནུ།

གསར་གཏོད་ཀྱི་སྤྱིར་སྤྱིར་མེད་ན།

དང་བདེན་ཟེར་བ་ཡང་མེད་ལ།

རྒྱ་འབྲས་ཟེར་བ་ཡང་སྤྱིར་རྒྱ་རེད།

ཅེས་པ་འདི་ཡིན་ཞིང་། དག་ཏུ་མཆོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱིར་གསོན་པོ་འདི་མོག་མ་ནས་དམར་ཐེན་དུ་
སྤྱིར་ན། མང་ཆོགས་ཀྱི་མདུན་སར་སྤྱིར་མོར་རྒྱ་བ་བཞིན་མི་མཐོས་པའི་ཕྱིར། སྤྱིར་བྱེད་གི་ལོ་རྒྱས་བྱེད་པའི་

མཛེས་སྤྱད་དང་འབྲེལ་བའི་ངོས་སོ་བསྟན་ནས། “ཡིད་དུ་འོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་དང་། སྙིང་དུ་སྤྱད་
བའི་བཀའ་བསྟན་ཀྱི་མཛེས་མ། བརྟེན་བར་དཀའ་བའི་ཤེས་བྱ་ཡི་བང་མཛོད་” སོགས་རང་ཡུལ་གངས་
ཅན་གྱི་འཛིན་མར་འཕོས་ལུགས་ནན་ཏན་བརྟན་བའི་བྱི་བའི་ཚུལ་དུ་བསྒྲགས་ལ། དེ་ནས་གདོང་དམར་བོད་
ཀྱི་བྱུང་བ་ནང་ཆོས་ཀྱི་མར་ཁྲུས་བཅོས་ཤིང་། ཆཅན་རིག་གི་གོ་མ་དང་བསྐྱེད་བས་འདི་ཞེས་མངར་རོ་བཅུད་
ཅན་གྱི་ཟས་མཆོག་བཤམས་པའི་དགའ་སྟོན་གྱིས་ཆིམ་པར་མཛད་པ་དང་འབྲེལ་བས་མ་སྒོ་དང་ལྟ་བ་གསལ་
བ་སོགས་སྤྱི་མཐོན་གསལ་བ་གདན་མ་བྱངས་པའི་སྟོན་ཆ་དང་། རྟེན་ཞེན་གྱི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་བག་ཆགས་
ཀྱི་ཚུ་འཛིན་གཡོ་ཞིང་། བག་འཁུམས་ཀྱི་སྟོག་ཞགས་འཁྲུག་ཀྱང་སྟོན་ཐོན་གྱི་སྤྱང་ཆར་མེད་པའི་ཞན་ཆ་
གསལ་འདོན་གནང་སྟེ། མི་རིགས་ལ་བཅངས་པའི་བཙེ་དུང་གསལ་བར་བྱས།

ཞན་ཆའི་སྤྱད་རྩམ་གྱིས་འཐིབས་ཀྱང་བག་འཁུམས་ཀྱི་སྟོག་ཞགས་ཏྲག་ཏུ་འཁྲུག་མི་དགོས་པར།
མ་འོངས་པའི་རེ་བའི་རྒྱངས་བ་མཁའ་ལ་འབྱར་ངེས་ཡིན་ཞིང་། སྟོ་སྟོགས་འཕགས་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་
གངས་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྱིན་སྟོན་ཏེ། གངས་ལྗོངས་ཀྱི་ལྷ་བྱ་དཀར་པོས་གསུང་སྟན་གྱི་སྤྱད་བྱངས་འཛུལ་སྤིང་གི་
ཁྱོན་ན་སྟོག་པའི་དགེ་མཆོད་ཀྱི་སྤྱ་ལྷས་དང་དངོས་གཞི་རྣམས་དེ་དུས་ནས་ (སྤྱིང་གསོན་པོ་ཞེས་བ་
བརྟེན་པུས་ ༡༩༥༥་ཨ་ ༣༡ རེད།) རྩོམ་པ་པོས་རྒྱལ་ཁབས་ཀྱི་ཁ་ན་ཡོད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་གྱིས་
གཟེགས་ཏེ། གདེང་སྟོབས་རྟེན་པའི་སེམས་གསོ་བཏང་བ་དང་འབྲེལ། དག་ཏུ་མཆོངས་སྤྱིང་བྱེད་བཞིན་པའི་
སྤྱིང་གསོན་པོ་ཐེན་ཆར་དུ་བཏོན་ཏེ། ཡར་བསྐྱལ་གྱི་འབོད་སྤྱིང་གི་ཤར་བརྒྱབ་པ་ལྟ་བུས་ཁ་བ་ཅན་བ་རྣམས་
ཀྱི་ཁོང་ན་དག་ཏུ་མཆོངས་སྤྱིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྤྱིང་གསོན་པོ་ལ་འཕར་ཅིའི་རུས་ཤུགས་གསལ་སྟོན་བྱས་
པའོ། །

དེ་བཞིན་ < <ལང་ཆོའི་རྩབ་ཚུ> > ལ་མཆོན་ནའང་། དེ་ཉིད་ལས།

འདི་ནི། བོད་གངས་ཅན་གྱི་གཞོན་ནུ་རྣམས་ཀྱི་ལང་ཆོའི་རྩབ་ཚུ་རེད།

འདི་ནི། དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་བོད་རིགས་གཞོན་

ནུ་རྣམས་ཀྱི་གསར་གཏོད་ཀྱི་སྤྱིང་སྟོབས།

འཐབ་འཛིང་གི་ཉམས་འགྱུར།

ལང་ཆོ་ཡི་སྤྱི་སྤྱོད་རེད།

ཅེས་བཤད་པ་ལྟར་བརྟེན་དོན་གྱི་སྤྱིང་པོ་ནི་ལང་ཆོའི་རྩབ་ཚུ་སྟེ། རྩབ་ཚུ་འདིས་མཆོན་པར་བྱ་བའང་བཞུར་
རྒྱན་རིང་ཞིང་། འབབ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན།

དེའང་། སྡོ་ཞིང་བསངས་པའི་ནམ་མཁལ། ནམ། སྟུང་ཞིང་འཛེབས་པའི་སྤྱུ། ཞེས་པའི་བར་གྱིས་ནི།
ཁྱད་གཞི་ལང་ཆོའི་རབ་ཚུའི་ཁྱད་ཆོས་སྣ་ཆོགས་པ་དགར་གཞི་ལས་མཆོག་ཏུ་དགར་བའི་ཚུལ་གྱིས་སྟུན་
པའི་ཆོག་གི་སྤོང་བ་རྣམས་རི་རོས་མཛེས་པར་བརྒྱན་པའི་སྐྱེས་ཞིང་དང་འབྲུ་བར་གཏོད་པ་ལེགས་ཤིང་། གེ་
འགྲུར་གྱི་སྤྱུ་གདངས་སྟུན་པོས་ཡོངས་སུ་བརྒྱན་འདུག །

ཀྱེ་ཀྱེ། རབ་ཚུ་ཡི་ལང་ཆོ་ཡ། ཞེས་འབོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རབ་ཚུའི་སྟིང་སྟོབས་དང་སྟོབས་པ། ཟེལ་
ལྷགས་དང་སྟོབས་ལྷགས་རྣམས་ནི། ནམ་དུས་དཔྱེར་མེད་དང་། ཡུལ་ཡུང་ཁྱད་མེད་ཀྱི་ཚུ་སྣ་མི་གཅིག་ཞི་
མ་འབྲུམ་གྱི་སྟིང་བརྟུང་ལས་བྱུང་བའི་། མཐུན་སྦྱིལ་གྱི་ཚུ་ཡིན་པས་གཡང་གཟར་ལས་འབབ་པོད་པ་དང་།
ཡོངས་འདུས་ཀྱི་ཚུ་ཡིན་པས་ངམ་རོང་ལས་མཆོང་བར་སྟོབས་པ། གསར་བྱུང་གི་ཚུ་སྣ་བསྐྱུ་བའི་སྟོབས་པ་
ཡོད་པས་སློ་རྒྱ་ཆེ་བ། ཞིངས་དེགས་སྤངས་པས་བཞུར་རྒྱུན་རིང་བ། སྟིགས་འདོར་བརྟུང་ལོན་གྱི་རུས་པ་
ལྷན་པས་ལུས་སེམས་གཅིང་མའི་ལང་ཆོ་རྒྱས་པར་བསྟན།

རབ་ཚུ་ཡ། ཁྱད་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔང་པོ་དང་། སོགས་གྱིས་ནི། ལང་ཆོའི་རབ་ཚུ་ལ་དར་རྒྱུད་དང་།
རབ་ཚུའི་ལང་ཆོ་ལ་འཕེལ་འབྱེབ་ཡོད་པར་ལྟར། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཕེལ་འབྱེབ་དང་དར་རྒྱུད་
བྱུང་ཚུལ་ཉ། ལང་ཆོའི་རབ་ཚུ་ལ་བརྟེན་ནས་རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྗེའི་འབྲས་བུ་སྟེན་པ་སོགས་དཔལ་ཡོན་སྣ་
ཆོགས་པས་ང་ཆོ་ལ་གཟེ་བརྟེན་དང་ལ་རྒྱ་གནང་ཚུལ་བསྟན།

རབ་ཚུ་ནི་མ་འོངས་པའི་ལས་འབྲེན་ཡིན་པའི་ཁྱིར། རིག་གནས་རྒྱུད་པ་ལྗེ་ཆོན་རིག་ལག་ཅུལ་དང་
བཅས་པ་འཛིན་སྟོང་བསུ་གསུམ་ཇི་ལྟར་བཀྱིད་ཚུལ་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་ཨ་ལོང་འགྲུག་པའི་ཇི་བའི་ལྷགས་
ཀྱུ་རྟོན་པོ་དགྲུང་སྟོན་དཔྱིངས་སུ་འཕངས་ཉ། ཨ་ལོང་ཁྱུག་པའི་ཆོལ་བསྟན།

དེ་མན་གྱིས་ནི། མཆར་སྤྲུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་སྟོན་ཆད་ཀྱིས་ད་ལྟའི་ཆབ་བྱེད་མི་རུང་བར། དུས་
དང་མཐུན་པའི་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འཕར་ཅ་ལྗེའི་བའི་གསར་གཏོད་དང་གསར་རྟེན་གྱི་ལམ་བུར་ཞུགས་ཉ། སྟོན་
ཐོན་གྱི་གོས་སྤྲ་སྟོག་དགོས་པའི་བསྐལ་མ་དང་འབྲེལ། མི་རབས་གསར་པའི་སྟོབས་ལྷགས་དང་། མདུན་
སྟོད་ཀྱི་རྒྱ་སྟོག་ནི། སྟུན་པོའི་སྤྱུ་དབྱེངས་ཀྱི་རམ་འདེགས་དང་བཅས་པའི་སྟོག་བརྟན་གྱི་གཞུགས་སུ་བསྐྱུན་
པའི་སྟོན་མ་ཆོལ་པ་པོས་བོད་ཀྱི་སོན་ཅ་རྣམས་ལ་བཅངས་པའི་རེ་སྟོན་དང་ཡིད་ཆེས་རྣམས་གསལ་བར་
བྱས་སོ། །

དེས་ན་འདི་ལྟ་བུའི་རང་མོས་སྟུན་དག་དག་ནི། བརྟེན་དོན་གྱི་སྟོག་དང་བཅས་ཤིང་རྒྱན་སྣ་ཆོགས་
ཀྱི་ཉམས་འགྲུར་ལྷན་པའི་སྟུན་དག་གི་མཛེས་མ་ཡིན་པས། ཆོགས་ཀྱི་མདུན་སར་དབྱེད་དུ་རུང་གི། གཅོད་

མཆམས་ཀྱི་སྒྲེབ་མི་ལེགས་པས་ཀྱང་པ་ཞེས། བརྗོད་དོན་གྱི་སྟོན་མེད་པས་རོ་དང་འབྲ་བ་དག་ནི། རང་
མོས་སྟུན་དག་ཏུ་བརྗོད་པས་ཀྱང་། མཁས་མང་ཆོག་པ་ལེ་མདུན་སར་དབྱུང་དུ་མི་རུང་བའི་སྟོན་པའི་ལབ་
བརྗོད་ཡིན་པས། རང་མོས་སྟུན་དག་ག་ལ་ཡིན།

དེར་དུས་ཤོ་རྒྱ་ཆོར་རྒྱ་མེད་པའི་རང་མོས་སྟུན་དག་མང་བར་མ་ཟད། སྟུན་དག་བར་རྗོད་པ་འགས།
རང་གི་བཅམས་ཆོས་ལ་རང་གཞན་གཉིས་ཀྱིས་འགྲེལ་མི་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ། རའི་སྟུན་དག་འདི་ལོ་གངས་
འདི་ཅམ་གྱི་རྗེས་སུ་གོ་འོང་ཞེས་མཁས་པའི་ནང་མི་འགྲོ་ཞིང་། ལྷན་པོ་སྤྱེ་འབྲིད་བྱེད་པའི་ཆོག་སྤྱད་གོས་
བའང་བྱུང་འདུག་སྟེ། བར་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་རྒྱ་གཏེར་ཆེན་པོ་ལ་འགྲན་བྱས་པའི་བར་དོན་རིག་བའང་
མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་བཞིན་དུ་འགྲེལ་བྱས་ན། དམ་དུམ་གྱི་འཛིག་རྟེན་པལ་པའི་སྟུན་ཆོག་ཅམ་ནི་ལྟ་
སྟོས། དེ་བཞིན་རྗོད་ཆོག་བརྗོད་ཞིང་དགའ་བ་སྟོན་གྱི་ཡིག་རྟིང་དང་མངོན་བརྗོད་དང་གཤམ་ཆོག་སོགས་
ཐམས་ཅད་ཀྱང་མཁས་པ་དག་གིས་ལེགས་པར་འགྲེལ་བྱས་མོད། སྟུན་ཆོག་ཏུ་རྗོད་པའི་སྟོན་པའི་ལབ་
བརྗོད་དེ་རིགས་ནི། ཆོག་ཆོགས་ཀྱི་མདུད་ནག་བརྒྱབ་སྟེ་དགོལ་དུ་མེད་པར་བྱུང་བས་ན། རང་གཞན་སྤྱི་
ཀྱང་བཀོལ་མི་བྱས་པ་ཅམ་ཡིན་ཏེ། འདི་དག་ནི་འབྱུང་འབྱུར་གྱི་མི་རབས་རྣམས་ལ་ལམ་སྟོན་གས་བསྟན་པ་
ཅམ་ལགས་སོ། །

ལྷ་པ་སྟོལ་རྒྱན་དང་རང་མོས་ཀྱི་ཁྱད་པར།

Differences between the Traditional and Free Writing

སྤྱིར་ན་སྟོལ་རྒྱན་དང་དེར་རབས་ཟེར་བའི་ཐ་སྙད་འདི་དག་ནི་སྤྱི་མོན་པས་སྤྱི་རྒྱལ་ཁག་ཏུ་སྤྱད་ཟེན་འདུག་
ལ། རྩེ་གསལ་ཏུ་སྟུན་དག་སྟོར་གྱི་སྟོལ་རྒྱན་དང་དེར་རབས་ཟེར་བ་ནི་འདི་ལྟར། དབྱིན་ཡིག་གི་སྟུན་དག་ནི་
ཆོག་ས་བཅད་གང་ཞེག་ལ་ཀྱང་པ་གོང་འོག་སོགས་ཀྱི་མཐར་དབྱུངས་ཀྱི་སྤྱི་གདངས་འདྲ་བ་རེ་ཡོད་དགོས་
ཤིང་། རྒྱ་ཡིག་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་ཚུལ་རྟོར་གཅོང་འཛིགས་མེད་ཀྱིས་ < དེར་རབས་བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་དང་
དེའི་རྒྱལ་སྤྲོངས་ > > (༣༣) ཏུ། རྒྱ་ནག་གི་སྟོལ་རྒྱན་སྟུན་དག་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་གི་ཆོག་ཀྱང་གསུམ་པ་
ལུང་པའི་གཞན་གསུམ་ལ་ “ཡ་ཡོན་” ཞེས་བ་སྤྱིས་གནས་སམ་སྤྱི་གདངས་གཅིག་པ་ངེས་ཅན་དུ་དགོས་

པས་ཁྱིམ་ས་ལུགས་དཔེ་ཞིང་། དབྱེན་རིའི་སྲོལ་རྒྱན་སྟེན་དག་གི་རྒྱུ་པ་རེ་རེའི་མཛུགས་ཏུའང་ (Thee དང་ Be) ལྟ་བུའི་སྐྱ་གདངས་གཅིག་མཚུངས་པ་དགོས་པར་སྤང་བ་ལ་བལྟས་ན། བོད་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་སྟེན་དག་ལ་ཚུམ་པ་པོས་ཆེད་དུ་སྐྱ་རྒྱན་བསྐྱེས་ན་ལས་སྐྱ་གདངས་གཅིག་མཚུངས་པ་རེས་པར་དགོས་པའི་ཁྱིམ་ས་ལུགས་གང་ཡང་མེད་པར་རང་དབང་རང་འདོད་ཡིན་པ་འདི་ཤེས་དགོས་པའི་གནད་འགག་ཅིག་ཡིན། ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་པས། ཁོང་པ་དག་གིས་རང་མོས་སྟེན་དག་ཅེས་བཤད་པ་ནི། སྲོལ་རྒྱན་གྱི་སྐྱ་རྒྱན་སྟེན་དག་ལྟར་བྲི་མི་དགོས་པར། སྐྱ་རྒྱན་མེད་ཀྱང་རྒྱུང་རྒྱུང་ཆ་སྟོན་པས་ལྟ་བུ་བག་ཡངས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པའི་སྟེན་དག་ལ་ཟེར་བར་འདུག། ཁོཅ་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་ལ་ནི། < <མེ་མོང་མ་> > ལས་བཤད་པ་ལྟར་སྟེན་དག་ལ་དོན་རྒྱན་སྐྱ་རྒྱན་ཅི་རིགས་རིགས་ཀྱིས་སྤྲས་པའང་ཡོད་པས། དབྱེན་རིའི་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྲོལ་རྒྱན་སྟེན་དག་ལས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་སྟེན་དག་ནི་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཁྱབ་རྒྱའང་ཉ་ཅང་ཆེ་བ་ཡོད་པས། དེ་དག་གི་ལུགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་བོད་ལ་ཞུ་དཔེ་ལྷན་འགྲེས་བས་བྲི་མི་རུང་།

དེ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། སྐྱ་རྒྱན་རང་གི་ཆ་ནས་བསམས་ནའང་། སྲོལ་རྒྱན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀ་ལ་སྐྱ་རྒྱན་ནམས་ཁྱད་མེད་དུ་སྤྲས་ཆོག་པར་སྤང་བས། དེས་ཀྱང་དབྱེན་ལུགས་ཀྱི་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་བྱེད་ནམས་རང་རེའི་བོད་ལ་སྤྱོད་མི་རུང་བས་མི་ཆད། རྒྱ་ནག་ལུགས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་དག་ཀྱང་ཞུ་དཔེ་ལྷན་འགྲེས་ལྟར་ཡིན་པས་རང་རེ་ལ་སྤྱོད་དུ་མི་རུང་བར་ཤེས་དགོས་སོ། །

དེ་བཞིན་དོན་རྒྱན་གྱི་ཆ་ནས་བསམས་ནའང་། གཉིས་ཀ་ལ་ཁྱད་མེད་དུ་སྤྱོད་ཆོག་ཅིང་། སྤྱོད་དགོས་པའང་ཡིན་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ལ། ཤར་སྤྱོད་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་ཡོན་ཏན་ནམས་ཀྱང་ཚུམ་པ་པོ་སོ་སོའི་ཁམས་མོས་དང་བསྐྱར་ཉེ་ཅི་རིགས་པ་གཉིས་ཀ་ལ་སྤྱོད་ཆོག་ཅིང་དགོས་པེས་ཡིན་པར་སྤང་དོ། །

འོན་སྲོལ་རྒྱན་དང་རང་མོས་ལ་ཁྱད་པར་མེད་དཔེ་ཞེས། ཡོད་དེ། ལྟ་ཚུལ་དུ་མས་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཀྱས་པ་ལས། གཙོ་བོར་ནི་སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡིན་པར་སྤང་སྟེ། འདི་ནི་རྒྱུད་དང་འབྲུང་འབྲུར་གྱི་རང་མོས་སྤྱིའི་ཆ་ནས་བསམས་པའི་བཤད་པ་ཡིན་གོ། །

འོན་ཀྱང་རྟོག་གཙང་འདིགས་མེད་ཀྱིས་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་པ་ལྟར་གྱི་ ‘དེང་རབས་སྟེན་དག’ ཟེར་བ་ ༡༩༡༠ གྲགས་ནས་མི་ལོ་ཉི་ཤུ་ཡས་མས་རིང་གི་གསར་དར་གྱི་བརྒྱུ་ཚུལ་ཁྱོད་དང་། ཏུས་འབྲུར་ ༡༩༡༩ རྟོན་གྱི་བརྒྱུ་ཚུལ་སམ་དེ་བཞིན་བརྒྱུ་ཚུལ་པའི་སྲོལ་རྒྱན་གཉིས་ལ་ནི། ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་དུ་མ་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

༡་ **བརྟོན་གྲུ།** མོལ་རྒྱན་གྱིས་ནི་སྤེ་བཞིས་མཚོན་པའི་ཆོས་ཅིའང་བརྟོན་བྱར་གྱེད་རུང་བར་འདོད་ཀྱང་།
 ཆོས་པ་པོ་པལ་མོ་ཆེ་བྲ་བཙུན་སོགས་ཆོས་ལ་དད་པའི་ཞག་ཅི་ཡོད་མཁན་རྣམས་ཡིན་པས། འདིག་
 རྟེན་པོ་མའི་བཅེ་རུང་སོགས་མང་པོའི་སྐོར་གྱིས་མེད་པ་དང་། དེར་རབས་སྟན་འགྲམ་སྤྱོད་པ་ཁག་གཅིག་
 གིས་ སྤྱི་ཆོགས་འཛོ་བ་ འམ་ཆེ་འདི་སྤྱང་གི་སྤྱིད་སྤྱག་ཅམ་བརྟོན་བྱར་བཟུང་བར་མ་ཟད། སྟན་འག་
 གསར་ཐོན་གྱི་བརྟོན་བྲུ་ལ་དེ་ལྟར་ཡིན་དགོས་པའི་ལྟ་ཚུལ་ཡང་བཟུང་འདུག །

༢་ **སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི།** མོལ་རྒྱན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་བར་གཙོ་བོ་ནི། སྤེབ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆ་ནས་ཡིན་པ་གོང་
 བཤད་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་ཀྱས་སོ། །

༣་ **རྒྱན་སྤྱོད་ཚུལ།** མོལ་རྒྱན་སྟན་འག་ལ་ < <མེ་ལོང་མའི་> > ལུགས་ཀྱི་རྒྱན་རྣམས་དང་། གཞན་ཡང་
 དེར་མེད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ཆོས་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དུས་རབས་དང་འགྲོགས་ནས་དེམ་གྱིས་རང་གི་རྣམ་
 དཔྱད་ཀྱིས་རྒྱན་གསར་རིགས་འགའ་ཤས་ཀྱང་བྱས་ཤིང་བྱུང་ཡོད་ཚུལ་དཔྱད་ཆོས་འགར་གསལ་
 འདུག་པ་ལྟར་ཉེ། མདོར་ན། < <མེ་ལོང་མའི་> > ལས།

འདི་ནི་ད་ལྟོ་འདྲམ་རྣམ་རྟོག་སྟེ། །
 དེ་དག་མ་ལུས་སུས་བརྟོན་ཀྱས། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། མའི་རྣམ་རྟོག་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཅིའང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ལོ་
 ཀྱང་ད་བར་གྱི་རང་མོས་སྟན་འག་མང་པོར་གཟུགས་རྒྱན་སོགས་དོན་རྒྱུང་ཤས་ལས་སྤྱད་སྤྱབ་
 མི་འདུག་ལ། སྤྱོད་རྒྱན་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བར་བྱས་འདུག་སྟེ་ཡང་། མམས་ཅད་ལ་མཐའ་གཅིག་
 ཏུ་ངེས་པ་མེད་པར་མ་ཟད། དོན་རྒྱན་སྤྱོད་རྒྱན་ཅིའང་རུང་ངེས་པར་དུ་སྤྱད་དགོས་པ་གཤམ་ཆེད།

དེས་ན། གོང་དུ་བཤད་པའི་བརྟོན་བྲུའི་ལྟ་ཚུལ་འདི་ནི་གཙོ་ཆེར་ཆོས་དུག་ཏུ་འཛིན་པའི་རྒྱན་ག་
 དམར་ཤོག་པའི་གསོ་སྤྱོད་འོག་འཛར་འོངས་བྱུང་བའི་གསར་སྤྱོད་དཔྱད་པའི་ཁག་གཅིག་གི་རྣམ་དཔྱད་ནར་མ་
 སོན་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡིན་ལ། དེའང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མི་མཐུན་པས། རྫོང་འོག་ཏུ་མི་
 འཐད་པའི་སྤྱབ་བྱེད་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་དེ་ཞིག་སྤྱོད་དུ་མི་རུང་བས་བཞག་ཅིང་། དེ་ལྟ་བུའི་ལྟ་བུ་ནི་ཁོན་པའི་
 སྤལ་པ་ལྟར་གྱུ་དོག་པའི་མཐར་ཐུག་ཏུ་སྤྱང་ངོ་། །

བྱག་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྒྲིན་སེལ།

Correction of the Blank Writing

རང་མོས་སྒྲིན་ཆོག་སོགས་བཅུམས་ཆོས་པལ་མོ་ཆེར་གཟུགས་ཅན་འཕར་མའི་རྒྱན་ཤིན་ཏུ་མང་པོར་སྤྱོད་
 དེ། ཆོག་གི་སྒྲིན་ཅལ་དུ་སྒྲོམ་པ་ནི། དེར་གི་བཅུམས་ཆོས་ཁག་གི་སྤྱི་འགྲོས་ལྟ་བུར་སྤང་སྟེ། དེའང་ཉིན་རེ་
 ཞིང་ཆོགས་བཅད་དམ་དུ་མང་དུ་འབྱི་སྟོག་བྱེད་པའི་ཤོམས་གཤེས་ཀྱིས་མིང་ཆོག་གཟུགས་རྒྱན་ཅན་
 རོན་ཡོད་མེད་ཅི་རིགས་སྟོང་ར་འཇགས་ཏེ། རྩོམ་པའི་ཆེན་འང་ཞིབ་ཏུ་མ་བསམས་པར། སྐབས་བབ་ཀྱི་
 བརྗོད་དོན་དང་འབྲེལ་ཡོད་མེད་ཅིའང་རུང་འབྱི་རྒྱུད་བུ་ལས། རིས་ཀྱིས་སྒྲིན་དག་བརྗོད་བྱ་ཡོད་རིགས་
 རྣམས་ཀྱང་ཁ་ཤེ་དམ་དུ་འགྲོ་བར་མ་ཟད། སྐབས་རེར་གོ་རྒྱུ་ཆོར་རྒྱ་མེད་པའང་ཆགས་ནས་རང་གཞན་སྤྱི་
 ཀྱང་འབྲེལ་མི་ཐུབ་པར་བྱུར་ཏེ། གཤེས་ལྷན་སྤྱད་ཆ་སྟོན་པ་ལྟར་བཤད་དགོས་པའང་བྱུང་འདུག་གོ།

དེས་ན། དཔེ་ལ་དཔེ་དུ་མ་བཅེགས་ཤིང་སྤྱི་འགྲོལ་མི་ཆགས་པ་དང་། སྐབས་བབ་ཀྱི་རོན་ལ་
 ཅིའང་མི་བསམ་པར་དག་ནས་གང་ཐོན་དང་། སྤྱི་གཅིག་འགྲོ་བྱེད་པའི་རྩོམ་རིགས་ནི། སྒྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་
 སྟོག་མེད་པའི་རོ་དང་གཉིས་སྤྱི་མ་མཆིས་པས། ཆོད་ལྡན་ཀྱི་རྩོམ་ཞིག་འབྱི་ན་ནི། དེས་པར་དུ་ཐོག་མར་
 བརྗོད་བྱའི་སྟོང་ཞིབ་ཏུ་བསམས་ཏེ་རོ་ཤོ་གོ་རིས་སོགས་སྟོང་ར་ལེགས་པར་བསྒྲིགས། དགས་ཟེན་གྱི་གཞི་
 འདིར། བརྗོད་ཀྱིས་སྤྱི་གྲིག་། མངོན་བརྗོད་སོགས་སྐབས་བབ་ཀྱིས་སྤྱོད། སྤྱི་རྒྱན་དོན་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་
 གང་མཛེས་སྤྱི་དགོས་སོ།

གཞན་ཡང་། སྤྱི་ཡོད་ཀྱི་མིང་ཆོག་རྣམས་བསམ་བཞིན་རང་དགར་སྤྱི་བའམ། མི་ཤེས་པར་རང་
 བཟོའི་མིང་ཆོག་གསར་པ་མང་ཆེས་ནའང་མི་མཛེས་ཤིང་། སྟོག་པ་པོ་ལ་སྟོ་སྤང་སྟེར་མི་ཐུབ་པ་ནི་དཔེར་ན།
 སྤྱི་རང་ལ་སྤྱད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ལུ་ན། ཉིན་ཤིང་སྟོན་ཏེ་ ༢༠༡༠་༢་༦ ཉིན་ཁོ་མོས་ < <དབྱུང་བརྗོད་
 > > (འདིར་རྩོམ་པ་པོའི་མཚན་སྒྲིལ་ལ་གཞི་དོགས་ཀྱིས་མིང་མ་གཏོང་།) དེ་བཅིག་མགོ་ནས་ཅུང་ཟད་
 བསྐྱུགས་པས། ཉག་ཉིག་གི་ཆོག་ཆོགས་མང་ཞིང་། རང་བཟོའི་མིང་ཆོག་ཤིན་ཏུ་མང་པས། སྤྱི་རིགས་
 གསར་པ་ཞིག་སྟོག་པའི་སྤང་བ་ལྟ་བུ་འར་བར་མ་ཟད། སྟོག་པའི་འདུན་པ་ལོག་སྟེ། དཔེ་དེ་ཁ་ཁ་བརྒྱབ་
 དགོས་བྱུང་། རོན་ཀྱང་ཞིབ་ཏུ་བསམ་སྐབས་སྤྱི་གྲིན་ནི་ད་ལྟར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་བཟོར་གྱི་གཞུང་བྱེད་བཞིན་
 ཡོད་པས། གསར་རྒྱུད་གི་སྤྱི་བཟོར་ཀྱན་ལ་ཅུང་ཟད་རེ་རྒྱས་ལོན་དང་འབྲེལ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་འཁར་འབྱེད་

ལྷུང་བྱས་པ་མ་གཏོགས་ཡིག་གཟུགས་སྟེ་མང་བྱེད་པའི་སྟོལ་མི་མཛེས་པར་གྲགས་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་ཀྱི་
 དེང་རབས་དཔེ་དེབ་རྣམས་སུ་གཞུང་གི་སྤྱི་ཁོག་ཡོངས་རྫོགས་ཡིག་གཟུགས་གཅིག་ལྷུང་གང་ཞིག་ལ།
 ལེའུ་དང་གཞུང་ཚན། ས་བཅད་སོ་སོའི་མིང་སོགས་ལ་གོ་རིམ་དང་མཐུན་པར་ཡིག་གཟུགས་འདྲ་མིན་དང་
 ། ཡིག་འབྲུ་ཆེ་ཆུང་། ཡི་གའི་མཛེས་རིས་སོགས་མན་ཚུན་བརྩེ་སྦྱར་བྱས་ནས་མིག་གི་དཀའ་སྟོན་དུ་གཤོས་
 སྟོལ་མཆིས་པ་ནི་ལེགས་པའི་ཆ་ཡིན་པས། ཅུང་ཅད་བཤད་ན།

- ཐོག་མར་གོག་ཚད་ཆེ་ཆུང་དང་། མཐའི་བར་སྟོང་ (Margins) ཆེ་ཆུང་རང་འདོད་ལྟར་བདས་
 དགོས།
- དེ་ནས་གཞུང་གི་སྤྱི་ཁོག་མཐའ་ཚད་ (Adjust) སྟོམས་པར་བསྒྲིག །
- ལེའུ་དང་དུམ་ཚན་ནས་བརྗོད་ཚན་ཆེ་ཁག་གི་བར་ལ་སྟོང་ཆ་རན་ཅམ་བབ་གཟིགས་བྱ།
- བོད་ཡིག་སྤྱི་འགྲོས་ཀྱི་ཁྱེན་ཡིག་རྣམས་རང་རང་གི་ཐོབ་ཁུངས་ལྟར་བེད་སྤྱོད་ལེགས་པར་བྱ་དགོས་
 པ་དཔེར་ན། བསྟན་བཅོས་སམ་ལེའུའི་ཐོག་མར་ཡིག་མགོ་དང་། ལྷག་པའི་མིང་མཆམས་སོགས་སུ་
 ཆིག་ཤིང་། རྫོགས་ཆིག་དང་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་རྒྱ་མཐར་ཉིས་ཤིང་། དོན་ཚན་ཆེན་མོ་དང་ལེའུའི་
 མཆམས་སུ་བཞེ་ཤིང་། ཐེག་སྐུང་གི་མགོར་ཡིག་འབྲུ་གཅིག་གཉིས་ཅམ་ལས་མེད་ན་རིན་ཆེན་སྤྲངས་
 ཤིང་། གཞུང་ཚན་སོ་སོར་འབྲེད་པ་ལ་སྦྱལ་ཤིང་། ད་དང་ཤད་ཀྱི་དབར་ལ་ཆིག་རེ་འཛོལ་བཤམ་པ་དང་། བ་དང་
 མི་ནོར་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པ་སོགས་ནི་ལྟོན་དབང་ལས།

ལྷག་པའི་དོན་མང་མིང་མཆམས་དང་། །

དོན་འཁྱིང་འབྲེད་དང་དོན་ཅུང་རྫོགས། །

ཆོགས་བཅད་ག་མཐར་ཆིག་ཤིང་བྱ། །

རྫོགས་ཆིག་མཐའ་ཚན་ལྷག་པ་དང་། །

ཆོགས་བཅད་རྒྱ་མཐར་ཉིས་ཤིང་འཛོལ། །

དོན་ཚན་ཆེན་མོ་རྫོགས་པ་དང་། །

ལེའུའི་མཆམས་སུ་བཞེ་ཤིང་དགོས། །

ར་ཡིག་མ་གཏོགས་ཡིག་ཤད་དབར། །

ཆིག་མེད་དེ་སོགས་ཞིབ་དུ་འབད། །གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

- འོན་ཏེ་ཡིག་ལྟར་འདྲ་ཤིང་ཤད་ཀྱི་དབར་ལ་འང་ཆིག་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟར་མིན་ན། ལ་ཡིག་དང་ནོར་བའི་

མྱེར་སྐྱམ་ན། མིན་ཏེ། འ་དང་ལ་གཉིས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲུ་མའང་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བའི། ཡི་གེའི་ཆ་ཆད་ལ་
བསྐྱས་ན་གསལ་ལོ། །དེ་བཞིན་ག་ཡིག་ལྟར་ཤ་དང་ཀ་གཉིས་ཀྱང་རྒྱང་པ་རིང་བས་ཤད་ཀྱི་གོ་ཆོད་དོ་
སྐྱམ་ན། དེའང་མི་འཐད་དེ། ཡི་གེའི་ཆ་ཆད་བགོས་ཆེ་ག་ཡིག་ལས་རྒྱང་པ་རིང་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་
ཚུལ་མཁས་པ་ལ་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཤིང་། ཡི་གེའི་ཆ་ཆད་ལས་ཀྱང་གསལ་ལ། ཁོ་མོས་ཀྱང་ཡིག་
གཟུགས་སྒྲོར < <སྒྱུ་ཆལ་གསལ་བྱེད>> > ཅེས་པར་བཤད་ཐེན་ཏོ། །

- ས་བཅད་ཀྱི་མིང་ལ་སོགས་པ་འགོ་བརྗོད་ཁག་ཟུར་འདོན་གྱིས་གསེག་གཟུགས་སམ་འཁྲོག་གཟུགས་
(Italics) དང་། ཡིག་ཆེན་ནས་འབྱ་སྒྲོམ་ (Bold) ། འོག་ཐིག་ཅན་ (Underline) ། མཐའ་ཐིག་
ཅན་ (Outline) ལ་སོགས་པའི་མངེས་རིས་སྒྲ་ཆོགས་ལ་དཀར་མེར་དམར་ལྗང་སོགས་ཀྱི་ཁ་
དོག་དུ་མ་དང་། གཡས་གཡོན་དཀྱིལ་སྟོམས་ (Right, Left, Centre and Adjust
Aligns) བཅས་ཀྱི་བཀོད་སྒྲིག་དང་བཅས་པ་གཅིག་གམ་གཉིས་སོགས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་
པར་བྱའོ། །
- དུམ་བུའམ་ཆན་འབྲིང་ངམ་དོན་འབྲིང་རེའི་ཐིག་གྲེང་དང་པོའི་མགོ་ནས་གཡས་སུ་ཅུང་ཟད་བསྐྱར་
བའམ། ཡིག་འབྲུ་དང་སོ་སྒྲོམ་ཞིང་ཆེ་བར་བྱེད་པ་དང་། དོན་འབྲིང་ (Paragraph) ལྷ་ཕྱིའི་བར་
ཐིག་གྲེང་རེ་པབ་ཅིང་ཐུན་ཅམ་བསྐྱར་བ་སོགས་མིག་གི་དགའ་སྟོན་དུ་གྱུར་པའི་མངེས་ཆོས་དག་ནས་
པར་དབྱེད་པའི་རལ་གྱིའི་གདེངས་ཀ་གནས་དུ་འཕྱར་ཏེ་དབྱེད་པར་མཛོད།
- སྤྱི་བྲིངས་ཆོག་ལྷག་ཡིན་ན། གོང་སྒྲོས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་རྣམས་ཡོད་པ་གཞིར་བཞག་དང་། དེའི་ཁར་ལུང་
འབྲེན་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་དམ། པར་སྐྱབས་ཀྱི་ཆོགས་བཅད་སོགས་ནི། བྲིངས་ལས་ཟུར་དུ་རྒྱང་པ་རིང་
ཟུང་ལ་དཔག་སྟེ། པར་ཚུར་པབ་སྐྱར་ལེགས་པར་བྱ་ཞིང་། སྤྱི་བྲིངས་ཆོགས་བཅད་ཡིན་ནའང་། འོ་འོ་
ཀ་རེའི་མཆམས་སུ་ཐིག་རེ་པབ་པ་སོགས་མངེས་པར་བྱ། འོན་ཀྱང་འོག་བུའི་གྲོན་རྒྱུང་བར་བྱ་དགོས་
ན་ནི། ཆོགས་བཅད་ཟུང་རིགས་ཀྱི་འོག་ངོས་རེ་ལ་ཆན་པའམ་ཀ་ཐིག་ (Column) གཉིས་རེ་བགོ་
བར་བྱའོ། །
- ལྷག་འོག་གི་གྲོན་ལ་མི་སྟོས་པར། ལྷོག་བདེ་ཞིང་མིག་སྒར་མངེས་ལ། གསར་བུ་པ་དང་སྟོབ་སྤྱག་
རྣམས་ཀྱི་ཡིད་དབང་མེད་དུ་འབྲོག་པའི་མངེས་ཆོས་ལ་གཙོ་བོར་འབད་ན་ནི། ལེའུ་རེའི་མཆམས་སུ་
འོག་སྟོང་རེ་དང་། དོན་འབྲིང་སོ་སོའི་བར་ངམ་བརྗོད་བྱ་དང་གང་འབྲེལ་གྱིས་བར་འཇུག་རེ་མོའམ་
འདྲ་པར་སྒྲ་ཆོགས་པས་མངེས་རྒྱན་སྤྱས་པར་བྱའོ། །

- ཁྱད་པར་དུ་མིག་སྒར་མཛེས་ཤིང་། ཆོག་ཉོག་མི་མང་བར་དོན་གྱི་དོག་ཁ་སྟོན་པའི་ཆོག་གྲུབ་སོགས་བར་འབྲུག་རི་མོ་སྣ་ཆོགས་པས་མཛེས་པའི་དེབ་རིགས་ནི། བྱིས་པ་ནམས་ཀྱི་སྟོན་སྟོན་སྟོང་ལ་འགྲུག་བྱེད་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱི་ལྷ་བྱ་ཡིན་པས། ཅི་ནས་ཀྱང་སྤྱི་སྤེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འདི་སྟོགས་ལ་འགྲུགས་སྟོན་རྒྱག་དགོས་སོ། །
- གཞུང་ཆེ་ཆུང་ཅི་འདྲ་རུང་། དེ་བྱེ་སྟོ་ཁག་ཆོག་རྒྱུ་ཁོ་ནས་བཞེད་པ་མིན་པར། ཡང་རིམ་མཐའ་མཆོན་རྟགས་ (Bullets) སྣ་ཆོགས་པས་གོ་རིམ་པའ་སྤྱིག་མཛེས་པར་བྱའོ། །
- གཞན་ཡང་། དུས་དེབ་དང་ཆོགས་པར་རིགས་བཞོད་སྤྱིག་བྱེད་པ་ན། བར་རིས་སོགས་མཛེས་ཆོས་སྣ་ཆོགས་ཀྱིས་སྤྲས་ཚུལ་ནི། གཙོ་ཆེར་དུས་སྐབས་དང་བསྟན་ཏེ། འབྲུལ་ཆས་གསར་རྟིང་སོ་སོར་ཡོད་པའི་མཉེན་ཆས་གསར་རྟིང་གི་ཐོན་རིམ་ལས་འབྲུང་བ་ལྟར་བེད་སྤྱོད་གཏོང་གེས་པར་བྱ་དགོས་ཀྱི། འདིའི་ཞེས་གཏན་ལ་འབེབས་ཀྱང་ཡུལ་དུས་འབྲུལ་ཆས་དང་མཐུན་མིན་ཅི་རིགས་ཡོད་པས་བཞེད་དགའ་འོ། །

དེ་ལྟར་ནས་དཔྱད་ཅན་ལ་སྟོ་ཅམ་བསྟན་པ་འདི་དག་གིས་མཆོན་ཏེ། རྒྱ་ཆེར་གེས་པར་བྱ་ལ། གསར་འགོད་པ་དང་དཔེ་སྟུན་པ་སོགས་ཆེད་ལས་མཁས་པ་འཕམ་རིགས་གཅིག་རྒྱུ་འདྲིན་པ་དག་གིས་ཅི་ནས་ཀྱང་འདིའི་སྟོར་ལ་ལེགས་བཤམ་མཛད་པར་འཆལ།

གཉིས་པ་བར་རིས་སྤྱིག་ཚུལ།

དེར་སྐབས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་འགོ་རྒྱག་ཆེ་བའི་མཉེན་ཆས་འབྲུ་བར་ཆོང་ཁང་ (Photoshop) ཞེས་པའི་ནང་དུ་བར་རིགས་སྤྱིག་སྟོར་བྱེད་ཚུལ་ཅུང་ཟད་བཤམ་ན། གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན་ཞིང་། རྒྱུག་ཁྲུང་ཀྱིས་ལས་ཀ་བྱེད་རིང་དུས་ཡུན་ཅུང་ཟད་སྤྱིག་དགོས་པ་འདྲེས་དགོས་པའི་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཞིག་གོ།

- དེའང་རྒྱུག་ཁྲུང་གི་ཤེལ་ངོས་ན་གསལ་བའམ། མ་ལག་གི་དཀར་ཆག་གང་རུང་དུ་གསལ་བ་འབྲུ་བར་ཆོང་ཁང་སྟེང་ན་ཅི་ཅི་ཉིས་གཞོན་གྱིས་སྟོ་བྱེ་ཞིང་། བསྤྱིག་རྒྱུའི་འབྲུ་བར་ལ་ཅི་ཅིའི་གཡས་ངོས་མནན་ཆེ། དཀར་ཆག་གི་ཡི་གེ་མང་པོ་འཆར་འོང་བ་ལས་“”འབྲུ་བར་ཆོང་ཁང་དུ་སྤྱིག་” ཅེས་པའི་སྟེང་དུ་བོན།
- འབྲུ་བར་ཤར་བའི་སྟོ་མ་དེའི་ཁ་སོག་མདངས་ལྟན་དེ་ལ་གཡས་གཞོན་བྱེད་ན། འབྲུ་བར་གྱི་སྤྲས་ཆད་དང་སོག་བྱུའི་ཆེ་ཆུང་སོགས་རང་འདོད་ལྟར་བདམ་ཆོག།

- གཡོན་རྩུང་དུ་གསལ་བའི་ལག་ཆས་དཀར་ཆག་འདྲ་རིས་ཅན་གྱི་རེའུ་མིག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་སྤྱོད་ཚུལ་
ལེགས་པར་ཤེས་ན། འདྲ་པར་སྤྲིག་སྤྱོད་པལ་མོ་ཆེ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས། དེ་ལས་ཉེར་མཁོ་རྩུང་ཟད་
བཤད་ན།
- ༡) **འདེམས་ཆས་** (Selection Tool) གྱི་སྤྱོད་ན་ཅི་ཅིའི་མདའ་མགོ་མནན་ཅམ་བྱས་ཏེ་འདྲ་པར་ལ་
གཞོན་འདྲུད་གྱིས་ས་ཁྱོན་རང་འདོད་ལྟར་འདེམས་ཆོག་ལ། བདམས་ཟེན་པ་དེ་གཏུབ་པའམ་ཆོན་གྱིས་
བསྐྱར་བ་སོགས་རིམ་བཞིན་བྱ་དགོས།
- ༢) **སྤྱལ་ཆས་** (Move Tool) བློ་སྤྱོད་ཆེ་ཤོས་ཤིག་སྟེ། པལ་ཆེར་འདྲ་པར་གྱི་སྤྱོད་ཆོན་རིས་
བཟོ་དབྱེ་བས་སོགས་སྤྲིག་རིམ་བཞིན་སྤྱལ་ཆས་སྤྱོད་དེ་ཅི་ཅི་གཡས་གཞོན་གྱིས་བདམ་དགོས།
- ༣) **འབྲུལ་ཆས་** (Magic Tool) བློ་ འདྲ་པར་འགྲུབ་སྐབས་ཆོན་མདངས་གཅིག་པ་རྣམས་མ་ལུས་
པར་འདེམས་བྱེད་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། ཅི་ཅིའི་མདའ་ཆེས་འབྲུལ་ཆས་ལ་བསྐྱུན་ནས་འདྲ་པར་ལ་གཡོན་
གཞོན་བྱེད་ན། དིགས་འདྲ་རྣམས་འདེམས་ཆོག་ཅིང་། དེ་ནས་འགྲུབ་དང་ཆོན་སྐྱར་སོགས་བྱེད་ཆོག
།
- ༤) **གཏུབ་ཆས་** (Crop Tool) བློ་ བདམས་ཟེན་པའི་ས་ཁྱོན་རྣམས་གཏུབ་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས།
མདའ་ཆེས་གཏུབ་ཆས་ཁུར་ཏེ་འདྲ་པར་ལ་བསྐྱུན་ཆེ། གཏུབ་ཅིང་འདྲ་པར་འགྱུར།
- ༥) **བིར་ཆས་** (Brush Tool) བློ་ ཆོན་འབྲུག་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་ཆེས་བིར་ཆས་ཁུར་ཏེ་ཆོན་སྤྱོད་
ལས་ཆོན་རིགས་བདམ་ཞིང་རང་འདོད་ལྟར་བྱུག་ཆོག །
- ༦) **ལོ་རྒྱུས་བིར་ཆས་** (History Brush Tool) བློ་ སྤྲིག་སྤྱོད་བྱས་ཟེན་པ་གང་ཡིན་སྟོན་བྱེད་
ཅིག་ཡིན་ཞིང་། མདའ་ཆེས་ལོ་རྒྱུས་བིར་ཆས་ལ་བསྐྱུན་ཏེ། དེ་ལས་གང་འདོད་ལྟར་འདེམས་ཤིང་
གསུབ་པ་སོགས་བྱེད་ཆོག །
- ༧) **གསུབ་ཆས་** (Eraser Tool) བློ་ འདྲ་རིས་གསུབ་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་ཆེས་ཁུར་ཏེ། བདམས་
ཟེན་པའི་འདྲ་རིས་རྣམས་གསུབ་ཆོག །
- ༨) **འཕྲི་ཆས་** (Horizontal Type Tool) བློ་ ཡི་གེ་འཕྲི་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་ཆེས་བསྐྱུན་ཏེ།
ཡིག་འབྲུ་ཆེ་ཆུང་སོགས་དབྱུ་ཤོག་གི་བྲང་ངོས་སུ་རིམ་བཞིན་གསལ་བ་ལས་འདེམས་ཆོག་ཅིང་།
རང་མོས་གྱིས་གོང་བཤད་ལྟར་བྱེད་ཆོག །
- ༩) **ཐམ་ཆས་** (Pattern Stamp Tool) བློ་ ཐམ་ཅེའམ་ཐམ་ཀས་འདྲ་གཟུགས་དཔར་བ་ལྟར།

འདྲ་རིས་ཀྱི་ཚོན་གཞི་མ་བྱི་ལས་ཚོན་མདངས་སྒྲུབ་ཞིང་། གཞན་དུ་འབྲུག་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས། ཐམ་
ཆས་སྟོན་ནས་འདྲ་པར་རྙིང་པ་ལས་ནག་ནོག་གི་བྱི་མ་སོགས་བསལ་ཏེ་འདྲ་པར་ལེགས་སྒྲིག་བྱེད་
ཆོག །

༡༠) **ལག་ཆས་** (Hand Tool) རྟེན། གློག་ཁྲུང་ཤེལ་ངོས་ཀྱི་ཕྱོགས་མཚམས་སུ་ཤོག་བྱ་འདུད་བྱེད་
ཅིག་ཡིན་པས། ལག་ཆས་ཀྱིས་རང་འདོད་ལྟར་ཤོག་བྱ་ཡར་མར་གནོན་བཞིན་འདུད་ཆོག་གོ །

- གཞན་ཡང་། དབུ་གཟིགས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཏུ་གསལ་བ་ནམས་རྩེད་ཟད་བཤད་ན་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ **ཡིག་སྟོན་** (File) ཅེས་པར་སྒྲོ་འབྲེད་དང་གསོག་འཛོག་སོགས་མར་འཆར་དཀར་ཆག་ཏུ་གསལ།

༢་ **ཚོས་སྒྲིག་** (Edit) ཅེས་པར་སྟོར་ཞིང་གཏུབ་པ། ཚོན་གྱིས་བགང་བ། འདྲ་པར་ཁ་ཕྱོགས་སྒྱུར་ཚུལ་
སོགས་ཡོད།

༣་ **གཟུགས་བརྟན་** (Image) ཞེས་པའི་ནང་འདྲ་པར་ཀྱི་ཚོན་མདངས་སྒྲིག་ཚུལ་སོགས་ཡོད།

༤་ **རིས་བ་** (Layer) ཞེས་པར་རིས་བ་གསར་རྙིང་བཟོ་སྒྲུན་དང་གསུབ་པ། ཚོན་གྱིས་བགང་ཚུལ་ལ་
སོགས་བ་གསལ།

༥་ **འདེམས་བ་** (Select) ཞེས་པར་འདེམས་སྒྲིག་བྱེད་ཚུལ་སོགས་གསལ།

༦་ **ཆགས་** (Filter) ཞེས་པར་འདྲ་པར་ལ་མཐའ་ཤན་དང་ནག་གསུབ་གཏོང་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་
གསལ།

༧་ **ལྟ་ཞིབ་** (View) ཅེས་པར་འདྲ་རིས་ཆེ་ཆུང་སོགས་སྒྲིག་ཚུལ་གསལ།

༨་ **སྒྲེལ་ཁུང་** (Window) ཞེས་པར་སྟོན་ཆས་འདྲ་མིན་སྒྲ་ཆོགས་མཚོན་པའི་རེལ་མིག་གི་དཀར་
ཆག་གསལ་བས། རེལ་མིག་ཁུང་འདོན་བྱེད་འདོད་ན། སྒྲེལ་ཁུང་ནང་ལས་རང་འདོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་
སྟེང་གནོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་བདམ་དགོས་པ་བཅས་མང་ཅིམ་མཆིས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་འདིར་བཞུགས་
མི་ལང་ཞིང་། དེ་ལས་གནད་ཆེ་བ་དཔེར་ན། པར་རིས་ཀྱི་མཐའ་ཤན་སྒྲ་སྒྲོམ་དང་དཀར་མེར་སོགས་
ཚོན་མདངས་གཏོང་ཚུལ། ཡི་གེ་འཕྲ་རིས་སོགས་མདུན་རྒྱབ་ཏུ་སྟོར་ཚུལ། རྒྱབ་སྒྲོངས་ཀྱི་ཚོན་
མདངས་སྒྱུར་ཚུལ་སོགས་ནི། ཉེར་མཁོ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་སྒྲུངས་པ་རྩེད་ཟད་རེ་བྱ་དགོས་སོ། །

འདྲིར་སྒྲུ་ས་པ།

< < ལྷ་ལེ་འདབ་མ་ > > ལགས།

ཁྱེད་ནི།

འཛིག་ཏེན་འདྲིར་མགོ་སྒྲོག་ལྷེ་མ་པ་ནས།

བསེལ་བྱའི་རྒྱུད་གིས་བསྐྱོད་པའི་རང་སྒྲ།

རྒྱབ་ནས་བྱང་དང་།

བྱང་ནས་ཤར་དུ་འཕོས་ཏེ།

སྒྲར་ཡང་།

རྒྱ་གཉེར་གྱི་གཉིང་མཐལ།

བྲག་རི་ཡི་རྩེ་མོ།

གཤོང་གཤོང་གི་ཕྱ་མདལ།

རོས་ཡངས་ཀྱི་རྒྱ་ཐང་བརྒྱུད་ནས།

རོ་མོ་སྒྲང་མའི་མཐིང་བར་བཞོན་ཆེ།

ཁྱེད་ནི།

< < ལང་ཆོའི་ཐབ་རྒྱ་ > > རུ་གྱུར་ཏེ།

ཉི་མའི་གངས་ལས་མཆོངས་ཤིང་།

སྐྱོད་གསུམ་གྱི་རྩིང་དང་འབྲེས།

རུ་བཞི་ཡི་ཡུར་བར་ལུད་དེ།

སྒྲིབ་བྱུག་གི་ཞིང་ས་ལ།

རྩལ་ཆུང་ལང་ཆོ་སྤྲོད་པའི་མཛེས་སྤྱད་ལོ་མ།

ཨེ་མ།

ལོ་འདབ་རྩལ་ཆུར་གྱུར་ཅིང་།

རྩལ་ཆུ་ལོ་འདབ་ཏུ་གྱུར་པའི་དང་ཆུ་ལ་ལ་བལྟས་ན།

བག་ཅིང་ཅེ་མོར་འཕྱར་ཞིང་།

སྤྱ་གནས་གཏིང་མཐར་འཇུག་པའི།

རང་དབང་གི་གཤོག་པ་དང་།

རང་མོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཅལ་མཆིས།

མ་ཟད།

མཆར་སྤྱད་ལང་ཆོ་དར་བའི་ནམ་དཔྱོད།

འདོད་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་འབྲེན་པའི་གསར་གཏོད།

རྩལ་ཆུང་ཐེགས་པ་བསགས་པའི་འབད་འབྱངས་ལ།

རིགས་རྩལ་གྱི་སྤྱོད་སྤྱང་དང་།

སྐྱད་རིགས་ཀྱི་འགག་སྒོ།

ས་མཆོམས་ཀྱི་འབྲང་ལམ་མེད་ཅེས།

ལོ་འདབ་ཀྱིས་མགོ་ཕྱོག་ལྗེས།

རྩལ་ཆུ་ཡིས་སྐད་ཅོར་སྤྱོད།

དེའི་ཕྱིར།

རྩལ་ཆུ་ལགས།

ཁྱེད་ཀྱིས་གསར་གཏོད་ཀྱི་ལང་ཆོ་ངོམ་དགོས་ལ།

མདུན་མཆོང་གི་གདེང་སྤོབས་དེ་བས་ཀྱང་དགོས།

ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ངལ་གསོ་བའི་རང་མོས་སྟུན་ཆོག་གོ།

དེ་ལྟར་ན་འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་སྒོངས་ཀྱི་སྤེལ་སྒྲོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་
ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་རང་མོས་ཀྱི་སྤེལ་སྒྲོར་ཞར་བྱང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཉི་བརྒྱད་
པའོ། ། །

སྒྲུང་ཡང་སྒྲུས་པ།

ཆགས་སྤང་སྒྲེག་མའི་མཛེས་སྤྱད་དོམ་པའི་ལང་ཆོ་ཅན། །
བརྒྱལ་ཞུགས་ཆོན་གྱིས་བཞེན་རས་བཀ་བྱེད་གཡས་གཡོན་དུ། །
འབྲེག་བའི་འགོས་ཀྱིས་ཁེངས་དེགས་སྤང་མིག་མཆུ་སྒྲོས་བཞེན། །
རྣམ་པར་གཡོ་ལ་རིགས་པའི་གཏེར་འདི་མི་མཁོ་ཡང་། །

གོམ་འགོས་སྟོམས་པོས་མདུན་ཕྱོགས་སུ། །
སྒྲུང་བའི་མིག་གི་ལྟ་སྤངས་བཅས། །
བཙོན་ཤེས་ལྷག་གིས་བྲབ་བ་རྣམས། །
རེ་བ་སྒྲོང་བྱེད་འདི་ན་མཆེས། །

ཆང་ཆིང་ནགས་རྫོང་བལ་པ་རེ་བཞེན་རྣམ་པར་འཛིངས་ཤིང་འཁྲུགས་པའི་ཁྲོད། ། ཉི་འོད་བྲལ་
བས་ལམ་བུ་མི་གསལ་གྲོགས་ཀྱིས་བོར་བའི་འབྲང་ངན་ལ། །
ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ་གནས་ལ་བཏེགས་ཤིང་ངལ་དུབ་སྟོང་གིས་ལེགས་བསྐྱུན་པའི། །
ཤིང་རྟའི་ལམ་འདིར་སྐྱ་བ་རྒྱ་མེད་འགྱུར་བར་འདོད་རྣམས་ཞུགས་པར་རིགས། །

འོན་ཀྱང་ཁོ་བོ་སྤྲེས་སྤྱངས་ཀྱི། །

ཤེས་རབ་དམན་ཞིང་དབང་པོ་རྒྱལ།
 ཐོས་བརྟེན་དུས་ཀྱིས་དབུལ་བ་དང་།
 ཞོར་ལས་ཅམ་གྱིས་གྲུབ་པའི་བྱིར།

དམ་པ་དགྱེས་བྱེད་བདུད་ཅི་མ་ཡིན་ཆོག་ཉོག་བྱར་ཤིང་ཕྱང་པོ་ཅམ།
 མཁས་པ་འབྲུག་པའི་རྒྱལ་སྐོམ་ཡིན་གྱིས་ཅེད་བྱེ་མའི་སྐོར་རྒྱང་ཅམ།
 འབྲུལ་ཆས་བཟོད་པའི་གཞུང་ལམ་མ་ཡིན་རྟ་དང་པོང་བུའི་རྒྱང་ལམ་ཅམ།
 རྒྱ་སྐུ་འདུས་པའི་རྒྱ་མཆོ་མ་ཡིན་རྒྱ་སྐུ་ལྷ་ཆོ་སྐྱོག་པ་ཅམ།

གོགས་བྱེད་གསུམ་ལས་བྱང་བ་ཡི།
 ཉེས་བཤད་ལོག་བཤད་ཅི་མཆིས་པ།
 མཁས་པའི་མདུན་སར་འཆགས་པའི་བྱིར།
 ལེགས་བཤད་ལམ་སྟོན་སྟོལ་བར་མཛོད།

ཟས་བཟེད་གཉིད་ཆག་རྒྱལ་རྒྱའི་ཐོགས་པ་ལས།
 ཞིང་ས་གཤིན་པོར་སྤྲུག་རྩེ་ཅི་མཆིས་དག།
 གངས་ཅན་གཞོན་ལྷའི་ལོ་ཉོག་སྐྱར་སྐྱིན་ཞིང་།
 འདོད་རྒྱའི་དཔལ་ལ་སྦྱོད་པའི་རྒྱ་རྒྱ་བསྟོ།

དེ་ལྟར་ན་པོད་ཁ་བ་གངས་ཅན་པའི་སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལྟགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་བ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་
 བེ། རིག་པའི་གནས་ལ་མཁྱེན་དཔྱད་ཡངས་ཤིང་། ཆོས་ཀྱི་སྤྱན་ལྡན་གྱི་དགོ་པའི་བཤེས་གཉེན་བཅུ་ལྟ་
 ལྟ་གི་ཟབ་གསལ་གསུང་གི་བདུད་ཅི་ལ་རྒྱན་རིང་སྦྱོད་པའི་སྦྱ་རིན་གྱིས་སྤྱན་མོང་བ་དང་སྤྱན་མིན་གྱི་
 རིག་གནས་སྤྱོད་པ་སྦྱོབས་པ་ཅུང་ཟད་དགོ་བ་མེད་བྱེས་ཏེ་རྟོར་མཁར་སྤང་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་ནས།
 རིགས་པའི་སྦྱ་གུས་བྱི་ལོ་ ༡༠༠༡་༡་༡ ཉིན་འགོ་བརྩམས་ཤིང་གྲང་མེད་སོགས་སྤྱད་དེ་སྤུམ་ཆ་ཅམ་ཟེན་
 བ་དང་། ཉེ་ཆར་ ༡༠༠༤་༡༡་༡༡ ལས་བརྒྱུད་ ༡༠༡༠་༡་༡༤ ལས་མས་བར་རྒྱ་བ་གཉིས་ཅམ་གྱི་རིང་བཟའ་
 བཅུང་སོགས་རྒྱན་ལྡན་གྱི་བྱ་བ་ལས་གཞན་བྱ་བ་ཆེ་སྤེལ་མོ་ཆེ་བསྐྱར་ཏེ་སྤྱོད་ཆུང་ད་ ༥་༣༠ ཅམ་

ནས་དགོང་མོ་ ༡༩ ཅམ་གྱི་བར་ཉིན་རེ་བཞིན། ཉུར་བཙོན་ཆེན་པོས་དཔེ་སྟོན་དང་ཚོམ་འབྲི་བྱས་པ་
 དང་། གཞན་ཡང་དེའི་རྗེས་ཉུང་ཐད་རེ་ཚོམ་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོན་ནས་དེང་རང་ལོ་སོ་སོ་གཅིག་པ་བོད་རྒྱལ་ལོ་
 ༡༡༣༧ རབ་གནས་ནས་འགྱུར་ཞེས་པ་ལྷགས་པོ་སྟག་ལོའི་དཔོ་ཆེ་འདི་དཀར་ཕྱོགས་རྒྱལ་བ་གཉིས་པ་སྟེ།
 ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ཕྱི་ཆེ་ ༣ ཕྱི་ཆེས་ ༡༣ ཉིན་མཇུག་ལེགས་པར་གྲུབ་པར་བསྐྱེས་པའི་དགེ་བས་བདག་གཞན་
 མ་ལུས་པ་མཐར་ཐུག་ཆེ་མེད་རྫོགས་བྱང་ལྷུང་དུ་འཛོལ་པའི་རྒྱར་གྱུར་ཅིག་གྱ། ། །

བྱར་བཀོད་དང་པོ། ཆོགས་བཅད་རིང་གསུམ་ཁག་གཉིས།
 Appendix 1; Two of Long Stanzas

དང་པོ། < <སྟགས་དུས་ཀྱི་འཛམ་གླིང་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན། ས་གསུམ་གྱི་འདྲིན་པ་གཅིག་བྱ་ཡོང་ས་
 ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་མཆོག་གི་གསང་གསུམ་
 མཛད་པར་བསྟོད་པ་ཆེག་ཁྲིམ་བརྒྱུ་བ་> >
 ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

བཟང་ཡས་བསྐྱལ་པའི་ཡར་སྟོན་ཞིག་ནས་སྟུ་གསུམ་གོ་འཕང་མཛོན་དུ་མཛད་ཀྱང་རབ་འབྱམས་
 ཞིང་དུ་སྟུ་ཡི་བཀོད་པ་ཁོ་དང་ཆགས་པའི་ནམ་འགྱུར་མཐའ་ལྡན་ཁམས་དང་མོས་པ་སོ་སོ་ཅན་གྱི་གདུལ་
 དཀའི་གདུལ་བྱ་གསྐྱའི་བྱེ་སྟེད་གང་ལ་གང་འདུལ་ཐབས་མཁས་རྩལ་གྱིས་དེ་དང་དེ་བཞིན་སྟོན་པར་མཛད་
 བྱས་འབྲལ་གྱི་བདེ་བ་མཛོན་མཐོའི་རིགས་དང་གཏན་གྱི་བདེ་བ་ཐར་པའི་ལམ་དུ་ཡང་དག་འགོད་བྱེད་
 མཆོན་དཔེ་གསལ་རྫོགས་མཇུག་པ་ཅམ་གྱིས་དད་གསུམ་འདྲིན་པས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན་ཞེས་སུ་གྲགས། །

གངས་མེད་གསུམ་གྱི་ཆོགས་ཆེན་རྫོགས་པས་ནས་མཁའི་གླང་པོ་རྩ་ཡིས་ལྷོ་བཞེན་གསུང་
དབྱངས་ཡན་ལག་དེ་དང་མཚུངས་ཞེས་སྟུན་དག་མཁན་གྱིས་དེས་འགར་སྟོན་གྱང་རྩ་ཁྲུང་རྣམས་ནི་ཡུལ་
དུས་གནས་སྐབས་ཕྱོགས་དེས་ཅམ་ལས་འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་ཞིང་ས་སྤྱིན་དང་སྟོན་པ་སེལ་སོགས་འབྲལ་གྱི་
པན་པ་དེ་ཅམ་ཡིན་པས་དེས་ལེགས་ཞིང་ས་སྤྱིན་པར་བྱེད་ཅིང་དག་པོས་སྤྱས་གྱང་ཞི་བར་བྱེད་ལ་འཇམ་
པོས་གྱང་ནི་འཇིགས་པར་བྱེད་དང་ཉེ་རིང་གནས་ལ་ཆེ་རྒྱུང་མི་སྤང་གསལ་དག་སྟུན་པའི་གསུང་ལ་ཁྲི་བལ་
ཐོས་པ་དོན་ལྡན་དཔེ་ཡིས་དཔེན། །

བརྟེ་བའི་འཐེན་ལྷགས་ཤེས་རབ་འགྲོས་དང་ཡོངས་སུ་འགྲོགས་ཏེ་འཁོར་ལམ་དེམ་བཞེད་ས་ལམ་
ཡོན་ཏན་དཀར་ཆ་འཕེལ་ཞིང་ཀུན་ཏོན་ཕྱོགས་གྱི་ནག་ཆ་འབྲིབ་ནས་གཅེས་འཇིན་སྟོ་ཡི་རི་དྲགས་གཟུགས་
བལ་གཞན་གཅེས་འཇིན་དང་གཞན་དོན་གཉེར་བའི་དཀར་གསལ་དཀྱིལ་འཁོར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་ཤིང་
ཐུགས་རྗེའི་ཉེ་ཐེར་གཞན་དབང་བཅོན་པ་གང་ཐུགས་ངོས་སུ་ཤོག་པའི་རྒྱ་ལས་བསྟན་དང་འགྲོ་ལ་གཅིག་ཏུ་
སྟུན་པའི་ཐེགས་མ་འབྲུམ་ཐུག་ཅིག་ཅར་འཕྲོ་བས་ཆ་གདུང་མ་ལུས་ཀུན་ནས་སེལ་བྱེད་ཐུན་པ་དོན་ལྡན་
ཐུགས་དང་ལྡན། །

བདེར་གཤེགས་གསང་གསུམ་བསམ་མི་བྱབ་གྱང་མཛད་པ་ཀུན་ལས་གསུང་གི་མཛད་པ་མཆོག་ཏུ་
གྱུར་ཅེས་འཇམ་མགོན་ལྷ་མས་བཀའ་སྩལ་ལྟར་དུ་གང་གི་ཞལ་ལས་འཇིག་རྟེན་མི་ཡི་སྤྱི་བྱབ་སེམས་ཁྲུང་
སྟོན་གྱི་བཀོད་པ་སྤང་སྟོན་དང་འབེལ་བཅུད་གྱི་འཇིག་རྟེན་བྱམས་བཅེས་ཐུག་སོགས་ཡང་དག་དོན་གྱི་བདེ་
སྲིད་སྟེལ་ཞིང་སྤྲད་ཅིག་ཅམ་གྱིས་རྩལ་དུ་ཆོག་བྱེད་རྩལ་ཐན་མཆོན་ཆ་སྐམ་མཆོ་དམག་གི་འཇིགས་རུང་
ཡོ་བྱད་སྤྱང་བར་བསྐྱབ་དང་དེས་མེད་ཆོས་ལུགས་མཐུན་འབྲེལ་མཛད་སོགས་འཇམ་གླིང་ལྷ་མ་བྱེད་ལ་
འདུད། །

མཁའ་བཅའི་རྩས་མཐུའི་རྩལ་རབ་རྫོགས་པ་སྐབ་པའི་དབང་པོ་གདོང་ལྷ་པ་དེའི་སྟོང་ཉིད་སྟོང་རྩེ་
སྟོང་པོ་ཅན་གྱི་གསུང་གི་ར་རོ་གངས་རིའི་ཕྱོགས་འདིར་དེམ་གྱིས་བསྐྱགས་པའི་ཆོས་བརྒྱད་རྣམས་ལ་ལོ་
ལྷ་རིང་མོའི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་དུ་དར་རྒྱུད་ཡོ་ལང་རྒྱབས་བཞེན་འཕྲོ་ཡང་པན་རྩུན་དག་སྤང་ནོར་བུའི་འོད་གྱིས་
བྱབ་པར་མཛད་པའི་རྫོགས་ལྡན་དུས་བཟང་དེང་འདིར་སྟོང་བའི་སྐུ་ཤིན་སྤྱི་དང་ས་དགེ་བཀའ་རྟེན་བུ་རྩོ་ཞི་
བྱེད་འཕགས་པོད་རྒྱ་ཉོར་ལྷ་བརྒྱད་གསལ་འདེབས་འདི་ཅམ་སྐྱ་ཡོན་བསམ་མི་བྱབ། །

ཡི་ལུ་ཁ་ཆེ་སུ་སྟེགས་ལ་སོགས་ལྟར་བཅས་ལྟ་མེད་ལྟ་བུ་ཡོད་མེད་འཇམ་གླིང་ཆོས་ལུགས་སྤྱ་
ཆོགས་རྣམས་ལ་རྣམ་མང་འགྲོ་བར་པན་པའི་རྒྱ་ཡིས་ཀུན་ལ་གྲུས་པས་མཐུན་འབྲེལ་མཛད་ཅིང་ཆོས་

ལུགས་ཞེན་པས་འཁོན་འཁུགས་ལ་སོགས་མི་བཟད་ལས་ངན་ཅད་ནས་བཅད་དེ་ཀུན་ཀྱང་ཞི་བདེའི་དཔལ་ལ་སྒྲུབ་བས་གཟུར་གནས་ཀུན་གྱིས་ཨེ་མ་མཆར་ཞེས་བསྐྱགས་པའི་མེ་ཏྲག་གཏོར་དང་སྟོན་དུ་མ་བཟོས་གཅིག་མ་ཐུན་བསམ་པའི་དབང་གིས་སྤྱི་ཁྱབ་སྟོན་པར་གྱུས་པས་བཀྱར་བའི་སྟོན་མེད་ཆེད་ཀྱང་གཞོན་ནུ་དེས། །

ཁམས་མོས་དབང་གིས་ཆོས་ལུགས་པན་ཚུན་ལྟ་བུ་པ་མཐུན་མིན་ཟབ་རྒྱས་སྤྲོ་ཆོགས་ཚུ་གཏོར་བཞིན་དུ་སྤྱིང་འདྲིར་བརྗོད་ཡང་ཉམ་ཐག་འཕྲོ་ཀུན་སྒྲོང་ཞིང་སྒྲོབ་པའི་བྱམས་བཙེ་སྟོང་རྗེའི་ཆོས་ལུགས་བཟང་པོ་ཆོས་པ་ཡིན་མིན་ཀུན་ལ་སྟོན་པས་ཆོན་རིག་པས་ཀྱང་སྟོང་རྗེའི་བསམ་པའི་གལ་འགངས་ཤེས་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་པས་མིག་མི་འཇུག་པ་མི་ཡི་གར་རོལ་སྟོང་རྗེའི་རང་གཟུགས་འཕྲོག་མེད་འཆར་ཞིང་གང་གི་འཕྲིན་བཟང་བསེལ་བའི་ཟེགས་མ་མ་རུང་ཡིད་ཀྱི་ཆ་གདུང་སེལ་ལ་མཆོག་ཏུ་སྟོན་ཞེས་ཀུན་གྱིས་འདོད། །

རྒྱ་དང་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་དང་ཆ་ཤས་རྣམས་དང་གངགས་གཞིར་བཏགས་པའི་རྟེན་འབྱུང་ཟླ་རགས་ལྟ་ཡི་རྩ་ཆེན་གོ་ལ་རྒྱུ་པོར་ཡང་ཡང་བརྟུངས་པས་ཆབ་སྲིད་ཆོག་ཏུ་འདར་རྟེན་འབྱུང་བྲག་ཆས་ཁྱབ་པ་ཅོམ་དུ་དར་བར་མཛད་པས་སྟོང་ཉིད་སྟོང་རྗེ་བྱུང་འཇུག་ལས་འདི་ཆེས་གསལ་མཛད་པར་ཉིད་གྱིས་ཞལ་བཞེས་ཨེ་མའོ་སྟོན་པ་ཨེ་མའོ་སྤྲོ་མཆོག་ཁྱེད་ཀྱི་འཇུག་ཞལ་ཁྱེད་གསུང་སྟོན་མོ་སྟོང་པའི་སྤྲུལ་འདི་ཅི་ཡི་མཐུ་སྟུམ་སེམས་བཞིན་སེམས་བཞིན་དགའ་བའི་ཅ་ཅོ་ཁ་མཚུ་བཀའ་ཀྱང་དབང་མེད་ཤོད། །

དབུ་ཆད་རིགས་པའི་སྲང་མདའ་དྲང་མོས་བཀའ་ཤོད་ལྟ་ཡི་སྤྱིད་ཆད་གཞལ་ཏེ་བཀའ་བསྟན་མ་ལུས་གདམས་པར་ཤར་བའི་བཀའ་གདམས་རིང་ལུགས་བཤའ་སྒྲུབ་རྒྱལ་མཆོན་སྲིད་པའི་ཆེད་དུ་སྤྱིང་བར་མཛད་པས་སྲིད་ཞེའི་རྒྱུད་ཆོགས་གདུང་བ་སེལ་ཞིང་སྲིད་གསུམ་འཕྲོ་བར་འདི་བྱིར་དགེ་བའི་སྲིད་པའི་མིག་སྟོན་ཆོས་ཉིད་གཅིག་དང་བདེན་གཉིས་སྤྱབས་གསུམ་བདེན་བཞི་ལ་སོགས་གང་ལས་བརྟུམས་ཀྱང་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་གདིང་བའི་སྟེ་གཅིག་འཐེན་པ་ལྟར་དུ་འགལ་བ་མེད་པར་བྱ་བཞི་ལས་གྱིས་ཉམས་ལེན་གནད་དུ་ཁྱེད་ལ་མཁས། །

སྒྲུབ་དང་བདེན་པ་རྣམས་དང་ཞེས་སོགས་གདམས་ལུལ་བརྟུ་ཡི་གོ་རིམ་རྗེ་བཞིན་ཡང་དག་རིགས་པས་སྒྲོ་རིང་སྒྲུབ་ཅིང་སངས་རྒྱས་སོགས་དམིགས་དད་པ་ཞེས་སོགས་མདོ་སྤྱགས་ཟབ་རྒྱས་ལས་བཟང་མ་ལུས་ཉམས་ལེན་བསྟན་པར་སྒྱར་བའི་ཚུལ་སོགས་རྒྱན་དུག་མཆོག་གཉིས་མཁན་སྟོབ་ཆོས་གསུམ་ཨ་ཏེ་ཤ་དང་མར་མི་དྲགས་གསུམ་ཅོང་ཁ་པ་སོགས་པཎ་བྱུབ་འབྱུམ་གྱི་མཁུན་བཙེ་ནུས་པ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་ནས་

སྤྲུགས་དུས་འགོ་བའི་བདུན་གྱི་དམག་དབུང་རབ་ཏུ་འཛོམས་པའི་མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོར་མངོན་པར་བཞེངས་འདི་ཆད་དུ་བྱུང་། །

ཆོན་རིག་འབྲུལ་གྱིས་དབང་སྐྱར་དུས་འདིར་འབྲུལ་ཕྱགས་བསྟན་འགྲོར་པན་པར་དགོངས་ནས་ནང་ཆོས་ཆོན་རིག་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་སློལ་གསར་གཏོད་མཛད་འདི་མདུན་སྐྱོད་ཆེན་པོར་གཟུར་གནས་ཀྱན་གྱིས་བསྐྱགས་པ་བརྗོད་ཅིང་ < < རུལ་ཐོན་ལས་གྲུབ་འདི་གཞི་རྒྱུ་ཁམས་ > > སོགས་གྲགས་ཅན་ཕྱག་དཔེ་ལྷགས་ཚུམ་དང་འབྲེལ་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་ནང་པའི་ཆོན་རིག་ལྷ་གྲུབ་ཉམས་ལེན་གསུམ་དང་སྐྱར་ལ་ནོ་སློལ་ཞི་བདེ་གསེར་རྟགས་ལ་སོགས་མཁས་དང་དམ་པའི་མཛད་རྗེས་མཆོན་བྱེད་གཞེངས་རྟགས་བྱ་དགའ་དགེས་བཞེས་མཛད་པའང་སྐྱ་ཡོན་གསལ་བྱེད་མཆོག་ཏུ་གྱུར། །

འདི་གཞི་རྒྱུ་དྲགས་པའམ་དོལ་རྒྱལ་ལ་སོགས་དམ་སྤེའི་རིགས་ལ་སྐྱབས་སུ་འགོ་དང་བསང་གསོལ་ལ་སོགས་ལྷ་མེད་ཐེག་པ་བོད་བརྒྱད་ཆོས་དང་འབྲེལ་པའི་དུས་སུ་རྒྱལ་སྐྱམས་དཔའ་བོའི་གོ་ཆ་བཞེས་ཏེ་ཅད་ནས་འབྱེན་པའི་དག་ཐེར་སློན་སེམས་མེད་ཀྱན་ལ་བཞད་གྲུ་བཅུགས་ཤིང་བོད་བརྒྱད་ཆོས་ཀྱན་ན་ལ་རྒྱ་ཡི་ཆོས་བརྒྱད་སྟོན་པས་འཛམ་གླིང་ཁྲབ་མཛད་སྤིད་ན་དཀོན་པའི་དཔལ་ལྷན་ལྷ་ས་སྐྱ་ཆེ་མཛད་བཞེད་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་ཉྩེ་ལུས་ཅན་མཐའ་དག་སྤྱེ་བའི་བྲེང་བར་དགེས་བཞིན་རྗེས་སུ་གཟུང་གྱུར་ཅིག །

ཅེས་པ་འདི་ནི་སེར་བྲེས་ཏེ་བོ་མཁར་སྐང་བསོད་ནམས་དབང་ལྷན་ནམ་རིགས་པའི་སྐྱ་གུས་དཔལ་ལྷན་འབྲས་དཀར་སྐྱངས་པའི་གདན་ས་ཆེན་པོར་ ༡༩༠༤་༡་༡༩ ཉིན་སོགས་སུ་མཐུག་གྲུབ་པར་བྱས་སོ། །

། །

(འདི་གསེར་གྱི་རྟགས་མའི་དུས་དེབ་འདོན་ཐེངས་དང་པོའི་ཐོག་བཞག་ཡོད།)

གཉིས་པ། < < བཙུམ་ལྷན་འདས་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཤེས་རབ་མ་དང་བཙས་པ་ལ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་བདེ་ཆེན་བཞེང་པའི་ངར་ > >
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

དཔལ་ལྷན་སེང་གེ་ལ་ཕྱག་འཆལ་སོ། །

རབ་གསལ་འོད་ཟེར་སྒྲེང་བའི་འོད་གྲིས་ནང་གི་སྤྱན་དང་གདུག་པའི་སྒོ་མིག་ཅིག་ཆར་ཉམས་ཤེད་
དངོས་ཀྱན་ངང་ཚུལ་མ་ལུས་ཡོངས་གསལ་བདེ་ཆེན་འོད་འབར་ཡི་ཤེས་སྒྲོན་མ་གང་གི་གཟུགས་ནི་ནམ་
པར་འཛིན་ཤེད་ལྷ་རྣམས་རབ་ཅེན་དོན་རྒྱས་གང་ཅེ་བཙོ་མའི་གསེར་སྤྲངས་དག་པའི་འོད་བརྒྱས་མདངས་
བཟང་གྲིན་པའི་རྒྱ་མཚོའི་གོས་ཅན་ཁོར་ཡུག་རྒྱ་ཆེན་ཚུ་གཉེར་ཟེགས་མའི་མཆོད་ཡོན་ལ་སྤེད་རང་རིག་
དབྱ་ཡང་འདི་ཡིས་སྤྲིང་གི་མཛའ་བོར་ཤེད་མཁས་དོགས་ཀྱན་རབ་རྒྱུས་སྤྲངས་མེད་པའི་ནགས་ཆའ་ཆེན་
པོར་དགོས་པ་དང་ལྷན་འབར་བའི་སྤྱ་ཅན་འབྱུང་བ་ཆེན་པོའི་ཡིད་གཟུགས་ཐོགས་ལ་ཆགས་པས་སྤྲོས་
པས་ཀྱན་ཏུ་འཁོར་ལྷན་དེ་གཞོན་དབྱུང་ཅན་ཉིན་ཤེད་འབྱུང་ཐག་རབ་ཏུ་རྒྱས་པས་སྤྲོ་སངས་མཛེས་སྤྱག་
ལང་ཆོ་སར་བས་སྤྲོགས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་འགོངས་པར་ཤེད་པའི་རྗེས་སྤྲ་དབག་བྱ་ཡིད་འོད་ཀྱན་འབྱུང་འདི་
དག་ལེགས་བྱས་སྤང་བའི་ཁྱེད་གྲིས་ནམ་ཡང་མི་ངལ་ལྷ་ཡི་རི་བོར་རྩལ་གྲིས་ཁྱེད་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་
རིན་ཆེན་རབ་བཅེགས་བང་རིམ་འོད་ཟེར་བྱ་བ་བཞད་པས་སྤྲིད་པའི་འཁྲུལ་བ་ངོ་ཆོའི་རྒྱར་ཚུད་གང་དེའི་
ཅོད་པར་འདབ་བརྒྱ་རྟོག་བྱལ་མར་གད་ཆོན་གྲིས་ཉིས་སྟོན་ཁ་དོག་གཉིས་པ་མེད་ཤེད་ཀྱི་སྤྱད་གཉེན་
སོགས་དཀྲིལ་འཁོར་བྱུང་གཉིས་དེ་མེད་ཡན་ལག་འཛིན་མ་ཁྱབ་པར་འགོད་ལ་རིངས་གྱུར་མོར་བུ་ཡི།

པོ་བྱང་མཆོད་རྟེན་དོན་རྒྱས་རབ་བཞིན་མཁའ་ནི་འཁོར་ཡུག་རང་འོད་གྲིས་གསལ་རྒྱལ་རྣམས་ལུགས་
ཀྱི་མེད་པ་འཛིན་ཤེད་གསེར་གྱི་བ་གམ་འཕྲེན་ཤེད་བཟོད་དཀའ་གཡེར་ཁའི་སྤྱ་ཡིས་འགྲོ་ཀྱན་དབྱགས་
འབྲིན་རྒྱལ་མཆོན་མཐོན་པོ་མཁའ་ཡི་ཆད་འཇལ་རྟ་བབ་སྒྲེང་བས་སྤྲོགས་ལ་རྒྱན་བཟང་ཅི་ཡང་སྤྲིན་ཞིང་རྩ་
འབྲུལ་ཆེ་ལྷན་ཉི་མ་རྒྱ་བ་གདན་དུ་ཤེད་ཅིང་དེ་ལ་འགྲན་འདོད་གདོད་སྤྱན་ཅན་ཡང་ཀྱན་མོངས་སྤྱན་པ་གཏན་
དུ་རྒྱངས་བསྐངས་ཞབས་རྩལ་འོད་རིས་རིག་པ་དང་འགྲོགས་ཨི་རྩ་རྩེལ་གྱི་དབང་ཤེད་སྤང་པོར་འཁྲུལ་བ་
བརྒྱར་བསྐྱེད་སྤྱབ་རྣམས་ཟད་པར་སྤྲོན་པོས་བསམ་གཏན་བདེ་ལ་ཉེར་འགོད་གང་ཡང་རྒྱ་བ་རང་འདོད་ལ་
གྲུས་རྩ་ཤེལ་ཁྱི་གདན་གོ་སར་གནས་ཤེད་རྒྱང་འབྱུང་ལ་ནི་ཡོངས་འདུ་བཞིན་དུ་གང་ཆོ་རྒྱ་བ་གཉིས་པ་མེད་
ཆོ་ཅོད་པར་རྒྱན་ལ་གཅིག་ཏུ་སྤྲིད་ལྷན་མགྲིན་སྤྲོན་སྤྱི་བོ་ཅོད་པར་རྗེས་འགྲོ་གདོད་གི་མེ་ལོང་ལེགས་བྱས་
སྤྲིང་གི་འཁོར་ལོའི་རི་མོ་ཅི་ཡང་མཛེས་པའི་ཞབས་མཐིལ་བརྒྱ་འཕོས་སྤྲིད་པ་གསུམ་གྱི་མཆོད་རྟེན་རྒྱ་མེད་
གོ་འཕང་ལ་རིག་དེ་ཡི་རྗེས་སྤྲོས་མདའ་ལྷ་པ་ཡང་དགའ་མ་དང་བཅས་དཀའ་སྤྱབ་བརྒྱུག་མའང་དགའ་བ་ཡི།

།

དགའ་སྟོན་རོལ་བ་རྣམ་པར་ཉམས་པས་མཁྱེད་ཆོས་བྱང་དག་མཁྱེད་འཇུག་གྲིས་དམན་ཡི་ཤེས་སྤྱི་
གང་བྲག་གི་རི་བོར་འཁྲུ་བའི་སེམས་འཆང་བདག་པོ་ཁྱེད་ཆེན་ངལ་དུབ་འགོད་སྤྲད་ཡང་ཡང་བསྤྲིན་བྱས་

བཅོད་དགའི་འཁྱུན་བྱ་བ་ཤིང་མོ་ཉིད་དབྱགས་ཀྱི་འགོན་པའི་བྱའི་སྤྱི་སྤྱི་བྱའི་ཁ་ཚུ་ལྟ་བུར་རབ་རྒྱ་མོར་
 མོའི་འདབ་མེད་གྲེན་དུ་འདར་ལྡན་ཞབས་མཐེལ་རིག་པའི་དགའ་བས་སྒྲོས་པས་རང་གི་ཡི་དམ་ལན་བརྒྱར་
 བསྐྱད་ཐུར་གང་འདི་ཡིད་བྱེད་མི་དག་གྱང་ལས་ཀྱི་སེར་བྱའི་གདུང་བ་ཀྱན་འཕྲོག་ཨེ་མ་ཁྱོད་ཞབས་བསྐྱེན་
 ལ་སྤྱ་ཞིག་རེད་ས་པར་མི་བསྐྱེད་གངས་མེད་བསྐྱལ་པར་སྒོག་གི་ཆོགས་སོགས་བྱེ་བ་བརྒྱ་ཡི་མགོན་པོ་
 ཁྱོད་མཆོན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྤྱ་ཙམ་རྙེད་དགའ་དེ་མོས་སྤྱ་འཛིན་འཛིན་པ་རེས་པར་སྐྱལ་བ་བཟང་ཞེས་
 ཡིད་དགའི་བསམ་གཏན་གོམས་པ་མེད་པར་རང་བྱུང་ཉིད་ཐོབ་འདི་ཡིས་སྤྱི་བྱའི་ཅེ་མོའི་ཉིང་འཛིན་ལན་
 གངས་སྟོང་དུ་མིག་རས་བཙའ་བྱེད་འཛིག་ཉིན་འདི་དང་གཞན་དང་མཐོ་རིས་རེས་པར་ལེགས་པས་ལེགས་
 བྱས་མཐའ་དག་གཟུགས་གཅིག་ཉིད་དུ་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་མཉམ་ཉིན་བྱེད་ཁྱ་བས་བྲན་བྱས་ཨི་རྒྱུ་མི་འདི་རྒྱལ་
 རེ་ལའང་རབ་དང་རྒྱལ་བཅེགས་དབང་པོས་མཁའ་ཡི་ཁོགས་པ་ཁེངས་པ་འཛིན་པས་ཤེས་བྱ་ཀྱན་འཇལ་དེ་
 དང་ལྡན་ཅིག་སྤྱི་དུ་མཐར་ཞི་ལ་མཉམ་པར་འཛོག་ན་མགོན་པོ་ཁྱོད་སྤྱི་སྤྱིའི་འགྲན་རྒྱར་འགྱུར་བར་སེམས།
 |

མི་འགྱུར་བདེ་ཆེན་སྟོང་ཉིད་ཆེ་ལ་སྤྱི་དུ་མཐའི་བར་དུ་ཚུ་ལ་དག་བྱེད་ཞུགས་པ་གང་དེའི་སྟོང་
 གཟུགས་འཇལ་མཆོན་སྤྱི་ལྷན་རོལ་དགའ་མའི་འཁྱུད་ལྡན་དེ་ལྷའི་མཛེས་པ་ནམ་ཡང་མི་གཏོང་དོན་འདི་
 མགོན་ཁྱོད་མིག་ལས་རྣམ་རིག་ཚུལ་འདིས་དག་བཙའ་འབགས་པ་ཁྱེད་རྣམས་ཡན་ལག་མཆོག་སྒྲོས་རྣམ་པ་
 ཐམས་ཅད་གསུང་གི་བང་མཛོད་མགྲིན་པ་ཁམས་གསུམ་མཛེས་བྱེད་ཡིད་འོང་ཞལ་རས་ཁྱོ་ཆགས་ཉིང་
 འཛིན་ཞི་བའི་རོལ་བས་བསྐྱབས་པ་མེད་པར་སྤྱ་ཆོགས་ལས་བྱེད་རོ་མཆར་འདི་ཡི་སྐྱད་ཅིག་གང་ལ་མི་
 རྣམས་འདྲན་བྱེད་ལྷ་མི་མིའི་མིག་ཐོབ་བརྒྱ་གཉིས་བྱུང་ལྡན་བྲག་གིས་མཆོན་ཆས་མ་བཏབ་པར་ཡང་དག་
 བོའི་སྤྱེ་འཛམས་འབད་པ་མེད་པར་སྐྱབ་པོའི་རེ་སྟོང་དོ་རྩེ་རིན་ཆེན་བྱེད་ཀྱིས་རབ་ལྷེ་གཙུག་ཏོར་རྒྱ་བཞོར་
 བའི་རྒྱལ་ནི་རྫོགས་པས་ཞབས་བྱུང་གཡས་བརྒྱུངས་འཛོ་སྤྱིག་བཙའ་ལྡན་འདས་ཁྱོད་རྒྱུད་དང་གྲོལ་རིག་རོ་
 གཅིག་ཞུགས་གང་སྟོང་གཟུགས་མཛེས་མ་སྤྱ་ཆོགས་ཡུམ་ནི་གསེར་འོད་སྟོང་འབར་ས་ལེ་སྐྱམ་དང་རྒྱ་
 ཤེལ་རིན་ཆེན་མཐོན་ག་ཡིད་འཛིན་ལི་ཁྱིའི་ཞལ་གྱི་མཛེས་པ་ཀྱན་བསྐྱལ་ཡལ་གྱི་མཚུ་སྒྲོས་རིགས་ཀྱི་སྟོར་
 བའི་ཚྭ་རྒྱུ་དབྱེས་བྱུང་བཞེའི་བྲག་དང་གཡོན་བརྒྱུངས་ཞབས་གཉིས་དབང་པོའི་བཟན་པ་འཕྲོག་པས་སྟོར་
 མཁས་བྱི་མེད་ཐིག་ལེ་མི་འགྱུར་རོས་གང་ཉིང་འཛིན་བདུད་ཅིས་བདག་སྟོང་བྱས་བཟང་ཡོངས་གང་ཉིད་
 ཀྱིས་གྲོལ་གྱུར་ཅིག།

དེ་ལྟར་སྤྱི་བའི་རོ་འཛིན་ནི།

ཀུན་མཁྱེན་གཟུགས་ཆེན་གང་དེ་ཡིས། །

འགྲོ་ཀུན་དུས་འཁོར་གོ་འཕང་ལ། །

ད་ལྟ་རག་པར་འདོད་དེས་སྤྲོས། །

ཞེས་བྱ་བ་འདི་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྤྱི་ནང་གཞན་གསུམ་གྱི་དོན་རིགས་པ་དྲི་མ་མེད་པའི་ལམ་ནས་
དབང་ཉེ་སྤྲོ་བ་ལ་གཞན་དྲིང་མི་འདོག་པའི་སྒྲོབས་པ་དགེ་བ་ཅན། སྤྱི་སྟོན་ཀུན་འཛིན་པའི་ཞང་ཞུང་བ་ཆོས་
དབང་གསལ་པའི་དཔལ་གྱིས་མདོ་སྟོན་བཟ་ཤིས་སྤང་ཞེས་བྱ་བར་ནམ་པར་སྦྱར་བའོ། ། །

བྱུང་བཞོན་གཉིས་ལ། གཞུང་འདིའི་ཚྭ་ཆེག་ཤོ་ཨོ་ཀ་ཆེག་ཁྱིམ་

སྤྲུམ་བརྒྱ་བཙོ་ལྷ་ཅན།

Appendix 2; The Long Stanza of 315 syllables forming
the Summary of this Compositional Discipline

< <ཕྱེབ་སྒྲོར་གྱི་གཞུང་འདིའི་སྤྱི་ཁོག་ཡོངས་རྫོགས་ཤོ་ཨོ་ཀ་གཉིས་ཀྱི་སྤྲུམ་བཙོན་བྱེད་དབང་པོའི་
ཐེགས་མ་> >ཞེས་བྱ་བ།

ན་ཨོ་ག་ཏུ་མཆུ་ཤི་ཡེ།

རབ་འབྱམས་ཞིང་གི་སྐར་ཆོགས་གངས་ལས་ཕྱོགས་བཅུའི་རྒྱལ་བས་བསྟོད་བསྐྱེད་དབང་ས་
གྱིས་སྟོན་པར་སྟོག་ཡུལ་འཛམ་བུའི་སྤྲུམ་བཙོན་སྟོ་ལྷང་གླིང་འདིར་གནའ་མའི་ཤེས་རིག་རྣམ་པར་བཟ་སྟེ་
སྤྲོ་བ་དག་བཅུའི་ས་གཤི་མཛེས་མར་གནའ་དེང་ཡི་གེའི་མ་ལག་རྒྱས་ཤིང་བདེ་སྟོན་རྒྱན་གྱིས་སྤྱད་པའི་ཚུལ་
སོགས་འབྱུང་ཁུངས་སྤྱི་དང་གངས་ཅན་སྟོང་ས་ཀྱི་ཆུ་མེད་མཁན་པོ་བོད་ལེགས་ཞབས་ཞེས་མཁས་སྤྲོ་
ཀུན་གྱི་མཆུ་ཅེར་བརྒྱན་གང་སྟོ་གོས་འོ་མཆོ་གྲོན་དུ་འབྱུང་ལས་དབང་ས་གསལ་སོ་བཞི་མགོ་འདོགས་
འབྱུལ་རྟེན་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་མཛད་བཟང་རྒྱབས་སྤེང་རྣམ་པར་གཡོ་ཚུལ་ཆེག་ཁྱིམ་གངས་སོགས་
རིགས་པའི་སྤང་གིས་ཞིབ་མོར་བཅལ་ཅིང་གླིང་ལྷ་མཆོ་བཞིའི་སྐད་རིགས་ཁྱིམ་ཐེག་རིགས་ཚུལ་སྟོང་གིས་

རིགས་འདྲའི་ཁྲིམ་དུ་ནུས་པར་བྱེ་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་བྱ་ལོ་འདྲ་བའ་བསུས་ཏེ་རྩོམ་པ་རིག་གཞུང་གཞོན་ནུའི་
ལང་ཆོར་གསོན་ལྷགས་སྟེར་ནས་སྤྱར་བྱ་ཡི་གེའི་ནུས་པར་གཞག་པའི་སྐབས་ཏེ་དང་པོ་ཉི་ཤེས་ལྷན་པ་བྱས་སྟེ་
སྤྱི་ཚུལ་སྟེ་བ་སྤྱིར་དངོས་ཀྱི་དོན་ལའང་སྟེ་བ་སྤྱིར་སྤྱི་ཆེད་ས་རབ་དབྱེ་བཞི་ལས་མིང་གི་སྟེ་བ་སྤྱིར་རི་ལྷན་
སྤྱི་ཚུལ་ཞེས་མེད་སྟེ་ཆེས་ནུས་པར་བཟགས་ཤིང་ཕྱི་ནང་ཁྱད་མེད་ཀྱང་གཉིས་སྟེ་རིགས་པ་ལྷན་གཞིར་
ཆུ་དང་ལེགས་པ་འདྲ་འོ་དཀར་རབ་ཏུ་འདྲེས་ནུས་ནུས་དཔྱད་དང་མོས་ལེགས་པར་བྲངས་ཏེ་མིང་གི་
རིགས་པ་ཞི་མོ་མེད་ཀྱས་པ་ཞི་མང་ཉུང་གངས་གསུམ་ནུས་དབྱེ་བཞི་དང་དབྱེ་བ་བྱུང་གཉིས་འདོགས་ཆུལ་
ཉེར་བཞི་བསྟུ་བའི་ནུས་པ་ཞི་མང་ཆོས་པ་ཞི་མང་འདུས་པའི་མིང་མོགས་ནུས་པ་ཞི་མང་ལེགས་པ་
བའདྲ་བྱེ་བསྟུང་ནུས་པར་བྱུང་བས་གསུང་གཞན་མཁས་པའི་བྱེ་བའི་ཆོགས་ནུས་པ་དབྱེས་པའི་ཉམས་ཀྱིས་
འགྲིང་སྟབས་གཡོ་ཡུལ་མིང་གི་སྟེ་བ་སྤྱིར་ལེགས་པར་སྤྱར་བའི་སྐབས་གཉིས་པ།

རབ་དབྱེ་ལག་པ་ཆོག་གི་སྟེ་བ་སྤྱིར་མིང་དང་བྱ་ཆོག་ལྷན་སོགས་པ་ལྷན་བསྟུང་བས་ཤིང་སྤྱིར་བའི་
ཀྱང་འཕྱང་སྟོན་པ་ཆོག་ཁྲིམ་ལོ་འདྲ་བའི་ལྷན་བཟུང་ཆུལ་ཀྱན་རྟོག་པའི་ཀྱིས་ལེགས་པར་བྲིས་ཤིང་མིང་
ཆོག་ཀྱི་ཤིང་ཆེ་མོ་ལྷན་པས་སྐབས་ཐོབ་ཆོག་ཀྱིས་དོན་གྱི་གོ་བས་མ་འདྲེས་འབྱེད་ཆུལ་གསལ་བྱེད་ལུང་
དང་དཔྱད་བྱེད་རིགས་པ་གོ་བྱེད་དཔེ་བཅས་སྟེ་འདྲོམས་ཐོང་གིས་ཉི་ཤེས་བསྟུངས་ནས་རོ་བོ་དང་ནི་ལྷན་
འདྲོམ་དབྱེ་བས་བྱུང་གཉིས་འབྱུང་ཆུལ་བསྟུང་བའི་ཞོར་དུ་གངས་ཅན་བོད་ལ་དར་སྟོལ་ཆེ་བའི་ཞེ་སའི་དོན་
དང་སྤྱིར་ཆུལ་ཅི་ཡིན་དབྱེ་བ་ནུས་པ་ཞི་མང་སྟེ་བ་སྤྱིར་རི་ལྷན་སྤྱི་ཚུལ་ལས་སྟེ་ཡོངས་སམ་བྱེད་ཀ་
འབྱུར་སོགས་རིགས་མཐུན་གཅིག་བསྟུང་ཞེ་སའི་ནུས་པ་ཞི་མང་ལེགས་པར་བྱས་ཤིང་གསུང་རབ་གཞུང་
ལྷགས་ཆོགས་པར་ལ་སོགས་གནང་དང་ཆོས་ལ་སྤྱིར་རྒྱ་ཆེ་ཡང་གཏན་འབེབས་མེད་པའི་མིང་དང་བྱ་ཆོག་
པ་ལྷན་སྟུང་བྱེད་དཔེར་བཞི་ཆོགས་ཀྱིས་བཀའ་དང་སྟོན་དུ་ཆོག་གི་སྟེ་བ་སྤྱིར་བྱུང་བའི་སྐབས་དང་རབ་
དབྱེ་འདྲི་ཉི་ཤེས་ཆོག་བྱུང་སྟེ་བ་སྤྱིར་དོན་དང་སྤྱི་ཚུལ་སྟེ་བ་སྤྱིར་བསྟུང་གཉིས་སོགས་ནང་གསལ་ཆོན་པ་
དཔེར་བཞི་ཆོན་སྟེ་བྱུང་ཤིང་མིག་དབྱུ་སོགས་ཆོན་པ་དུ་མས་ལེགས་པར་གཏམས་ཤིང་དབྱེ་སྟོན་མིག་ལས་
གཞིགས་བཞེད་ཤིང་མིག་རྒྱལ་ལས་འབངས་འཆོགས་པའི་གཞུགས་ལྷན་བཀོད་ནས་སྟེ་ཆོན་ཉི་ཤེས་དབྱེ་བ་
གཞན་ཡང་སྟེ་མའི་སྤྱིར་ཀྱི་སྟེ་ཡིག་གཏེར་རྟོན་གསུང་གསལ་དུ་ཁྱབ་པ་དག་ལས་སྟེ་མོག་འདོན་བཞུ་
བསྟོལ་དབྱེད་བཟུང་བསྟེན་པའི་འཕྱུལ་ཆས་གསུང་བས་མཐོས་པར་བྱས་ལ་གང་ཐག་གསུམ་གྱི་ནུས་པར་
བཞག་སྟེ་སྟེ་རིགས་གསུམ་གྱི་དཔེ་མཆོན་དང་བཅས་སྟེ་དོན་རྟོག་ཁེལ་གྱིས་བསྟུང་བའི་རོ་མཆོར་མེད་
བྱུང་ཉམས་འབྱུར་སྟོང་གིས་བྱུག་པ་དང་།

ཞར་བྱུང་གཞན་ཡང་རྫོགས་ཕྱེད་ཀྱིས་གཞག་དོན་དང་དེ་ཕྱེ་སྟོན་ཀྱིས་པ་གསུམ་ལས་འགོད་ཚུལ་བྱུང་
 ལ་གསུམ་ཚན་སོགས་དང་རོ་བོ་ཀྱིས་བཞེ་དུས་ཀྱི་དེ་ཕྱེ་བ་བཅུ་བདུན་དང་བཅས་ཀྱིས་དཔྱོད་རལ་གྱི་
 གདེངས་ཀ་གཟེངས་ཏེ་སོག་རྟོག་སྟུན་པའི་ཆང་ཆིང་བཅད་པའི་རག་དོན་སྟེ་སྟོར་ཞར་བྱུང་དོན་གྱིས་
 ལེགས་པར་བརྒྱན་པའི་སྐབས་ཏེ་བཞེ་བ་རབ་ཏུ་བྱུབ་བཞིན་པར་དེ་ཕྱེ་བྱ་མཆོ་གཏམ་གྱི་སྟེ་བ་སྟོར་ཀྱིས་པ་
 བཞེ་ལས་ཆིགས་བཅད་དོན་དང་སྟེ་བ་སྟོར་དངོས་གཞིར་མཁས་པའི་གསུང་གིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་ཅིང་
 ཆིགས་བཅད་རིང་གས་བྱ་དཀའི་དཔེ་ཡང་བྱུང་དུ་བཞོན་ཀྱིས་དེ་ཕྱེ་བ་ཀྱིས་བཞེ་སྟོན་སེལ་བཅས་པའི་སྐབས་
 ཏེ་ལྷ་པ་བྱུབ་པའི་མཐུག་ཏུ་ཆིག་སྟུག་དོན་དང་སྟེ་བ་སྟོར་དངོས་ལ་དོན་ཆན་བཞེར་ཕྱེ་ཆིག་བྱུབ་མཚམས་
 སྟོར་ཞེས་ཏུ་བརྟགས་པའི་ལེགས་པ་འདད་ཅི་བཟང་སྟོན་སྟོན་འདས་ཀྱིས་བསྐྱམས་མ་སྟོང་བའང་སྐལ་བཟང་
 བྱུང་བའི་སྐལ་དུ་འབྱུང་ལ་ཆིག་སྟུག་དེ་ཕྱེ་བ་སྟེ་བ་སྟོར་སྟོན་ཀྱིས་ཀྱིས་བཞེར་ཕྱེ་ཞིང་དེ་ཕྱེ་སྟོན་གཞན་ལ་དོན་
 འབྲིང་འབྲི་ཚུལ་གཏོང་ཡིག་འབྲི་ཚུལ་བསྐྱུས་དོན་འབྲི་ཚུལ་རྒྱས་པ་འདད་འབྲི་ཚུལ་བྱུང་ཚུལ་གཏམ་ཚུལ་སྟུང་
 ཚུལ་དང་བཅས་ཚུལ་ལུགས་བདུན་གྱི་དཀའ་གནད་གསལ་པའི་ཀྱིས་གཞག་ལེགས་བྱས་མཐོང་ཞིང་ཐོས་ན་
 རོ་མཆར་སྟེད་ཕྱེད་མཁས་དགྲའི་སྟེས་སུ་དབྱལ་བྱ་བྱུང་བའང་སྐལ་བ་བཟང་སྟུམ་དགའ་བའི་ཅ་ཅོ་ཁོང་ནས་
 འོར་ལ་གལ་འཛུགས་ཀྱིས་གཞག་ལུང་འཕེན་ཀྱིས་གཞག་སྟེད་རུང་ཀྱིས་གཞག་ཞོར་དུ་བའདད་པའི་སྐབས་ཏེ་
 དུག་པ་ལེགས་བྱུབ་རྗེས་སུ་སྟེལ་མའི་དོན་དང་སྟེལ་མའི་སྟེ་བ་སྟོར་དངོས་ཀྱི་སྐབས་སུ་གནད་དེང་མཁས་
 པའི་ལུག་རྒྱན་སོལ་དུ་འབྲི་བཞེན་ཡོད་ཀྱང་བརྟུན་སྟོན་གཞུང་དུ་མ་གསལ་རིགས་གཅིག་ཐོར་བ་བསྐྱུས་པའི་
 བའས་ཀ་ཉེར་བདུན་མཛེས་པར་བསྒྲིགས། །

བཅད་སྟུག་བའདད་པའི་རིགས་པའི་ཚུལ་དེས་སྟེལ་མའི་དེ་ཕྱེ་བ་སྟོན་སེལ་མདོར་བྱས་ཞར་བྱུང་ཚུལ་
 དུ་བོད་ཡིག་སྟོན་ཚུལ་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་འཆད་ཁྱིད་ཚུལ་ཀྱིས་མཁས་པའི་ལེགས་པ་འདད་ལུང་རིགས་རྒྱན་
 གྱིས་ཡོངས་སུ་སྐྱས་པའི་སྐབས་ཏེ་བདུན་པ་རྫོགས་པར་བྱས་ནས་རང་མོས་ཚུལ་གྱི་གོ་དོན་དང་འབྲེལ་བུ་
 རྟོགས་ཨ་རི་ཉལ་རན་སི་ནས་རི་ལྷར་དར་ཚུལ་ལོ་རྒྱས་མཛེས་མའི་བཞེན་རས་གསལ་ཞིང་གངས་ཅན་
 རྟོངས་སུ་རང་མོས་ཚུལ་འདི་སྟེས་འིང་འབེལ་བའི་བརྒྱད་རིམ་ལ་སོགས་དངོས་བྱུང་བཅེན་པའི་རང་སྟེ་
 བསྐྱགས་ཏེ་ < <ཡང་ཆོའི་ཐབ་ཆུ> > དཔྱད་གཞིར་བཟུང་བའི་སྟེ་བ་སྟོར་སྟེ་བ་སྟོན་ཚུལ་བཅུ་གསུམ་ཅན་ཞིག་
 མགོ་ཅན་སྐྱས་འིང་མཐུ་བ་མོ་རི་སྟོན་སྟོན་མིག་འབྱེད་དེ་བརྟུན་བྱའི་སྟེ་བ་གི་གལ་ཆེན་ཚུལ་ཀྱིས་རིགས་
 པའི་སྟངས་གིས་ལེགས་པར་འཇལ་བས་སྟོག་མེད་མེས་པོའི་སྟུན་ཆིག་དག་ནི་འབྲས་མེད་ངལ་བའི་གོ་འཕང་
 ལ་བཞོན་གནད་དེང་ཚུལ་གྱི་སོལ་ལུགས་གཉིས་པོ་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་གང་གིས་ཕྱེད་པའང་སྐད་ཡིག་

ཅེས་པ་འདིའང་ ༢༠༡༠་ལྷ་ཨ་ ༥༤། ༣་ལ་ ཉིན་བཅས་ལ་གྲུབ་པར་བྱས་སོ། །

- རྒྱལ་འབྲུག་དང་པའི་མེ་རྟོག། ༡༩༩༤ བོར་ཕྱོགས་སྤྱི་གཟུགས་ཀྱི། ༡༩༩༥ བོར་མཁའ་རྒྱུ་རྒྱ་འབྲུག་གིས་པར་སྒྲིག་གནང་།
- ཚོས་རྒྱུ་འབྲུག་མཁའ་པའི་རྒྱལ་ཁབ། ༡༩༩༥ རྟོ།

པར་སྐྱོན་བྱེད་ལ་ཉེ་བའི་དཔེ་དེབ།

- སེར་བྱེས་མཁན་རྩེ་མཛད་ནས།

(འོད་ཀྱི་ཕྱེད་སྐྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ།)

བོད་ཀྱི་སྐྱེད་སྐྱོར།

སེར་བྱེས་དགེ་འདུན་པ་མོད་ནམས་དབང་ལྡན་གྱིས་བརྩམས།

.....

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལྷ་ ༥ པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྐྱེགས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལྷ་ ༦ པར་པར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལྷ་ ༦ པར་བསྐྱར་དུ་ཉུ་སྐྱིག་བྱས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལྷ་ ༣ པར་འབྲུལ་དེབ་ཏུ་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལྷ་ ༣ པར་འོད་དུ་པར་ཐེངས་གཉིས་པ་དཔར།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལྷ་ ༤ པར་རྒྱ་གར་དུ་པར་ཐེངས་གསུམ་པ་དཔར།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལྷ་ ༥ པར་རྒྱ་གར་དུ་པར་ཐེངས་བཞི་པ་དཔར།

